İKİ AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ • SAYI 07 • ARALIK 2007-OCAK 2008 • 8 YTL

NOTOS ÖYKÜ 07

YAŞAMINIZI DEĞİŞTİRİR

Roberto Bolaño
Roald Dahl
Ralph Ellison
Ha Jin
Murathan Mungan
Ahmet Önel
Hakan Ergül
Hayri K. Yetik
Gail Goldwin
Semih Gümüş
Orhan Koçak
Beşir Ayvazoğlu
Nida Nevra Savcılıoğlu
Hikmet Temel Akarsu
Özgen Ergin
Seçkin Gündüz
Melike Koçak
Sabahattin Yalkın
Kadir Yüksel
Yalçın Tosun
Nevzat Güngör
Sevtap Ayyıldız
Ahmet Murat
Duygu Bayar Ekren
Erdinç Akkoyunlu

edebiyatımızda büyük önyargılar

Ali Nesin
İyi bir sanatçının matematiği şüphesiz iyidir

Cemil Kavukçu
Öyküleri uzaklarda aramaya gerek yok

Yaşar Kemal, Sait Faik'in öyküsünü seçti

ISSN 1307-1181

içindekiler

AGANTA

3 Poe, Carver, Savaş ve Barış,...

ÖYKÜ

10 **Roberto Bolaño**
Telefon Konuşması

16 **Roald Dahl**
Yaşamın Tatlı Gizleri

22 **Ralph Ellison**
Meydandaki Parti

27 **Ha Jin**
Sabotajcı

40 **Murathan Mungan**
Ormancini

44 **Ahmet Önel**
Eğik Zaman

48 **Hakan Ergül**
Çekilme

56 **Hayri K. Yetik**
Kısa kısa...

76 **Hikmet Temel Akarsu**
Tarih Siliciler Arasında

81 **Özgen Ergin**
Derin Deniz Düşü

87 **Seçkin Gündüz**
Onarım

89 **Melike Koçak**
Fehim Bey'in Şarkısı

105 **Kadir Yüksel**
Halamı Getiriyorum

109 **Yalçın Tosun**
Sinema

112 **Nevzat Güngör**
Yuhlanmak ya da Yuhlanmamak...

118 **Sevtap Ayyıldız**
Kaçkın

122 **Ahmet Murat**
Denizin Bittiği Yer

125 **Duygu Bayar Ekren**
Çığlık İzleri

GÜNÜN KONUSU

66 **Edebiyatımızda Büyük Önyargılar**
Semih Gümüş, Orhan Koçak, Beşir Ayvazoğlu, Nida Nevra Savcılıoğlu

SÖYLEŞİ

36 **Ali Nesin**
İyi bir sanatçının matematiği şüphesiz iyidir...

98 **Cemil Kavukçu**
"Öyküleri uzaklarda aramaya gerek yok..."

YAŞAR KEMAL'İN SEÇTİKLERİ

73 **Sait Faik** Balıkçısını Bulan Olta

GÜNLERİN GETİRDİĞİ

102 **Edebiyat dergilerinden ne beklersiniz?**
Seza Özdemir, Ayşegül Yavuz, Aydın Öztürk –

YAZI

35 **Ha Jin**
İngilizce Yazmaya Karar Vermek

58 **Gail Goldwin**
Derinlikli Karakterler Yarat

93 **Sabahattin Yalkın**
Yazıt'çıların Öyküsü

ARKA SOKAK EFSANELERİ

128 **Erdinç Akkoyunlu** Satılık Kitaplar

ESKİDEN, HABERLER

139 **Turgut Çeviker** Şair-Aktör kavgası

KİTAPLIK

132 Kemal Gündüzalp, Behçet Çelik, Yalçın Tosun, Banu Yıldıran Genç

NOTOS ÖYKÜ

İki Aylık Edebiyat Dergisi
Sayı 07 • Aralık 2007-Ocak 2008 • 8 YTL

Genel Yayın Yönetmeni
Semih Gümüş

Editör
Sine Ergün

Katkıda Bulunanlar
Burcu Aktaş, Şavkar Altınel, Z. Heyzen Ateş, Turgut Çeviker, Hasan Özkılıç, Nida Nevra Savcılıoğlu, Derviş Şentekin, Faruk Ulay

Kapak ve Logo
Mehmet Ulusel

Grafik Uygulama
Songül Arslan

Reklam ve Halkla İlişkiler
info@notoskitap.com

Abonelik
info@notoskitap.com
Posta çeki hesap no: 5287565
Garanti Bankası hesap no: 068-6612006

Yayıncı
Notos Kitap Yayınevi

Sahibi ve Yazıişleri Sorumlusu
Semih Gümüş

Yönetim Yeri
Türkgücü Caddesi, 2/4, Boğazkesen, Firuzağa Mahallesi, Beyoğlu
34425 İstanbul
Tel: 0212 243 49 07
Faks: 0212 252 38 05
e-posta: editor@notoskitap.com
KKTC fiyatı: 10 YTL

Yayın Türü
Yerel, Süreli Yayın

Baskı ve Cilt
Ertem Basım Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Nasuh Akar Mahallesi, 25. Sok., No: 19
Balgat-Ankara
0312 284 18 14

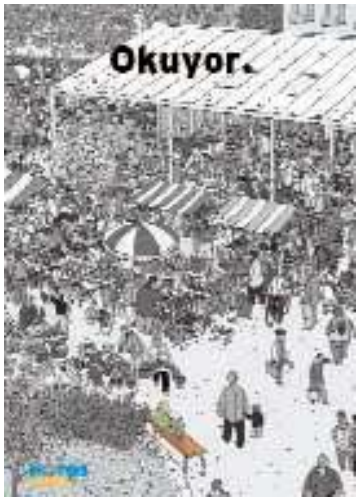
Dağıtım
DPP, 0212 622 22 22

Notos Kitap'ın yaşama biçimi *Semih Gümüş*

Bir dergiyi küçük bir ekiple küçük bir mekânda çıkarmaya başlamanın tek başına anlamı yok. O dergi bir grup yazarın meraklıları için çıkardığı bir dergiyse, o kadarı bile gerekmeyebilir.

Bütün ülkede gidilebilecek her noktaya ulaştırılması amaçlanan, yığınsal ve her durumdaki satışıyla yetinmeyip daha çoğu aranan, varolan edebiyat dergilerinin tümünden ve öteki alanlardaki dergiler kadar etkin bir edebiyat dergisiyse amaçlanan, o zaman ister istemez içine düşülen kısıtların sert kabuğunu kırmak için özel çabalar gerekir.

NotosÖykü birinci yılını doldurdu ve bu sayıyla ikinci yılına başladı. Bu bir yıl içinde kendi küçük ekibimizin yoğun çalışması yanı sıra, gönüllü katkılarıyla *NotosÖykü*'yü bu düzeye getiren yazar ve çizer arkadaşlarımız da vardı. Yazarlarımızın adlarını dergimizin künyesinde "Katkıda Bulunanlar" başlığı altında görüyorsunuz. Orada her zaman o sayıya gerçekten katkıda bulunanların adları yer alıyor. *NotosÖykü*'nün birbirinden çekici kapaklarını yapan ve bütün Notos Kitap tasarımını yaratıp uygulayan Mehmet Ulusel'den **notoskitap.blogspot.com**'da söz etmiştim, ama bugüne dek sahip olduğumuz etkinliğin ne kadarını ona borçlu olduğumuzu anlatmam biraz zor.

Mehmet Karaman ile Muhammet Şengöz de desenleriyle aramıza sonradan katıldı. Mehmet Karaman İsviçre'de yaşıyor; yirmi altı yıl önce yayımladığımız *Yarın* dergisinde genç bir çizer olarak vardı, ama aradan geçen zaman onun bugün usta bir çizer ve ressam olduğunu gösteriyor. Muhammet Şengöz İzmit'te yaşıyor. Siyah beyaz desenlerindeki incelik ve olgunluk, yayımladığımız öykülerin anlamını soyutluyor.

İsviçreli çizer Patrick Lenz'in yaptığı resim başlangıçta bizi de şaşırtmıştı. Bu resmi Mehmet Karaman aracılığıyla, *NotosÖykü* için yaptı Patrick. Biz de dergi sayfalarında kalmasını istemediğimiz bu olağanüstü güzellikteki resmi, Notos Kitap'ın İstanbul Kitap Fuarı'na katılacağı kesinleşince, hemen bir okuma posterine dönüştümek istedik. "Okuyor" başlıklı bu poster, Metis Yayınları'nın yıllar önce Balthus'ün oturan kız resmini kullanarak yaptığı okuma konulu posterden sonraki ikinci kült poster olmaya aday görünüyor.

Mehmet Karaman resmin ortaya çıkışını, arkadaşı Patrick deseni çizince, "Adam bankta oturuyor. Patrick şunun eline bir kitap ver de, Notos'a posta layalım dedim," diye anlatıyor. Sonunda ortaya çıkan posteri görüyorsunuz. Kitap Fuarı'nda Notos Kitap standından kitap alan, bazen de ilgiyle bakan okurlarımıza posteri armağan olarak verdik. Şimdi de *NotosÖykü* imzasını pek çok kente ulaştırmanın aracı olacak.

NotosÖykü'nün aldığı bu gönüllü katkıların anlamı bizim için çok büyük. Ama onu yalnızca profesyonel ilişkiler içinde oluşan dergilerden ayırt eden yanlarından biri de bu. Elbette bu düzeyde bir dergiyi hazırlamak için çok çalışmak gerekiyor. *NotosÖykü* ve Notos Kitap'ın kısa sürede aldığı yolun birinci nedenidir onlara verilen geceli gündüzlü emek. Bir de sermayemizin yüzde 75'ini oluşturan ilişkilerimiz. Bu denli yaygın bir olumlu ilişkiler ağı içinde olmasaydık, işimiz çok zor olabilirdi. Çünkü ulaştığımız her hedef, bir sonrakini daha uzağa koyarak büyüyor.

Notos Blog'daki son yazılardan birinde, "Bir koyup iki almanın yollarını bulmak için diken üstünde uyuyan 'yayıncılar' ile tembel yayıncılar Notos Kitap'ı bunun için anlayamıyor," demişim. Biz de onları anlamıyoruz aslında...

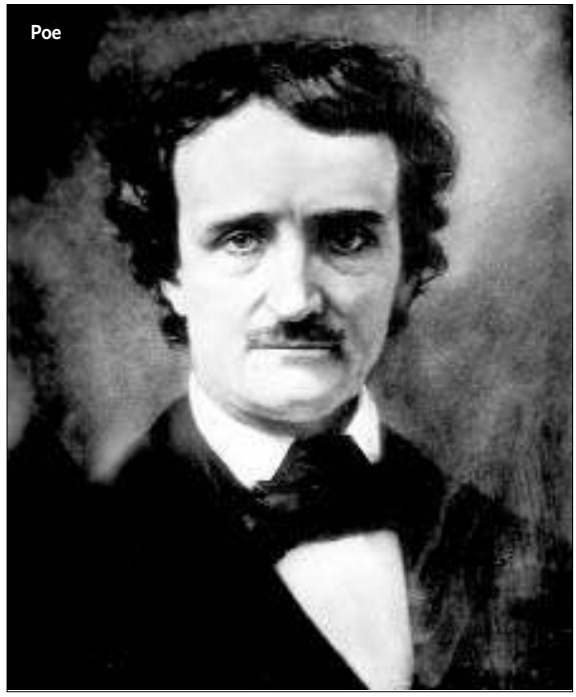
Poe'ya her yıl üç gül ve bir şişe konyak

Her yıl karalar içinde bir adam çıkageliyor, güllerle konyağı bırakıp gidiyor. Basın, adamın Poe'yu andırdığını yazıyor. Halktan "Poe'nun ruhu aramızda" sesleri yayılıyor.

Bir adam. Siyahlar giyinmiş. Başında bir şapka, siyah. Boynunda bir atkı, siyah. Bir elinde üç gül, ötekinde bir şişe konyak. Bu adam, her yıl, Edgar Allan Poe'nun doğduğu günün gecesinde, Baltimore'daki Westminster Kilisesi'nin bahçesindeki mezarlığa geliyor, bir gülü Poe'nun, bir gülü karısının, bir gülü de kaynanasının mezarına bırakıyor, yazarın şerefine bir kadeh konyak içip karanlığa karışıyor. Kim olduğu belli değil. Herkes merak içinde ama kimse gece ziyaretçisinin kimliğini açığa çıkararak artık bir kent mitine dönüşmüş olayın tadını kaçırmak istemiyor.

İlk kez 1960'ların sonlarında farkına varılıyor bu seremoninin. Baltimore'daki Poe Evi'nin küratörü Jeff Jerome, esrarengiz kişinin Poe'ya olan saygısından yararlanmaya karar veriyor ve unutulmakta olan yazarı yeniden edebiyat gündemine taşıyabilmek için 1949 yılından beri her yıl 19 Ocak'ta böyle tuhaf bir ziyaretin yapılageldiğini açıklıyor.

Basın hemen ilgileniyor elbet. Haberin yayılmasıyla birlikte Poe'severler ve bir zaman sevmiş olanlar uyanıyorlar. Poe Evi derlenip toparlanarak temiz bir müzeye dönüştürülüyor. Mezarlığa da çekidüzen veriliyor. Jeff Jerome, 1977 yılında, esrarengiz adamın ziyaretini izlemeleri için küçük gruplara bilet kesmeye başlıyor. Gerçekten de her yıl karalar içinde bir adam çıkageliyor, güllerle konyağı bırakıp gidiyor. Basın, adamın Poe'yu andırdığını yazmaya başlıyor. Halktan "Poe'nun ruhu aramızda" sesleri yayılıyor. 1990 yılında *Life* dergisi ziyaretçinin gölgelere gömülmüş bir fotoğrafını bile yayımlıyor. Gölge kahraman, 1993 yılında güller ve konyağın yanı sıra bir not da bırakıyor mezara: "Meşale yakında el değiştirecek."

Poe

EDGAR ALLAN POE'NUN TÜRKÇEDEKİ KİTAPLARI

Bütün Hikâyeleri (İthaki Yayınları), *Oval Portre* (Konak Yayınları), *Öyküler* (Epsilon Yayınları), *Ölümcül Öyküler* (Kabalcı Yayınevi), *Morgue Sokağı Cinayeti* (Notos Kitap; yakında), *Dedektif Auguste Dupin Öyküleri* (İş Kültür Yayınları), *Öyküler* (Bilge Kültür Sanat), *Bütün Şiirleri* (Oğlak Yayıncılık-İthaki Yayınları), *Çalınan Mektup* (Dost Kitabevi Yayınları), *Bilimkurgu Öyküleri* (US Yayıncılık–İm Yayın Tasarım), *Klasik Cinayet Hikâyeleri* (Doğan Kitap), *Kızıl Ölümün Maskesi* (Nisan Yayıncılık), *Garabet Meleği Öyküler* (Sel Yayıncılık), *Seçme Öyküler* (Epsilon Yayınları), *Bir Mumya ile Küçük Bir Hasbihal* (Ayraç Yayınevi), *Şehrazat'ın Bin İkinci Gece Masalı* (Ayraç Yayınevi), *Arthur Gordon Pym'in Öyküsü* (Ayraç Yayınevi)

Geçtiğimiz Ağustos ayında Poe'nun ziyaretçisi ortaya çıktı: Kilisenin gedikli tur rehberi Sam Porpora. 92 yaşında bir Poe âşığı.

"Ben ve öteki tur rehberleri başlattık bu geleneği," diyor. "Her yıl birimiz karalar giyinip Poe'yu ziyaret etmeye başladık. Yazarın unutulmasını istemedik, olayın bu kadar büyüyeceğini beklemiyorduk."

Sam Porpora'nın doğru söyleyip söylemediğini bilmek olanaksız. Öteki rehberlerin hiçbiri hayatta değil çünkü. Ziyaretlerin başladığı 1949 yılında Westminster Kilisesi'ne düzenli gelen, Poe'nun esrarengiz ziyaretçilerinden biri olabilecek ya da Porpora'nın sözlerini kanıtlayabilecek altmış kişi de çoktan toprak olmuş.

Porpora'ya inanırsak, Edgar Allan Poe esrarengiz ziyaretçisinden yoksun kalacak bundan sonraki yıllarda. Porpora, "Hayır," diyor, "Nasılsa biri meşaleyi devralacak ve her yıl 19 Ocak'ta üç adet gülle gelip Poe'nun şerefine bir kadeh konyak içecek."

FARUK ULAY, Los Angeles

Nobel'i kazanan Lessing'in sözleri olay yarattı

11 Eylül saldırısı o kadar da kötü değil miydi!

Lessing

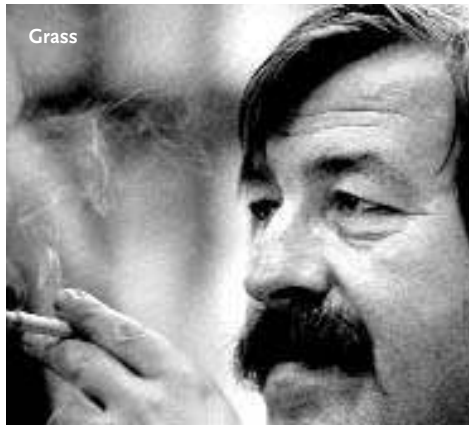
Yazar Doris Lessing IRA'nın yıllar boyunca İngiltere'ye yaptığı ataklarla kıyaslandığında 11 Eylül saldırısının o kadar da kötü olmadığını söylediği açıklamasıyla şimşekleri üstüne topladı. Biz otuz yıl boyunca bu saldırılarla yaşadık diyen yazar ayrıca Tony Blair'la ilgili olarak: "O adamı hiç sevmedim. Seçildiği gün bu adam bir şovmen ve bizi kim bilir ne bataklara sokacak demiştim," açıklamasını yaptı.

Doris Lessing 2007 Nobel edebiyat ödülüne değer görüldü. İran doğumlu İngiliz yazar. Eleştirmenlerin, yazarın son dönemde yazdığı, çoğu bilimkurgu kitapların edebi nitelik taşımaması nedeniyle eleştirdiği bu seçim Nobel komitesinin her zamanki gibi kendi bildiğini okuduğunun bir ispatı. Lessing özellikle 60'larda yazdığı ırkçılık karşıtı romanlarla dikkat çekmiş hatta Güney Afrika'ya girmesi yasaklanmıştı.

Türkiye PEN Kadın Yazarlar Komitesi Doris Lessing'i kutluyor

Doris Lessing'in Nobel ödülünü almış olması, kadın edebiyatını ve dilini tali edebiyat gibi gören bakış açısının yavaş yavaş değiştiğini müjdeliyor. Bu değişimin tanıkları olmaktan mutluyuz. Bugüne dek sadece on bir kez kadın yazarların değer bulunduğu Nobel Edebiyat Ödülü'nün, Lessing'in cinsiyetten başlayarak kültür, din, dil, sosyal ve ekonomik ilişkilere kadar hayatın her alanına uzanan ayrımcılığı evrensel boyutlarda işleyen edebiyatına verilmesi, hepimize, edebiyatı, edebiyat kanonunu, edebiyat eleştirisini yeniden değerlendirebilme şansı sunuyor. Benzeri bir perspektifin ülkemiz edebiyat çevrelerinin egemen anlayışını değiştirebileceği umuduyla Doris Lessing'i kutlarız.

Günter Grass 80'ine bastı

Grass

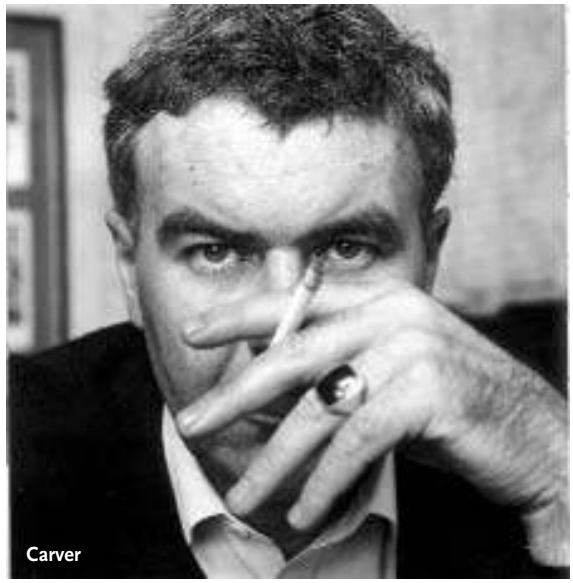
Kimileri için çağın en büyük yazarlarından biri, kimileri içinse yüzyılın en büyük ikiyüzlülerinden biri olan ama kim ne derse desin *Teneke Trampet* gibi çok önemli kitaplara imza atmış Nobel Ödüllü yazar Günter Grass 80 yaşına bastı. Polonya kökenli Alman bir ailenin çocuğu olan Grass'ın bir dönem Nazilere katıldığını açıklaması dünyada büyük tepki uyandırmış, kimileri yazara verilen Nobel'in geri alınmasını bile talep etmişti.

Kâbil'in gezici kitapçısı

Norveçli gazeteci Asne Seierstad'ın kendisi hakkında yazdığı *Kâbil'in Kitapçısı* romanının ardından meşhur olan Şah Muhammad Rais, Afganistan'ın savaş nedeniyle harap olmuş ve kitapların ulaşamadığı bölgelerine gitmek üzere bir gezici kitapçı kurmaya karar vermişti. BBC'nin bu maceranın nasıl gittiğini öğrenmek amacıyla yaptığı söyleşide, elindeki bütün kitapları kırk günde sattığını ve Afganların aslında kitap okumayı seven insanlar olduklarını söyleyen Rais, kitapların kırsal bölgelere de ulaşmasının çok önemli olduğunun altını çizdi.

Carver'ı kısa mı tutmalı, uzatmalı mı?

Tess Gallagher, haklarını savunmak için Carver'ın uzun biçimlerini kendi yazıyor...

Carver

1938'de doğmuş ve ellinci yaşını dolduramadan 1988'de ölüler ülkesine göçmüş Raymond Carver için hızlı yaşadığı için erken öldü diyenler çoktur. Daha yirmi yaşında iki çocuk babası olmuş, ekmek parası kazanabilmek için kerestecilikten kapıcılığa kadar yıpratıcı işler yaparak yıllar harcamış, araya nasılsa bir edebiyat sevgisi sıkıştırabilmiş, bu sevgi yüzünden yazma kurslarına katılmış ve ne şans ki John Gardner'in öğrencisi olmuş, yazmakla yaşamak arasında koşuştururken içkiye ayağı takılmış ve akciğer kanserine yenilmiş bir adamdan söz ediyoruz. Birçok eleştirmene göre yirminci yüzyılda ABD'de yetişmiş en önemli üç beş öykü yazarından biri. Nedir Carver'i önemli kılan? Kısa –çok kısa– ve öz yazabilme becerisi. Kısaca anlatılmış, ağır, vurucu, çaresiz yaşamların anlatıldığı beş öykü kitabı bıraktı geride. Altı tane de şiir kitabı var. Neden öykü ve şiirde odaklandığını soranlara, "Tek oturuşta yazılıp okunabilecek yalnızca bunlar var," diye yanıt vermiş bir seferinde. Yine de araya bir oyun, üç tane de deneme ve eleştiri kitabı sokacak zaman bulabilmiş. Eleştirmenlerin saptamasına göre Carver'da biraz Hemingway, biraz Kafka, biraz Çehov, biraz da Isaac Babel, Frank O'Connor ve V.S. Pritchett var. Tüm bu "biraz"ların arasında Carver'ı en çok etkilemiş yazarın Çehov olduğunda herkes hemfikir.

Carver'a kısa yazmayı öğreten yazar, John Gardner. Carver'ı daha da kısa yazmaya zorlayan kişiyse Gordon Lish. Kimdir Gordon Lish? 1960'dan 1990'ların sonuna değin birçok yazarı keşfetmiş ve yönlendirmiş, yazarların hem korkulu rüyası hem de yakın dostu bir Amerikalı. Minimalizme yakın duran bir kişi, *avant-garde* romanlar yazarı, dilbilimci, dergi yayımcısı ve editör. Gordon Lish, Raymond Carver'ı *Esquire* dergisinin editörlüğünü yaptığı sırada tanıyor ve öykülerini yayımlamaya başlıyor. Ama yayımlamak için seçtiği öyküleri daha da kısaltması için Carver'ı sürekli dürtüklüyor ve söylentilere bakılırsa bazen kendisi de kısaltmalar yapıyor ve Carver'ın onayını almadan metinleri baskıya yolluyor. Bu kısa öyküler yayımlandıkça Carver da ünleniyor ama sonunda bu itilip kakılma yüzünden Gordon Lish'le arası açılıyor, *Esquire* serüveni de bitiyor. Bu arada Carver ona iki çocuk vermiş eşinden ayrılıp şair Tess Gallagher'la evleniyor ve evliliğin altıncı haftasında ölüyor. Ölmeden önce de bir kâğıt imzalayıp yazmış olduğu her şeyi yeni eşine bırakıyor.

Tess Gallagher da Gordon Lish'e kızgın ve kocasının hakkını aramaya yeminli. Öykülerin gereksiz yere kısaltıldığına inanıyor, çoğu öykünün neredeyse yarısının kesildiğini ve sonlarının Lish tarafından yeniden yazıldığını söylüyor. En çok hasar görmüş öyküler de Lish'in editörlüğünü yaptığı ve Carver'ı edebiyat haritasına koyan öykü kitabı *Aşktan Söz Ettiğimizde Sözünü Ettiklerimiz*'de toplanmış. Bu öykülerin asıllarından çok uzak olduğunu kanıtlamak için Carver'ın dosyanın düzeltilmiş halini gördükten sonra Gordon Lish'e yolladığı mektubu gösteriyor Tess Gallagher. Carver mektubunda, "Eğer öyküler böyle kesilmiş biçimleriyle yayımlanırsa öykü yazmayı bırakırım," diyorsa da, Gordon Lish'in bu laflara kulak asmadığı belli.

Tess Gallagher şimdi bu öykülerin uzun biçimlerinin yayımlanması için uğraşıyor. Birkaç yayıneviyle temasta. Gallagher'a göre kitabın adı bile değiştirilmiş, orijinal adının *Beginners* olması gerekiyormuş ve yeni basım bu adla yapılacak. Ama işleri bozan bir şey var: Öykülerin uzun biçimleri yok. Şunları yayımlanmadan önce bir görsek de Raymond Carver ne yazmış okusak, diyenlere Tess Gallagher'in verdiği yanıt kuşku uyandırıyor; çünkü Bayan Gallagher öyküleri kendisinin yazdığını söylüyor. Yani hiçbir öykünün Gordon Lish'in düzeltisinden geçmeden önceki hali bulunmuyor ve Tess Gallagher bir yanlışı doğrulamak uğruna bu öyküleri, "Ben kocam olsaydım böyle yazardım," diyerek yeniden kaleme alırken edebiyat tarihini de yeniden yazmaya çalışıyor. Tess Gallagher'in yönteminin çıkardığı gürültüye bakılırsa tarihin değişmesine izin verilmeyecek. Kitap uzamış biçimiyle yayımlanacak ama Gordon Lish'in kısa biçimi asıl kabul edilecek. Belki bir süre için Raymond Carver'la yeni tanışanların aklı karışacak ve bir süre de yazarın kemikleri sızlayacak, o kadar. İyi şiirlerin yazarı bir şair olarak bilinen Tess Gallagher da kendine gelecek ve şiirlerine dönecek o zaman.

FARUK ULAY, Los Angeles

Savaş ve Barış, yeniden ve daha kısa

Yedi yıl öncesine dönüp Rusya'ya gidiyoruz ve yeni yayımlanmış bir *Savaş ve Barış* görüyoruz. Ruslar da 1250 sayfalık bir *Savaş ve Barış*'la yaşamaya alışmışken yeni kitabı biraz ince bulup 400 sayfanın nereye gittiğini soruşturuyor.

Yine ABD'de başka bir uzun mu kalsın yoksa kısaltalım mı kavgası da Lev Tolstoy'un başyapıtı *Savaş ve Barış* için ediliyor. Danışıklı dövüş de diyebiliriz bu kavgaya. Hikâye şöyle: Birkaç ay önce biri İngiliz, biri Amerikan iki büyük yayınevi iki ayrı *Savaş ve Barış* çevirisi yayımladı. Birincisi Richard Pevear'la Larisa Volokhonsky'in çevirdiği 1256 sayfalık kitap, ikincisiyse Andrew Bromfield'ın çevirdiği 886 sayfalık kitap. İki kitap arasında neredeyse 400 sayfalık bir fark var. Üstelik kısa olanı mutlu sonla bitiyor.

İşin tuhafı, her iki çeviri de yapıtın Rusça aslına sadık çalışmalar. Uzun olanın yayıncısı Knopf doğru çevirinin kendilerininki olduğunda ısrar ederken ince kitabı yayımlayan Ecco bu yapıtın zaten iki biçimi olduğunu ve hangisinin asıl olduğuna yayıncıların karar vermemesi gerektiğini söylüyor. Kim haklı ve nereden çıkıyor 400 sayfalık bu fark?

Yedi yıl öncesine dönüp Rusya'ya gidiyoruz ve kitapçılarda yeni yayımlanmış bir *Savaş ve Barış* görüyoruz. Ruslar da 1.250 sayfalık bir *Savaş ve Barış*'la yaşamaya alışmışken yeni kitabı biraz ince bulup 400 sayfanın nereye gittiğini soruşturuyor.

Anlaşılıyor ki yapıt ilk kez 1865-66 yıllarında bir edebiyat dergisinde tefrika edilmiş. Rus yayıncı da nicedir unutulmuş bu tefrika romanı güzelce toparlayıp yeni bir basım olarak 2000 yılında yayımlamış. Tolstoy derginin üç sayısına yayılmış romanı müsvedde olarak kabul edip üstünde üç yıl daha çalışarak bizim bildiğimiz *Savaş ve Barış*'a ulaşırken müsvedde de zaman aşımına uğrayarak unutulmuş.

Klasiklerin büyük bir bölümü hâlâ çoksatarlar arasında. Ya yeni çevirileri yapılarak ya da eksik kalmış bir sözcük, bir tümce yerine konularak yapıtlar tamamlanıp güncelleştiriliyor. Önsözler uzuyor, dipnotlar artıyor ve sayfa sayısı da kabarıyor. Dolayısıyla eskisinden uzun bir *Savaş ve Barış* beklerken 400 sayfa birden eksilmiş bir *Savaş ve Barış*'la karşılaşmak bu işin altında bir bit yeniği olduğuna inandırıyor okuyucuları, eleştirmenleri ve edebiyat tarihçilerini. Bu kez pek bir bit yeniği yok ama bir kavga var ortada. Kavgayı çıkaranlar da yayıncılar, çünkü "iyi" kabul edilen kitap daha çok satacak. İşin aslına bakılırsa bu kavga da Amerikanvari bir pazarlama yöntemi. Her iki yayınevi de kitap dağıtılmadan az önce ringe çıkarak ellerinde yeni birer Tolstoy çevirisi olduğunu ilan edip ortalığı hareketlendirmeye çalışıyor.

Evet, olay biraz danışıklı dövüş ama epey sert sözler uçuşuyor havada. İlk sözler Ecco'dan geliyor:

"Bizim kitap alışageldiğimiz *Savaş ve Barış*'ın yarısı uzunluğunda ama dört kat daha ilginç. Bizimkinde daha az savaş, daha çok barış var."

Knopf'un yayımladığı uzun versiyonun çevirmenlerinden Richard Pervear bir açık mektup yazarak Ecco'nun yayımladığı biçimini kınıyor, yayınevini Tolstoy'un asıl kabul ettiği halini hiçe sayarak yazara büyük saygısızlık etmekle suçluyor. Bu kez kısa olanın editörü Daniel Halpern ringe atlıyor:

"Bay Pervear'ın kitabın yayımladığımız biçimini derinlemesine eleştirmek yerine, 'Aslı değil,' diyerek çamur atmakla kalmasına şaşırmadım. Rusça bilmeyen biri bize Tolstoy'un aklından geçenleri açıklamaya çalışıyor."

Gerçekten de Richard Pervear Rusça bilmiyor; çeviriyi eşi Larisa Volokhonsky yapıyor, Pervear da metne son biçimini veriyor. Yani karıkoca takım halinde çalışıyor ve çok başarılı çeviriler yapıyor. (Bir önceki çalışmaları *Anna Karenina* epey övgü almış ve eski çevirilerin pabucunu dama atarak çoksatarlar arasına girmişti.) Uzunu herkesçe asıl va asal olarak kabul edilse de ilkinin ortalarda dolaşmasında bir sakınca yok gerçekte.

Kavga daha büyümeden konu kapanıyor. İki basım da iyi satmaya başlamış olmalı ki yayıncıların sesi bir süredir çıkmıyor.

F. U.

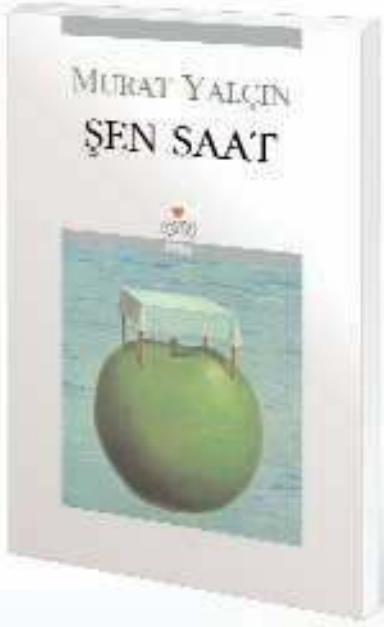
kuşaktan kuşağa edebiyatla

Bu karanlık, saklandığı mağaradan
çıkıp çıkıp çöküyor tepemize

MURAT YALÇIN

ŞEN SAAT

Öykücülüğümüzün genç ustalarından **Murat Yalçın**, *yeni öykülerini topladığı* ***Şen Saat****'le, bir olgunluk yapıtı koyuyor ortaya. Çevremizde kolaylıkla görebildiğimiz öykü kişileri aracılığıyla ruh haritamızı çıkarıyor. Aslında hiç de sıradan olmayan, tutunamayan hallerimizin öyküsünü yazıyor.*

CAN YAYINLARI

TÜRK EDEBİYATI · TÜRK EDEBİYATI · TÜRK EDEBİYATI · TÜRK EDEBİYATI · TÜRK EDEBİYATI · TÜRK EDEBİYATI

www.canyayinlari.com

Peter Handke'nin yeni kitabı

Handke, Sırbistan gezisinde, acılı bir kadının başucunda.

Olay yaratmakta usta olan, aksiliğiyle nam salmış ve Avrupa entelektüellerinin tepkilerini toplamaya alışmış Avusturyalı yazar Peter Handke'nin yeni kitabı *Crossing the Sierra de Gredos* yayımlandı ve yayımlanır yayımlanmaz da büyük gürültü kopardı. Peter Handke 2006 yılında Heinrich Heine Ödülü'ne aday gösterilmiş ancak Düsseldorf Şehir Meclisi'nin Handke'nin kazanması halinde ödül parası olan 50.000 Avro'yu ödemeyeceklerini açıklamaları üzerine adaylığı geri çekilmişti.

National Book Award adayları açıklandı

ABD'nin önde gelen edebiyat ödüllerinden National Book Award adayları açıklandı. Ödül komitesi Nobel komitesinin izinden gitmeye karar vermiş olacak ki bu yıl adaylar arasında muhafazakâr kesimden büyük tepki alan adlar da bulunuyor:

God is not Great adlı kitabıyla büyük bir polemik başlatan Christopher Hitchens ve Vietnam Savaşı'nı konu alan ve dokuz yılda yazdığını söylediği *Tree of Smoke* adlı kitabıyla Denis Johnson.

Richard Russo'nun son kitabı *Bridge of Sighs*'ın aday gösterilmemesi de büyük tartışma yaratırken yayınevlerinden Farrar, Straus & Giroux bir kere daha kıskanılası bir başarı elde etmiş görünüyor. Geçtiğimiz yıllarda da Pulitzer ve National Book Award aday ve kazanan listelerinde FS&G'nin yazarlarına rastlamıştık.

Çek Cumhuriyeti Edebiyat Ödülü Kundera'nın

Milan Kundera'nın 1984 yılında yazdığı meşhur romanı *Varolmanın Dayanılmaz Hafifliği* kendi dilinde ilk kez yayımlanmış, Çek okuyucular romanla ancak bu yıl tanışabilmişti. Çek Cumhuriyeti yazarı onurlandırmak adına V*arolmanın Dayanılmaz Hafifliği*'nin ödüllendirmeyi uygun buldu. Kundera uzun süredir Fransızca yazıyordu.

Man Booker ödülleri sahiplerini buldu

Ian Rifkin ödülü kazanamadı.

Dünyanın en önemli edebiyat ödüllerinden Booker 16 Ekim'de sahiplerini buldu. Bu yılın favori adı olarak gösterilen Ian Rifkin ödülü alamazken *The Gathering* adlı romanıyla Anne Enright ödüle layık bulundu. Enright İris Murdoch'tan sonra bu ödülü kazanan ikinci İrlandalı kadın yazar oldu. Ödül töreninde konuşma yapan Sir Howard Davies'in konuşmasında eleştirmenlere saldırması ise *Times* tarafından "törene gölge düşürdü" biçiminde değerlendirildi.

Orhan Pamuk'un İngilizcedeki yeni kitabı

Nobel ödüllü yazar Orhan Pamuk'un *Öteki Renkler, Seçme Yazılar ve Bir Hikâye* adlı kitabı *Other Colors: Essays and a Story* olarak Maureen Freely'nin çevirisiyle Alfred A. Knopf'tan yayımlandı. Bu kitapla yeniden gündeme gelen Pamuk için yapılan yorumlar genel olarak, "yazılarını derleyip kitap yapmak için henüz çok genç" olduğu yönünde.

1 Lis kitapları

Lis Yayınevi'ni az tanıyoruz. Diyarbakır'da kurulan, oradaki küçük bir grup seçkin edebiyatçının çevresinde toplandığı, daha önce benzerine rastlanmamış bir yayın etkinliği olarak gündeme pek girmeyen kitaplar yayımlayan Lis Yayınevi'nin Yayın Yönetmeni Lal Laleş. Lal Laleş hem bir yandan Kürtçe ve Türkçe arasında karşılıklı çeviriler yapıyor, hem çevirdiği kitapları çok nitelikli edebiyat yapıtlarından seçiyor. Lis Yayınevi geçenlerde Leyla Erbil, Oya Baydar, Müge İplikçi, Sema Kaygusuz, Jaklin Çelik'in Kürtçe ve Türkçesini bir arada bulunduran kitaplarını yayımladı. Bunu son zamanlarda yapılmış en çarpıcı kültür, edebiyat ve yayıncılık girişimlerinden biri olarak anabiliriz. Yeni Kürt edebiyatının önündeki nitelikli Türk edebiyatı örnekleri, nitelikli çevirmenler aracılığıyla çoğalıyor.

2 İhsan Oktay Anar

Edebiyatımızın bugününü anlamlandıran en sıra dışı yazarı kimdir, sorusuna verilecek ilk yanıt, pek çokları için İhsan Oktay Anar'dır. Onun yazdıklarını yalnızca postmodern romanın parlak örnekleri olarak değerlendirmek, düpedüz kısıtlayıcı olur. Kendiliğinden postmodern çözümlemelerin içine giriyor romanları, ama o aslında postmodern romanlar yazmıyor. Çıkış noktası ya da varmak istediği yer bu değil. Tarihle günümüzün yaratım biçimleri arasındaki kimyasal tepkimenin sonucu olan romanlarını son dönem edebiyatımızda yazılan en ayrıksı örnekler olarak okumak gerekir. Bunun için de *Suskunlar*'dan iyi fırsat olmaz. Romanın nerede aranacağına ilişkin benzersiz buluşlardan biri *Suskunlar*. Edebiyatımızın İhsan Oktay Anar'ı hâlâ keşfetmediği söylenebilir.

3 Yedi Kapılı Kırk Oda

Murathan Mungan'ın edebiyatımızın en verimli yazarlarından biri olduğu kuşkusuz. O yazdıkça biz okuyoruz ve görüyoruz ki, onun altına inmeyeceği bir düzey var. *Yedi Kapılı Kırk Oda* bu kez tadı damağımızda kalacak öykülerden oluşuyor. Murathan Mungan uzun zamandır öykü kitabı yayımlamıyordu. Bir öykü kitabı için alışılmamış kalınlıktaki bu kitabında yer alan yedi öykü de epeyce tartışılıp okunacak. Daha önemlisi, kalıcı bir iz bırakacak. Masaldan polisiyeye, gerilime, sıradan ilişkilere, edebiyatın gereçlerinin neler olduğunu anlamak için de önemli bir örnek. Murathan Mungan bu gereçleri etkileyici bir anlatım içinde vermekte çok usta.

4 Roberto Bolaño

Şili'nin ve Latin Amerika'nın en çok değer verdiği yazarlardan Roberto Bolaño sonunda Türkçeye çevrildi. *NotosÖykü*'nün bu sayısında Ayşe Nihal Akbulut'un çevirdiği "Telefon Konuşması" öyküsüyle göreceğiniz Bolaño'nun *Vahşi Hafiyeler* romanı, Bolaño'nun döneminin şiir ve edebiyat tartışmalarını iki şairin yolculukları ve yaşadıklarından çıkarak anlatıyor. Otobiyografik öğeler taşıdığı da belirtilen *Vahşi Hafiyeler*, Bolano'nun trajik ölümünü akıldan çıkarmamamızı da sağlayan başyapıtı.

5 İlk Modernler

Amerikalı tarihçi Willam R. Everdell'in bu çalışması, 20. yüzyıla girerken geçiş döneminin pek çok sancısını yaşayan ilk modernleri, bilim adamlarını, düşünürleri, sanatçıları, edebiyatçıları, yaşadıkları sorunlar ve sordukları sorular çevresinde anlatıyor. Bugün her birini düşünce ve sanat hayatımızın uçları olarak gördüğümüz kişilerin modernizmle ilişkisini hem çok kapsamlı biçimde anlatıyor *İlk Modernler* hem de bizim de hâlâ çözemediğimiz modernizmi bütüncül bir evren olarak ortaya koyuyor. Tartışmalarımızın başucu kitabı. Bu kitaptan çıkarak modernizm ile sonrasına daha aydınlık bir pencere açılabilir.

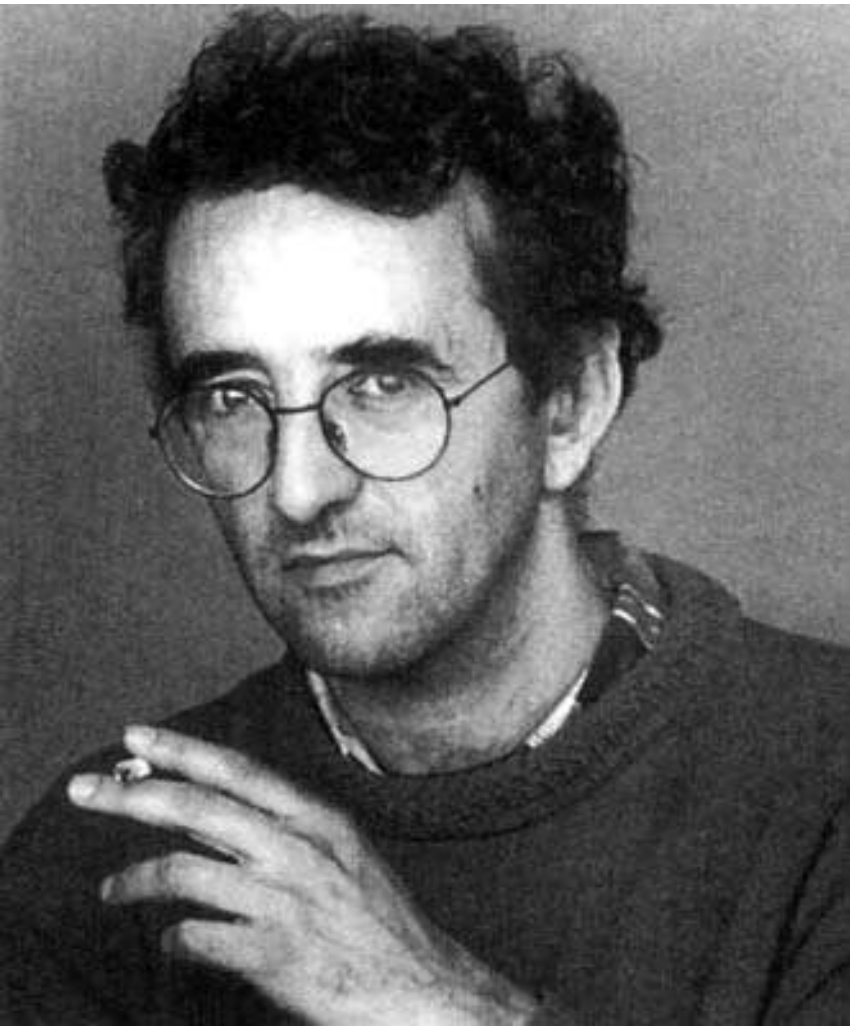
ROBERTO BOLAÑO

Telefon Konuşması

X'E SEVDALANMIŞTIR B. KUŞKUSUZ BU BİR KARA SEVDADIR. YAŞAMININ bir devresinde B aşağı yukarı tüm sevdalıların düşündüğü ve dediği gibi X için her şeyi yapmaya hazırdır. X onu bırakır. X onu telefonla arayarak bırakır. Başlangıçta kuşkusuz B çok acı çeker, ama gitgide herkes gibi, o da yatışır, iyileşir. Televizyon dizilerinde denildiği gibi, yaşam sürer. Yıllar geçer.

Yapacak bir şey bulamadığı bir akşam B iki kez aradıktan sonra X ile bağlantı kurmayı başarır. Her ikisi de artık genç değildir ve bu durum İspanya'yı bir uçtan ötekine geçen seslerine yansımaktadır. Dostlukları yeniden doğar, birkaç gün geçmeden yeniden buluşmaya karar verirler. Her ikisi de ardında ayrılıklar, yeni sayrılıklar ve bunalımlar sürüklemektedir. B, X'in oturduğu kente giden trene bindiğinde artık ona sevdalı biri değildir. Buluştukları ilk gün X'in evine kapanıp başlarından geçenleri, yaşamlarını konuşurlar. (Aslında konuşan X olur, B dinler, arada soru sorar); geceleyin X onu yatağını paylaşmaya çağırır. B'nin gerçekte X'le yatma isteği yoktur ama kabul eder. Sabah olup uyandığında B yeniden tutulmuştur ona. Ama acaba X'e mi sevdalanmıştır yoksa sevdalanma düşüncesine mi? İlişki sorunlu ve yoğundur: X her gün canına kıymanın eşiğinden döner, ruhsal sağaltım görmektedir. (Bir avuç hap yutmakta, yine de hiçbir yararını görememektedir); durmadan hiçbir nedeni olmadan ağlamaktadır. Bu yüzden B, X'in üstüne titrer. Sevdiğine gösterdiği özen sevecen, işgüzar ama bir yandan da beceriksizcedir. Gerçek bir sevdalının davranış biçimine öykünür. B çok geçmeden bunun ayırdına varır. X'in bunalımdan çıkmasını amaçlamaktadır ama elinden gelen yalnızca X'i bir çıkmaza ya da X'in çıkmaz olarak gördüğü bir yöne sürüklemektir. Kimileyin X uyurken onu izlediğinde B de bunun bir çıkmaz olduğu kanısına varır. Panzehir olsun diye, yitirdiği önceki sevdalarını düşünmeye, kendini X olmadan yaşayabileceğine, bu işten kurtulup tek başına kalabileceğine inandırmaya çalışır. Bir gece X ona çekip gitmesini söyler, B trene biner ve kentten ayrılır. X onu geçirmek için istasyona gelir. Ayrılışları dokunaklı ve umutsuzdur. B yataklı vagonda ranzada yolculuk eder ama çok geç saatlere değin gözüne uyku girmez. Sonunda uykuya dalınca düşünde bir çölde yol alan kar beyazı bir maymun görür. Maymunun yolu sınırlıdır, belki de başarısız olacaktır. Ama maymun bunu bilmezlikten gelmeyi seçer ve kurnazlığı istemine dönüşür:

Yıldızların buzdan ışıkları çölün yüzüne vurduğunda, geceleri yürür. B (Barcelona'da Sants İstasyonunda) uyandığında gördüğü düşün (eğer varsa) anlamını yorumladığına inanmaktadır ve içinde bir damla teselli olmadan evine varmayı başarır. O gece X'i arar ve

Roberto Bolaño Pinochet darbesinden sonra döndüğü Şili'de direniş örgütüne katılmaya karar verdi ve çok geçmeden tutuklandı, sekiz günlük tutukluluktan eski okul arkadaşı bir polisin yardımıyla kurtuldu ve birkaç ay sonra Meksika'ya döndü.

gördüğü düşü ona anlatır. X hiçbir şey söylemez. Ertesi gün yine X'i arar. Bu iş sürer gider. X'in tepkisi her seferinde daha soğuktur, sanki her telefon konuşmasıyla zaman içinde gitgide ondan uzaklaşmaktadır. Yok oluyorum, diye düşünür B. Beni silip atıyor ve ne yaptığını biliyor ve bu yüzden böyle yapıyor. Bir gece B trene binip ertesi gün kapısına dayanacağını söyleyerek X'e gözdağı verir. Aklından bile geçirme, der X. Geleceğim, der B; artık bu telefon konuşmalarına dayanamıyorum, konuşurken yüzünü görmek istiyorum. Sana kapıyı açmam, der X ve telefonu kapar. B hiçbir şey anlamamıştır. Uzun süre, bir insanın nasıl olup da duygularının, isteklerinin bir uçtan öteki uca gidebileceğini düşünür. Sonra kafayı bulur ve teselliyi bir kitapta arar. Günler geçmektedir.

Altı ay sonra bir gece B, X'i telefonla arar. X onun sesini almakta gecikir. Ah, sen miydin, der. X'in soğukluğu tüyleri diken diken eden türdendir. Bununla birlikte B, X'in kendisine bir şey söylemek istediğini algılar. Sanki hiç zaman geçmemiş gibi dinliyor beni, diye düşünür, sanki daha dün konuşmuşuz gibi. Nasılsın? der B. Bana bir şeyler anlat, der. X tek heceli sözlerle yanıtlar onu ve kısa bir süre sonra da telefonu kapar. B kaygıyla X'in numarasını yeniden çevirir. Bununla birlikte, telefon açılınca sessiz kalmayı seçer. Karşıda X'in sesi sorar: pekâlâ, kim arıyor? Sessizlik. Sonra yine alo, der ve susar. Zaman –B ile X'i ayıran ve B'nin anlamayı başaramadığı zaman– telefon kablosundan geçer, daralır, genleşir, doğasının bir yanını gösterir. B hiç ayırdında olmadan ağlamaya başlamıştır. X'in arayanın kendisi olduğunu bildiğini bilmektedir. Sonra, sessizce telefonu kapar.

Buraya değin öykü herhangi bir öyküdür, üzücü ama sıradan bir öykü. B artık hiçbir biçimde X'i aramaması gerektiğini anlar. Bir gün kapı çalınır ve A ile Z çıkagelir. Bunlar polistir ve soruşturmaya gelmişlerdir. B nedenini sorar. A açıklamak istemez; Z ise biraz beceriksizce ağzında geveledikten sonra gönülsüzce açıklar. Üç gün önce İspanya'nın öteki ucunda biri X'i öldürmüştür. İlkin B çöker, sonra kendisinin kuşku duyulan kişilerden biri olduğunu anlar ve yaşamı sürdürme içgüdüleri onu dikkatli olmaya zorlar. Polisler somut olarak iki günü sorgular. B o iki gün ne yaptığını, kimleri gördüğünü anımsamaz. Barcelona'dan, aslında oturduğu semtten bile hiç ayrılmadığını adı gibi bilmektedir ama bunu kanıtlayacak bir şey yoktur elinde. Polisler onu götürür. B geceyi karakolda geçirir. Sorgunun bir noktasında onu X'in oturduğu kente götüreceklerini sanır, bu olasılık da, çok tuhaf ama onu baştan çıkarır, ama sonunda bu gerçekleşmez. Parmak izini alırlar ve kan incelemesi yapmak üzere izin vermesini isterler. B onay verir. Ertesi sabah ofise gitmesi için bırakırlar. Resmi olarak B gözaltına alınmamıştır, yalnızca bir ölümün aydınlatılmasında polisle işbirliği yapması için kendisine başvurulmuştur. Eve döndüğünde B

kendini yatağına atar ve başını yastığa koyar koymaz uykuya dalar. Düşünde bir çöl görür, X'in yüzünü görür, uyanmadan hemen önce her ikisinin de aynı şey olduğunu anlar. Kendisinin çölde yittiğini çıkarsaması için çok çaba göstermesi gerekmez.

"Yüzü kâğıt gibi bembeyazdır. Gecenin kalan bölümünde onu uyku tutmaz, okumaya çabalayarak ve X'in ağabeyinin horlamalarına kulak vererek zamanı doldurmaya çalışır."

Gece olunca bir çantaya bir iki giyeceğini koyar, istasyona inerek X'in oturduğu kente giden bir trene atlar. İspanya'nın bir ucundan ötekine gece boyu süren yolculuk boyunca gözünü uyku tutmaz ve yapabileceği ama yapmadığı, X'e verebileceği ama vermediği onca şeyi düşünür durur. Bir yandan da düşünür: ölen ben olsaydım X bunun karşılığı olacak o yolculuğa çıkmazdı. Ve düşünür: işte tam da bu nedenle yaşamını sürdüren benim. Yolculuk boyunca, gözüne uyku girmeden ilk kez X'i gerçek boyutlarıyla düşünür, ona yeniden sevgi duyar ve biraz isteksiz de olsa son kez kendini suçlu bulur. Kente çok erken vardığından doğrudan X'in ağabeyinin evine gider. Adam onu görünce şaşırır, ne olduğunu anlamaz, yine de onu eve buyur eder, kahve ikram eder. X'in ağabeyi yüzünü yeni yıkamıştır, yarı giyiniktir.

B onun duş yapmadığını, yüzünü yıkayıp saçını da şöyle bir ıslattığını ayrımsar. B kahveyi kabul eder, sonra da X'in öldürüldüğünü yeni öğrendiğini söyler, polisin kendisini de sorguladığını ekleyerek neler olup bittiğini anlatmasını ister ondan. Bir yandan mutfakta kahve hazırlarken, çok üzücü bir şeydi, der X'in ağabeyi, ama senin bunlarla ne ilgin olduğunu hiç anlamadım. Polis öldürenin ben olabileceğimi düşünüyor, der B. X'in ağabeyi güler. Senin şansın hep kötü gitmiştir, der. Bana böyle demesi ne tuhaf, diye düşünür B, yaşamını sürdüren benim oysa. Ama yine de ona masumiyetinden kuşkuya düşmediği için teşekkür eder. Derken, X'in ağabeyi işine gider, B evde kalır. Bir süre sonra, bitkin bir durumda derin bir uykuya dalar B. Tam da beklenildiği üzere X düşüne girer.

Uyandığında X'i kimin öldürdüğünü bildiğini sanmaktadır. Yüzünü görmüştür. O gece X'in ağabeyi ile çıkar, barları dolaşır, havadan sudan konu açıp konuşurlar ve ne kadar uğraşsalar da kafayı bir türlü bulamazlar. Boş sokaklardan geçerek eve dönerken, B bir kez X'e telefon edip onunla konuşmadığını anlatır. Ne alçakça, der X'in ağabeyi. Ben bunu yalnızca bir kez yaptım, der B, ama X'e sık sık böyle telefon edildiğini o zaman anladım. Anlaşılan bunları ben sanıyordu. Anlıyor musun? der B. Onu öldüren bu telefon sapığı mı diyorsun yani? diye sorar X'in ağabeyi. Evet, tam da bunu demek istiyorum, der B. X onun ben olduğumu sanıyordu. X'in ağabeyi kaşlarını çatar; bence onu öldüren eski sevdalılarından biriydi, kız kardeşime kur yapan pek çok kişi vardı. B yanıtlamamayı seçer, (X'in ağabeyi ona kalırsa hiçbir şey anlamamıştır) her ikisi de eve varıncaya kadar suskun kalır.

ROBERTO BOLAÑO 1953'te Şili'nin Santiago kentinde doğdu. Çocukluğu birçok değişik kentte geçti. On üç yaşında ailesiyle Meksika'ya yerleşti. Buradaki yıllarını kent kitaplığına kapanarak geçirdi. 1973'te Allende ile dayanışma amacıyla Şili'ye dönmeye karar verdi. Otobüs, otostop ve gemi aracılığıyla uzun bir yolculuk sonucunda Şili'ye vardığında Pinochet darbesi gerçekleşmişti bile. Buradaki yazın ortamı içinde önemli bir yer tuttu. Ozan M. Santiago Papasquiaro ile gerçekçiötesi (infrarealist) şiir akımının öncülüğünü yaparak yerleşik Meksika şiirine ve Octavio Paz'ın temsil ettiği yazın geleneğine toptan karşı çıktı. Bu akım resmi olan her şeyle bağını koparark öncü bir konuma oturdu; bir yandan Dadacı ve aykırı özellikler taşıyor bir yandan da gündelik şiir anlatımına yaslanıyordu. Daha sonraları düzyazıya ağırlık veren Bolaño kendisini ozan olarak da tanımlamıştır. Daha sonra İspanya'ya göç eden yazar burada kendini yazına bütünüyle adamadan önce yaşamın ona sunduğu her türlü işe –tarım işçiliği, tezgâhtarlık, gece bekçiliği, çöpçülük, vb.– el attı. 80'li, 90'lı yıllarda şans yüzüne güldü ve ödüller kazanmaya başladı. 14 Temmuz 2003 günü karaciğer yetmezliğinden öldü. Roman, kısa roman, öykü, şiir, deneme, makale gibi birçok türde çok sayıda ürün veren yazarın aldığı çok sayıda yazın ödülü de vardır.

Asansörde B kusmak ister, X'in ağabeyine döner: kusmak istiyorum, der. Dayan, der öteki. Sonra hızla koridoru geçerler, X'in ağabeyi kapıyı açar ve B şimşek gibi içeri dalarak banyoya doğrulur. Ama oraya vardığında artık mide bulantısı geçmiştir. Başından aşağı ter boşanmakta ve midesi ağrımaktadır ancak kusamaz. Kapağı açık tuvalet kendisiyle dalga geçerek sırıtan bir ağzı anımsatır. En azından biriyle dalga geçmektedir sanki. Yüzünü yıkadıktan sonra aynaya bakar: Yüzü kâğıt gibi bembeyazdır. Gecenin kalan bölümünde onu uyku tutmaz, okumaya çabalayarak ve X'in ağabeyinin horlamalarına kulak vererek zamanı doldurmaya çalışır. Ertesi gün vedalaşırlar ve B Barcelona'ya döner. Artık X orada olmadığına göre bu kente hiç dönmeyeceğini düşünür.

Bir hafta sonra X'in ağabeyi ona telefon ederek polisin X'i öldüren kişiyi yakaladığını haber verir. Bu kişi, X'in telefon sapığıdır, onu sessiz telefonlarla rahatsız eden kişidir. B yanıt vermez. Eski bir sevdalısı, der X'in ağabeyi. Öğrendiğime sevindim, der B, beni aradığın için teşekkürler. Sonra X'in ağabeyi telefonu kapar ve B yapayalnız kalır. □

İspanyolcadan çeviren **Ayşe Nihal Akbulut**

Marcel Proust'tan hiçbir zaman eskimeyecek bir metin.

Büyük Kitaplar Dizisi'nin dördüncü kitabı

71 sayfa
11,5*19,5 cm
Ekim 2017
5 YTL

Genel Dağıtım:
Alfa Yayınları (0212 513 34 34)

Marcel Proust
Okuma Üzerine

Okuma Üzerine, Marcel Proust'un farklı dergi ve kitaplarda okuma üzerine dağınık ve özgün perspektifler olarak okuma üzerine bulduğu, bir zaman kayıtsız kaldığı yaptığı gözlemleri içeren bir derleme.

Büyük bir yazarın kitaplık kurallar ilişki üstüne dair düşünceleri.

Aynı zamanda Proust'un kütüphanesinde bir gezi kitabı olan Okuma Üzerine, bizim şimdi okuduğumuz yerde aydınlatıyor.

Her keskin zekalı, her akıllı insan okuma hakkında bir şeyler söyler ve okuma hakkında bağımsız düşünceleri olduğunu sanırım her başarılı ve her büyük olmayan kitabın yüzlerce olmasını sağlayacak, ruhumuzu yaratıcılıktan hayata veren. Bahsettiğimiz kitabı bütün okurlar başarılı gören her yerde bağımsız bir okurdur.

– Marcel Proust

NOTOS KİTAP

Bir kuşağın 25 öykücüsü

Geleceğe yön verenler

Öykünün Şimdiki Zamanı, öykücülüğümüzün bugünkü durumu, sorunları ve olanaklarıyla ilgili bir soruşturma. Bu kitapta, öykücülüğümüzün bugünkü durumunu belirlemeye çalışan bir soruşturma yapılmıştır. Bugünün Ustaları olarak değerlendirilen, kuşağının geleceğe yön veren öykücüleri:

Mevlut Bayrak, Vecdi Bayrakçı, Berna Gürsoy, Mahir Ünsal Eriş, Hasan Özdemir, Kemal Varol, Mehmet Sümer, Muzaffer Mazman, Mehmet Nayman Sezgin, Metin Celal Pamuk, Cevat Çapan, Orhan Kocabaşoğlu, Hasan Ali Toptaş, Hakan Şevketoğlu, Aziz Tunç, Müge İplikçi, Barış Bıçakçı, Ersan Çelik, Doğan Yurdalan, Adil Babaoğlu, Bekir Yıldız, Sibel K. Türker, Murat Bakan, Semra Bozoğlu ve Ercan Geçmez.

MOTOS KİTAP

ROALD DAHL

Yaşamın Tatlı Gizleri

ŞAFAK VAKTİ İNEĞİMİN ÇIKARDIĞI SESLERLE UYANDIM. İNEK KIZIŞMA DÖnemindeydi. Ahır penceremin hemen altında olduğundan gelen sesler deli ediyordu beni. Erkenden giyindim ve benzin istasyonunda çalışan Claud'a telefon ederek ineğimi Rummins'in ünlü boğasıyla çiftleştirmek için yola çıkarıp dik bir yokuşun sonunda yer alan Rummins'in çiftliğine götürmeme yardım etmesini rica ettim.

Claud beş dakika sonra geldi. Serin bir eylül sabahında ineği yularından tutup yola koyulduk. Çiftliğe giden yolun her iki yanında uzanan yüksek çitlerin ardındaki fındık çalılıkları kocaman olgun fındık hevenkleriyle yüklüydü.

"Sen hiç Rummins'i büyükbaş hayvan çiftleştirirken gördün mü?" diye sordu Claud.

İnek ve boğayı özel istek üzerine çiftleştiren hiç kimseyi görmediğimi söyledim ona.

"Rummins bu işi özel yöntemiyle yapar," dedi Claud. "Bu konuda üzerine yoktur onun."

"Yaptığı işin ne özelliği var ki?"

"Gerçek bir şölen bekliyor seni," dedi Claud.

"İneği de," dedim.

"İnsanlar Rummins'in çiftleşmeyi nasıl yaptırdığını bir bilseler Rummins dünya çapında ün sahibi olurdu. Mandıracılık konusunda dünyada bilim adına ne varsa hepsi değişirdi."

"Peki, yaptığı işin özelliğini neden herkese duyurmuyor o zaman?"

"Bunu düşündüğünü bile sanmam. Rummins aklını böyle şeylerle meşgul edecek biri değildir. Çiftliğindeki ahırlar yörenin en iyi süt veren inekleriyle dolu. Onun için önemli olan bu. Gazetecilerin başına üşüşüp birtakım sorular sormasını istemez. Bildiklerini açığa vuracak olsa başına gelecek şey bu değil mi?"

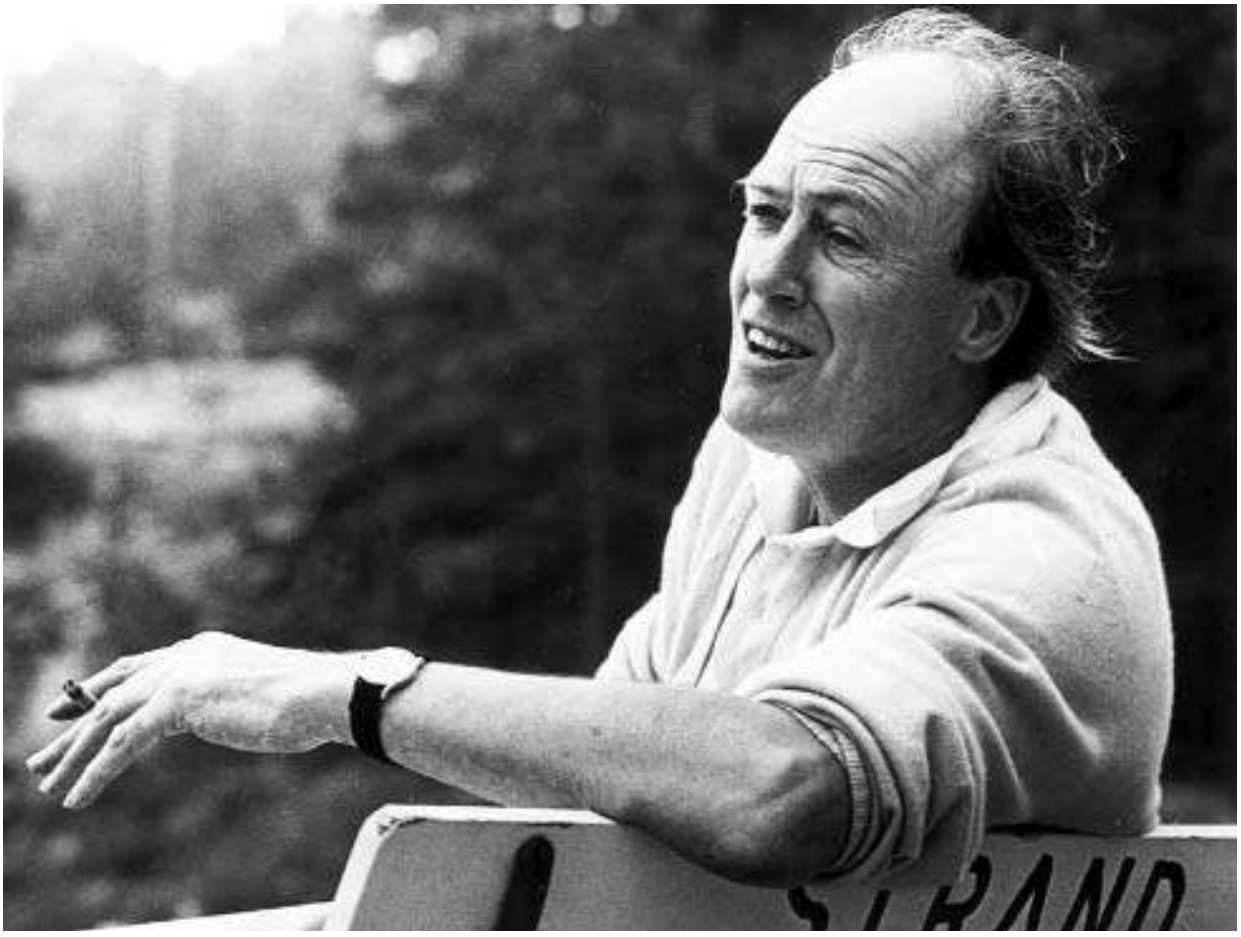
"Anlatsana, nedir olay?"

İneği dehleyerek bir süre sessiz yürüdük.

"Sana evet dediğine şaştım," dedi Claud. "Boğasını başkalarının ineklerine damızlık vermez o. Bunu yaptığını hiç görmedim."

Patikanın sonunda Aylesbury yolundan karşıya geçtik. Çiftliğe giden tepeyi tırmanmaya başlamıştık. İnek yakında bir yerlerde bir boğanın olduğunu anlamış gibiydi, giderek yularına daha fazla asılıyordu. Ona yetişmek için daha hızlı yürümek zorunda kalıyorduk.

Çiftliğin girişinde kapıya benzer bir şey yoktu. Sadece geniş, boş bir alan ve az ötede kaba taşlarla döşeli bir avlu göze çarpıyordu. Rummins geldiğimizi gördü, bir süt güğümü

Roald Dahl'ın ilk öykü kitabı, Amerika'da bulunduğu sırada yazdığı ve resimli kitap olarak yayımladığı *Gremlins*'ti. Çizgi film yapımcısı Walt Disney'in bu kitaptan etkilendiği biliniyor.

vardı elinde. "İnek hazır galiba," dedi, güğümü bırakıp yanımıza gelirken.

"Ortalığı birbirine katıyor," dedim.

Rummins ineğimin çevresinde dolandı, dikkatle inceliyordu onu. Kısa boylu, tıknaz bir adamdı. Gövdesi kurbağayı andırıyordu, ağzı da. Dişleri kırık, gözleri fıldır fıldırdı. Belleğinin keskinliği ve işbilirliğinden ötürü saygımı kazanmıştı epeydir.

"Tamam öyleyse," dedi. "Ne istersin, düve mi, boğa mı?"

"Seçme şansım var mı?"

"Elbette var. Sen sadece seçimini yap."

"Peki, düve istiyorum o zaman," dedim, "et değil, süt istiyoruz."

"Hey, Bert!" diye seslendi Rummins, "gel, yardım et bize."

Bert ahırdan çıkarak yaklaştı. Rummins'in en küçük oğluydu. İnce uzun bir gençti. Burnu akıyordu; bir gözünde sorun var gibiydi. O gözü buğulama yapılmış bir balığın gözü gibi soluk ve puslu griliğiyle öbür gözünden bağımsız hareket ediyordu. "Bir ip daha getir," dedi babası.

Bert getirdiği ipi ineğimin boynuna taktı. Şimdi iki ip vardı ineğimin boynunda, benimki ve Bert'inki. "Düve istiyor," dedi Rummins. "İneğin yüzünü güneşe döndür."

"Güneşe mi?" dedim, "güneş yok ki!"

"Güneş her zaman vardır," dedi Rummins. "Şu kahrolası bulutların önemi yok, fark etmez. Haydi iş başına! Bert, kıpırda biraz, şu tarafa döndür ineği, güneş o tarafta."

Bert elindeki iple, ben ve Claud da öbür iple çeke çeke yüzü güneşin bulutların arkasında saklandığı tarafa doğru gelecek şekilde döndürdük ineği.

"Farklı olacağını söylemiştim sana," diye fısıldadı Claud. "Şimdi hayatında hiç görmediğin bir şeye tanık olacaksın."

"İneği olduğu yerde tutun," diye komut verdi Rummins. "Sağa sola sıçramasına izin vermeyin." Sonra hızlı adımlarla avlunun en uzak ucundaki ahıra doğru gitti ve boğayı dışarı çıkardı. Heybetli bir hayvandı. Siyah beyaz benekleri, kısa ayakları ve on tonluk bir kamyonu andıran bir gövdesi vardı. Burnuna takılı çelik bir halkaya bağlı bir zincirle güdüyordu onu Rummins.

"Şu torbalara bak," dedi Claud, "böylesini gördün mü hiç?"

"Bayağı kocaman," dedim. Boğanın hayaları torba içinde taşınan kocaman bir çift kavun gibiydi, hayvan yürürken yerde sürükleniyorlarmış gibi geliyordu insana.

"Sen geride kalıp ipi bana bıraksan daha iyi olacak," dedi Claud, "yoldan çekil yeter." Önerisini memnuniyetle kabul ettim.

Boğa yavaşça ineğime yaklaştı, gözlerinin akını devirerek tehditkâr bakışlarla süzüyordu onu. Sonra horuldamaya ve ön ayaklarının biriyle yeri eşelemeye başladı.

Bert ve Claud ellerindeki ipleri ineğe eşit uzaklıkta tutup geriye doğru asılmış duruyorlardı. Rummins, "Sıkı tutun," diye bağırdı onlara. Sonra, "Haydi oğlum," diye yavaşça fısıldadı boğaya, "gör işini tosunum."

Boğa şaşırtan bir çabuklukla gövdesinin ön kısmını ineğin arkasına bindirdi. Uzun ve koyu kırmızı bir penis gördüm, kılıç kadar ince ve bir o kadar da sert. İneğin içindeydi şimdi, inek sendeledi, boğa yüklendi, horultulu sesler çıkardı ve otuz saniye içinde her şey bitti. Boğa ön ayaklarını yavaşça aşağı indirdi, olduğu yerde dururken halinden hoşnut gözüküyordu.

"Bazı boğalar nereye yerleştireceğini bilemez," dedi Rummins, "fakat benimki bilir; aletiyle ipliği iğneden geçirebilir."

"Harika," dedim, "boğanın gözü, yani tam isabet."

ROALD DAHL (1916-1990) Norveç'ten İngiltere'ye göç etmiş bir ailenin oğlu. Dünya edebiyatında hem yetişkinler hem de çocuklar için öykü yazan ender yazarlardan. Shell şirketinin memuru olarak Afrika'da bulunduğu sırada İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması Dahl'ı savaş pilotu olmak için İngiliz Kraliyet Hava Kuvvetleri'ne (RAF) başvurmaya yöneltti. 1940'da pilot eğitimi sonrası çıktığı ilk görev uçuşunda zorunlu iniş yaparken ciddi biçimde başından yaralandı. Uçuş yetkisi iptal edildiğinden 1941'de RAF tarafından Washington'a hava ataşesi olarak atandı. Olabildiğince çok kilit insanla tanışmasını gerektiren asıl görevi Amerika'yı İngiltere'nin yanında savaşa sokmak için yerel temaslarda bulunmaktı. Bu amaca yönelik olarak yerel bir gazetede yayımladığı, başından geçen uçak kazasına ilişkin öykü yazarlık yaşamının başlangıcı sayılabilir. Amerika'da bulunduğu sırada yazdığı ve resimli kitap olarak yayımladığı *Gremlins* ilk öykü kitabı. Çizgi film yapımcısı Walt Disney'in bu kitaptan etkilendiği biliniyor. Savaş bitince Dahl annesinin yaşadığı İngiltere'deki köye döndü. Burada yaşadığı günleri ve gözlemlerini *Someone Like You* adlı seçkisindeki öykülerinde buluyoruz. *NotosÖykü*'de okuduğunuz öykü bunlardan biri. Dahl Amerika'nın çekiciliğine kapılarak 1950'de tekrar bu ülkeye gitti. Seçkinlerin partilerine katılmayı sürdürdü. Bunlardan birinde tanıştığı ve Gary Cooper ile ilişkisini yeni sonlandırmış olan Hollywood yıldızlarından Patricia Neal ile tanışarak evlendi. Beş çocukları oldu. Dahl çocuklar için yazmasının itici gücünü kendi çocuklarına bağlıyordu. "Çocuklarım olmasaydı çocuklar için yazmazdım, yazamazdım zaten," demişti bir söyleşisinde. 1983'de P.Neal'den boşanınca ikinci kez evlendi. Çocuklar için yazdığı kitaplar arasında *Charlie ve Çikolata Fabrikası* (filme de çekilmiştir), *James ve Dev Şeftali*, *Cadılar* ve *Matilda* sayılabilir. Yetişkinler için yazdığı öyküler de, öykülerinin çoğunun şaşırtıcı sonlu özelliğinden dolayı İngiltere'de *Beklenmedik Sonuçlu Öyküler* başlığı altında yayımlananlar dahil çeşitli seçkiler altında toplanmıştır.

"O laf da oradan geliyor zaten, tam isabet. Haydi tosunum," dedi boğaya, "bugünkü nasibini aldın." Boğayı ahıra geri götürdü. Kapısını kapayıp döndüğünde ona teşekkür ettikten sonra çiftleşme sırasında inek güneşe karşı durursa buzağının dişi olacağına gerçekten inanıp inanmadığını sordum.

"Saçmalama," dedi, "elbette inanıyorum, gerçek gerçektir."

"Gerçektir lafıyla ne demek istiyorsun?"

"Ne söylüyorsam onu. Kesin bir şeydir bu. Öyle değil mi, Bert?"

Bert puslu gözünü döndürüp "Doğruya doğru," dedi.

"Yani, inek güneşe karşı durmazsa doğan buzağı erkek oluyor."

"Evet, her seferinde öyle," dedi Rummins. Gülümsediğimi gördü. "Bana inanmıyorsun, değil mi?"

"Pek değil," dedim.

"Benimle gel," dedi, "sana göstereceğim şeyi görünce bana inanacağından eminim." Claud ve Bert'e dönerek "Siz ikiniz burada kalıp ineğe göz kulak olun," dedi. Sonra çiftlik evine götürdü beni. Girdiğimiz küçük oda loş ve pisti. Bir çekmeceden okul defterlerine benzeyen bir tomar ince defter çıkardı. "Bunlar buzağı doğumlarının kayıtları," dedi, "otuz iki yıl önce ilk başladığım günden itibaren bu çiftlikteki her çiftleşmenin kaydı var bunlarda."

Rastgele bir defter alıp açtı ve bakmam için uzattı bana: Her sayfada dört sütun vardı: İNEĞİN ADI, ÇİFTLEŞME TARİHİ, DOĞUM TARİHİ, BUZAĞININ CİNSİYETİ.

Cinsiyet sütununa baktım. Düve, düve, düve... diye uzayıp gidiyordu.

"Bu çiftlikte biz erkek dana istemeyiz," dedi, "erkekler mandıracılık için kayıptır."

Sayfayı çevirdim. 'Düve' yazılı sütunlar sürüp gidiyordu.

"Bak, burada bir erkek dana notu var."

"Doğru," dedi Rummins, "bir de hizasındaki notu oku, bak bakalım ne yazmışım." Baktım, İnek ters döndü, yazıyordu.

"Bazı inekler huysuzlanır," dedi, "doğru yerde sıkıca tutamazsınız, öbür tarafa dönüverir, işte o zaman buzağı erkek olur."

"Çok garip," dedim defterin sayfalarını çevirirken.

"Elbette garip, dünyadaki en garip olaylardan biri. Bu çiftlikte elde ettiğim ortalamayı biliyor musun? Yılda yüzde doksan sekiz dişi! Kendin bak istersen, haydi al bak, izin veriyorum."

"Bakmayı çok isterim," dedim, "oturabilir miyim?"

"Rahatına bak. Benim yapacak işlerim var."

Kalemi kâğıdı alıp otuz iki defterin her birini büyük bir dikkatle tek tek incelemeye başladım. 1915'den 1946'ya kadar her yıl için bir defter vardı. Çiftlikte yılda ortalama seksen dana doğmuştu. Otuz iki yılın toplamı olan 2572 buzağıdan 2516 tanesinin dişi, 56 tanesinin erkek olduğu ortaya çıkıyordu. Toplamın içinde ölü doğanlar da vardı.

Dışarı çıkıp Rummins'e bakındım. Claud ortalıkta yoktu; benim ineği eve götürmüştü herhalde. Rummins'i mandırada yağ ayırıcısına süt dökerken buldum. "Bu işten hiç kimseye söz etmedin mi?" diye sordum.

"Hiç etmedim," dedi.

"Neden?"

"Başkasının üstüne vazife değil diye düşündüm."

"Fakat, Rummins, bu olay dünyadaki süt endüstrisini hepten değiştirebilir."

"Evet, olabilir," dedi "gerçekleşmesi işten bile değil. Her seferinde erkek doğsa bile et endüstrisine de zararı dokunmaz bunun."

"İlkin nereden duydun bu işi?"

"Babam söylemişti," dedi Rummins. "On sekiz yaşındaydım, babam 'sana bir sır vereceğim' dedi, 'bu seni zengin yapacak,' işte anlattığı şey buydu."

"Seni zengin yaptı mı bari?"

"Durumum fena sayılmaz, değil mi?"

"Peki, baban bu yöntemin neden işe yaradığı konusunda bir açıklama yaptı mı?"

Rummins burnunu kaşıyarak, "Çok zeki adamdı babam," dedi, elbette anlattı bana, işin ayrıntılarını, nelerin olup bittiğini."

"Neler oluyormuş?"

"Babamın dediklerine göre doğacak buzağının cinsiyetini belirleme konusunda ineğin herhangi bir etkinliği yok. İneğin verdiği şey yumurtadan ibaret. Buzağının cinsiyetini belirlemek boğaya ait, yani boğanın spermine. Buraya kadar iyi anladın mı?"

"Evet," dedim, "devam et."

"Boğa boşalıp spermini ineğe bıraktığında dişi ve erkek sperm arasında bir yarış başlıyor, yumurtaya ulaşma yarışı. Dişi sperm önce ulaşırsa buzağı dişi oluyor."

"İyi de, güneşin ne rolü var bunda?"

"O konuya geliyorum, iyi dinle şimdi. Bir hayvan, örneğin inek, dört ayak üzerinde dururken başını güneşe doğru tutarsan sperm de yumurtaya ulaşmak için güneşe doğru yol almak zorunda kalıyor. İneği ters yöne döndürürsen bu sefer güneşin aksi yönünde yol alıyor."

"Yani güneşin dişi sperm üzerinde bir tür çekim gücü var ve bu nedenle erkek spermden daha hızlı yol alıyor, bunu mu demek istiyorsun?"

"Kesinlikle!" diye bağırdı Rummins. "İşte aynen böyle oluyor! Güneşin çekim gücü dişi spermi öne doğru çekiyor ve bu yüzden hep dişi sperm kazanıyor! İneği ters yöne çevirirsen güneşin çekim gücü dişi spermi geriye doğru çekiyor, o zaman da erkek sperm kazanıyor."

"İlginç bir kuram," dedim, "fakat güneşin milyonlarca kilometre öteden bir ineğin içindeki bir avuç sperme çekim gücü uygulayabilmesi pek inanılır gibi gelmiyor bana."

"Saçmalıyorsun!" diye bağırdı Rummins, "saçmasapan sözler bunlar! Ayın çekim gücü okyanusları etkileyip gelgitlere neden olmuyor mu? Elbette oluyor! Öyleyse güneşin çekim gücü dişi sperm üzerinde neden etkili olmasın?"

"Ne demek istediğini anlıyorum."

Birden çok konuşmaktan canı sıkılır gibi oldu. Arkasını dönerken, "Buzağın dişi olacak, bu kesin," dedi, "merak etme."

"Bay Rummins," diye seslendim arkasından.

"Ne var?"

"Bu yöntem insanlar için de geçerli olabilir mi acaba?"

"İnsanlarda da olur, neden olmasın? Her şeyin doğru yöne bakması gerektiğini hatırlamak yeter. Biliyorsun, inek sırtüstü yatmıyor, dört ayak üzerinde duruyor."

"Ne demek istediğini anlıyorum."

"Bir de gece olmamalı tabii," dedi, "çünkü güneş dünyanın arka yüzünde kalıyor, etkisi olmaz."

"Çok doğru," dedim, "peki, insanlar üstündeki etkinliğine ilişkin bir kanıt var mı elinde?"

Rummins başını yana eğip kırık dişleriyle sırıttı bana. "Benim dört oğlum var, değil mi?" dedi.

"Evet, öyle."

"Burada pempe yanaklı kızlar işime yaramaz," dedi. "Çiftlikte oğlanlar iş görür, benim de dört tane var, tamam mı?"

"Tamam," dedim, "çok haklısın." □

İngilizceden çeviren **Haluk Erdemol**

Hakan Ergül yayımlamasa da yazıyor...

Güzel ama küçük bir çevrenin yakından ilgilendiği öykülerinizden sonra, uzun bir suskunluk... Ne yaptınız o arada?

Krizanteme Adanmış'tan bu yana dört yıl geçmiş. Uzun gibi görünebilir ama benim için öyle değil. Kitap yayımlandığında Japonya'daydım, doktora sürecinin tam ortasında. Kitabı paketten çıkarınca ne yapacağımı bilemedim önce. Evirdim, çevirdim, arada uzun uzun seyrettim. Haftalarca tek satır yazamadım. Belki de yazdım ama kitaptan önce yazdığım gibi değil. Nerde o eski lezzet! Daha bir farkında, daha kontrollü ve ayıklanmış yazıyordum artık. Yazmak denen kirli akıntıyla yeniden buluşabilmek için bir yıl bekledim. Ama ben biliyordum böyle olacağını. Bir gün kitabım çıkarsa bir süre yazamam herhalde, diyordum. Ondan olacak, kendi tuzağımı da kendim yarattım. Derken sömürgeleştirici doktorayı bitirip dil iklimimle yeniden buluşunca daha çok yazar oldum.

Yeni bir kitap hazırlığınız var mı?

Kitap hazırlığım yok. Olmasın da. Belki birden fazla kitaba yetecek sayıda öyküm var biten. Bir gün kitap olurlar mı, diye düşünmeden yazmayı daha kendime yakın buluyorum. Yazdıklarımdan bazıları bir kitaba benzemeye başladığında, tutup ellerinden yayınevinin yolunu tutarım herhalde.

Bu kadar az yazdığınıza göre, başka nelerle uğraşıyorsunuz, öyküden başka ilgi alanlarınız...

Az yazdığım doğru. Başka ilgi alanlarımdan çok mesleğimle ilişkisi olmalı. Üniversitede medya, etnografi, dil, kültür konularında yazıp çiziyorum, derslere giriyorum. Okumalı-yazmalı, bol bol düşünmeli bir uğraş bu ve "mesai saatleri"niz de yok. Yazarken alanımdaki kuramsal tartışmalardan da çokça yararlandığımı düşünüp, avunuyorum.

RALPH ELLISON

Meydandaki Parti

TÜM BUNLARI NE BAŞLATTI BİLMİYORUM. BİRKAÇ ADAM ED AMCAMA meydanda parti olacağını söyledi ve amcam beni de çağırdı, karanlıkta ve yağmurda onlarla beraber gittim ve işte meydandaydık. Vardığımızda herkes zencinin etrafında toplanmıştı ve ona bakıyorlardı. Bazılarının ellerinde silah vardı ve içlerinden biri tüfeğiyle zenciyi devamlı dürtüyordu ve tetiği çekmesi gerektiğini söylüyordu ama çekmiyordu. Mahkemenin hemen önündeydik ve saat on ikiyi gösteriyordu. Yağmur damlaları buz gibi düşüyordu ve dondurucuydu. Herkes üşüyordu ve zenci titrememek için ellerini vücuduna dolamıştı.

Sonra erkekler kalabalığın içinden fırlayıp zencinin tişörtünü yırttı ve o orada öylece kalakaldı, bize korkarak bakarken siyah teni, ateşin ışığında parlıyordu ve ellerini cebine koymuştu. Kalabalık, zenciyi öldürmek için acele etsinler diye bağırmaya başladı. Biri, "Ellerini cebinden çıkar zenci, birazdan yeterince sıcak olacak," dedi. Ama zenci onu duymadı ve ellerini cebinde tutmaya devam etti.

Size söylediğim gibi yağmur damlaları çok soğuktu. Ellerimi ceplerime yapıştırdım çünkü çok üşümüşlerdi. Ateş çok azdı ve platformun ortasına birkaç kütük koydular ve üstüne de zenciyi çıkardılar, sonra gaz döktüler. Meydanı ışıklandıran alevleri görebiliyorduk. Geç olmuştu ve sokak lambaları sönmüştü. Etraf o kadar aydınlanmıştı ki meydanda dikilen generalin heykeli gerçekmiş gibi parlıyordu. Heykelin ekşi suratında hareket eden gölgeler yüzünden heykel zenciye gülümsüyormuş gibiydi.

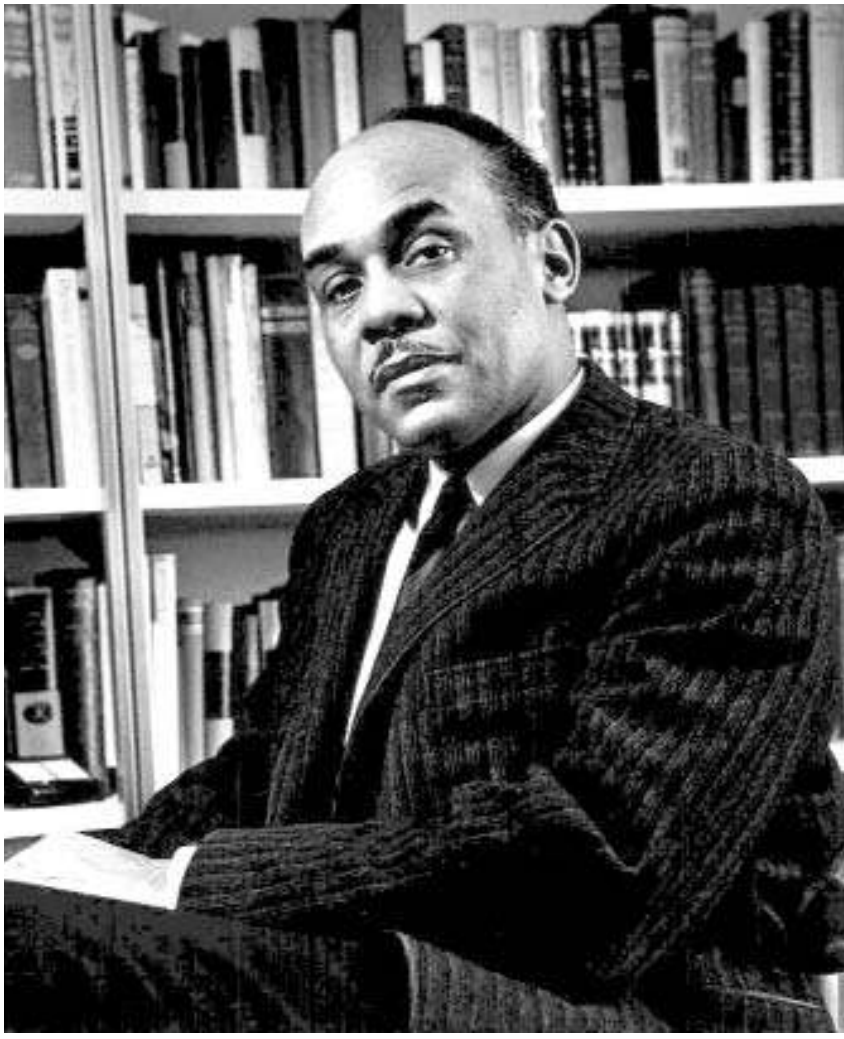
Daha çok gaz döktüler, artık meydan kırmızı bir güneşin altında parlıyormuş gibi görünüyordu. Bütün kamyonlar ve arabalar tahtaların etrafında duruyordu. Ama bir cumartesi günü gibi değildi çünkü etrafta zenci yoktu. Bacote zencisinden başka kimse yoktu, onu Jed Wilson'ın kamyonetinin arkasına bağlayıp sürükleyerek getirmişlerdi. Cumartesi günleri beyazlar kadar siyahlar da olurdu meydanda.

Herkes delicesine bağırıyordu çünkü zenciyi yakmak üzereydiler, ben de yuvarlağın arkasında durmuş arabaları saymaya çalışıyordum. Adamların gölgeleri ağaçların üstünde hareket ediyordu. Sesten uyanan kuşların uçtuğunu gördüm. Galiba sabah oldu sanmışlardı. Yağmur damlaları düştüğü yerde buza kesiyor ve taşları parlatıyordu. Kırk araba saydım. Pheonix'ten bile insanlar gelmişti.

Tanrım, çok farklı bir geceydi. Gürültü azaldığında, arka tarafta, durduğum yerden zencinin sesini duydum ve öne doğru ilerledim. Hem kulaklarından hem de burnundan kan geliyordu ve kıpkırmızı olduğunu gördüm. Siyah kan, siyah teninden akıyordu. Fırın-

daki bir tavuk gibi, sırayla bir ayağını kaldırıp öbürünü indiriyordu. Onu koydukları platforma baktım ve onu ayaklarının ucundan ateşe vermekte olduklarını gördüm. O an çok terliyor olmalıydı çünkü alevler neredeyse siyah ayaklarına dokunuyordu. Biri son duasını etmesini söyledi ama zenci hiçbir şey söylemiyordu. Gözleri kapalı duruyordu ve bir ayağını kaldırıp öbürünü indiriyordu.

Alevlerin ona daha da yaklaşmasını izledim. Ateş şimdi daha güçlenmişti ve yağmur durmuştu, rüzgâr hızlanıyor ve alevleri körüklüyordu. Çevreye baktım ve kalabalığın içinde otuz beş kadın olduğunu gördüm, seslerini duyuyordum erkek sesleriyle birleşiyordu. Sonra olan oldu. Herkesle aynı anda sesleri ben de duydum. Bir hortumun kükremesi gibiydi, herkes yukarı baktı ve ne olduğunu gördü. Zenci hariç, bazılarının yüzünde korkmuş ve şaşırmış bir ifade vardı. O, sesleri bile duymuyordu. Yukarı bile bakmadı. Sonra kükreme daha da yaklaştı, tam üstümüzdeydi, rüzgâr daha da sert esmeye başladı ve dalgalar halinde geliyor gibiydi.

Ralph Ellison'ın edebiyata ilgisi Henry James, Dostoyevski, Joyce, Mark Twain gibi yazarları okuyarak gelişti.

Sonra onu gördüm. Sisin ve bulutların arasında kanatlarının üstündeki kırmızı ve yeşil ışıkları görebiliyordum. Işıkları sadece birkaç saniyeliğine gördüm sonra bulutların arasına doğru yükseldi. Binaların üstüne, işaret kulesine ve kırk mil ötesindeki havaalanına baktım ama oralarda değildi. Genelde geceleri onu gökyüzünde görebilirdiniz ama şimdi orada değildi. Sonra bir anda tekrar belirdi, sisin içinde sanki büyük bir kuş gibiydi. Kırmızı ve yeşil ışıklara baktım ama artık parlamıyordu. Binalara daha yakın uçmaya başlamıştı, gölgesi komik şekiller oluşturuyordu ve ağaçların dallarını kırıyordu.

Çok büyük bir fırtına vardı. Pilot, iniş sahasında olduğunu düşünmüş olmalıydı. Belki de meydandaki ateşin ona sinyal vermek için yakıldığını düşünmüştü. Tanrım, herkes öyle korkmuştu ki. Ben de çok korkmuştum. Herkes bağırmaya başladı: "Yere iniyor, yere iniyor." "Düşecek," diye bağırıyorlardı. Birkaçı hemen arabalarına bindi. Motorlarını çalıştırırken kırılan zincirlerin sesini duyuyordum. Yanımda bir at bağlı olduğu ipleri koparmaya çalışıyordu.

Ne yapacağımı bilemedim. Kaçmak istedim, aynı zamanda da kalıp neler olacağını görmek istiyordum. Uçak çok yaklaşmıştı. Pilot tam olarak nerede olduğunu görmeye çalışıyordu ve motorunun sesi gürültünün içinde boğuluyordu. Titreşimleri hissediyordum ve saçlarım şapkamın altında bile havaya kalkmıştı. Bir elini kılıcına dayamış heykele baktım ve koşup üstüne tırmandım, bacaklarının arasına oturdum ve kükreme sesinin bitmesini dinledim. Yukarı baktığımda tam olarak meydanın üstünde uçtuğunu gördüm.

Motor durmuştu, şimdi kırılan ağaç dallarının yere düşüş sesleri duyuluyordu. Artık uçağı rahatlıkla görebiliyordum, siyah TWA yazısının parlaklığıyla, gümüş gibi parlıyordu. Birmangham otoyoluna çıktı ve o arada elektrik tellerine çarptı. Çok büyük bir çarpma sesi duyuldu. Sanki rüzgâr yüzünden hızla çarpmış bir kapı sesiydi. Sadece yere inerken çarpmıştı ama ufak kıvılcımları görebiliyordum, elektrik tellerinden mavi kıvılcımlar çıkıyordu. Sanki bir yılan sürüsü gibiydi ve karanlıkta mavi kıvılcımlar görünüyordu.

Uçak tellere beş altı kez çarptı, her çarpışında daha çok kıvılcım çıkıyordu. Rüzgâr yüzünden daha çok sallanıyordu. Oraya gittiğimde uçağın üstünde birkaç çatlak olduğunu gördüm ve otoyola mavi bir ışık yansıyordu. Koşarken şapkamı kaybettim ama bulmak için geri dönmedim. Oraya ilk varanlardan biriydim ve öbürlerinin de arkamdan koştuğunu duyabiliyordum. Delirmiş gibi bağırıyorlardı, hızla yaklaştılar ve biri tellere doğru itildi. Bir demircinin sıcakken suya attığı bir at nalı gibi ses ve buhar çıkardı. Yanan et kokusunu alabiliyordum. Bu kokuyu ilk defa duydum. Biraz yaklaşınca bir kadın olduğunu gördüm. Hemen ölmüş olmalıydı. Şimdi çamurun içinde, yanında kırık cam parçalarının arasında yatıyordu. Beyaz elbisesi parçalanmıştı. Parçalanmış elbisesinden tek göğsü sarkıyordu. Bazı kadınlar bağırdı ve neredeyse elektrik tellerinin üstüne düşüyorlardı ama birileri onları yakaladı. Şerif ve adamları bağırıyordu ve ellerinde silahlarla herkesi geriye doğru itiyorlardı. Her yer mavi kıvılcımlarla dolmuştu. Şok yüzünden ölen kadın neredeyse bir zenci kadar kapkara olmuştu. Aslında mavi olup olmadığına ya da mavi kıvılcımlar yüzünden öyle görünüp görünmediğine bakmaya çalıştım ama şerif beni uzaklaştırdı. Arkalardan bakmaya çalışırken uçağın motorunun tekrar çalıştığını duydum ve bulutlara karşı gittiğini gördüm.

Bulutlar çok hızlı ilerliyordu ve rüzgâr yanık bir koku getiriyordu. Arkama döndüm ve kalabalığın zenciye doğru ilerlediğini gördüm. Onu alevlerin ortasında dururken gördüm. Rüzgâr alevleri daha da çoğaltıyordu. Kalabalık koşmaya başlamıştı. Ben de koştum. Kalabalık azalmıştı çünkü birçok kişi uçakla beraber kaybolmuştu. Ayağım takıldı ve bir ağacın kenarına düştüm, dudağımı ısırdım. Canım çok yanmıştı. Koşarken dudaklarımdaki kanın tadını alabiliyordum. Galiba bu midemi bulandırmıştı. Meydana vardığımda alevlerin zencinin pantolonunu tutuşturduğunu gördüm, herkes izliyordu ama rüzgâr yüzünden kimse yaklaşamıyordu. Biri bağırdı: "Hey zenci, artık o kadar üşümüyorsun sanırım? Ellerinin cebine koymana gerek yok." Zenci, "artık yeter" dermiş gibi baktı. Artık bakmak istemiyordum. Bir yere gidip kusmak istiyordum ama gene de orada kaldım.

Zenci bir şeyler söylemeye çalıştı. Jed Wilson, "Ne diyorsun?" diye sordu ona. Ve alevlerin arasından zencinin sesi geldi: "Lütfen biri boğazımı kesebilir mi?" Jed yanıt verdi: "Kusura bakma ama bugün burada Hıristiyan yok, Yahudi de yok," dedi ve tekrarladı: "Aramızda Hıristiyan yok."

RALPH WALDO ELLİSON (1914-1994) bir kömürcünün oğlu olarak Oklahamo'da dünyaya geldi. Hem dinin hem de eğitimin önemini kavrayarak büyüdü. İlk önce müzikle ilgilendi, trompet çaldı. Sonradan T.S. Elliot'ın "Kayıp Ülke" adlı şiirini okuduktan sonra düşünceleri değişti. 1936'da okulu bıraktı ve New York'a taşındı. Orada Afro-Amerikalı yazar Richard Wright'la tanıştı. Birçok dergide yazıları yayımlandı. 1952 yılında *Görünmez Adam* adlı ilk romanını yazdı. Bu roman en iyi ulusal roman ödülünü aldı. "Meydandaki Parti" adlı öyküsü Ellison'ın kariyerinde önemli bir yer aldı.

Yazı ve Irk

Ralph Ellison

Siyahların kötü deneyimlerinin –kölelik, idamlar, ayrımcılık, zorlanmış yabancılaşma gibi zorluklar– beyaz Amerikalıların başına gelmediği açık. Ve demokrasi tutkusu içinde olan siyahlar Amerikan ideallerinin ötesinde görür kendilerini. Onların gerçeklik algıları birçok beyaz insanın algısına benzemez ama kendilerini hayalleri içinde açıklamaya çalışırlar. Bu yüzden yirminci yüzyıl edebiyatını ellerinde tutan beyaz Amerikalının, "Bu Amerika gerçeği," dediğine siyahın yanıtı, "Belki, ama bazı şeyleri gözden kaçırmışsınız. Her şeyden önce *benim* insan olarak konumlandırılmadığım bir dünya bu," olur.

Bunu derken, yalnızca ikinci sınıf edebiyat metinlerinden söz etmez, Hemingway ve Steinbeck gibi, döneminin örneği yazarlar da siyahları göz ardı eder.

Genelde Amerikan zencileri bir canavar ya da melek ya da bir palyaço gibi gösterilir. Çoğunlukla bu eserlerde konu, iyi ve kötü, tutku, ruhsallık arasında olan bir suçlanma konusudur. Zencilerin bu tür yazılara karşı tutumları genelde olumlu değildir. Richard Wright'ın bu yazılarla ilgili yorumu ise siyahlar ve beyazlar arasındaki gerçekliğin doğasının çatışma olduğudur.

Sonra zencinin sesi kesildi. Herkes Jed'in söylediklerine gülmeye başladı. Jed çok popüler biriydi ve geçen yıl neredeyse şerif olacaktı. Çok sıcaktı ve gözlerim dumandan sulanmıştı. Jed bir bidon gaz getirip zencinin üstüne döktüğünde ben geri gitmeye çalışıyordum. Alevler zencinin her yerini sarmıştı ve tüm göğsü yanıyordu.

Aslında zenci çok sıkı biriydi. Hakkını vermeliyim çünkü çok sıkı ve cesurdu. Yanan bir ev gibi alev almıştı. Başında bile alevler vardı ve yanan bir ev gibi kokmaya başlamıştı. Ve kıpırdamadığı için öldüğünü sandık. Sonra hareket etti. Onu bağladıkları ipler yanmaya başladığında o da bir kuş gibi zıplamaya ve çırpınmaya başladı, yanmış derisinin kokusunu alabiliyordum. O kadar şiddetli çırpınıyordu ki üstünde durduğu platform yıkıldı ve ayaklarımın ucuna düştü. Hemen geriye doğru kaçtım. Bunu asla unutamadım. Ne zaman barbekü yapsam aklıma bu gelir. Zencinin sırtı aynı barbeküde yanmış bir et gibiydi. Ayaklarımın ucundaydı ve birisi beni ona doğru itti, neredeyse üstüne basıyordum.

Üstüne basmaktan zor kurtuldum, Jed ve öbürleri onu başka yere sürükledi ve üstüne biraz daha gaz döktüler. Gitmek istedim ama herkes bağırıyordu ve ben hareket edemedim. Artık sabrım kalmamıştı, tek yaptığım şey tükürmekti. Yanımda bir kadının sıcak nefesini duyuyordum ve arkamda iki adam duruyordu. O yüzden tekrar döndüm. Zenci tekrar yuvarlandı. Hareketsiz duramıyordu. Dumanlardan ve alevlerden çok iyi göremiyordum. En son dallara takıldı ve kül olana kadar orada kaldı. Sanırım kimse orayı temizlemedi. Küllerinin orada kaldığını biliyorum çünkü bir hafta sonra Jed'i gördüğümde bana zencinin vücudundan artakalan beyaz kemikleri gösterdi. Her neyse, oradan hemen gitmeye çalıştım ama bir kadın bağırırken yüzümü tırnaklarıyla çizdi.

Uçağın düştüğü yere gittim. Şerif ve adamları çevreyi kuşatmıştı. Uzun süredir koşuyormuşum gibi kalbim atıyordu ve dizlerimin üstüne bıraktım kendimi. Midem bulanı-

yordu, üşüyordum ve güçsüz kalmıştım. Hâlâ rüzgâr esiyordu ve yağmur yağıyordu.

Amcamın evine doğru koştum. Rüzgâr artmıştı ve camlardan birini kırmıştı.

Ertesi gün dışarı çıkamayacak kadar hastaydım, amcam ise bana "korkusuz Cincinatti'li" lakabını takmıştı. Önemsemedim. Buna alışacağımı söyledi. Kendisi de dışarı çıkamıyordu. Çok rüzgâr vardı ve yağmur hâlâ yağıyordu. Pencereden dışarı baktım, ölü serçeleri ve kırılmış dalları gördüm. Tüm gece boyunca hortum vardı. Şiddetli olmadığı için şanslıydık.

Fırtına tam üç gün sürdü ve tüm kasabayı cehenneme çevirdi. Bacote zencisini yaktıktan sonra korkup kaçmaya çalışan başka bir zenciyi de öldürdüler. Amcam Ed, zencileri yerlerinde tutmak için her zaman ikişer ikişer yakmak gerek, diyordu. Galiba kasaba halkı zencilerden utanıyordu. Hepsi geri geldi ama biraz ağır hareket ediyorlardı. Yanlarından geçince çok kötü bakıyorlardı. Brinkley'e gittiğim bir gün, birisi zencileri öldürmekle ellerine hiçbir şey geçmediğini ve hiçbir şeyin iyileşmediğini söyledi. Birisi ona çenesini kapamasını söyledi ve o da sustu. Çiğnediği tütünü Brinkley'in dükkânına tükürdü ve çıktı. Her neyse, hiçbir şey düzelmemişti. İlk önce zenci ve fırtına vardı, sonra uçak, sonra kadın ve elektrik telleri ve şimdi ise havayolunun uçağın düşmesine neden olan yangını kimin başlattığını araştırdığını duydum. Bir gecede bu kadar olay olmuştu ve hepsi de zenci ve fırtına yüzündendi. Bambaşka bir geceydi, tam bir parti vardı. Görmeniz gereken bir geceydi. Ben tam orada, olup biten her şeyi gördüm. Bu benim ilk ve son partim oldu. Tanrım, ama zenci çok cesurdu. O Bacote zencisi tam bir zenciydi. □

İngilizceden çeviren **Hatice Utkan**

Ha Jin

Sabotajcı

Bay Chiu yeni karısıyla birlikte Muji tren istasyonu'nun hemen önündeki meydanda kahvaltı ediyordu. Önlerindeki masanın üstünde kahverengi köpükler çıkaran gazlı bir içecek, iki karton kutu dolusu pilav ve sote edilmiş salatalıkla domuz eti vardı. "Hadi yiyelim," dedi karısına yemek çubuklarının birbirine bağlı ucunu kırarak. Domuz eti şeridinden bir parça alıp ağzına götürdü. Çiğnerken ince çenesinin üstünde birkaç kırışıklık beliriyordu.

Sağında kalan bir başka masada iki tren garı polisi bir yandan çay içerken bir yandan da gülüyordu; görünüşe göre iri yarı, orta yaşlı olan uzun boylu ve atletik yapılı genç iş arkadaşına fıkra anlatıyordu. Ara sıra Bay Chiu'nun masasına bakıyorlardı.

Havada çürümüş karpuz kokusu vardı. Birkaç sinek bu çiftin öğle yemeğinin üstünde vızıldayıp duruyordu. Kent merkezine giden otobüsleri yakalamak ya da açık yük vagonlarına çıkabilmek için yüzlerce insan koşturup duruyordu. Müşteri çekmeye çalışan yiyecek ve meyve satıcıları miskin miskin bağırıyordu. Yerel otelleri temsilen orada bulunan yaklaşık yarım düzine genç bayan, üstrlerinde oda fiyatlarıyla birlikte her biri el büyüklüğünde harflerle BEDAVA YİYECEK, KLİMA ve NEHRİN KIYISINDA gibi tümceler yazan ilan levhaları tutuyordu. Meydanın ortasında yükselen Başkan Mao'nun beton heykelinin ayaklarının dibinde yüzlerini güneşli göğe çevirip sırtlarını da sıcak granite yaslayarak uyuklayan köylüler vardı. Başkan'ın ileriyi işaret eden elleriyle ön kolunun üstüne bir grup güvercin kondu.

Pirinçle salatalık oldukça lezzetliydi ve Bay Chiu acele etmeden yiyordu. Solgun yüzündeki yorgunluk izleri oldukça belirgindi. Balayının en nihayetinde bitmiş olmasından ve Harbin'e geri dönüyor olmaktan memnundu. İki haftalık tatilleri sırasında karaciğeri için endişe etmişti zira bundan üç ay önce akut hepatit geçirmişti; hastalığının tekrarlayacağından korkuyordu, ancak karaciğeri hâlâ iri ve hassas olmasına karşın ciddi bir belirti ortaya çıkmamıştı. Yorucu bir balayına dahi katlanabilen sağlığından genel olarak memnundu, hatta her geçen gün daha da iyileşiyordu. Tel gözlüklerini çıkarıp burnunu ovan eşine baktı. Solgun yanakları boncuk boncuk terle kaplıydı.

"İyi misin tatlım?" diye sordu.

"Başım ağrıyor. Dün gece iyi uyuyamadım."

"Bir aspirin almak ister misin?"

"O kadar ciddi değil. Yarın pazar, geç kalkabilirim. Endişelenme."

Konuşurlarken yan masadaki iri yarı polis ayağa kalkıp çay dolu bir kâseyi onların bu-

lunduğu yöne doğru fırlattı. Hem Bay Chiu'nun hem de karısının sandaletleri ıpıslak olmuştu.

"Serseri!" dedi Bayan Chiu alçak sesle.

Bay Chiu ayağa kalkıp, "Yoldaş Polis, bunu niçin yaptınız?" diye bağırdı. Islak sandaletini göstermek için sağ ayağını kaldırmıştı.

"Ne yapmışım?" diye sordu iri yarı adam boğuk bir sesle, yanındaki genç adam ıslık çalarken o da Bay Chiu'ya doğru bakıyordu.

"Bakın, ayağımıza çay attınız."

"Yalan söylüyorsun. Sandaletlerini kendin ıslattın."

"Yoldaş Polis, sizin göreviniz düzeni sağlamak ama yine de bizim gibi sıradan vatandaşlara eziyet ediyorsunuz. Neden uygulamakla yükümlü olduğunuz yasaları çiğniyorsunuz?" Bay Chiu konuşurken çevrelerinde düzinelerce insan toplanmaya başladı.

Elini sallayarak, "Hadi şunu yakalayalım!" diye bağırdı iri yarı polis genç arkadaşına.

Bay Chiu'yu yakalayıp ellerini kelepçelediler. "Bana bunu yapamazsınız. Bu son derece mantıksız!" diye bağırıyordu Bay Chiu.

"Kapa çeneni!" Polis tabancasını çıkardı. "Derdini merkezde anlatırsın."

"Sen bir sabotajcısın, biliyor muydun? Halkın düzenini bozuyorsun," diye ekledi genç polis.

Bayan Chiu anlaşılır bir şey söyleyemeyecek kadar sersemlemişti. Güzel sanatlar okuduğu üniversiteden daha yeni mezun olmuştu ve daha önce bir tutuklamaya şahit olmamıştı. Tek söyleyebildiği, "Ah, lütfen, lütfen!" idi.

Polisler Bay Chiu'yu çekiştirirken o masanın kenarını tutarak direniyor, bir yandan da bağırmaya devam ediyordu, "Yakalamamız gereken bir tren var. Biletlerimizi aldık bile."

İri yarı adam göğsüne yumruk attı. "Kapa çeneni. Bırak biletin yansın." Silahının kabzasıyla Bay Chiu'nun ellerine vurarak masayı bırakmasını sağladı. İki adam onu karakola doğru sürüklemeye başladı.

Onlarla gitmek zorunda olduğunu anlayan Bay Chiu arkasına dönerek karısına seslendi: "Beni burada bekleme. Trene bin. Eğer yarına kadar gelmemiş olursam beni çıkarması için birini gönder."

Bayan Chiu hıçkıra hıçkıra ağlarken ağzını eliyle kapayıp başını salladı.

Kemerini çıkardıktan sonra Bay Chiu'yu Tren Yolu Polis Merkezi'nin arka tarafındaki bir hücreye attılar. Hücredeki tek pencere altı demir parmaklıkla kapalıydı; içinde birkaç çam ağacı olan oldukça geniş bir bahçeye bakıyordu. Ağaçların ilerisinde demir bir kafesten sarkan salıncak rüzgârda ağır ağır sallanıyordu. Binanın içinde bir yerden düzenli olarak satır sesi geliyordu. Yukarıda bir mutfak olmalı diye düşündü Bay Chiu.

Ona ne yapacakları için endişelenemeyecek kadar yorgun olduğundan dar döşeğe uzanıp gözlerini yumdu. Korkmuyordu. Kültürel Devrim bitmişti ve son zamanlarda Parti yasaların önünde tüm vatandaşların eşit olduğu propagandasını yapıyordu. Polis sıradan insanların örnek alacağı, yasalara uyan bir model olmalıydı. Sakin kalmaya devam edip onlarla mantıklı bir şekilde konuştukça ona zarar vermezlerdi.

Akşamüstü geç saatte ikinci kattaki sorgulama bürosuna götürüldü. Oraya giderken merdivende, onu itip kakmış orta yaşlı polisle karşılaştı. Adam gülümseyip sanki ateş ediyormuş gibi parmaklarını ona doğrulttu. "Kaplumbağa yumurtası!" diye içinden küfretti Bay Chiu.

Ofiste oturur oturmaz ağzını eliyle kapayarak geğirdi. Hemen önündeki uzun masanın arkasında ofisin amiriyle birlikte yüzü bir eşeğinkini andıran bir başka adam oturuyordu.

Ha Jin, yönetimin despotluğu yüzünden ülkesine dönmedi. ve ABD'de Boston Üniversitesi'ndeki Yaratıcı Yazarlık Programında öğretmenlik yapıyor.

Camlı masaüstünde onun davasıyla ilgili bilgiler içeren bir dosya duruyordu. Yalnızca birkaç saat içinde onun hakkında sayfalarca bilgi edinebilmiş olmaları tuhafına gitmişti. Bir kez daha düşününce onun hakkında böyle bir dosyayı hep tutuyor olabilecekleri fikri belirdi aklında. Bu nasıl olabilirdi? Neredeyse üç yüz mil uzaktaki Harbin'de yaşayıp çalışıyordu ve bu, Muji City'ye ilk gelişiydi.

Ofisin amiri oldukça sakin ve zeki görünen zayıf, kel bir adamdı. İnce elleriyle dosyanın içinde üstleri yazılı kâğıtları tıpkı ders veren bir âlim gibi tutuyordu. Bay Chiu'nun solunda, dizinin üstünde bir not panosuyla elinde siyah bir dolmakalem olan genç bir kâtip oturuyordu.

"Ad?" diye sordu amir, formların birinin üstünde yazılı olanları okuduğu çok belliydi.

"Chiu Maguang."

"Yaş?"

"Otuz dört."

"Meslek?"

"Öğretmen."

"Çalıştığın yer?"

"Harbin Üniversitesi."

"Politik durum?"

"Komünist Parti üyesi."

Amir kâğıdı masaya koyup konuşmaya başladı. "Her ne kadar henüz ciddi sonuçlar doğurmamış olsa da suçun sabotaj. Parti üyesi olduğun için daha çok cezalandırılmalısın. Toplum için örnek olamadın ve –"

"Özür dilerim efendim," Bay Chiu sözünü kesti.

"Ne var?"

"Ben hiçbir şey yapmadım. Sizin adamlarınız sosyal düzenin sabotajcıları. Benimle eşimin ayaklarımıza sıcak çay attılar. Mantıklı konuşacak olursak onları eleştirmeli, hatta cezalandırmalısınız."

"Bu ifadenin temeli yok. Tanığın yok. Sana neden inanayım?" dedi amir

"Benim kanıtım bu." Sağ elini havaya kaldırdı. "Adamınız silahıyla parmaklarıma vurdu."

"Bu ayaklarını nasıl ıslattığını açıklamıyor. Hem parmaklarını da kendin yaralamış olabilirsin."

"Ama doğruyu söylüyorum!" Bay Chiu bir anda sinirlendi. "Karakolunuz bana bir özür borçlu. Tren biletim yandı, yeni satın aldığım deri sandaletlerim mahvoldu ve eyalet başkentindeki konferansa geç kaldım. Neden olduğunuz hasar ve kayıpları tazmin etmelisi-

niz. Beni hapşırdığınızda titremeye başlayan sıradan vatandaşlarla karıştırmayın. Ben bir bilim adamı, filozof ve diyalektik materyalizm konusunda uzmanım. Gerekirse bu konuyu *The Northeastern Daily*'de tartışır ya da Pekin'deki Halk Mahkemesi'ne gidebiliriz. Adınızı söyler misiniz?" Hiçbir şekilde sudan olmayan ve birçok durumda işine yaramış bu uzun nutkuna kendini kaptırmıştı.

"Blöf yapmaktan vazgeç," diye araya girdi eşek-yüzlü adam. "Senin gibileri çok gördük. Kolaylıkla suçlu olduğunu kanıtlayabiliriz. İşte bazı görgü tanıklarının ifadeleri." Bay Chiu'ya doğru bazı kâğıtlar uzattı.

Bay Chiu farklı el yazılarıyla yazılmış ve her biri meydanda bağırıp çağırdığını, polise itaat etmediğini anlatan ifadeleri görünce şaşırdı. Tanıklardan biri kendini Shanghai'daki bir tersanenin satın alma uzmanı olarak tanıtmıştı. Bay Chiu'nun karnından başlayan bir sızı göğüs kafesine kadar yükseldi. Belli belirsiz inledi.

"Artık suçlu olduğunu itiraf etmelisin," dedi amir. "Her ne kadar ciddi bir suç olsa da seni katı bir şekilde cezalandırmayacağız, tabii eğer kendi kendini yeren bir yazı yazıp halkın düzenini bir daha bozmayacağına dair söz verirsen. Bir başka deyişle serbest bırakılman bu suçla ilgili davranışlarına bağlı."

"Rüya görüyorsunuz," diye bağırdı Bay Chiu. "Tek kelime yazmam çünkü suçsuzum. Üniversiteme neden geç kaldığımı açıklayabilmem için bana bir özür yazısı vermenizi talep ediyorum."

Her iki sorgucu da aşağılayıcı bir şekilde gülümsedi. "Bunu daha önce hiç yapmamıştık," dedi amir sigarasından bir nefes çekerek.

"O halde bu örnek olsun."

"Buna hiç gerek yok. İsteklerimizi yerine getireceğine eminiz." Amir dumanını Bay

HA JİN 1956'da Çin'in Lianoning şehrinde doğdu. Eski Çin'e ait tüm kalıntıları yok ederek ülkeyi işçiler birliğine dönüştürmeye çalışan ÇKP tarafından 1966'da başlatılan ve on yıl süren son derece karışık bir dönem olan Kültür Devrimi sırasında büyüdü. On dört yaşındayken Halkın Ordusu'na yazıldı ve orada yaklaşık altı yıl kaldıktan sonra bir tren yolu şirketinde telgraf operatörü olarak çalıştı. Jin daha sonra Heilongjiang Üniversitesi'ne kaydolup 1981'de İngilizce bölümünü bitirdi. 1984'te Shangdong Üniversitesi'nde Amerikan Dili yüksek lisansını tamamladıktan sonra doktorasını yapmak üzere Amerika'daki Brandeis Üniversitesi'ne gitti. Jin, Çin'e dönmek istiyordu ancak Komünist Parti'nin 1989'daki öğrenci hareketini bastırmak için başvurduğu şiddetin ardından ABD'de kalıp yalnızca İngilizce yazmaya karar verdi. "Çok gaddar bir hükümet," dedi Jin, "çok sinirlenmiştim ve Çin'e dönmemeye karar verdim. İngilizce yazmak yaşamamı sağlamanın, aynı zamanda da yaşamımı sürdürmenin ya da harcamanın yolu oldu, benim ve başkalarının kaybettiklerine erişme çabası," diyordu. Doktorasını 1993'te tamamlamadan önce Sessizliklerin Arasında (1990) adlı bir şiir kitabı yayımladı. Jin 1996'da ilk kurgu kitabını yayımladı, Sözcükler Okyanusu adlı kitap Halk Kurtuluş Ordusu hakkında kısa öyküler içeriyordu ve PEN-Hemingway Ödülü'ne değer görüldü. Kırmızı Bayrağın Altında (1997) adlı kısa öykü kitabıysa Flannery O'Connor ödülünü kazandı. İlk romanı olan Gölde 1998'de yayımlandı ve onu Ulusal Kitap Ödülü'nü kazanan Bekleyiş (1999) izledi. "Sabotajcı"yı da içeren en son öykü kitabı olan Damat, 2000'de yayımlandı.

Chiu'nun yüzüne doğru üfledi.

Amirin başının tek hareketiyle iki nöbetçi öne çıkarak suçluyu kollarından yakaladı. Bu esnada Bay Chiu konuşmaya devam ediyordu, "Sizi İl İdaresi'ne rapor edeceğim. Bu yaptığınızı ödeyeceksiniz! Siz Japon askeri polisinden bile betersiniz."

Onu yakapaça odadan çıkardılar.

"Kendi kendine bu tutukluluğu fazla önemsememesi gerektiğini hatırlattı. Başkan Mao'nun hastanede yatmak zorunda kalan bir arkadaşına yazdığı şu tümceyi anımsadı: 'Orada olduğuna göre tadını çıkarmaya çalışmalısın.'"

Bir kâse darı lapası, bir dilim mısır ekmeği ve şalgam turşusundan ibaret akşam yemeğinden sonra Bay Chiu'nun ateşi yükseldi ve soğuk soğuk terleyerek titremeye başladı. Hissettiği öfkenin karaciğerini etkilediğini ve hastalığının nüksetmeye başladığını biliyordu. Çantası karısında kaldığından yanında hiç ilaç yoktu. Evde olsa renkli televizyonlarının önüne geçip yasemin çayını yudumlayarak akşam haberlerini dinliyor olacaktı. Oysa şimdi yapayalnızdı. Tek kişilik döşeğinin üstündeki turuncu renkli lamba tek ışık kaynağıydı ve geceleri nöbetçilerin onu gözetlemesini kolaylaştırıyordu. Daha az önce okumak için onlardan bir dergi veya gazete istediğinde onu terslemişlerdi.

Kapının üstündeki küçük açıklıktan sesler geldi. Görünüşe göre nöbetteki polisler yakındaki ofiste ya kâğıt ya da satranç oynuyordu; zaman zaman bağırış ve kahkahalar duyuluyordu. Binanın bir başka yerinden akordiyon sesi geliyordu. Onu sorgu bürosundan buraya getirdiklerinde gardiyanların bıraktığı tükenmez kalemle mektup kâğıdına bakarken Bay Chiu eski bir özdeyişi hatırladı, "Bilgili bir kimsenin başı askerlerle derde girdiğinde ne kadar tartışırsa söylemeye çalıştıkları da o kadar bulanıklaşır." Tüm bu olanlar ne kadar gülünçtü. Parmaklarını saçlarının arasında gezdirdi.

Kendini hâlâ kötü hissediyor, eliyle durmaksızın midesine masaj yapıyordu. Aslında hissettiği korkudan ziyade üzüntüydü, evine döndüğünde işlerini yetiştirmek için çok çalışması gerekecekti –haftaya yetiştirmesi gereken bir makale ve güz döneminde gireceği derslerle ilgili okuması gereken bir düzine kitap vardı.

Açıklığın önünden bir insan gölgesi geçti. Bay Chiu kapıya koşup delikten dışarı bağırdı, "Yurttaş Gardiyan, Yurttaş Gardiyan!"

"Ne istiyorsun?" dedi gardiyan sinirli bir şekilde.

"Üstlerine benim çok hasta olduğumu bildirmeni istiyorum. Bende kalp hastalığı ve hepatit var. Eğer beni burada ilaçsız bırakırsanız ölebilirim."

"Hafta sonu üstlerimiz burada olmaz. Pazartesiyi beklemek zorundasın."

"Ne? Yani yarın da mı burada olacağım?"

"Evet."

"Eğer bana bir şey olursa karakolunuz sorumlu tutulur."

"Bunu biliyoruz. Merak etme, ölmeyeceksin."

Başının üstündeki ışığın bütün gece açık olmasına, saman döşeğinin sert ve bitlerle dolu olmasına rağmen Bay Chiu'nun o gece çok rahat bir uyku çekmiş olması mantık dışıydı. Keneler, sinekler, karafatmalardan korkardı –aslında bitler ve yatak böcekleri dışında her tür böcekten korkardı. Bir keresinde, çalıştığı okulun öğretim üyeleriyle çalışanları köylülere hasat mevsiminde bir hafta boyunca yardım etmek üzere kırsal bölgeye gittiklerinde meslektaşları onun derisi hakkında şakalar yapıp bitlerin insan dışı olarak gördükleri bir derisi olması gerektiğini söylemişlerdi. Onun dışında herkes yüzlerce kez ısırılmıştı.

Daha da tuhafı eşini çok fazla özlemiyor olmasıydı. Hatta yalnız uyuyor olmaktan memnundu, yorucu geçen bir balayından sonra dinlenmeye ihtiyacı vardı.

Pazar sabahı arka bahçe sessizdi. Donuk gün ışığı çam dallarının arasından sızıyordu. Yerde, tırtıl ve uğur böceği yakalamaya çalışarak zıplayan birkaç serçe vardı. Bay Chiu de-

mir parmaklıklara tutunarak et kokan sabah havasını içine çekti. Yakında bir yerde bir restoran ya da pişmiş et satılan bir tezgâh olmalıydı. Kendi kendine bu tutukluluğu fazla önemsememesi gerektiğini hatırlattı. Başkan Mao'nun hastanede yatmak zorunda kalan bir arkadaşına yazdığı şu tümceyi anımsadı: "Orada olduğuna göre tadını çıkarmaya çalışmalısın."

"Pencereye koşunca Fenjin'in önünde uzun boylu bir polisin ayakta durduğunu gördü, yerde demir bir kova duruyordu. Bu, iki gün önce Bay Chiu'yu meydanda tutuklayan adamdı. "

Bu huzur arayışının asıl nedeni hepatitinin daha da kötüye gidebileceği korkusuydu. Soğukkanlılığını bozmamaya çalışıyordu. Ancak ateşi hâlâ düşmediğinden karaciğerinin şişmeye devam ettiğine emindi. Tüm gün boyunca yatağına uzanıp zaman zaman öfkesini dizginleyemeyerek, "Serseriler!" diye bağırıyordu. Özgürlüğüne kavuşur kavuşmaz bu yaşadıklarıyla ilgili bir makale yazacağını söylüyordu. Karşılaştığı polislerin adlarını öğrenmesi iyi olurdu.

Günün geri kalan kısmı oldukça sakin geçti; üniversitesinin onu kurtarmak için birilerini göndereceğine emindi. Tek yapması gereken sakin olup sabırlı bir şekilde beklemekti. Polis er geç onu serbest bırakmak zorunda kalacaktı ancak o an geldiğinde ona bir özür yazısı yazmadan dışarıya çıkmayı reddedeceğini bilmiyorlardı. Lanet olası serseriler, baş edebileceklerinden büyük belaya çatmışlardı.

Pazartesi sabahı uyandığında gün ağarmıştı. Uzakta bir adam inliyordu; ses arka bahçeden geliyordu. Bay Chiu uzun uzun esneyip yırtık pırtık battaniyesini üstünden attıktan sonra yataktan kalkıp pencereye yürüdü. Bahçenin ortasındaki çam ağacının gövdesine elleri kelepçelenmiş genç bir adam vardı. Durmaksızın hareket edip bağırarak küfür ediyordu ancak bahçede başka kimse yoktu. Bu genç adam Bay Chiu'ya tanıdık geldi.

Bay Chiu bu genç adamın kim olduğunu anlayabilmek için gözlerini kısarak dikkatlice baktı. Kısa bir süre önce Harbin Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olan Fenjin'di bu! İki yıl önce Bay Chiu'nun verdiği Marksist materyalizmle ilgili derse devam etmişti. Şimdi nasıl olmuştu da bu genç adam da buradaydı?

Çok geçmeden Fenjin'i karısının göndermiş olabileceği geldi aklına. Ne kadar aptal bir kadın! Yabancı dilde yazılmış romanları okumaktan başka bir şey bilmeyen bir kitap kurdu! Çalıştığı okulun Güvenlik Bölümü ile irtibata geçmiş olacağını düşünmüştü, onlar gerekli kişileri buraya yönlendirebilirdi. Fenjin'in yasal görevi yoktu; sadece iki avukatın olduğu bir avukatlık bürosunda çalışıyordu; hatta eşlerinin kendilerini aldattığını düşünen kadın ve erkeklerin ufak tefek dedektiflik işlerinden başka işleri de yoktu. Midesi bulanmaya başladı.

Bağırıp öğrencisine yakınlarda olduğunu belli etmeli miydi? Bunu yapmaktan vazgeçti çünkü neler olduğunu bilmiyordu. Böyle bir ceza almak için Fenjin'in polisle tartışmış olması gerekiyordu. Ancak eğer Fenjin onu kurtarmak üzere buraya gelmeseydi bunların hiçbiri olmazdı. Yani ne olursa olsun Bay Chiu bir şeyler yapmalıydı. Ama ne yapabilirdi ki?

Çok sıcak bir gün olacaktı. Çamların arasındaki topraktan morumsu bir buharın ışıldayarak yükseldiğini görebiliyordu. Zavallı, diye düşündü bir tas mısır lapasını ağzına götürürken, bir yudum aldıktan sonra tuzlanmış kerevizden bir parça ısırdı.

Kâsesiyle yemek çubuklarını almak üzere bir gardiyan geldiğinde ona bahçedeki adamın neden orada olduğunu sordu. "Patrona 'eşkıya' dedi," diye yanıtladı gardiyan. "Avukat falan olduğunu iddia etti. Kendini beğenmişin teki."

Artık Bay Chiu'nun kendisini kurtarmaya gelen bu genç adam için bir şeyler yapması gerekiyordu. Ne yapması gerektiğine düşünürken bahçeden bir çığlık yükseldi. Pencereye koşunca Fenjin'in önünde uzun boylu bir polisin ayakta durduğunu gördü, yerde demir

bir kova duruyordu. Bu, iki gün önce Bay Chiu'yu meydanda tutuklayan adamdı. Adam Fenjin'in burnunu sertçe sıktıktan sonra elini kaldırıp havada birkaç saniye tuttu ve avukatı tokatladı. Fenjin inlerken adam yerdeki kovayı kaldırıp başından aşağıya su döktü.

"Bu, güneş çarpmaması için. Saat başı tekrarlayacağım," dedi yüksek sesle.

Fenjin'in gözleri kapalıydı, ancak yine de ekşimiş yüzünden polise küfretmek istediği ya da sessizce ağladığı anlaşılabiliyordu. Hapşırdıktan sonra başını kaldırıp bağırdı, "Tuvalete gitmeme izin ver."

"Öyle mi?" diye bağırdı polis. "Pantolonuna işe!"

Bay Chiu iki eliyle demir parmaklıklara tutunmuş sesini çıkarmadan öylece durmaya devam ediyordu; demiri sıkmaktan parmak uçları beyazlaşmıştı. Polis dönüp pencereye baktı; kılıfından dışarı sarkan silahı güneşte parlıyordu. Gürültülü bir homurtuyla izmaritini yere tükürüp kuru toprakta ezdi.

Daha sonra kapı açıldı ve gardiyanlar Bay Chiu'ya dışarı çıkmasını işaret etti. Onu yine yukarıdaki sorgu bürosuna çıkardılar.

Odada aynı kişiler vardı, ancak bu kez kâtibin eli boştu. Bay Chiu'nun geldiğini görünce amir, "Ah, demek geldin. Lütfen otur," dedi.

Bay Chiu oturduktan sonra amir beyaz ipekten bir yelpazeyi sallayarak konuşmaya devam etti, "Avukatını görmüş olabilirsin. Görgüsüz bir genç adam, yöneticimiz ona arka bahçede hızlandırılmış bir kurs verdi."

"Bu kanuna aykırı. Gazetelere haber olmaktan korkmuyor musunuz?"

"Hayır, korkmuyoruz, hatta televizyona çıkmaktan bile korkmuyoruz. Başka ne yapabilirsin ki? Uyduracağın hiçbir hikâyeden korkmuyoruz. Biz buna hikâye deriz. Bizim için önemli olan işbirliğin. Yani suçunu itiraf etmelisin."

"Ya işbirliğini reddedersem?"

"O zaman avukatın güneşin altındaki eğitimine devam eder."

Bay Chiu bayılacak gibi oldu ve düşmemek için sandalyenin kollarını sıkıca kavradı. Midesinin üst kısmına keskin bir ağrı saplanınca kusacakmış gibi oldu ve başı da çatlayacakmışçasına ağrıyordu. En sonunda hepatitin azmaya başladığından emindi. Giderek şiddetleniyordu, gırtlağı düğümlenmiş gibiydi.

Amir konuşmaya devam etti, "Hatta kendi özeleştirini yazmak zorunda bile değilsin. Biz burada suçunu açık bir şekilde tanımladık. Tek gereken imzan."

"Şuna bir bakayım," dedi Bay Chiu öfkesini bastırmaya çalışarak.

Eşek-yüzlü adam alaycı bir gülümsemeyle üstünde şunlar yazan bir kâğıt uzattı:

> Bu belgeyle, 13 Haziran günü Muji Tren İstasyonu'nda halkın huzurunu bozduğumu ve istasyon polisi beni uyardığında onları dinlemeyi reddettiğimi itiraf ediyorum. Bu yüzden tutuklanmamdan ben sorumluyum. İki günlük hapis sonrasında işlediğim suçun doğasını anladım. Bu andan itibaren tüm gücümle kendimi eğiteceğim ve bir daha asla böyle bir suç işlemeyeceğim.

Bay Chiu'nun kulaklarının içinde bir ses, "Yalan, yalan!" diye çığlıklar atmaya başladı. Ama başını iki yana sallayıp sesi bastırdı. "Eğer bunu imzalarsam beni de avukatımı da serbest bırakacak mısınız?" diye sordu amire.

"Elbette bırakacağız." Amir parmaklarıyla önündeki mavi dosyanın üstüne vuruyordu –içinde kendi bilgileri olan dosyaydı bu.

Bay Chiu kâğıdı imzaladıktan sonra imzasının altına parmağını bastı.

"Artık özgürsün," dedi amir gülümseyerek ve parmağını silmesi için bir parça kâğıt

uzattı.

Bay Chiu öyle hastaydı ki ilk deneyişinde sandalyeden kalkamadı. Zorlanarak da olsa ayağa kalkmayı başardı. Yalpalayarak binadan çıktıktan sonra bahçeye çıkıp avukatının yanına gitti, kemerini geri istemeyi unuttuğunu fark etti. Göğsünde bir bomba varmış gibi hissediyordu. Elinde olsa tüm karakolu yerle bir edip tüm çalışanların ailelerini öldürebilirdi. Böyle bir şey yapamayacağını biliyordu ancak o an bir şeyler yapmayı kafasına koydu.

"Bu işkence için çok üzgünüm Bay Fenjin," dedi Bay Chiu buluştuklarında.

"Önemli değil. Bunlar vahşi." Avukat titreyen parmaklarla ceketinin üstündeki pislikleri silkeledi. Pantolonunun paçasından hala su damlıyordu.

"Hadi gidelim artık," dedi öğretmen.

Karakoldan dışarı çıkar çıkmaz Bay Chiu bir çay tezgâhı gördü. Fenjin'i kolundan yakalayıp tezgâhın arkasındaki yaşlı kadına yöneldi. "İki fincan siyah çay," diyerek kadına bir yuanlık banknot uzattı.

İlk fincandan sonra birer fincan daha içtiler. Ardından tren istasyonuna doğru yola çıktılar. Ama elli yarda dahi yürümemişlerdi ki Bay Chiu yakındaki bir yemek tezgâhından ağaç mantarı çorbası içmek için ısrar etti. Fenjin kabul edip, "Bana misafir gibi davranmamalısınız," dedi.

"Hayır, ben de bir şeyler yemek istiyorum."

Bay Chiu sanki açlıktan ölecekmişçesine avukatını karakolun yakınındaki bir restorandan öbürüne sürükledi ama her restoranda iki kap yiyecekten fazlasını sipariş etmiyordu. Fenjin öğretmeninin niçin tek bir restoranda kalıp karnını doyurmadığını merak etti.

Bay Chiu dört farklı restoranda sırasıyla makarna, wonton, sekiz tahıllı yulaf lapası ve tavuk çorbası sipariş etti. Yemek yerken bir yandan da "Keşke o lanet olasıcaları öldürebilseydim!" diye söyleniyordu. Son restoranda içtikleri çorbadan yalnızca birkaç kaşık alıp içindeki tavuk ve mantar parçalarının tadına dahi bakmadı.

Sinirli görünen, kendi kendine mırıldanıp duran ve sararmış yüzü koyu kırışıklarla kaplı öğretmeninin bu davranışları Fenjin'in aklını karıştırdı. Fenjin ilk kez Bay Chiu'nun çirkin bir adam olduğunu düşündü.

Bir ay içinde Muji'de sekiz yüzden fazla insan akut hepatite yakalandı. Altısı hayatını kaybetti, bunlardan ikisi çocuktu. Salgının nasıl başladığını kimse bilmiyordu. □

İngilizceden çeviren **Kerem Işık**

İngilizce Yazmaya Karar Vermek

Ha Jin

İngilizce yazmaya karar verdiğimde ne kadar ilerleyebileceğimi bilmiyordum. İngiliz dilinde yazılmış düzyazıda tarih boyunca Conrad ve Nabokov gibi anadilleri İngilizce olmayan yazarların yarattığı görkemli bir gelenek olagelmiş.

Ancak ben şiir yazmaya başladım ve Emory Üniversitesi'nce de bir şair olarak işe alındım. Yani çok büyük belirsizlikler vardı. Aynı zamanda büyük kafa karışıklıklarının da olduğunu düşünüyorum. İlk önemli soru kime yazıyorsunuz? Kim için yazıyorsunuz? Kimin dikkatini çekmek için yazıyorsunuz? Bu en basit soruları bile yanıtlayamıyordum. Bazı öngörüler yaptım, ancak tümü yanlıştı.

Ağırlıklı olarak İngilizce yazan bir Çinli olmaya devam edeceğimi düşündüm, bu yüzden İngiliz dilini bir enstrüman olarak gördüm. İsteğim edebiyat yapmaksa dili nasıl ön plana alamazdım ki? Dile önem vermeden nasıl bir şey başarabilirsiniz?

Sanırım benim en büyük yanlışım buydu. Bunun yanı sıra benim geçmişime sahip birinin ne kadar ilerleyebileceğini bilmiyordum. Askerlik yapmıştım. Yaşam benim için zor olmuştu. O zamanlar Çin'de yaşam, en azından benim için, fiziksel olarak son derece zor ve çetindi. Ancak zihnen son derece güvenilirdi. Her şey açık ve güvenliydi.

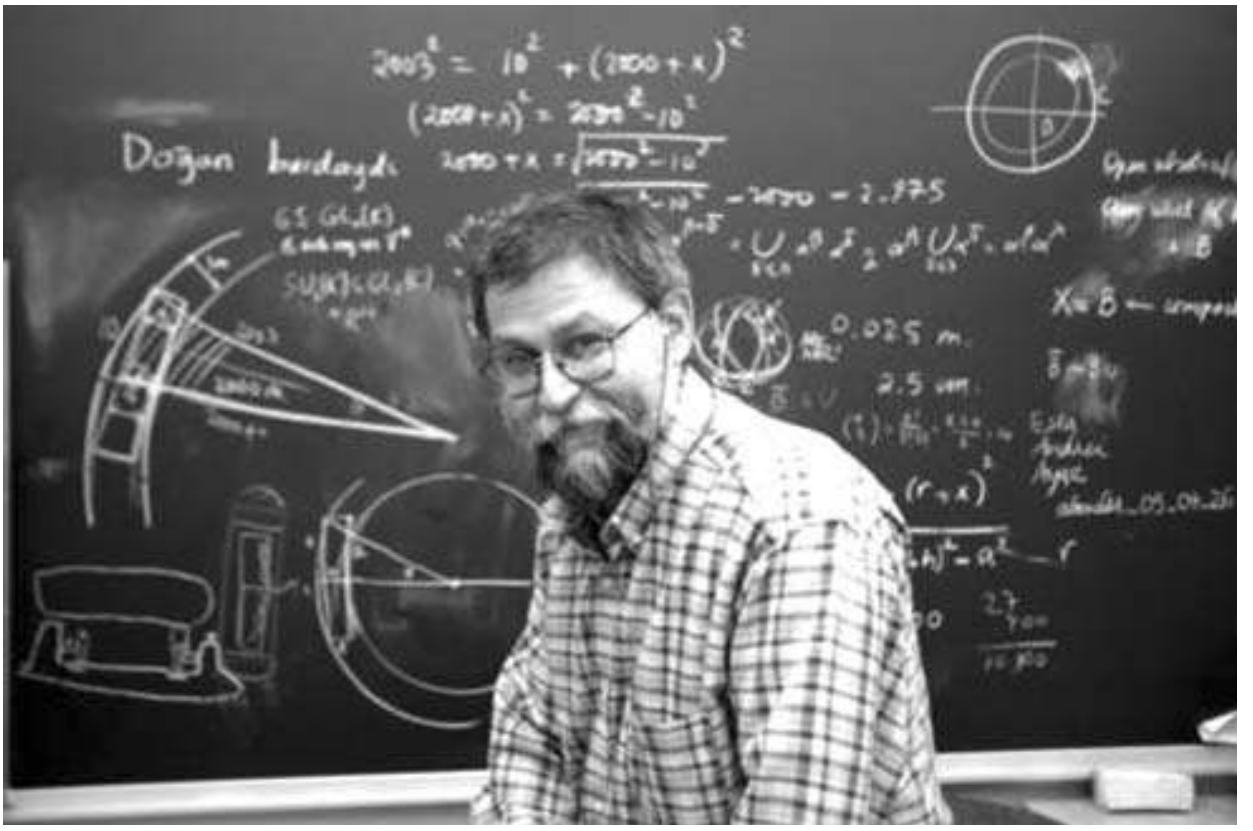
Yani bu ülkede kalıp İngilizce yazmaya devam etmeye karar verdiğimde benim için her şey bir anda belirsizleşti. Kesinliğe alışmamsa, epey zamanımı aldı. Şimdi her şeyin belirli olduğunu söylemeye çalışmıyorum, hâlâ belirsiz. Ama yavaş yavaş kesinliğin bir insanlık durumu olmadığının ayırdına vardım. Bir yazar için belirsizlik iyidir, çünkü alınması gereken bir risk olduğu anlamına gelir.

Çoğu durumda ne kadar çok risk alırsanız o kadar iyidir. Yaptığınız işten daha iyi sonuçlar alırsınız. Bu yüzden de bence yavaş yavaş belirsizlik yazma sürecinin bir parçası oluyor. Sanırım ben de bunu kabullenme ve sürecin bir parçası olarak buna katlanma yetimi geliştirdim.

Yazı hayatımdaki bir başka sorun da düş kırıklığı. İlk başta bu çok zordu, özellikle de yaratıcı yazarlık yapmaya başladığımda. Dili yeni baştan öğrenmem gerekiyordu. Birleşik Devletler'e gelmeden önce biraz İngilizce biliyordum ve akademik makaleler yazmayı beceririm, ancak bu, dili çok farklı bir biçimde kullanmayı gerektiriyordu. Örneğin, eğer kurmaca yazıyorsak daha farklı bir dile, anlatıma gereksinim duyarız. Bir de ince ayrımlar var, örneğin her karakter öbürlerinden az da olsa farklı konuşmalıdır. Yani dil de bir o kadar ince ve zengin olmalıdır.

Yani yalnızca üstünde çalışılan yazıyı yayımlatmak için bile pratik anlamda çok fazla sinir bozulması yaşanır. Çalışmayı yollayıp reddedildiğini öğrenmek çok hareketli bir süreçtir. Emory'de çalışmaya başladığım yıl işime devam edebilmek için çok sayıda makale yayımlamam gerektiğini fark ettim. Düzenli olarak şiir ve öyküler göndermeye başladım ve bunun sonunda da, yaklaşık iki yıl boyunca neredeyse her gün ret mektubu aldım. Her gün. Öyle ki eşim şöyle bir kural geliştirmişti: akşam yemeğinden önce gelen postalara bakılması yasaktı.

Yani o da duygusal olarak bu işe bağlandı. Ama bu durumun aynı zamanda son derece değerli olduğunu düşünüyorum, hatta eğer yazdıklarımın bazıları kabul edilmiş olsaydı sonradan çok utanırdım. Yani tüm bu süreç bir bakıma kendimi ve bir yazar olarak yeteneğimi geliştirmek için bir yol. Sonuç olarak ben her zaman öğrencilerime çalışmalarını çeşitli yerlere yollamalarını salık veriyorum. Sonunda utansanız da sorun değil. Utanmak da eğitimin, çıraklığın bir parçasıdır. □

ALİ NESİN

İyi bir sanatçının matematiği şüphesiz iyidir...

NİDA NEVRA SAVCILIOĞLU

Ali Nesin'e göre gerçeği kopyalayan sanatçı gerçek nedir, doğru nedir, kanıt nedir, varsayım nedir, tahmin nedir gibi sorulara yanıt verebilmeli. Buradan yola çıkarak şunu söyleyebiliriz: Sanatçının gerçeğin ne olduğunu anlamaya çalışması ve matematiğin kapı açtığı soyutlama becerisine sahip olması önemli. Ezberlediği formüllerin anlamını, yaşamdaki karşılığını bilenler için kapılar biraz olsun aralanmış olsa gerek. Bu açıdan bakıldığında Ali Nesin'in öğrencilerini "ayrıcalıklılar" grubuna dahil etmek yerinde olur.

Matematik Köyü projenizi hayata geçirmeye çalışırken pek çok engelle karşılaştınız. Son durum nedir?

Hiçbir şey yoluna girmedi, dört bir yandan saldırıyorlar. Umurumda değil, kervan yürüyor.

Öğrencilerinizin performansı bu sıkıntılarınızı hafifletiyor mu?

Eğitimcilik zor ve nankör bir meslektir. Çok verirsiniz, az alırsınız, aldığınızı da pek göre-

mezsiniz. Bin verir, bir alırsınız. Öğrenci, "beş verirsem beş alırım" gibi bir alışverişle eğitilmiyor. Hatta beş verirsem bir, on verirsem iki alırım diye bir oran da yok. Öğrencinin algılama süreci uzun süre hiç artmadan dümdüz gidiyor, sonra birdenbire bir sıçrama oluyor. Bu sıçrama bir yıl sonra mı, on yıl sonra mı olur, bilinmez. Hatta bazen bu sıçramayı eğittiğiniz kişide değil de, o kişinin çocuklarında görüyorsunuz. Çünkü sadece o kişiyi değil, eğittiklerinizin çocuklarını, hatta torunlarını da eğitiyorsunuz.

Matematik, düşünmeyi öğretir. İnsanlara düşünmeyi öğretmek zordur. Düşünmeyi öğretmek için bir reçete yok. "Böyle yaparsan düşünürsün," denemiyor ne yazık ki. Biri bilseydi, kitabını yazardı; biz de o kitabı okuyup düşünmesini öğrenirdik.

İlgi ve merakları tetiklemek önemli... Eğitim dediğimiz şey bu olsa gerek.

Ben havaya bir şeyler saçıyorum, kim almak isterse alıyor. "Bana bir çocuk verin, onu eğiteyim," diye bir iddiam yok. Ayrıca tam tersine, birini gerçekten eğitebileceğimi de düşünmüyorum, insan kendi kendini eğitiyor. Öğretilebilecek tek şey hayata karşı tavır ve duruş oluyor belki. Başkentin Ankara olduğunu öğretirsiniz ama bu eğitim değil ki... Bir insana düşünmeyi, araştırmayı, merakı, çalışmayı, doğru davranışı öğretemiyorsunuz. Belki de ben bunları öğretmesini bilmiyorum. Karmakarışık, anlayamadığım bir süreç bu, bu süreçte bazıları nasılsa bir şeyler kapıyor.

Müjdat Gezen Sanat Merkezi'nde "Sanat Matematiği" dersi verdiniz. Dersin içeriğinden söz eder misiniz?

Onlar öyle isim verdi. Benim tercih ettiğim bir isim değildi. Dersin matematik sanatı olmasını istedim ben aslında. "Matematik sanatı" bana göre daha mütevazi bir ders adı. Dersin içeriği pek yoktu. İçerik düşünmekti denebilir... Oyunlar, felsefe, varlık yokluk, doğru yanlış; kanıt nedir, ikna nedir, gerçek nedir, tahmin, varsayım nedir gibi soruları tartıştık öğrencilerle.

Sanatçıların matematikle araları her zaman iyi olmayabiliyor. Sanatçıların matematiksel düşünme biçimleri gelişmiş olsaydı, çok şey değişir miydi?

İyi bir sanatçının matematiği mutlaka iyidir, bundan hiç kuşkum yok. Matematiği iyidir derken, matematiksel düşünme tarzından bahsediyorum. Matematiği bilmiyordur, unutmuştur ama bunun bir önemi yok. Bir sanatçının ne yaptığını bilmesi ya da ne yaptığı konusunda düşünmesi lazım... Fırçayı nereye sürecek, virgülü nereye koyacak, öyküsünün iskeletini nasıl kuracak, nereyi vurgulayacak, amacı ne… Bütün bunlar düşünce süreçleridir. Akıl denen şey birdir. Bugün IQ ve EQ diye bir ayrım yapıyorlar. IQ'su eksik olanlar uydurdu, hiç olmazsa EQ'muz fazla olsun diyebilsinler diye! "Aklın yolu bir" diye bir şey var halbuki.

Matematik ve sanat ilişkisi üstüne dikkate değer kaynaklar var mı?

Çok ama o kadar yüzeysel ki, derin bir şey bulmanız imkânsız. Resimde bir denge unsuru vardır. Renkler, çizgiler, karanlık-açıklık, sıcak-soğuk renkler... Bu da bir çeşit matematiktir tabii. Yunanlardan 19. ve 20.yüzyıla kadar geçen süreyi yüzeysel bir biçimde anlatan çok kaynak çıktı. Altın oran örneğin. Ama bu konuda çok derin bir şey bilmiyorum doğrusu. Hem matematikte hem de sanatta çok düşünmek ve çok yalnız kalmak gerekir. Galiba aralarındaki en derin ilişki bu.

Resimle olan ilişkinizden söz eder misiniz? Resim yapmaya devam ediyor musunuz?

Matematik yaptığınız zaman, yani düşündüğünüz zaman kendinize karşı acımasız olmak zorundasınız. Ben yapamıyorum, anlamıyorum, diye bırakıp kalkmak var, bir de inat ederek devam etmek... Kendinize karşı acımasız ve inatçı olduğunuz zaman eninde sonunda doğruyu buluyorsunuz. Sürekli "benim yapmak istediğim bu mu?" sorusunu sormak zorundasınız ve sürekli kendinizi acımasızca eleştirmelisiniz.

"Bana bir çocuk verin, onu eğiteyim," diye bir iddiam yok. Ayrıca tam tersine, birini gerçekten eğitebileceğimi de düşünmüyorum, insan kendi kendini eğitiyor.

Bugün resim sanatına baktığımızda tamamıyla Batı etkisi altında olduğunu görüyoruz.

Ali Nesin
Istanbul Bilgi UniversitesiMatematik Bölümü Başkanı (1996'dan beri); Nesin Vakfı yöneticisi (1995'ten beri); *Matematik Dünyası* dergisi sorumlu yazı işleri müdürü (2003 Ocak'tan beri); Nesin Yayınevi genel yönetmeni (2004 Kasım'dan beri); Türk Matematik Derneği Yönetim Kurulu Üyesi (2006 Eylül'den beri); Türk Matematik Derneği İktisadi İşletmesi Müdürü (2006'dan beri).

Bir yılda bin tane resim yapsam bu resimlerin üç tanesinde iş vardır mutlaka, hepsi de kötü olacak değil ya... Biraz şans meselesi tabii, ama yaratıcılıkta da bu şansı aramak lazım. "Ben üç tane resim yapayım ve üç resmi olan dünya çapında parlak bir ressam olayım," derseniz olmaz. Binlerce öykü yazacaksın, binlerce resim yapacaksın, bir antrenman sürecinden geçeceksin... Belki bu süre sonunda bir şans doğacaktır. Uykularında da çalışan, düşünen insanlara geliyor o fikirler, o öyküler. Trene adımını atarken, banyoda, yürürken, oturup kalkarken, en tahmin edilemeyecek anda geliyor... Bu belki de şans ama ben bu konuyu aylarca düşünmüşüm, beynim bu soruyla yoğrulmuş, beynimin bir kıyısı sürekli o soruyu düşünüyor. Resim yaparken de bu böyle. Bir zaman sonra başarı şans olmaktan çıkıyor, çünkü şans bile olsa o şansı arıyorsunuz. Başarı olasılığı 1.000'de 1 bile olsa, 1 milyar kez denerseniz, o 1.000'de 1 şansı yakalama olasılığınız yüzde yüze yaklaşır. Bütün milli piyango biletlerini almak gibi bir şey...

Babanızın kitaplarıyla eskisi gibi ilgileniyor musunuz, editör olarak?
Matematik Dünyası dergisinden, Nesin Vakfı'ndan, Matematik Bölümü'nden, Nesin Yayınevi'nden, Matematik Köyü'nden ve daha bin işimden dolayı ne yazık ki babamın kitaplarıyla eskisi gibi ilgilenemiyorum. Eskiden eski Türkçe çevirileri ben yapardım. Şimdi başkaları yapıyor, arada bir kontrol ediyorum.

***Matematik Dünyası* ile ilgili iyi şeyler geliyor kulağımıza, okur sayınızın on bini geçtiği gibi, doğru mu?**
Doğru. Gayet iyi gidiyor. 2003 yılından beri derginin yayın yönetmenliğini ben sürdürüyorum.

Bu ay *NotosÖykü*'de edebiyatta önyargı biçimlerini ele alıyoruz. Önyargıların, bir metnin edebi değeri konusunda, kişileri sağlıklı düşünceler üretmekten alıkoyduğunu düşünüyoruz. Bu çerçeve içinde özellikle vurgulamak istediğiniz bir önyargı türü var mı?
Solcuların sağcılara, sağcıların solculara karşı bir önyargısı vardı hep. Kemal Tahir ve Aziz

Trabzonlu, Karslı, Sivaslı sanatçılar birdenbire Avrupa'nın sanat akımlarına ilgi duyuyor. Ben bunu kendini kandırma, içten olmama, hatta sahtekârlık olarak nitelendiriyorum.

Nesin'e karşı da vardı tabii. Necip Fâzıl'a, Nâzım'a karşı bir önyargı vardı ve bugün bu iki isim eskisine oranla daha fazla kabul görüyor. Benim çocukluğumda ve gençliğimde o sağcı yazar, o solcu yazar diye keskin ayrımlar yapılırdı. Babamın böyle bir önyargısı yoktu. Tarık Buğra'yı severdi mesela.

Bir de Batı'ya karşı hep olumlu bir yargımız vardır. Galiba resim sanatı edebiyat kadar iyi bir örnek.

Bugün resim sanatına baktığımızda tamamıyla Batı etkisi altında olduğunu görüyoruz. Türk ya da Anadolulu olmayan, yani bizimle ilgisi olmayan akımlara bulaşmış durumdayız. Bunu doğru bulmuyorum. Yanlış anlaşılmasın, milliyetçi olduğumdan değil. Mesela enstalasyon bizim insanlarımıza hitap etmiyor, sanatçıların da bunu özümsediklerini sanmıyorum. Buna gösterilen ilginin kompleksten ileri geldiğini sanıyorum.

Bir kişi çok üst düzeyde eğitim almıştır, kolejlerde falan büyümüştür, Avrupalarda Amerikalarda yaşamıştır da oranın sanatıyla yoğrulmuştur, bu olabilir. Ama öyle değil ki... Trabzonlu, Karslı, Sivaslı sanatçılar birdenbire Avrupa'nın sanat akımlarına ilgi duyuyor. Ben bunu kendini kandırma, içten olmama, hatta sahtekârlık olarak nitelendiriyorum. Etkilenmek olabilir elbette ve olmalıdır da. Ama sanırım etkilenmenin de ötesinde bir durum söz konusu.

Bir arada hareket ettiğiniz özellikle bilim alanında benzer hassasiyetleri paylaştığınız insanlar var mı?

Bir kulübümüz yok bizim! Benim konum matematik ve matematik tek başına yapılıyor. Sinemayı tek başınıza yapamıyorsunuz. Prodüktör lazım, senaryo, ışık, dekor lazım, makyaj, ses, müzik lazım, aktör lazım, mekân lazım, lazım oğlu lazım… Ama matematikte tek başınasınızdır, dolayısıyla her matematikçi gibi tek başıma çalışıyorum. Türkiye'de eskisine nazaran çok iyi matematikçilerimiz var ama saysanız iki elin parmaklarını geçmezler. Öte yandan çok iyi gençler de var. Onların da çoğu yurtdışında eğitim almış.

Yurtdışına sıkça seyahat eder misiniz?

2001'de bir yıl geçirdim Fransa'da, geçen yıl da bir iki defa gidip geldim. Ama artık pek gitmiyorum, çok meraklı değilim. Mektuplaşıyorum arkadaşlarımla, burada konferanslar düzenliyoruz. Her yıl buraya geliyorlar.

Yeni bir kitap var mı sırada?

Akademik düzeyde, *Matematik Dünyası*'ndaki yazılarımdan oluşacak bir kitap üzerine çalışıyorum. □

Ali Nesin, Matematik Köyü'nün penceresinden "dışarıya" bakıyor.

Murathan Mungan

Ormancini

SESSİZ, YUMUŞAK ADIMLARLA GELİP ATEŞİ HAFİFLEMEYE YÜZTUTMUŞ SObanın yanındaki sandalyeye usulca oturan garip görünüşlü kişiyi tanımadı önce. Kendi sisi içinde kımıldadıkça gövdelenip varlık kazanan bir yabancıydı belli; bununla birlikte odada birdenbire bitiveren varlığıyla tedirgin etmemişti onu. Buraya nasıl gelmiş, içeri nasıl girmiş; anlamamıştı.

Sudaki halkalar gibi dalgalanan yüzünde beliren gülümsemeyle, "Beni tanıdın mı?" diye sorduğunda buharlı çıkan soluğuna bakılırsa oda içinde değil de, kış ayazında dışarıda, açık havada olmalıydılar. Oysa etrafta görülenler, yani masanın üstündeki suyu yarılanmış sürahi, duvardaki takvim, köşede, badanası kabuklanıp dökülmüş duvarın dibinde rengi solmuş döşeklerin, yorganların, yastıkların üst üste istif edildiği üzeri açılmamış denk, bu evde, odanın içinde olduklarının işaretiydi.

O, "Beni tanıdın mı?" diye sormadan önce, kendisi de onu tanıması gerektiğini belirsiz bir mahcubiyetle düşünmüştü. Belki de bu nedenle odanın içinde ansızın beliren varlığı ürkütmemişti onu. İçinde bir yerlerde ona ilişkin keşfedilmeyi bekleyen solgun anı parçaları, eskiye dayanan gömülü duygular, izlenimler vardı sanki; kim olduğunu bir hatırlasa her şey sökün ediverecekti. Boynuna dolanmış çok etekli şaldan yere sürekli rengi kızaran koyu yapraklar, çam iğneleri, pıtraklar dökülüyor gibiydi. Üzerindeki giysi okunaksızdı; bazen bir yeleğe, bazen dokusu hafif bir iç gömleğine dönüşerek yer değiştiriyordu. Başında takke mi vardı; belli değildi. Kendisiyle konuştuğu halde karşısında kimse yokmuş gibi bakan gözleri ıslak yapraklar gibi ışıyordu.

Sobanın hemen yanındaki duvarda, aynayla aynı hizada duran yüzeyi beneklenmiş aynaya normalde sandalyede oturanın yansıması gerekirdi. Ama Zine dirseği üstünde doğrulup baktığında aynanın boş olduğunu gördü. Ya da ayna onu almıyordu. Aynanın göstermediği biri tekin olamazdı. Bir an rüyada olduğunu düşündüyse de etrafa göz gezdirdiğinde gördüğü odanın içindeki eşyaların somut varlığı, bu durumu yalanlıyordu. Az önce hızlanmayan kalbi, aynanın boş olduğunu görünce hızla çarpmaya başladı. Sahiden rüyada olsaydı, bu hızla çarpan kalbe sebep uyanacağını düşündü. Demek ki, rüyada değildi.

"Hatırlamıyor musun, sen küçük bir kız çocuğuyken çok oynardık seninle," dedi sandalyede oturan garip görünüşlü yabancı.

Odanın içini dolduran rüzgârda meşe ağaçlarının uğultusu dalgalandı, sarısıcak yaz güneşinde kavrulmuş iğneçamlarının yanık kokusu genzine doldu. Kozalakların çıtırtısı. İçi kurumuş dalların kırılırken çıkardığı "çıtt" sesi. Sonra taze ot kokusu, pınar gözelerinin se-

NİHAT ODABAŞI

rin su kokusu akmaya başladı odanın içinde. Yerinden hoşnutsuzmuş gibi sandalyesinde sürekli kımıldayıp duruyor; konuşurken yaşlanıp sustuğunda gençleşiyordu sanki. Arada bir iç geçirdiğindeyse, birdenbire yıllar geçiyormuş gibi oluyordu.

"Seni burada bulacağımı biliyordum," dedi. "Hatırlar mısın, bir keresinde oyuna dalmış, arkadaşlarından uzaklaşmış, havanın karardığını fark etmemiş, ormanda kaybolmuştun. O kadar korkmuştun ki, o korkuyla beni dünya gözlerinle gördün. Elinden tutup ormandan çıkardım seni. Yolu gösterdim. Köyüne döndün."

"Köy" lafını duyunca içi yandı.

Eti yanmış gibi içi yandı.

O an birdenbire hatırladı Ormancini'ni. Çocukluğunu. Öyle ya, aynanın reddettiği ancak bir cin olabilirdi. Köylerinin yakınındaki ormanda yaşayan bu Ormancini'yle daha annesinin sırtına vurduğu belekte el kadar bebekken tanışmış, daha sonra çocukluk günlerinde de defalarca oynamıştı onunla. Çalı çırpı, odun, kuru dal toplamaya giderlerdi ormana. Bazen yabani yemişler. Yabani meyveler. Herkes bir yana dağılır, bazen geride kalanların birbirlerini kaybettiği olurdu. İnsanın ormanda çocukken kaybolduğunu büyüÜnce öğrenmişti. Hem korkuturdu orman onları, hem eğlendirirdi. Bütün ormanlar gibi. Sanki köy içinde kısılı kalmış hayalleri ormanda serbest kalıp uğuldar; ağaçların sisine, dalların gölgesine karışır, kendilerine orada var olabilecekleri bir hayat bulmuş olurdu.

Orman oyundu, mutluluktu.

"Ormanda kaybolursan dilini unutursun," diye korkuturdu annesi. Şimdiyse burada, dilinin içinde kaybolmuştu.

Ormancini'ne "Peki neden burdasın?" diye soran sesini tanımadı. Sesi ne zaman bu kadar yaşlanmıştı?

"Sen neden buradaysan o yüzden," diye karşılık verdi Ormancini.

Ormandan kalma bir nem, gözyaşına dönüşemeyecek kadar dipte, derinde bir yerde sızlıyordu sanki.

"Ağaçları tek tek kesti askerler," dedi. "Bütün ağaçları kestiler. Gencini, yaşlısını, fidanını, körpesini, asırlığını; hiçbirinin dalına, yaprağına bakmadan kestiler. Orman kalma-

dı. Bir Ormancini nerede saklanır ki? Kaçıp komşu ormana saklandım. Oraya da geldiler. Oradaki ağaçları da tek tek kestiler. Orada da orman kalmadı. Bütün tepeler kelleşti. Her yer dümdüz oldu askerler her yeri görebilsinler, her şeyi kontrol edebilsinler diye, ormanlar bitti. Hayat da. Teröristler saklanıyorlarmış ormanlarda, öyle diyorlar, dedi. Hava kararınca köylere iniyorlarmış. Köylülerle ormanda gizlice buluşuyorlarmış, öyle diyorlar, dedi. Askerler onlarla baş edemiyormuş bir türlü. En iyisi ağaçları kesmek, ormanları kurutmak, tepeleri kelleştirmekmiş. Böylelikle kötülüğün kaynağını da kurutacaklarmış, terörün kaynağını da... Öyle diyorlar. Bize kaçacak orman kalmadı. Buraya geldik sizler gibi. Seni burada bulacağımı biliyordum," dedi. "Biliyorsun, nereye giderse gitsin, sonunda herkes çocukluğunda bulunur."

Öyküseverlerin Murathan Mungan'dan beklediği kitap, etkileyici biçimde geldi. *Yedi Kapılı Kırk Oda*, yayımlandığı günden beri hem çok satılıyor hem de ilgiyle okunuyor.

Aralarında dolgun bir sessizlik oldu. İçinde yaşadıkları ânın hayal mi, rüya mı, gerçek mi olduğunun anlam taşımadığı bir sessizlik. İlk kez göz göze geldiler.

Ruhların saydamlığına kadar derinlemesine görebilen bu bakışlarla göz göze geldiklerinde Zine ansızın gözünü açtı ve karşısında duran sandalyenin boş olduğunu gördü. Ama odanın içinde hâlâ rüzgârın sesi, ağaçların hışıltısı, kesilmiş otun, akan suyun taze kokusu akıp duruyordu. Oda, orman kokuyordu.

Bir hayali kaçırmamak istermiş gibi sımsıkı yumulu gözlerinde yaşa dönüşememiş nemi elinin tersiyle aldı. Yataktan çıkmak için bir süre göğsündeki sızının dinmesini bekledi.

Neden sonra gözü, köşedeki boş yatağa takıldı. Bozan, gece gelmemişti anlaşılan. Gene gelmemişti.

İçlerinde Istanbul'a ilk gelen Bozan olmuştu. Evden kaçmış, orda burda serserilik etmiş, bir-iki kez hapse girip çıkmıştı; şimdi bir iş bulduğunu, çok çalıştığını söylüyor, çoğu geceler iş gereği olduğunu söyleyerek eve gelmiyordu. Kızdı mı, ağız dolusu küfrederek şimdi de Türkiye'den gideceğini söylüyordu. Almanya'dan, İsveç'ten, Kanada'dan kendisini yanına aldırabilecek akraba adresi kolluyordu. Köyden Diyarbakır'a, Diyarbakır'dan Mersin'e, Mersin'den Istanbul'a savrulup durmuş, daha el kadar çocukken bir büyük adam kadar gurbet yolu yapmıştı. Buna sebep, daha şimdiden orta yaşlı bir adam gibi bakıyor, duruyor, yürüyor ve gün günden Zine'nin genç yaşta ölen ağabeyi Hasip'e benziyordu. Söylerlerdi: Erkek çocuk dayıya çekermiş! Bu benzerlik aynı zamanda eski acıları da hatırlatıyordu Zine'ye. Küçük bir kızken ağabeyini görmesi için ara sıra onu da götürdükleri mapushane görüntüleri, onun kara parmaklıklar ardındaki kederli yüzü capcanlı diriliyordu gözlerinin önünde. Namus davası uğruna hapse düşüp, orada ölmüş büyük ağabeyiydi Hasip; aile meclisinin kararıyla, dul kaldıktan sonra namusunu kirletmiş halalarını alnının çatından vurmuştu.

Hasip de ölmüştü sonunda. Mapusta çıkan bir kavgada idamlık bir mahkumun bıçak darbeleri onu da almıştı bu dünyadan. Dünya kimseye kalmıyor, dedi içinden. Sıkıntı kovalar gibi derin bir iç geçirip, başının tülbentini sıkılayıp yatağından kalktı. İlk adımını attığında, göğsündeki sızının gitmemiş olduğunu, hâlâ orada düğümü sıkı bir yumruk gibi durduğunu gördü. Üzerini giyinip bitişikteki iki komşu evle paylaştıkları ortak avluya, seherin serinliğine çıktı. Henüz kimseciklerin uyanmadığı günün erken saatleri onun için her zamankinden çok daha güven vericiydi. Onun buradaki yabancılığını hafifletiyordu.

Sabahın çiyi tenini, varlığını, ruhunu diriltti. Onu bu evde en mutlu eden şeyi yaptı: Teneke kutularda dizili duran çiçekleri, avlu kapısının girişindeki toprak sekinin bitkilerini suladı. Çiçeklerle Kürtçe konuştu. Tabiat her dili bilirdi.

Suladığı çiçeklerden yükselen toprak kokusu, ona memleketi geri veriyordu. Dünyada

hiçbir şey toprak gibi güzel kokmazdı. Geldiğinden beri belinin kuşağından hiç çıkarmadığı anahtarı yokladı. Köyündeki evinin kapısının anahtarıydı bu. "Kilidi üstünde kaldı," dediği anahtarın kuşağındaki yerini sıkılayıp pekiştirdi. Anahtarı belinde durdukça, bir gün, uğursuz bir sabah jandarma kuvvetlerinin toz kaldıran postallarla boşalttıkları köylerine döneceklerini, kapısını açıp içeri gireceklerini ve orada, kendi yatağında öleceğini hayal ediyor, bütün kalbiyle Allah'tan bunu diliyordu. Belindeki anahtar o gün içindi.

Avlunun menteşesi oynamış tahta kapısı gıcırtıyla açılıp, yüzünü gecenin, yorgunluğun ve uykusuzluğun karaRttığı Bozan içeri girince, Zine huzurla aydınlanan bir yüzle gülümsedi. Sanki bir gün daha kurtulmuştu hayatın elinden. Köydeyken nasıl kulağı hep kirişteyse burada da öyleydi. Yüreğinin en çok tanıdığı duygu korkuydu ve burada da değişmemişti. □

Yıldız notu: Nabokov'un öyküsünden yola çıkarak.

Ahmet Önel

Eğik Zaman

OTOBÜSE, BİR OTOBÜSE, KENT İÇİNDE DOLAŞAN BİR OTOBÜSE EN SON ne zaman binmişti, hatırlamıyor. Düşünürsem bulabilirim belki ama gerekli mi sanki! Dünyanın bütün gereksizliklerini tek tek ipe astığın bir dönem yaşıyorsun ihtiyar; üstelik güneşte kuruma olasılıkları yokken yapıyorsun bunu. Otobüsteki üçlü koltuğa geçip oturuyor. Yanlamasına yerleştirilmiş bir koltuk bu. Oturduğun yerden caddenin bir yüzündeki apartmanları, mağazaları, tabelaları ve daha binlerce irili ufaklı nesneyi (bir film şeridi gibi!) izlemesi mümkün, ama bildiği bir şey var, bu keyif bir yerden sonra midesini bulandıracaktır; çirkinlikten değil, tüm biçimlerin, renklerin hızla iç içe geçmeye başlamasından. Küçük bir kurnazlık yapıp ara sıra gözlerini kapatıyor ve uyuyan ihtiyar taklidi yapıyor bu nedenle. Sevimli bir oyundur bu. Hemen yanınızdaki koltuğa ilişmiş olan ihtiyarın uyuklamakta olduğunu düşünüp içinizden geldiği gibi konuşur ve o sırada büyük bir gözaltı yaşamakta olduğunuzu asla fark etmezsiniz. Evet, seviyor bu oyunu; özellikle şen şakrak gençleri dinlemek hoşuna gidiyor. Yoksa bir acı çıkarma mı bu? Kendi gençliğiyle kıyasa olanak tanıyan bu iç burkucu oyunun mide bulandırmayacağını kim söyleyebilir peki? Bedenlerinden daha da iri olan sesleriyle kaba şakalar yapan öğrencilerin pervasızlığını hayranlıkla izliyor. Tanık olduğu her durum, duyduğu her sözcük hangi kuşağın daha doğru, daha kendisi olduğunu sorduruyor ona. İşte yanıtsız bir soru daha. Kim verebilir ki bunun yanıtını? Her kahkahayı, kaba şakayı, koca sesi ve cüreti kendi koşulları, kendi zamanı içinde değerlendirmek gerekiyor. Ama bunu yapmayacak; yalnızca eğlenmekle yetinecek ve asla yargılamayacak. Kuşağımın tipik bir üyesi gibi hoşgörüsüz olmak istemiyorum. Kimi zaman yalnızca hoşlukları, güzellikleri görmekle yetinmelisin ihtiyar. Sen de genç değil miydin? Ah, seni iyi tanıyorum aslında; yıllardır yaptığını yapıyor ve yine kendini kandırıyorsun. Aklından asla hoşluklar geçmez senin. Kimsenin aklından bunca çekici kötülük dururken güzellikler geçmez! Hiç kimse bencilliğinin konu edilmesinden hoşlanmaz; belki sen bile diye noktalıyor kendi kendine geliştirdiği bu tekil sohbeti.

Genç adamın ne zaman gelip yanındaki boş koltuğa oturduğunu hatırlamıyor. Genç adam, elindeki koca fermuarlı çantayı oturdukları üçlü koltuğun altına doğru bacaklarıyla itip sıkıştırıyor. Okul çantası için çok büyük diye düşünüyor; tabii çoktandır ne otobüse bindin, ne de şu yığma ders programlarından haberlisin. Zavallı çocukları ezip dümdüz ediyorlar. Kurtulmak istiyor birden; evet, sorular, durumlar, anlamsız tespitler canını sıkabilir. Yastığa kadar taşımayacağım sevimli sorularla yetinmeliyim bu yüzden; azaba dö-

Ahmet Önel artık Foça'da yaşıyor. Az yazdığı için, yayımlama konusunda arayış içinde olmak yerine, beklemede olmayı seçiyor.

nüştükten sonra dipsiz sorulara yanıt bulmuşum neye yarar, kesintisiz bir uyku tüm büyük düşüncelerin mezarı olsun!

"Babalık çantamın askısına basıyorsun."

"Efendim?" diye silkiniyor; sese dönüyor. Hemen yanındaki koltuk komşusu gözlerini iri iri açarak otobüs zeminini işaret ediyor.

"Özür dilerim," diyor ayağını çantanın askısı üzerinden çekerken.

"Önemli değil aslında, benim kuşkum yalnızca..." Genç adam devam etmiyor; daha doğrusu kısa süreli bir tedirginlik yaşıyor ama bundan vazgeçmiş olmalı ki ihtiyarın kulağına eğilip sırrını paylaşıyor.

"... zamanından önce patlamasını istemem."

"Neyin?" diyor şaşkınlıkla; ah, evet, bu gençlerin şakaları kadar, şaka olup olmadığını hemen ayırt edemeyeceği gerçeklerini de anlayamıyor.

"Çantanın içinde patlayıcı var.." diyor genç adam. Kırılacak eşya var demiş kadar rahat söylüyor bunu.

"Patlayıcı mı?"

"Duydun işte! Şu an mesaideyim babalık. Allahın cezası patlayıcıyı iş yerine götürüyorum..."

"İş yerine?"

"Koca bir binayı havaya uçuracağım!" diye kestirip atıyor delikanlı. Arkasına yaslanıyor, ardından ani bir hareketle yeniden koca kafasını komşusuna yaklaştırıyor.

"Ben bir teröristim!"

Aklı karışıyor; onu zekice bir yanıtla karşılamaktan uzak olması ne kadar üzücü! Elbette diyor içinden; yalnızca bana, şu ihtiyara diş geçirebiliyorsun değil mi? Aynen öyle, diyor genç adam; belli belirsiz bir gülümsemeyle söylüyor bunu. İşte sana demir leblebi sun-

dum ve ağzından tek sözcük çıkamadı gördün mü! Yılların gevezeliği, deniz derya sohbetler, akıl yürütmeler, hayat deneyimlerinden damlalar... neredeymiş bütün bunlar bakalım? Konuşsana bunak! Alt et beni; serseme çevir, ez parmaklarının arasında! Asıl konuşma bu işte. Bu dokunabileceğin bir ses, sert ve alabildiğine acımasız! En kötüsü de söylediklerim. Belki gerçekler kanını donduruyor. Hâlâ alışamadığın bir dünyayı çiğniyorsun. Saçma, diye mırıldanıyor; her şeyi bu kadar birbirine karıştırmama ben bile izin vermem. Bildiğim bir şey varsa ilk durakta otobüsten atlamanın doğru bir seçim olacağı; ama ben konuşmayı yeğleyeceğim! İhtimal söyledikleri yalnızca soğuk bir şaka ama, ne kadar can sıkıcı. Kabul edemediğim şey, kurduğumuz gelip geçici dostlukların özüne bile şiddeti sıkıştırma merakı. Düşünsene, sürdüreceğimiz yaklaşık on dakikalık bir birliktelik ve bunun içine yerleştirilebilecek o denli çok şey var ki! Beni merak edebilirsin çocuk; sana yaşam deneyimlerimden söz edebilirim örneğin; hayal kırıklıklarımdan dem vurabilirim, biliyorum sizin için kolay anlaşılası şeyler değil ama, farklı bir evrenin ruhuna aşina olmak fena mı? Hemen yanındaki, zırvalıyorsun bunak bakışıyla yanıtlıyor onu ya da bu bakışların tercümesi böyle bir şey işte; hiç ama hiç merak etmiyorum biliyor musun; salakça şeyler bunlar, şu kırıklıklar ya da aşinalıklar mı ne karın ağrısıysa. Belki de bütün o anlatabileceklerinden yararlanmayı düşünmemem gerçek bir talihsizliktir, kim bilebilir! Bunu kastetmemiştim diyor aceleyle, ama hiçbir parıltısı olmayan bir yaşamın ağzına kadar patlayıcı barındıran çantadan daha tehlikeli olduğunu söylemek isterdim; sana yanıt vermeyeceğim, diyor karşısındaki, yani şu başka telden süren sessiz konuşmayı sese yüklenmiş asıl sözcüklerle kırmayı deniyor.

"Korktun mu babalık?" diyor hemen yanındaki. Şu iri yarı delikanlı, evet henüz yanında oturuyor. Sivilceli ama sevimli bir yüzü var, siyah kıvırcık saçları alnına dökülüyor.

"Otobüsü seçtim, çünkü en güvenli yolculuk bununla.."

"Elbette," diye onaylıyor onu temkinli olmaya çalışarak.

"Sırrımı seninle neden paylaştım bilmem," diyor delikanlı. "Belki bu da bir gereksinimdir!"

"Şu çanta," diyor sonunda; şimdi sesi bir parça daha yüksek çıkıyor.

"Beş katlı bir binayı rahatlıkla havaya uçurabilir, yani çok merak ettiysen. Söyledim ya, şu anda onun üstünde oturuyorsun..."

"Dünya da bir ateş topudur evlat. Her an bu ateş topunun üstünde olduğumuzu sakın unutma!" diye geçiştirmeyi deniyor; evet kendisini bir parça toparladığı söylenebilir. Aslında ilk ağızda yakalamalıydı bu kıvraklığı, ama kısa bir süre için de olsa arada kaldığı bir gerçek; şu sevimli oyuna katlanmak zorunda olduğunu biliyor; hemen yanındakinin bu katılıma gereksinimi var çünkü. İkilemde kaldığını fark ediyor; sahiden dediği gibi olabilir mi; yani hemen şu üstünde oturduğum çanta... Saçmalık bu, benimle eğlendiğini görmüyor musun? Eğer hayatta kalmayı başarırsan yarınki gazetelere başka bir gözle bakacağına bahse girerim diyor içinden kopan farklı bir ses. Kendimi kandırmaya çalışıyorum ve bu belki de hoşuma gidiyor ahbap diye çıkışıyor asıl sesiyle; düşündüğün gibi değil, şakacı bir öğrenci o ya da antrenmana giden bir sporcu. Evinde uyuşamadığı bir ihtiyar var ve acısını senden çıkarıyor! Ne kadar safsın! Nasıl bir zamanda yaşadığını bilmiyor musun sanki? Teröristler bile pervasız. Eylem mahalline ellerini kollarını sallayarak gidiyorlar; adam bir yandan sakız çiğnerken bir yandan da sana yapacaklarını ayrıntılarıyla anlatıyor. Sakız çiğnemiyor bir kere! Onu laf olsun diye söylüyorsun. Sen her zaman böyle yapmaz mısın? Canımı sıkmak bütün niyetin; küçük bir otobüs yolculuğunu bile bir azap seansına çevirmek; sen nesin biliyor musun, bir sahtekâr! Bunu da nerden çıkardın şimdi? Yanındakini sevmedin, hepsi bu. Sadece yanındakini mi? Kimseleri sevmiyorsun sen; hele ki

gençleri. Böyle konuşma dedim! Aldırma, bir başkası duymaz nasıl olsa; ben duyuyorum ve canım sıkılıyor ama! Ne duyarlık; şapka çıkarsam iyi olur! Neden uğraşıyorsun benimle söyler misin? Laf, bu oyunu bile sen başlatmadın mı? Yanındaki çocuk ağzını açıp tek kelime etmedi şu ana kadar; ama sen neler neler uyduruyorsun? Konuşmadı mı; şimdi de beni bunak yerine koyuyorsun demek! Hoş hikâye desene, günün birinde bir terörist ve bir bunak otobüste yan yana gelmişler. Git lütfen, çekil git ve rahat bırak beni. İtiraf etmeni beklerdim. İtiraf mı? Kimseyi sevmiyorsun sen; az önce de it gibi korktun; kendi mavalına inandın ve havaya uçacağım diye kıçın tutuştu. Ah çok zor, diyor sonunda; insan kimseyle anlaşamıyor günümüzde, kendisiyle bile.

"Bir şey mi söyledin babalık?" diyor yanındaki.

Yanıtlamıyor. Yüzüne bakmakla yetiniyor yalnızca. Sivilceli koca suratın kendisine gülümsediğini fark ediyor. Konuşma çağrısı bu; yaşlı komşusu ne söyleyecek diye merakla bekliyor sanki.

"Bu kentin yabancısıyım," diyor sonunda; özür diler gibi söylüyor bunu, hani patlayıcıları yerleştireceği yerle ilgili adres sormaya kalkışırsa şayet, önceden alınmış bir önlem çabasıyla.

"Bu dünyanın yabancısıyım," diyor genç adam. Yüzündeki gülümseme büyüyor.

"Seçimimi ahmakça bulduğuna yemin ederim," diyor ardından. "Yine de kendime göre haklı gerekçelerim olamaz mı yani?"

"Ne olabilir?"

"Beş duyum sağlıklı ve bana fazlasıyla zarar veriyorlar. Dokundukça, gördükçe, koklad ıkça ve işittikçe şu tuhaf hayatı, insanları, sıradan da olsa her şeyi daha zor algılıyorum; ne çelişki değil mi? Belki kör, ya da sağır olsam başka türlü olurdu."

"Seni anlamıyorum," demekle yetiniyor.

"Öyleyse şanslısın babalık," diye yanıtlıyor yanındaki. "Çünkü anlamak anlamamaktır! Benim asıl sorunum bu!"

Yanıtlamıyor; genç adam babalığı ürküttüğünü fark ediyor; taşıdığıyla değil, sözleriyle ürküttü onu. Oysa otobüse ilk adım attığı an onun da bir yok edici olduğunu sezmişti; kendi köşesinde sessizce çalışan patlayıcılardan biri. Zor duyulan tik taklara kim kulak verebilir? Elbette iyi işiten! Kim görür hemen yanındaki koca tehlikeyi? Elbette dikkatli bakan! Ah, her zaman söylerim; duyular zararlıdır, kıpırdayıp dururlar ve mutsuz ederler insanoğlunu.

"Bir kez daha karşılaşacaksın benimle ihtiyar; ama bu kez karşılaşmamız yüz yüze olmayacak..." diyor genç adam. Çantasını hoyrat bir biçimde çekip çıkarıyor sıkıştırdığı yerden. Ayağa kalkmadan önce koltuk komşusunun kulağına son kez yaklaşıyor. Aslında sarf edeceği şu son cümlenin başkaları tarafından duyulup duyulmayacak olması o kadar önemli değil artık; eğilmekle birlikte sesini esirgemiyor çünkü.

"Şu kadarını bilmeni istiyorum babalık; asla pişmanlık duymayacağım olacaklardan. Bir insanı bu noktaya getiren bir hayatı açıklayabilir misin peki?"

Yanıt beklemeden kapıya yöneliyor; iri gövdesini ve koca çantasını durakta sarsılarak duran otobüsten kurtarıyor. Yalnızca bakıyor ardından; aklı karışıyor. Bir süre düşünemiyor bile; bir süre için bütün bunların yaşandığına, bütün bu konuşmaların tüketildiğine emin olamıyor. Beş duyum zayıflıyor diyor sonunda. Kimseyle paylaşmıyor bunu. İçinden kopup gelecek olan sesi boğmak için uyumak istiyor. Taklit uykudan bir sonrası için ne çok şey feda edebilir şu an. □

"Yanıt beklemeden kapıya yöneliyor; iri gövdesini ve koca çantasını durakta sarsılarak duran otobüsten kurtarıyor. Yalnızca bakıyor ardından; aklı karışıyor. "

HAKAN ERGÜL

Çekilme

AKUŞİMA'YI BİLİYORSANIZ, BU MAHALLEDE OTURMAMAK GEREKTİĞİNİ de bilirsiniz. Akşam olduğunda tren yolundan bu tarafa ya sitelere ucuz pizza dağıtmak için geçilir ya da sobalı evlere gaz taşımak için. Mezarlık ziyareti için bir de. Japonya'nın en gösterişli kargaları bu mahallede yaşar. Sürüler halinde gelir, sitelerin dipsiz çöplüklerini pervasızca talan eder, tekinsiz gözleriyle gelen geçene tehditler savururlar. Serseri, yalnız bir atmaca döne döne yaklaşmayagörsün, külhan kesilirler.

Yan yatmış kibrit kutularını andıran bu hantal, köhne sitelerde çelik kapılı yüzlerce odadan birini tutmakla bir bankada kasa kiralamak arasında pek fark yoktur. Varsa da bir metrekarelik pencere kadar. Kış bastırdı mı dört kişinin soluğunun ısıtmaya yetmediği bu küçük odalardan nemli ayaza açılan tek delik, o pencere. Çinli göçmenler işgal etmiştir buraları. Artakalanı da yarı zamanlı işçiler, yoksul emekliler, deliler. Eve girer girmez can havliyle düğmesine basılan televizyondan başka ne fal, ne umut açılır bu sitelerde. Ne de pencere. Yaşam, yaz gelinceye dek soba isine karışır, kabarmış duvar kâğıtlarından hasır döşemelere akar.

Bu ülkede tren istasyonundan uzakta yaşıyorsanız, tanrılara da yakın sayılmazsınız. Akuşima otobüs duraklarına bile uzaktır. Diyelim, sabah erkenden kente gideceksiniz –belli, ziyarete gelmişsiniz–, mahalleyi yarım bir çembere alıp oradan ana yola bağlanan zalim bir yokuşu tırmanmak zorundasınızdır. Saat başı belediyenin gezi otobüsü geçer, tepenin ardındaki botanik bahçesi son durak. Akşamdan kalma kocalarını öksürüklerine terk edip, akranlarıyla dedikoduya dalmış bir sürü ihtiyar kadın, her gün o bahçeye taşınır. Onlar başlarında şapkaları, ellerinde haritaları, su şişeleriyle otobüsün camlarından dışarı bakadursunlar, sökülmeye başlamış kaldırım taşları, dar sokakların güçlükle ayırdığı eski evleri, çalılığa dönmüş ölgün bahçeleri ve insan aldanımlarıyla, Akuşima da onlara bakar. Bulaşmazlar.

Neredeyse iki yıldır her cumartesi saat tam üçte, yokuşun sonunda bir kadın iner oldu otobüsten. Başında şapkası, bir elinde suyu, diğerinde şemsiyesi, bileklerinde Maruyama marketten doldurulmuş poşetlerle, yaşlı bir kadın. Hava yağmurluymuş, güneşliymiş aldırmadan, otobüsten her inişinde şemsiyesini açıyor önce. Ne yağıyorsa artık, yalnız onun tepesine yağıyor. Sonra gözlerini birkaç metre önüne dikip, sitelerden birinin yolunu tutuyor. Kuklayı andıran sıska bacaklarında geçkin bir hemşirenin takıntılı telaşı, pelerinin

altında huzursuz bir kambur. Yarım saat geçiyor geçmiyor, elindeki suyun yarısını tüketmiş, karşı durakta beliriyor yeniden. Şemsiyesi kapalı. Poşetler yok. Gözleri sitelerin dizildiği geniş arazide bir noktaya asılı kalmış, kente dönüş yolunda otobüsün durmasını bekliyor. Her cumartesi, saat tam üçte, siyah pelerinli, kolsuz bir kukla iniyor otobüsten.

Dışarıda

Ne kadar oldu bir alışveriş merkezine girmeyeli? Burnunun dibinde böyle bir yer açıldığından haberin bile olmadığına göre, eh, yüz yıl olmuş... Ne zaman diktiler bu yapıyı buraya, bilmiyorsun. Yerinde birkaç site mi vardı, yoksa arazi zaten boş muydu, anımsamıyorsun. Bildiğin, aylar önce bu caddeden son kez geçtiğinde karşılaştığın o dev inşaat çukuru. Başını bariyerlerin arasından uzatınca görmüştün. Kamyonların birer köstebek, işçilerin uçuşan is taneleri kadar ufaldığı, gökyüzüne uzanan vinçlerin süslü, çelikten birer haçı andırdığı o tuhaf yokluk. Yeryüzünün yirmilik dişi çekilmişti sanki. Ölçüye, mezuraya gelmez bu dev boşluğa baktıkça... iyicil şeylerin sonuna geldiğini seziyordun. Evren, tanımadığın umutlarla, tatsız ama lezzetli bir varoluş sızısıyla içinden çekiliyordu. Keşke olduğu gibi ya da aslında olmadığı gibi kalsaydı o çukur. Yapıcılar baretlerini çıkarıp, ellerinin tozunu yıkasaydılar. Onu bir alışveriş merkeziyle tıkamasaydılar böyle. Kanasaydı.

Marketin otomatik kapısı iki yana açılınca, çiğ ışıkta eriyen binlerce desen, renk, grafik, mavi, kırmızı... gözlerini dalıyor. Bu ne kalabalık gecenin bu saatinde! Büyük şatonun fareleri gibi şölen bitip kentin ışıkları sönünce yuvalarından uğramışlar sanki. "Bunlar gelişmiş bir tür," demişti eski bir dostun. Raflar arasında gezinip şey arıyorlar. Şey'leri birbirlerine bağlayan, şey'leri diğerlerinden ayıran desenleri yokluyor, kırmızı, eflâtun şey'lerden çokça alıp, sarıları sepetlerine yerleştiriyorlar. Marketin bir ritmi var, farelerin de.

Hakan Ergül, ilk kitabı *Krizanteme Adanmış* (2003) yayımlandıktan sonra yeni bir kitapla görünmedi. Japonya günlerinden sonra şimdi Eskişehir'de. Öykülerini *NotosÖykü*'de yayımlıyor.

Şey'lerden yeterince aldıysan, hazır ol; bedenleri ve bedelleri unutturan ritim şimdi seni çağırıyor:

"... sıradaki müşteri lütfen. buyurun efendim... sezon kartınız var mı?.. teşekkür ederim. üç adet orta boy ton balığı konservesi... biip... iki adet çörek... biip... on iki adet erikli onigiri... biip... sekiz adet hazır kahve, bir maket bıçağı, beş yara bandı... başka bir isteğiniz?.. iyi geceler efendim. Lütfen dönüş yolunda dikkatli olunuz... sıradaki müşteri lütfen... "

"Şu halinle neye benzediğini biliyor musun? Şu gözlerine kadar çekiştirdiğin eprimiş şapkan, boynuna yapışmış saçların, torbaların sündürdüğü omuzsuz kollarınla? İçsiz bir su damlasına."

Haydi, aldıklarını poşetlere doldurmaya başla. Orada dikilip, sabahın üçüne dönmüş gözlerinle kasiyer kızı süzmekten vazgeç. "İyi geceler efendim... lütfen dönüş yolunda..." Kızın söyledikleriyle kafa bulmayı da kes. Bu bir market dili, bütün farelere söyleniyor, sana da o nedenle söylendi. Ya da kimseye söylenmiyor, o nedenle, aslında, sana da söylenmedi.

Gözünü alamıyorsun kızdan. Küçücük yüzü, uykulu duvar. Ne öfke, ne kaygı, yalnızca uykunun izi var yanaklarında. Gözleri aslında yokmuşsun gibi bakıyor sana. Yanında değilmişsin, bu gece bu markete hiç uğramamışsın sanki. Gecenin dudağında uç vermek üzereyken kuruyan bir çıban gibi, yaşanamadan yok olmuş iç çağrışımlarımız gibi, olmak istemişsin, olamamışsın. Ömrün apış arasında, sıkışıp kalmışsın.

Yağmur dinmemiş. Dinmez de bu gece. Gece yarısına on dakika kaldıysa hele, hiç. Şu pantolonunu yukarı çek biraz, o kadar zayıfsın ki, ağı dizlerine inmiş. Bez ayakkabılarını da berkit, su içinde kalmışlar. Marketin kapısında dur, yağmuru izle bir süre. Yaklaş bu tarafa, yaklaş. Şu halinle neye benzediğini biliyor musun? Şu gözlerine kadar çekiştirdiğin eprimiş şapkan, boynuna yapışmış saçların, torbaların sündürdüğü omuzsuz kollarınla? İçsiz bir su damlasına. Dik durmaya çalıştıkça dağılan içi boş bir su damlasına benziyorsun! Bir adım daha atacak olsan, yağmura karışacaksın.

Ziyaret

– Gittin mi gene?

–...

– Gitme bir daha! Sen yüz verdikçe böyle...

– Ama gitmezsem...

– Gitmezsen insan olmayı öğrenir belki, kaçmamayı öğrenir! Rezil etmemeyi böyle!

– Öğretecek ne kaldı?.. Çocuk çekileli aylar oldu. Soluk almaya bile çıkmıyormuş evinden. Biliyorsun işte.

– Hayır bilmiyorum! Sen nerden biliyorsun? Daha geçen hafta "artık benimle de konuşmuyor," demiyor muydun?

– Konuşmuyor... Kapıyı bile açmıyor.

– Ee?

– Sitenin güvenlik görevlisini gördüm bugün. Yıllık bakım için doğalgaz şirketinden gelmişler. İçeri girmek istemişler, kapıyı açmamış. Zorla girdik, dedi adam. Bir köşeye çekilmiş, onlar gidene kadar da yerinden kımıldamamış.

– O sitelerin bekçisi de mi varmış? Çulsuz ihtiyarlar! O şeytanların başını kim bekler başka. Söyle o adama, sitede oturanları koruyacağına, kendini onlardan korusun.

– Saçları yüzüne inmiş, bekçi bile tanıyamamış önce. Odası bakımsız bir mezarlık gibiymiş, öyle söyledi. Boş çorba kutuları, bira şişeleri... Duvarlar rutubetten yemyeşil. "İçki sigara neyse de, çöplükten ölecek oğlunuz," dedi. Bir de çekmecesinden...

– Ölecekmiş! Aylardır yaşamıyordu ki zaten. Daha kaç kez ölecek?

–... çekmecesinden bir zarf çıkarıp elime tutuşturdu. Faturalar ödenmemiş. Elektrik de, su da. Geçen hafta hallederim, demiştin.

– Ne kadar ödeyeceğiz böyle, aylarca ödemedik mi!

– Ama şirketten elektriği kesmeye geleceklermiş, ödeseniz iyi olur, diyor bekçi.

– Ödesek iyi olurmuş!.. Ömrümüzün sonuna kadar onun faturalarını ödesek, kirasını yatırsak, çamaşırlarını yıkasak, leşini temizlesek iyi olur!.. Sonra? Sen öldükten sonra kim bakacak ona? Ben mi? Ya ben öldükten sonra?

– ... Çayını ne zaman istersin. Banyodan önce mi?

– Bilmiyorum... Boş ver çayı şimdi. Bira kaldı mı?

– Dönerken aldım. Akuşima yolu üstünde yeni market açılmış.

– İyi, kendine de al bir bardak. Faturaları ayakkabılığın üzerine bırak, yarın işe gitmeden öderim. Geçen hafta şirketten izin alacaktım, olmadı işte.

Karşılaşma

Marketten çıkarken son kez arkasına baktı. Kasadaki kız, ellerini göbeğinin üzerinde kavuşturmuş, bir müşteriye doğru eğiliyordu. Ona da ondan öncekilere eğildiği gibi, saygıyla. "İyi geceler efendim. Lütfen dönüş yolunda dikkatli olunuz." Oluruz. Bekleme artık, yağmurun dineceği yok. Marketin ışıltısı obur, sokağın karanlığı cömert. İsteseler de ezemiyorlar birbirlerini. Hem zaten yağmur, buhran. Girişte üst üste yığılmış şemsiyelerden birini, şu kareli kumaştan, ahşap saplı olanı almak geçti aklından. Kasadaki kızla göz göze geldi. Başını büsbütün çevirmiş kendisine doğru bakıyordu, yine öyle, bir hiçe bakar gibi. Şemsiye çalmak üzereyken sobelenmiş densiz bir müşteriye değil de, boş bir konserve kutusuna, yırtık bir rüzgârgülüne, ıslak küle bakar gibi.

Poşetleri parmaklarına taktı, gözünü kızdan ayırmadan şemsiyeyi çekip aldı. Eve dönüyor. Tren yolunu geçene dek kızın yüzü aktı kaldırımlardan. Uyuyan bir duvardı yüzü, telaşsız, bilgisiz. Bu kasiyer kız, bu gölgesiz kadın, istese, kendini öldürebilirdi. Son müşteriye de "buyurun efendim... sezon kartınız var mı?" dedikten sonra soyunma odasına koşabilir, kırdığı aynayla bileklerini üç yerden kesebilirdi. Sonra yere düşebilir, düştüğü yerde kendi kan kızılı yansımasına bakıp eğlenebilirdi. Bu minyatür kadın bedeni, istese, fazlasını da yapabilirdi.

Bebek çişine benzer ılık, temiz bir yanma ağdı damarlarından boynuna doğru. Kaygı. Şemsiyeyi yolun kenarına fırlattı, poşetler parmaklarından bir bir sıyrılıp kaldırıma düştü. Başını karanlık gökyüzüne çevirip, dilini koparcasına dışarı çıkardı. Kolları iki yana açık, dönmeye başladı.

> Aylar sonra evinden dışarı adım atabildiği ilk geceydi bu. Hazırlanmak günlerini almıştı. İşe pencereden başlamıştı: gazete kâğıtlarını, lime lime olmuş poşetleri, bırakıldıkları yere sıvanmış nemli kıyafetleri camın önünden çekmiş, pencereyi aralamıştı. Bir pençe gibi gözlerine saldıran çiğ ışığa alışsınlar diye gözkapaklarını parmaklarıyla ayırmıştı sızlayana kadar. Banyodaki aynayı dirseğiyle silip, konuşabilmek için yüz kaslarını çalıştırmıştı. Aylardır odasında tuttuğu ne varsa artık onlar gibi koktuğunu biliyordu ama evin suyu kesilmişti. İki haftadır tenine su değmemişti. Babası olacak zeki piç faturaları ödememiş olacak. Yine de denemek için çeşmeyi açınca... Hayret! Gürültüler, homurtular içinde musluktan akan renksiz şeye bakakalmıştı. Su! Dışarı çıkmak için daha uğurlu bir işarete gerek var mıydı? Küçük küveti yarısına kadar soğuk suyla doldurmuş, yaşamasız bacaklarını küvete

sokmuştu. Su beline yükseldikçe bağırsaklarına kadar titrediğini duyumsamıştı. Bacaklarını kendine doğru çekmiş, iki koluyla karnına sarılıp, boynunu omuzlarına gizlemişti. Suyun altına dalıp gitmişti bir süre: kemikli bacaklarına, kasıklarını saran, hareket ettikçe yosunlar gibi salınan uzun, siyah kıllara, onların arasına saklanan zavallı organına. Su –uzun zamandır evine buyur ettiği, gelişini kutlu bir sevinçle karşıladığı tek şey– su, kirli küvetin ortasında gözeneklerine dolarken, hanidir görülmez olmuş bedeni de yeniden belirmeye başlıyor gibiydi. Kilometrelerce uzaktan yola çıkan, kanallar, borular, pompalar, apartmanlar, odalar, banyolar geçip, kendi evinde kendi bedenine sarılan, kendi iç'ine akan bu sıvı, dışarı'nın ta kendisiydi. Evdeki sessizliği bozmadan, kimsenin duyamayacağı tiz bir çığlık atmak geçmişti içinden.

Sonra banyodan çıkmış, odayı dolduran çöplerin arasından ne bulduysa üstüne geçirip kapının önüne gelmişti. Aptal bir melek olan annesi son ziyaretinde kapıdaki posta deliğinden biraz para atmıştı. O gece nereye gittiğini düşünmeden yürümek, o parayla, önüne çıkan ilk marketten yiyecekler almak istemişti. Bu çıkışın arkası gelebilirdi çünkü. Yarın kapıyı yeniden açabilir, daha uzak bir noktaya, üstelik güneş tam tepedeyken gidebilirdi. Ama birkaç yüz metre yürüdükten sonra kaçarcasına dönmek de vardı. Olsun. Bu gece odasını terk edecek, evrenin dışarıdaki yüzünü belleğe anımsatmış olacaktı: Neden bir gün çekilmek istediğini, neden evden ayrılmadan önce annesinin bez cüzdanından son kez para yürüttüğünü... görüştükleri son gece babasının cep telefonunu neden duvara fırlatıp tuz parça ettiğini... sonra babasını da, telefonu da unuttuğunu... neden bu mahalleye taşındığını... neden yaşamak yerine, yaşamdan artakalanlarla ölmeyi seçtiğini... tek tek anımsayacaktı.

Bez ayakkabılarını giymiş, elini kapı koluna uzatmış, gözlerini kapatıp soğuk demiri aşağı doğru bastırmıştı... ki kapı aralansın, davetsiz dünya evine aksın. Kapının altına sıkışan yemek artıklarıyla bez parçaları menteşenin izin verdiği son noktaya kadar yağlı bir yay çizmişti.

İşte şimdi, haftalardır, aylardır bedenini un ufak eden bu ağır yaşama yükünün altından sıyrılıp dışarı çıkmayı başarabildiği bu ilk gece, dışarı'nın burada, bu diliyle yağmurun tadına bakan adamın etrafında olamayacağını anlamaya başlıyordu.

Aniden dönmeyi kesti. Sağa sola sendeledi, şemsiyeyi nereye fırlattığını bulmaya çalıştı. Uzanmak için hamle yapınca ayağı poşetlerden birine takıldı, sol dizinin üstüne düştü. Kalkmayı denedi, bedeni dursa da başı hâlâ dönüyordu. Düşmek ne tuhaftı. Kendini yirmi dört metrekarelik odasına kapattığından beri düşmemişti örneğin, bir kez bile. Ellerini yere koyup doğrulmak üzereyken gözleri yaklaşan bir bisikletin tekerleğine takıldı. Burnunun dibine kadar gelip durdu tekerlek. Yağmurdan sırılsıklam olmuş gözlerle başını kaldırıp baktı. Bir kız. "Yardım edebilirim isterseniz," dedi kız ya da ona benzer bir şeyler mırıldandı. Bence kız hiçbir şey söylemedi, hepsini kendi uyduruyor ya, neyse. Ayağa kalktı, çamurlu ellerini üzerine sildi. Kızın bir eli frende, diğeriyle omuzlarına kadar inen şemsiyeyi tutuyordu. Yabani bir merakla şemsiyeyi bir ucundan tutup kaldırınca... kasadaki kız! Demek, marketteki işini bitirmiş, eve dönüyordu. Yardımı için teşekkür etmek istedi, sözcükler dudaklarına takıldı. Bisikletli kız başını kaldırdı, parmaklarını frenden çözüp karşısında sessizce dikilen genç adamın şapkasını geriye doğru ittirdi. Yüzüne düşen ıslak, yağlı saçları parmaklarıyla iki yana ayırdı. Alnı açığa çıktı, yanakları, çenesi. Bu uzun suratlı, bakımsız adamın demin markette gördüğü şemsiye hırsızı olduğunu fark et-

ti mi bilmem, gözlerini kaçırdı ikisi de. Sonra kız tek kelime söylemeden uzanıp yerdeki üç poşetten ikisini aldı, bisikletin önündeki sepete koydu. Bu ruhsuz dikilmeye bir son vermek ister gibi bir ayağını pedalın üstüne koydu. Genç adam yerde kalan son poşeti alınca, Akuşima'ya doğru yola çıktılar. Ahşap saplı şemsiye geride kaldı.

Yol boyunca evren sustu, yağsız pedallarla paslı zincirden başka konuşan yoktu. Kızın nereye kadar kendisine eşlik edeceğini merak ediyordu ama bu saçma soru için ağzını açmaya değmezdi. Hemen yanı başında pedal çeviren, arada sarsılan, fren sıkan şu kızla, onun sürekli devinen varlığıyla yürümek yorucuydu. Yine de kızın yanında yürüdükçe, bilinçsizce attığı adımların ritminde insanca, bağışlanabilir bir sevinç duyuyordu.

Tren yolunu geçip kendi yaşadığı siteye dönen sapağa varınca birden durdu. Kız onun durduğunu fark etmemişti, biraz daha ilerledi, şemsiyesinin altından arkasına baktı. Genç adamın sapaktan sola döneceğini anlayınca hiç düşünmeden bisikletin gidonunu o yöne kırdı. Sitenin önüne gelince park yerindeki onlarca dökütünün arasına bıraktı bisikletini, sepetten poşetleri çıkarıp apartmanın kapısına doğru yürüdü.

Ama nereye kadar gelebilirdi böyle?

İçerde

"Günlerden cumartesi. Güneşin hevesi kaçmış, yer gök karga. Aralarından gagası testere zindeliğinde, irice bir tanesi, elektrik tellerini kuşatan kümeden ayrılıp havalandı."

Günlerden cumartesi. Güneşin hevesi kaçmış, yer gök karga. Aralarından gagası testere zindeliğinde, irice bir tanesi, elektrik tellerini kuşatan kümeden ayrılıp havalandı. Mavikara tüylü kanatlarını güvenle çırptı, 39 numaralı sitenin etrafında sakince dönerek ikinci katta bir pencerenin kenarına kondu. Sağa sola sekerken aralık bırakılmış pencereden odaya bakıyor, kırmızı, delirmiş gözlerle odanın bütün köşelerini didik didik ediyordu. İçerde iki kişi vardı görebildiği. O kadar hareketsiz, halsiz duruyorlardı ki, gürbüz bir Akuşimalı karga için tehlikeli sayılmazlardı.

– Oda burası. Daha önce bu sitelerde kaldınız mı?

– Yok... İlk kez geliyorum bu mahalleye. Kirası uygun diye.

– Orası öyle. Bu fiyata bu şehirde bir oda kiralamak...

– Sonra sakin de. Şu yakındaki alışveriş merkezi... Oranın inşaatında aylarca işçi olarak çalıştım ben. Bu taraflara taşınmayı da o zaman akıl ettim zaten. Hayat garip... Eskiden yolum bu mahalleden geçmesin diye uğraşırken işte...

– Ben taşınalı... dur bakayım... on üç yıl olmuş bile.

– On üç yıl! O zamanlar Akuşima'da sadece kaçaklarla...

– ... deliler otururdu. Onu söyleyecekseniz. Şimdi de öyle. İşini, evini terk edenler, ülkesinden kaçanlar, mafya artıkları, hastalar... Hepsi burada. Kendini odasına kilitleyenler de az değil.

– Siz neden buradasınız peki, buradaki yaşamı çok mu sevdiniz?

– Yaşamı bilmem... ama Akuşima'yı severim ben. Nedenini sormayın, çünkü bilmiyorum. Sevmesem de artık burada yaşamam gerekiyordu, öyle hissediyordum. Yaşlandım, şehir ağır geliyor artık. Dediğiniz gibi, sakindir buralar. Kimsenin ölmek için acelesi yok.

– Zordur herhalde... yani bu kadar kaçığa bekçilik etmek, yaşınızı da almışsınız. Ben yapamazdım.

– Bilmem, belki de yapardınız. Eskiden buralardan geçmek bile istemezmişsiniz ama bakın...

– Öyle... Nerden bileceksin işte, bir gün bir bakıyorsun...

– Neyse, sohbet uzadı, benim aşağı inmem gerekiyor. Odayı beğendiyseniz, ben emlak şirketini arayıp...

– Biri zile mi bastı?

– Bana da öyle geldi. Bir saniye, sessiz olun lütfen...

Karga zil sesini duydu mu bilmiyorum. Ama içerdekilerden biri kapıya yönelip, diğeri pencereye yaklaşınca, odayı gözetlemekten vazgeçti. Kendini boşluğa bıraktı, tellere tüneyen diğerlerinin arasında kayboldu.

– Gelen o kadın. Anlatmıştım ya, bir zamanlar bu odada kalan çocuğun annesi... Bugün cumartesi, yiyecek bıraktı yine.

– Ne yapıyorsunuz o yiyecekleri?

– Ne yapıyorum... Bu sitede 46 daire var. Yoksul öğrenciler, hastası, yaşlısı filan. Kadın her hafta bir iki torba bırakıyor. Ben de torbalara bir bakıyorum, sitede kim neyi sever bilirim, ona göre paylaştırıyorum işte. Erikli onigiri varsa bir tane de kendime ayırıyorum. Bakalım, çıkarsa size de veririm. Ama sırayla, her şey sırayla.

– Bu evde oturan oğlu muydu, kızı mı?

– Oğlu... O sabah burada buldukları kız, onun kızı değildi. Hani alışveriş merkezinde söz etmiştiniz, inşaatında çalışmışsınız. İşte orada, bir kasada görevliymiş kız. Günlerce işe gitmeyince polise haber vermişler. Bisikletini bu sitenin önünde buldular.

– Oğlanın kız arkadaşıydı herhalde.

– Eski kız arkadaşı... Çocuk aylardır odasına kapanmıştı, aklı bir gidip bir geliyordu. Son zamanlarında selamı kesti diye bozuluyordum, meğer annesini bile tanımaz olmuş. O kadar artık. İnsan görecek hali kalmamıştı. Ev sahibi burayı bir yola sokana kadar...

– Kesmişler ha?

– Kesmişler. İkisinin de bileğinde, böyle üç derin kesik... Maket bıçağında ikisinin de parmak izleri varmış, artık kim önce kestiyse. □

GÜNIŞIĞI KİTAPLIĞI

www.gunisigikitapligi.com

günışığı kitaplığı

Gençlere Çağdaş Türk Edebiyatından Öyküler

Derleyen
Semih Gümüş

Öykücülüğümüzün en yetkin örneklerini bir araya getiren iki kitaplık seçki, gençleri edebiyatın ve yaşamın farklı yüzleriyle tanıştırıyor. Serüvenin ikinci ayağı, Türkiye'nin farklı dönemlerine damgalarını vurmuş 20 usta edebiyatçımızın 20 öyküsüne yer veriyor.

2 AYI BOYAMAK

İkinci kitapta yer alan yazarlar:

ADALET AĞAOĞLU
FETHİ NAİLİ MORALI
FÜRUZAN
HALİKARNAS BALIKÇISI
HİKMET TEMEL AKARCALI
NEZİHE MERİÇ
NİHAT BEHRAM KAPANİ
ORHAN DURU
ORHAN KEMAL
OYA BAYDAR
SABAHATTİN ALİ
SAİT FAİK ABASIYANIK
SEVGİ SOYSAL
ŞEVKET BÜKEY
TARIK BUĞRA
VÜSAT O. BENER
YAŞAR KEMAL
YUSUF ATILGAN

2. kitap çıktı

1 DİKKAT! KIRILACAK EŞYA

Serüvenin birinci kitabı "Dikkat! fırlayacak şey"le çağdaş öykücülüğümüzün son deneyimi yarısından 20 yazarın 20 öyküsü yer alıyor.

ilk kitaplar • çocuk kitaplar • genç kitaplar

T. (0212) 212 98 78 F. (0212) 217 91 74
E. info@gunisigikitapligi.com A. Mevlid Pehlivan Cad. 20/1 Gayrettepe 34394 İstanbul

Hayri K. Yetik

Melis Miço

Unutmuş elindeki bijon anahtarını. Dalgın... Meles Çay'ı ve ben, diye düşünüyor Kalfa Miço, ne çok benziyoruz birbirimize. Benim gibi pasaklı, içilmez, yüzülmez, ama su işte. İzmir'in kiri sır oluşturmuş altında. Aynaya dönmüş. Bakınca görünen. Cam gibi, ampul gibi içinde Corolla Plaza. İçimde benim onun gibi…

Onu bırak, düşüncesi olduğuna bile inanmaz ustası, "Mevlana! Mevlana!" diye sesleniyor Miço'ya... Buca'daki heykeli andırıyor ya... Gelip ırgalamasa çıkmayacak daldığı sulardan.

Bulgu

Önündeki evrakları bir bir inceledikten sonra, sekretere, "Yaz," dedi Komiser: "Apartman sakinlerinin ihbarı üzerine adı geçen şahsın dairesine kapısı kırılarak girildiğinde, koltuğunda ölü bulunan ev sahibesinin çevresinde inceleme yapılmış, yalnız yaşamasının dışında herhangi bir parmak izine ve otopsi raporunda cinayet kuşkusu yaratacak bir bulguya rastlanmamış olup son iki yıldan bu yana günlüğünün her sayfasına şu notu düştüğü görülmüştür:

"Bugün de ziyaretime gelen olmadı."

Mola

Restoran hoparlörünün boğuk, yayvan, "... Adana yolcularının otobüslerindeki yerini alması rica olunur. Sayın Varan Seyahat'in saygıdeğer İzmir yolcuları, Varan tesislerimiz iyi yolculuklar diler," anonsuyla değil, bana kalırsa onun bakışlarıyla uyandım. Göz göze geldik. Düş mü gerçek mi anlayıncaya dek, yol almıştık.

O da benim gibi durdurmaya çalıştı mı otobüsü? Bir kuş olsam yakalayıncaya dek İzmir otobüsünü Varan Turizm'in, diye de düşündü mü?

Kuş uçuşu varıp Pozantı Pelit Tesisleri'ndeki ağaca kondum önce, sonra verandasına inip gelişini bekledim.

Geldi.

Düşmüş otobüs motobüs.

Ne kırgınlık ne küskünlük. Bir, el eleyiz yine öyle sinemada, parkta göz göze, kampüs-

te, kafede... bir, dersteyiz, fizik dersinde. Hoca, statik hesapları yapıyor, biz elektro manyetik iletişim halinde…

Aradan on iki yıl geçti gitti, ardından gidemedim, artık umudum yok, Adana'nın neresine kim bilir?

Handan İnci, Oğuz Atay kitabını tamamladı

Edebiyata yakınlığınızla pek çok akademisyenden ayrılıyorsunuz. Kendinizi hoca olarak mı görüyorsunuz, araştırmacı-yazar olarak mı?
Bir akademisyenin hocalık ve araştırmacı-yazarlık diye çalışmalarını ikiye ayırmasını doğru bulmuyorum. Akademisyen sadece verili olanı aktaran biri değildir kuşkusuz. Alanına yeni bilgiler, belgeler kazandırmak akademisyenliğin en önemli yönüdür bence. Bu bilgilerin, öncekilere eklenerek yorumlanması ve öğrenciye aktarılmasında ise ikinci yön, "hocalık" giriyor devreye. Yazmak ve paylaşmak anlamında birbirini tamamlıyorlar bunlar. Ben de kendimi araştıran, yazan ve öğrencisiyle, okurlarla bunları paylaşan biri olarak görüyorum.

***Selim İleri Kitabı* önemli bir çalışma oldu. Selim İleri'nin yanı sıra, başka hangi edebiyatçılar için böyle çalışmalar yapmak istersiniz?**
Yazarları edebiyat tarihinin malzemesi olmadan, günü içinde değerlendirmeli, çağdaşlarının bakışıyla da ortaya koymalıyız. Doğrusu sadece günümüz yazarları değil, geçmişteki yazarlarımız da bu açıdan hayli ihmal edilmiş. Selim İleri'den önce Tanpınar için böyle bir çalışma hazırlamıştık, Abdullah Uçman ile. Bu tür kitapların yokluğu derslerde de sıkıntı yaratıyor. Söz gelimi Halide Edib, Yakup Kadri gibi romancıların bile edebiyat üzerine yazılarının derlendiği veya onlar üzerine yazıların bir araya getirildiği çalışmalar yok. Bunların da okurlara kazındırılmasını isterim.

Neler yazıyorsunuz? Bizimle paylaşır mısınız?
Şu günlerde Oğuz Atay için hazırladığım kitabı tamamladım. Kitapta Atay hakkında 1970'lerden günümüze kadar yazılmış yazılardan seçmelere, Atay'la yapılmış söyleşilere ve az sayıdaki yazısına yer verdim. Sırada gene çok sevdiğim bir yazar, Tomris Uyar var. Önce gazete ve dergilerdeki yazılarını bir araya getirmeyi, sonra da öykülerini incelemeyi düşünüyorum.

Derinlikli Karakterler Yarat

Gail Goldwin

Yazmak hakkında duyduğum en yararlı yorumlardan biri, birkaç yıl önce Yaddo'da bir arkadaş tarafından iletilmişti bana: Adını unuttuğu bir yazarı alıntılayarak, "Gerçek iyi yazar herkesin tarafında olur," demişti. Bu ifadenin olası anlamları hakkında epeyce kafa yordum.

Kastedilen, gözlemleme ve insan davranışının iç yüzünü kavrama yetisine, onların da en az senin kadar kararsız, karmaşık, sevgiye ve nefrete değer olduklarını görmeni sağlayacak bir derinliğe ulaşana dek, insanların dış görünüşünün ötesine geçmek için gereken sevecenliğe sahip olmak.

Kastedilen, yaratmaya çalıştığın bir karaktere ilişkin, anlamadığından kendinde anladığına yaratıcı bir adım atabilecek kadar özkavrayış edinmiş olmak.

Kastedilen; görüntüleri, sesleri, ortamları ve insanları çevreleyen nesneleri –kim olduklarını açıklayacak her şeyi açıklıkla ve sözcükleri de ölçülü kullanarak yeniden yaratma yetisine sahip olmak.

Ve yine kastedilen, sözcüklerde gereğince titiz ve resimleyici olmak ki, birini "kâğıda döktüğünde" sayfadan kalkıp doğruca okurun hayal gücüne yürüyebilmesi için, ona gereken her şeyi vermiş olasın.

Ama bu her şey demek oluyor, diyor gibisiniz. Bu, en iyi yazarların yaptığı şey.

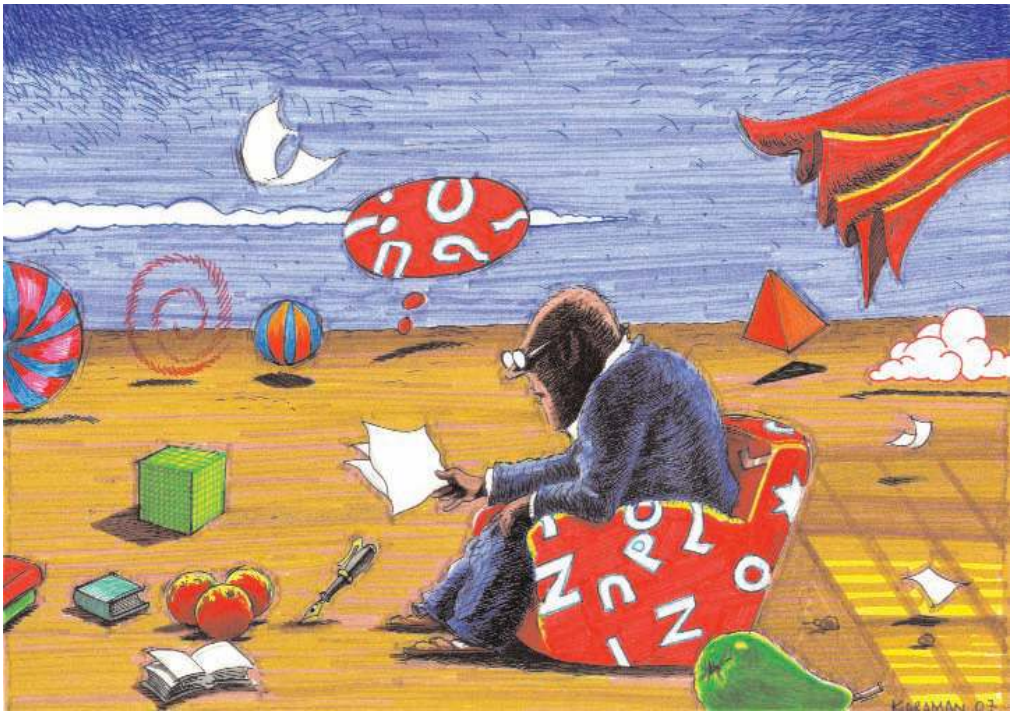
Doğrusu öyle. Yazma konusunda ciddiyseniz, çizdiğiniz her karakterde "herkesin tarafında" olmaya çalışarak, memnuniyetle bir ömür adayacaksınız.

Kendinizle Başlayın

Peki nasıl başlayacağım, diye soruyorsunuz şimdi de. "Herkesin tarafında" bir başlangıcı nasıl yapabilirim? İsterseniz, kendinizle başlayın. Bu, kendiniz hakkında yazın demek değil tabii, ama hissettiğiniz şeyleri alıp karakterlere yerleştirebilirsiniz. Dokuz yaşımda yazdığım ilk öyküm, Ollie McGonnigle adında kılıbık bir koca hakkındaydı. Bir gün işe giderken Ollie "Nereye gittiğine dikkat et!" diyen bir adamla karşılaşır. Adamın kafasına şemsiyeyle vurur ve o akşam eve döndüğünde eşinin aynı adamı yemeğe davet etmiş olduğunu görür. Dahası, adam belediye başkanıdır.

Evimizde erkek yoktu; beni annem ve büyükannem büyüttü. Flaubert'ın Emma Bovary olduğundan emin olması gibi, bugün ben de eminim ki Ollie McGonnigle bendim. Bu, enerji dolu ve bakı altında tutulduğu için öfkeli, ama akşam yemeğine kadar "otoritelere" teslim olacağını bilen hokkabaz küçük adam, öyküyü okuyup temize çekmeye davet ettiği otoritelere derdini anlatmaya çalışan Genç Yazar'dı.

Sanırım, kimi yazarların kendileri ya da ailelerinden kurgu unsuru olarak söz etmemeleri gerektiğini düşünmelerinin nedeni, ilk girişimlerinde sözü çok fazla uzatmaları. Yakınınızdaki malzemeyle çalışırken, çoğu kez neyin gereksiz neyin yapıyı tamamlayıcı olduğunu bilmek zordur. ("Ama Jack Amca, Marge Hala'ya vurduktan sonra her defasında dışarı gider, tavus kuşlarına yem verirdi." Güzel, ama bunu öyküye eklemek istiyorsanız, tavus kuşlarından daha önce söz etmiş olma-

MEHMET KARAMAN

nız gerekir. Tavus kuşları, Jack Amca'nın karakterinin bir parçası olarak ortaya konulmuş olmalı –belki hassas yönü olarak? Ya da tavus kuşları onun gagasıyla tüylerini tarayan, ona bir çekidüzen veren "öteki-ben"i midir? Belki iki türlüsü de doğru.) Öyküye ait olmadığı zaman, "aslında ne oldu"yu ayıklamak ve olmuş olanı alıp onu büyük önem taşır bir olay ya da imge haline getirmek yeteneğin kendini gösterdiği yerdir. Olup bitenin arkasına bakıp gömülü bir mücevher gibi altında yatan asıl gerçeği keşfedebilmek, sonra da bu mücevheri çıkarıp en güzel şekliyle öyküye koymak, iyi yazının göstergesidir.

... ve tanıdığınız insanlar

En iyi bildiğiniz insanlar hakkında yazmak da kurguda okurun gerçekçi bulacağı karakterler yaratma yeteneğinizi geliştirmenin mükemmel bir yolu. Sık sık gördüğünüz ya da çok iyi anımsadığınız insanların konuşma şekillerine, yüz ifadelerine ve alışkanlıklarına özellikle dikkat edin. Bir yazar olarak sanatınızın vücuda bürünmesi için hazır iskelet görevi görebilirler. İskeletlerle daha da deney yaptıkça, bir hayattan ihtiyacınız olanı alıp bir başkasıyla birleştireceksiniz. Kanlı canlı bir insanın dudaklarından kaptığınız ifadeyi, yaratmakta olduğunuz karakterin söylemi yapmakta ustalaşacaksınız. Gözlem yapma sanatında ne kadar uzun süre alıştırma yaparsanız; ses, jest, anekdot ve olay "depo"nuz o kadar geniş olacaktır ve bunları ne kadar çok sözcüklere dökerseniz, bu içeriği anlamlı kurguya karıştırmak sizin için o denli kolay olacaktır.

Bu yazının başında, "zor" bir karakterin kalbine girmede öz-kavrayış'ın yararından söz etmiştim. Kendi yazılarımda tekrar tekrar gördüm ki, bir karakterin şimdi ne yapabileceğini kestirmekte takıldığım zaman kendi güdülerime, kendi eğilimlerime bakmam işe yarıyor. Paradoksal olansa, her birimizin bu dünyada benzersiz olmasına rağmen, düşünebileceğimizden çok daha fazla ortak noktamızın olması. İçinizdeki benzersiz şeye sadıksanız, kendinizi, okurunuza gerçek görünecek kurgu karakterler halinde tasarlamada daha başarılı olursunuz. Eğer gerçekten bir yazar olarak kendi tarafınızda olmayı öğrenebilirseniz, herkesin tarafında olma yolundasınızdır.

Bir örnek: Geçenlerde kocasının cenaze töreninden sonraki ilk gecesini geçiren bir dul hakkında yazıyordum. Ne düşünüyordu? Nasıl hissediyordu?

... Dullar hakkında pek çok öykü ve anlatı okudum şimdiye kadar, ama bunlardan almış olsaydım, karakterimi depodan çıkarılıp kul-

lanıma hazır, sıradan bir tip yapma riskine girmiş olurdum –"dul". Ama benim dulum, kendi acısını yaşayan benzersiz bir insanoğluydu. Ona sadık olacaksam, kendi bildiğim ve derinden hissettiğimle başlayıp bu yönde çalışmayı sürdürmeliydim. İşe, banyodaki ışığı açık bırakarak başladım. (Yalnız olduğum zaman, görebileceğim bir yerdeki ışığı açık bırakmalıyım.) Ve sevdiğim, ölü yüzlerini tabutlarda gördüğüm insanları düşündüm, cenaze işleri görevlisi onları tek tip kişiler yaptığında ne kadar şaşırıp utandığımı. Kahramanıma bu düşünceleri verdim (iyi kalpli biri, ama öbür taraftan, cenaze görevlisine ikinci sınıf sanatkârlığından dolayı acıyor.) Sevdiğim insanları kaybettiğimde her zaman nefret etmiş olduğum şey, onlara sormuş olmayı istediğim soruları sürekli anımsayıp durmam. Böylelikle, kahramanımın, kocasına sorduğu en son sorunun ne olduğunu anımsamaya çalışmasını sağladım. Son taslakta, bu soru o kadar önemli bir hale geldi ki öykünün izleği ve saklı metaforu oldu. Oysa ilk olarak, hissedebileceğimi bildiğim şeye sadık olmasaydım, buraya asla varamazdım.

Karakterlerinizi Sözcüklerle Yaşatın

Şimdiye kadar, gözlem gücünüzü ve inandırıcı karakterler yaratma konusunda anlayışınızı geliştirmekten söz ettim: bilge ve merhametli biriyle silik ve değersiz biri arasındaki farkı yaratan şeyleri görmekten. Hepimizin, öteki insanları üç boyutlu varlıklar olarak kavrayışta yazarının kendi bilisizliğini ya da beceriksizliğini açığa vurduğu bir parça yazıyı okumak gibi utanç verici bir deneyimimiz olmuştur. Yazarın samimiyetle karakterlerin beyinlerine ve duygularına erişmeye çalıştığı zahmetle yazılmış bir öyküyle, zekası ve "tarz"ıyla gözlerimi kamaştırmaktan başka en ufak şeyle ilgilenmeyen bir yazarın parıltılı hüner gösterisi arasında seçim yapmak zorunda kalsaydım, ilk öyküyü seçerdim.

Niçin ikisini de değil? İnsan kalbini araştırarak ve keskin bir gözlem ile ifadede tutumluluğa ulaşmaya çalışarak söylediğim gibi, ayağa kalkıp doğruca okurun hayal gücüne yürüyecek bir insanı kağıda dökebilirsiniz.

Bir yazar, karakteri sözcüklerle yaşatacak yeteneği nasıl geliştirebilir? Büyük yazarları okuyun derim tabii. Ve çağdaş yazarları da.

> Aklınızdaki ya da belleğinizdeki imgeyi yakalayacak deyimi, karaktere hayat üfleyecek ve onu okurun belleğinde devindirecek deyimi bulmak, bir yazarın hayatıdır. Eğer yazar, yaklaşık ifadeyi bulursa, başkaları tarafından okunmak için biraz şansı vardır. Eğer tam deyimi bulursa ve bunu yine yapabilirse yalnızca süreç kolaylaşmaz, aynı zamanda yazar, daha azıyla yetinmek için giderek daha da az istekli olur.

Sonra da yaptıklarını nasıl yaptıklarına dikkat ederek onları bir kez daha okuyun. (Ya da –yine yararlı olacaktır– bir karakteri sizin için canlandırmayı nasıl başaramadıklarına. İyi sanatın ne olduğu, kötü ya da ortalama sanatı çalışarak da öğrenebileceğimiz, ters bir denklemdir.) D.H. Lawrence, *St. Mawr*'ın giriş tümcesinde, kadın kahramanı şöyle tanımlar: "Lou Witt, yirmi beşine geldiğinde nerede olduğunu bilmeyecek kadar uzun zamandır kendi yolundan gitmişti." Bu, zarfları ve sıfatları bu denli tutumlu kullanan on dört sözcüklük cümle, bana Lou Witt hakkında çok şey anlatmakla beraber ardından gelen öykünün müziğini ve hızını da ortaya koyuyor.

"Yarı iddialı, yarı kararsız, yaşlı adam kesik kesik sözcüklerle kaçamak konuştu; tuhaf, eski bir argo, sürekli bir müstehcenlik; ne akılcıl ne de sezgisel, daha çok onu tanımayanları, kaçık, emekli amiral olduğu konusunda kandırmak istercesine."

John Fowles, *Abanoz Kule*'de akıllanmaz, yaşlı sanatçının konuşmasını bizim için böyle yalıtıyor. Öykünün devamında yaşlı adam ne zaman konuşsa, güdülerine böylece bir içgörümüz oluyor: Sanatına ve mahremiyetine kol kanat geren ve yabancıları cana yakın, biraz da kaba yaşlı bir aptal olduğuna inandırarak kandırmayı yeğleyen sinsi, yaşlı bir kuş o.

Dickens'ın *Dombey ve Oğlu*'nda itaatkâr Bayan Tox'u tasviri şöyle:

Söylenen her şeyi hayranlıkla dinleme alışkanlığı ve ruhunda konuşanların imgelerinden izlenimler çıkarmakla zihinsel olarak meşgulmüş gibi onlara bakarak, hiçbir zaman aynı değil ama hayatı bırakarak başı yere düştü.

Dickens bu etkileri nasıl elde edebiliyor? Öncelikle, kadının nasıl baktığının ve nasıl dinlediğinin kesin bir tanımıyla. İkinci olarak, abartılı bir benzetmeyle. Üçüncüsü de, kadının duruşunu karakter özelliğiyle denkleştiren küçük, grotesk bir dokunuşla.

Öğrencilere, karakter yaratma becerilerini geliştirmek için verdiğim alıştırmalardan bazıları:

• Tutkuyla hissettiğiniz bir şey düşünün. Tutkuyla taraf ya da karşı olduğunuz. Aynı şekilde hisseden bir karakter yaratın ve bu insanın bakış açısından sabah yataktan kalkmasına anlatan 300 sözcük yazın.

• Tam tersini düşünen bir karakter hayal edin. Aynı derecede tutkuyla. Bu insanın bakış açısından, gece uyumaya giderkenki haliyle 300 sözcük yazın.

• Mektup yazarının sizinle tanışmasını anlatacağı bir mektup yazın. Mektup yazarı sizden hoşlanmıyor. Sonra da mektup yazarının sizden hoşlandığı bir mektup yazın.

Bu alıştırma, size, dışarıdan görünüyor olabileceğiniz farklı açılardan bakmanızı sağlayacaktır. Ayrıca bu, birkaç insan yaratmanızı da gerektirir: mektup yazarı ya da yazarları, kendiniz ya da kendileriniz, ve mektup alıcısı ya da alıcıları. (Henry James'in "Bir Yığın Mektup" adlı öyküsünde bir Fransız pansiyonunda kalan birçok pansiyoner eve mektup yazıyordu, mektuplardaa orada kalan öteki insanlardan söz ediyorlardı. Betimleme çalışanlara, bu öyküyü kesinlikle tavsiye ederim.)

• Bir karakter hakkında kısa ve açıklayıcı bir sahne yazın ve hiç sıfat kullanmayın. Böyle başka bir sahne yazın ve hiç zarf kullanmayın.

Bu alıştırma sizi, konunuzu daha yakından incelemeye zorlar. Çok fazla sıfat, genellikle tembel yazarın, karakterin ruhuna bir göz atmaktan kaçınmasının yoludur. Çok fazla zarf, genellikle tembel yazarın, kararlı eylemden kaçınmasının yoludur.

Doğru Sözcüğü ve Anlatımı Bulmak

Doğru sözcüğü ya da ifadeyi bulmak için daktilonuzun ya da defterinizin önünde oturduğunuz zaman, vaktinizi boşa harcadığınızı düşünmeyin. Kendinize, "Bu kişi bunu yaparken nasıl görünürdü?" diye sorun. "Ne söylerdi ve nasıl söylerdi?" Ve bunu yazdığınızda doğru şey olduğunu hissetmiyorsanız, öykünüzden çıkarın ve kendinize tekrar sorun.

Bir öykü için sahilde yürüyen göz alıcı, yaşlı bir çifti betimlemeye çalışıyordum. Öykümün asıl kahramanları değillerdi ama önemliydiler çünkü asıl kahramanlarım (iki kız kardeş) bu yaşlı çifti geçtikten sonra çok önemli bir sohbete başlayacaktı. (Kız kardeşler, sevmediğin biriyle yaşlanmanın mı yoksa seveceğin birini bekleyerek yalnız yaşlanmanın mı daha iyi olacağını düşünüyor.) Bu yaşlı çiftin sahilde doğru şekilde yürümelerini sağlamak için çok ter döktüm. Kadını, kocasına yaslanmış, kocasını da kolunu karısının belini sarmış olarak resmettim; onların adım adım, ama daha sonra üç-bacaklı yarışındaki insanlar gibi yürümelerini sağladım. Ama, bu tanımlardan hiçbiri ihtiyacım olan havayı yaratmadı.

Sonunda, başka bir odaya geçtim ve yakınmak için günlüğümü alıp oturdum. "İstediğim her şey," diye yazdım yumuşamış bir süratle, "yalnızca onyıllardan beraberce yürüyüp geçmiş bir çiftin yürüyüş ritmini tarif etmek." Okur, çifti kendi için resmedecek yeterli biçime sahip.

Aklınızdaki ya da belleğinizdeki imgeyi yakalayacak, karaktere hayat üfleyecek ve onu okturun belleğinde devindirecek tümceyi bulmak, bir yazarın hayatıdır. Eğer yazar yaklaşık ifadeyi bulursa ve bunu yine yapabilirse yalnızca süreç kolaylaşmaz, aynı zamanda yazar, daha azıyla yetinmek için giderek daha az istekli olur.

Ve okurun, yeniden öğrenmek ve zevk almak için yıllar sonra da döndüğü, bu tür yazar olacaktır. □

İngilizceden çeviren **Miray Çakıroğlu**

Hennoz: dipbaĞı

Sert rüzgarların savurduğu genç adam.

Hennoz, öykücülüğümüzün son dönemlerinde kendini gösteren arayışların özgün bir örneği. İlker Karakaş'ın öyküleri ilk bakışta Sait Faik'ten Orhan Kemal'e uzanan çizgi üstünde görünüyor. Onlardan aldığı etkileri seçilmiş bir yaşam biçimi içinde yeniden üreten bu öyküler, aykırı bir tip çevresinde oradan oraya konuyor.

İçki tutkusu, serseri yaşam, kendini sokağa vurmuş genç kimliği, genç yazarların sıklıkla denediği konular arasında değil. **Hennoz**'da sanki aynı tip, bütün öykülerin genç kahramanı olarak kendini sert bir rüzgâra bırakmış. Sonunda genç bir yere ait olamama duygusu, hiçlik, kendinden hoşnutsuzluk, çıkmaz sokak gerçeği. Anlatılması kolay olmayan bir genç öykü kişiliği onu iyi tanıyan bir yazarın elinden çıkmış.

Hennoz: dipbaĞı: öykülerin kahramanı...

NOTOS KİTAP

Sanat Danışmanı: Mehmet Ulusal
Yayıncı
Yayın Yönetmeni
Kapak Tasarım: 2007
Yayın

Sanat Yönetmeni
Sanat Düzeltme
Mizanpaj
Tel: (0212) 516 94 76 • Baskı: 02.2.19.99.00

Edebiyatın dönüşü nedir?

Yazarın romanı.

Andrés Fava'nın Güncesi, yazarlık yaşamının ilk yıllarında, genç Cortázar'ın, roman kişisi Andrés Fava aracılığıyla sorduğu sorulara dair bir kitap. Yazarın işi nedir? Yazar kafasında kurduklarını nasıl öyküye döker, okuru nasıl oluşur? Metin nedir? Nasıl oluşur? Kitabın içine serpiştirilen metinlerarası göndermeler, bu büyük Arjantinli yazarın çıraklık yıllarında neler okuduğunun, hangi metinlerle, hangi düşünsel birikimle yoğrulduğunu kendi homurtusu kadığının ipuçlarını veriyor.

Cortázar okuru: Hiç insan bir kadar kurbandır. Eserlerini okumamak korkunç sonuçları olan, sinsi ve ölümcül bir hastalıktır. Hiç gelişmeyen bir insanın durumu gibi. Kişi yavaş yavaş mutsuzlaşır... ve belki de yazar yazar suçları ödüyor.

PABLO NERUDA

NOTOS KİTAP

Sanat Yayınları Mahmut Dinçel
Yayın No:
Birinci Baskı
İSTANBUL

Sanat Dağıtım
Alfa Dağıtım
Tel: (0212) 516 94 20 - Faks: (0212) 519 30 60

Bu fotoğrafın öyküsünü yazar mısınız?

Henri Cartier-Bresson, Gestapo işbirlikçisinin sorgulanması, Dessau, 1945.

NotosÖykü'den genç yazarlara çağrı.

Öykü yazma tutkunuzu yönlendirebileceğiniz bir alan, kendinizi dışavurabileceğiniz bir zemin bulamıyor, yazdıklarınızı nasıl değerlendireceğinize karar veremiyorsanız, **NotosÖykü** sizin için uygun bir yol açıyor.

NotosÖykü'nün her sayısında duyurulan bir konuda yazılan öykülerin değerlendirmesi sonunda seçilen bir öykü, dergideki öteki öykülerle birlikte yayımlanıyor.

Genç yazarlar bunu bir yarışma olarak düşünebilir, ama öteki öykücülerle değil, her genç yazarın kendiyle yarışması. İlgi ne çok olursa, seçilen öykü de o denli güzel olur.

Bu sayıdaki konumuz bir fotoğrafın taşıdığı anlamlar.

Yukarıdaki fotoğraftan çıkarak yazılıp bize gönderilenlerin değerlendirilmesinden sonra seçilen öykü, **NotosÖykü**'nün Aralık2007-Ocak 2008, 7. sayısında yayımlanacak.

Fotoğrafın derinliğine ne denli yaklaşılırsa, yazılacak öykü o denli başarılı olur.

Her ânın, her fotoğrafın ya da resmin öyküsü yazılabilir. Konumuz bir fotoğrafın anlattıklarıysa, önce verilmiş bir andan çıkılacak, ama öykülerin başarısı, o ânı sonra kurmacaya dönüştürme ustalığına bağlı olacaktır.

Katılımcıların göz önünde tutması gereken ilkeler

1. Öyküler, editor@notoskitap.com e-posta adresine ya da 0212 252 38 05 numaralı faksa, Bu fotoğrafın öyküsünü yazar mısınız? başlığıyla, öykülere ad vererek gönderilmelidir.
2. Yazılacak öyküler 400-900 sözcük arasında olmalıdır.
3. Öykülerin son gönderilme tarihi 1 Ocak 2008'dir.
4. Katılımcılar gerçek adlarını kullanmalıdır.

- Yayımlanmak için seçilen öykünün yazarı 1 yıllık **NotosÖykü** aboneliği ve **Notos Kitap**'tan kitap armağanı kazanır.
- Gerekli görüldüğünde, yayımlanmak için seçilen öykülerin sayısı çoğaltılır.

10 soruda Edebiyat Dostlukları

1 Dostların oluşturduğu akımlara örnekler... Garip Hareketi bunun bir örneğidir. Adlarını *Garip* adlı kitaptan alan grup, Ankara'da ilkgençlik yıllarında tanışan Orhan Veli, Oktay Rifat ve Melih Cevdet Anday'dan oluşur. Garip tarzı ilk şiirler *Varlık*'ın 15 Eylül 1937 tarihli sayısında yayımlanır. Oktay Rifat, Orhan Veli ve Mehmet Ali Sel imzalarını taşıyan on şiir, "Bu sayfayı şair Melih Cevdet'e ithaf ediyoruz" notuyla verilir. Mehmet Ali Sel, Orhan Veli'nin takma adıdır.

2 *Ziya Osman Saba'nın yakın dostu kimdir?* Cahit Sıtkı Tarancı ve Ziya Osman Saba dostluğu Galatasaray Lisesi'nde başlar. Arkadaşlıklarının ilk yıllarında Ziya Osman, şair olarak kendisini Cahit Sıtkı'dan üstün görür: "Sonra, henüz hiçbir şiirini yayınlayamamış bir Cahit Sıtkı'nın yanında ben, iyi kötü bir Yedi Meşale şairi değil miydim? Cahit'in yanında kendimi yüksek gördüğümü itiraf edeyim." Daha sonra arkadaşına yönelttiği eleştirilerde onu incitmemeye özen gösterir ve Cahit Sıtkı, Ziya'ya yazdığı bir mektupta şairliğini ona borçlu olduğunu belirtir.

3 Leyla Erbil, Tezer Özlü için ne demiştir? "Hepimizin hayatında dostluk etmekten pişmanlık getirdiğimiz insanlar olmuştur. Hayatımızı güzelleştiren karşılıklı olarak yüreklerimizi değiştirdiğimiz insanlar da. Tezer Özlü, ne şanslıyım ki sayıları pek de az sayılamayacak derin dostluklar kurabildiğim bir kişi olarak yerini aldı. Sait Faik, Kemal Tahir, Ahmed Arif, Fikret Ürgüp, Edip Cansever, Metin Eloğlu, Nermin Menemencioğlu, Turhan Sonuç, Sevim Burak ya da bugün hayatta olan ünlü ünsüz başka dostlar gibi. Sevim Burak'ın sonunda beni düşman gibi görmesine aldırmıyorum, zira artık dostunu düşmanından ayırt edemeyecek duruma gelmiş ya da getirilmişti."

4 "Yaşamda ve şiirde buluşan dostlar"a en iyi örnekler kimler? Turgut Uyar'ın en yakın dostu adları hep birlikte anılan, İkinci Yeni'nin öbür 'atlısı' Edip Cansever olur yaşamı boyunca. 'Hem şiir konuşulabilen hem de patlıcan salatası tarifi verilebilen' bir dostluktur onlarınki.

5 Cemal Süreya dostluk için ne demişti? "Zaman ve koşullar her şeyi eksiltiyor, ufaltıyor. Dostlukları bile. Kişi, onsuz yapamayacağını sandığı birçok kişiyle ilişkilerinin gevşemiş yüzeyselleşmiş olduğunu fark ediyor günün birinde. Yine de dostluğun bireyin onuru olduğunu düşünmek bana güzel gelir."

6 Svevo edebiyat yolculuğunda hangi yakın dostundan destek alır? Svevo'ya dünya edebiyatında hak ettiği yeri sağlayan eseri *Zeno'nun Bilinci*'dir. Ancak onun ilk romanlarından itibaren dilin imkânlarını araştıran bir çaba içinde olduğu, insan ruhu ve bilinçaltı üstüne düşündüğü görülür. Svevo insan bilincini araştırırken yakın dostu Freud'un psikanaliz tekniğinden yararlanır.

7 Oscar Wilde dostluk için ne demiştir? Oscar Wilde'ın yakın dostu ve hayranıdır Andre Gide. Wilde dostuna "Ben dehamı yaşamıma koydum, yapıtlarıma ise sadece yeteneğimi kattım" demiş ve dostluk konusunda şu düşüncesini de dile getirmiştir: "Dost önden bıçaklar."

8 Goethe ve Schiller dostluğu için neler söylenebilir? Schiller *Messina Gelini* ile *Wilhelm Tell*'i, Goethe'nin üstelemesiyle geldiği Weimar'da yazdı. Goethe ise *Faust* üstüne yeniden çalışmaya başladı. İkisi de eserlerini birbirine borçludur, denir. Goethe, Schiller'e duyduğu şükranı şu sözlerle dile getirir: "Bana ikinci bir gençlik armağan ettiniz. Beni yeniden şair yaptınız." Schiller ise Goethe'ye bağlılığını şöyle açıklar: "İçimde bir şey yeşermeden ondan ayrılamam."

9 Eramus *Deliliğe Övgü*'yü niçin yazdı? Erasmus, dostu Thomas More'u eğlendirmek için bir haftada yazdığı *Deliliğe Övgü*'de şu soruyu sorar: İnsanoğlunun tüm zincirlerinden kurtulmasını ve salt özgürlüğe ulaşmasını sağlayan delilik değil midir? Delilik, yaratıcısının savunduğu her şeyi eleştirerek gençliği, hayattan zevk ve neşe almayı, baş döndüren cinselliği över. Çocuklukta, yaşlılıkta, dostlukta, aşkta ve evlilikte, savaşta ve barışta, insanlara nasıl egemen olduğunu ve onları nasıl mutlu kıldığını gösterir.

10 Sand'in kabarık listesindeki iki ünlü kişi kimdi? Paris kafelerinde erkek elbiseleriyle dolaşıp kitaplarını erkek imzasıyla yayımlayan George Sand, aralarında Balzac'ın da bulunduğu birçok ünlü sanatçıyı peşinde koştururken solgun yüzlü, uzun dalgalı saçlı, soyluluğu ve servetiyle alabildiğine kibirli şair Alfred de Musset'ye âşık olmuştu.

MEHMET KARAMAN

Edebiyatımızda büyük önyargılar

Semih Gümüş

Edebiyatımız, yüz yıllık geçmişinde eleştiriyle iç içe yaşamaktan her zaman kaçındığı için yargılar keskin, yorumlar aşırı olmuş, okuma biçimleri kaygan bir zeminde ayakta durmakta güçlük çektiği için zamana yeterince dayanamamıştır. Bu arada hoyratlık da edilmiştir elbette; kimi yazarlar bir kıyıya terk edilip anlaşılmakta gecikmiş, neden sonra keşfedilmiş kimileri de bu kez yüceltip kültleştirilmiş.

Eleştiriden yoksunluk, edebiyatımızın bir önyargı havuzunda kulaç atmaya çalışmasına da neden oldu. Bazı olumsuz önyargılar bir döneme yapılmış büyük haksızlıkları çoğaltırken, bazı olumlu önyargılar aşırı övgülerle değer karmaşası yarattı. Her ikisi de doğru anlamayı zorlaştırdı, geciktirdi. Değerbilmezlikten ya da değerleri saptamakta gecikmeden değil de, önyargılarla değerleri sakatlamaktan söz ediyorum.

Halit Ziya Uşaklıgil'in değerinin yetmiş yıl, Memduh Şevket Esendal'ın değerinin on yıllar, Ahmet Hamdi Tanpınar ile Oğuz Atay'ın değerinin on-yirmi yıl gecikmeyle anlaşılabilmesi değil konumuz. Ama İkinci Yeni'nin, içine doğduğu koşulların hemen ertesinde, dalga boyu hızla büyüyüp düpedüz toplumsal bir baskına dönüşen sol hareketlerin ideolojik baskısı altında kalışı, edebiyatımızın en güçlü önyargılarından birini oluşturdu.

Değil mi ki bir ülkede toplumsal, kültürel bir yeniden kuruluş yaşanmaktadır ve yapılması gerekenler kısa süreye sığdırılmaya çalışılmaktadır, orada aynılaşmaya zorlayan güçler farklılıklara hoşgörülü davranmaz. Aynı seksen yıllık Cumhuriyet tarihimiz boyunca olduğu gibi. Edebiyatımızın

Edebiyatımızın öteden beri bir önyargı havuzunda kulaç atmaya çalışması ufuk çizgisini de daralttı. Olumsuz önyargılar büyük haksızlıkları çoğaltırken, olumlu önyargılar aşırı övgülerle değer karmaşası yarattı. Her ikisi de doğru anlamayı zorlaştırdı, geciktirdi. *NotosÖykü*, değerbilmezlik ya da değerleri saptamakta gecikme yüzünden değil de, önyargılarla değerlerin sakatlanmasını önemli bulduğu için bu dosyayı hazırladı.

Batı etkisinde olduğu ölçüde, memleket gerçekliğinin de etkisinde oluşması, sonunda ona kalın bir gövde kazandırdı. Geniş bir yatakta bütün suları içine çekerek gelişip büyüyerek akan bu akımın elbette Garipçilere de, İkinci Yeni'ye de, tekil uçbeyleri olarak yazdıkları okunmak zorunda kalan Vüs'at O. Bener, Bilge Karasu ya da bugün Orhan Pamuk'a da hoşgörülü olması beklenemezdi.

İkinci Yeni'ciler ne yazdıysa onaylanmadı; uzun süren toplumsal ve siyasal bir gölgenin altında yaşamaya gönül indirdiler, ama olumlu bir yapkınlıkla beklediler. Neden sonra anlaşıldı ki, orada yeni Türk şiirinin modernist uçları vardır ve o uçlar üstelik şiirin iç ve dış biçimine önemli olanaklar sunmaktadır.

Başlangıçta aydınlanma eksik kalınca düşünce üretimi kısıtlı kalmış, o kısıtlar içinden de yetkin ve etkin bir eleştiri kültürü çıkmamış. İşte o zaman yorum yerine aşırı yorumlar geçmiş, önyargılar değerleri yıpratmaya başlamış. Sözgelimi İkinci Yeni'nin eleştirilecek yanları pek çoktur, ama artık onunla uğraşmak yerine, tu kaka edilmiş, olmuş bitmiş.

Vüs'at O. Bener, kaçıncı kez yineliyorum, ama ne güzel derstir, 1950'lerde edebiyatımızın kararlılık nöbetçilerince anlaşılmamış, tuhaf bulunup bir kıyıya itilmiş. Gelin görün ki, on yıllar sonra Vüs'at O. Bener'in edebiyatımızın bir benzeri olmayan değerlerinden olduğu anlaşıldı. Şu farkla ki, olumsuz önyargılarla görmezden gelenlerden sonra gelenler, bu kez onu olgunlukla karşıladı.

Oysa Bilge Karasu, o gövdenin ağırlığını taşıyamayacağı için kendini kıyıya çektikten sonra, çoğunluğun uzak durmayı seçtiği yazarlardan olmuş. O da sonra yüceltilerek hayata döndürülmeye çalışıldı. Bilge Karasu ne yazmışsa onaylanmaya başladı; genç yazar adaylarına kimleri sevdikleri sorulduğunda akıllarına ilk gelen yazarlar arasında sayıldı. Bu arada anlaşıldı mı; bunu söylemek zor. Çünkü Bilge Karasu üstüne de hatırı sayılan eleştiriler iki elin parmaklarını geçmiyor. Olumsuz önyargının yerini olumlu önyargı alınca, edebiyatımızın Vüs'at O. Bener kadar ayrıksı bu yazarının metinleri adamakıllı çözümlenmedi. Şimdi Bilge Karasu'nun yazdıkları yüceltiliyorsa, hiç kuşku olmasın ki bu da edebiyatımıza egemen olan anlayışın davranış biçimlerine uygundur.

Aynı Oğuz Atay gibi. Onu 1970'lerin hemen başında olumsuz bir önyargıyla karşılayanlar bu kez 1980'lerden sonra kültleştirilmeye en uygun yazarı bulup *Tutunamayanlar*'ı da koyacak yer bulamadı. Sonunda *Tutunamayanlar* üstünde düşünen oldu mu? Murat Belge ilk olumsuz önyargıda bulunan, yazanlardan biriydi ve aradan geçen zaman sonunda yaptığı özeleştiriyle Oğuz Atay'a aslında ne kadar değer verdiğini açıkladı.

Tanpınar, Vüs'at O. Bener, Bilge Karasu, Oğuz Atay zincirini o kuşaklar içinde Yusuf Atılgan tamamlar. Edebiyatımızın modernist geleneğinin şiir dışındaki kaldıraçlarıdır bu yazarlar. Ama ortaya çıktıkları dönemdeki alışılmamış yaratıcılık verimlerine önyargıyla uzak duranların neden sonra onları taçlandırmasını da kuşkuyla karşılamak gerekir.

Egemen olan, yeni olana karşı her zaman önyargılıdır. Sözgelimi pırıltısı olan her genç yazar ya da her yeni kuşak öncekilerce kalıplaşmış eleştirilerle karşılanır. Geçmişi bilmemek, eski kuşakları okumamak, dünyadan habersiz olmak, dolayısıyla hep kendi içine kapanıp kalmak... bu kalıpların öne çıkanları. Bir de gençler arasından yepyeni biçim ve anlayışları seçenler varsa, onların işi adamakıllı zorlaşır. Şimdiki kuşaklar, denir, eski kuşakların yanında hiçbir şey. Böyle mi gerçekten?

Belki biraz da bunun tersine düşüncelerimi somutlamak için hazırladım *Öykünün Şimdiki Zamanı* antolojisini. Benim kuşağımın, asıl verimi 1980'lerin hemen başında başlayıp bugünlere uzanan kuşağın öykücülerinden öne çıkan yirmi beşini bir araya topladığım bu antolojideki öyküleri örnek öyküler olarak yakından okursak, bu kuşağın ne denli güçlü bir dalga boyu yarattığı apaçık görülür.

Orhan Pamuk üstünde artık durmaya bile gerek kalmadı. Onu son zamanların önyargılarının odak noktasına yerleştiren düşünme biçimi, eleştiri yapmak yerine edebiyatımızın asayiş şubesi gibi davranıyor. Orhan Pamuk'un –kendisinin değil– romanlarının olumsuz ya da eksik yanları varsa, onları yazınsal eleştiri içinde değerlendirmek varken, niçin kılıçları parlatır kimileri, belli: Kendi anlayışlarının edebiyatımızda egemen olduğunu düşündüklerinden. Oysa Orhan Pamuk'un 1980'lerden sonra değişen edebiyatımızda yeni bir roman anlayışının elbette göz önünde tutulması gereken örneklerini vermiş olmasıdır önemli olan. Olumlu ya da olumsuz değerlendirme herkese göre değişecektir. Bunu yapmadan Orhan Pamuk tartışılıyorsa, orada düşünceden değil, yalnızca önyargıdan söz edilir.

Demek yeni kuşaklara karşı alışılmış olumsuz önyargıları bir yana koyup önce anlamaya, sonra sabırla beklemeye, sonra da değişimi içerden çözümlemeye çalışmalıyız. Bundan başka bir düşünme biçimi var mıdır edebiyatta?

Gene de edebiyatımızın büyük önyargılarının da sanırım sonuna geliniyor. Bundan sonra eski önyargıların yerine yenileri de sürülecektir, ama eskisi kadar ağırlık taşıyıp etkili olmaları olanaksız. Bizim edebiyatımız tartışmayı, yeni düşünceleri, yenilikleri, düşünce üretimini, derin yapılarda zaman geçirmeyi, eleştiriyi sevmez. Bunları sevmeyince, bazen anlamadan olumsuz önyargıları işletip duvarlar örmeye çalışır, bazen de anlamadan olumlu önyargılarla yüceltmeye başvurur. İkisinde de kaçacak yer aramaktadır... □

Orhan Koçak

"Türkiye'nin son on-on beş yılında, kültür hayatında bir zihinsel gerileme var."

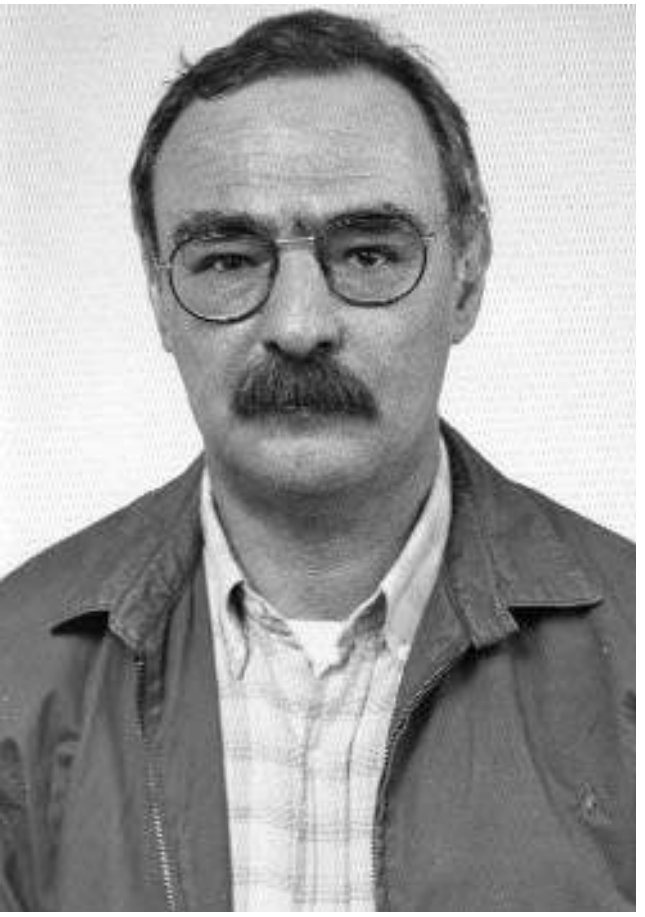
Önyargıyı tanımlayarak başlayalım isterseniz...
"Önyargı" denince çok çeşitli, farklı siyasi ve kültürel içerikleri olan tavırlar giriyor devreye. Ama genel olarak önyargı, üzerinde düşünülmemiş, kişinin kendisiyle yüzleşmeden benimsediği ve kişiyi bazı otomatik davranışlara sürükleyen yarı bilinçli inançlar, kanaatler olarak tanımlanabilir.

Edebiyatın görevi midir bu önyargılarla mücadele etmek?
Doğrusu bunu çok düşünmüyorum. Çünkü edebiyatçının da birçok önyargısı vardır ama edebiyata şöyle bir işlev yüklemek de çok yanlış olmaz: İyi edebiyat, iyi hikâye, roman, şiir insanın kendisiyle ve kendisi aracılığıyla toplumla yüz yüze gelmesini sağlayabilir. Kendini kurcalamasına, bilinçsiz ya da yarı bilinçli olarak yaptığı şeyleri bilince çıkarmasına, bunların üzerinde düşünmesine sebep olabilir. Edebiyat bir tür çözücü işlev görebilir ama birtakım önyargıları da güçlendirebilir. Dolayısıyla bu konularda çok genel konuşmak mümkün değil. Tek tek eserler ve işler üzerinden bazı şeyler söylenmeli.

Ahmet Hamdi Tanpınar ve Orhan Pamuk'la ve başka yazarlarla ilgili önyargıların var olduğunu söyleyebiliyoruz. Sizin de bazı açıklamalarınız oldu. Bu konuyu nasıl bir çerçeve içine almak istersiniz?
İkisi de sevdiğim, okuduğum, okumaktan zevk aldığım yazarlar. Bunlara karşı bazı önyargılar var, diğer taraftan bu yazarların yapıtlarında kendilerinin farkında oldukları ve açığa çıkarmaya çalıştıkları önyargıların olduğu görülebilir. Diğer taraftan fark etmedikleri, davranışlarına yön veren önyargıları da var.

Koşulsuz kabul gören eserlere ve kişilere karşı eleştirel bir tutum sergilenmesi konusunda *Huzur*'u örnek vererek "demode" yakıştırmasını uygun görmüştünüz...
Huzur hakkında böyle bir şey söylediğimi şimdi hatırlamıyorum ama *Huzur* yazıldığında da hafif bir demodelik taşıyordu. Demodelik dediğim şey, herhalde teatrallikle ilgiliydi. Yani karakterler, eserde dile gelen fikirler fazla kostümlüydü. Tanpınar çıplak olandan kaçan bir insandı. Herhalde söylemeye çalıştığım şey buydu. Yoksa Tanpınar'ın çağı geçti anlamına gelen bir şey söylememişimdir.

Bugün düşünce ve zevk cepheleri olduğunu söylüyorsunuz. Edebiyatta önyargılara sebep olacak başlıca noktalardan biri bu olsa gerek.
Okur denen insan türü artık çok genişledi. Çok alt türleri oluştu. Tanımlamak kolay değil. Neden bazı insanlar gider bazı kitapları okur, bunları nasıl okurlar? Önceleri bu soruların cevaplarını daha saydam olarak görebilmek mümkündü. İki bin tane edebiyat okuru vardı, aslında sadece okur demek daha doğ-

Mesela “öteki” gibi bir kelimeyi ileri geri kullanıyoruz. Postkolonyal kuram, yapısalcılık sonrası... Bunlar hazmedilmemiş bir biçimde tekrarlanıyor. Düşünceyi engelliyor. Kavramlar kişinin düşüncesini kolaylaştırmak yerine basitleştiriyor...

ru olur. Bunların ruhsal ve zihinsel fizyonomisini az çok çıkarmak mümkündü. Şimdi bu yok, bunu göremiyoruz.

Bazı yazarlar ve eserlerle ilgili olarak bir tarafta fanatikler, öbür tarafta topyekûn reddedenler var. Yorumlar ya taraftar ya da karşı tarafta olanlarca yapılıyor. Topyekûn ret ve fanatizm arasında bir orta yol belirlemekle, nesnel olmakla ilgili bir sıkıntımız olduğunu düşünüyor musunuz?
Evet, takım tutma gibi bir tavır var burada. Bir yazarı sevmek insanı böyle noktalara sürükleyebilir. Yani ben de sevdiğim bir yazar hakkında, sergileyebileceğim bir eleştirel tavrı başkalarında gördüğüm vakit savunmaya geçebiliyorum. Edebiyatçıyı sevmek bir parça özdeşleşme meselesidir. Kendinizdekileri oraya yüklersiniz, oradakini kendinize alırsınız. Dolayısıyla nesnelliğin ve tarafsızlığın kolay olmadığı bir alandan bahsediyoruz. Şunu söyleyebilirim: Türkiye’nin son on-on beş yılında, kültür hayatında bir zihinsel gerileme var. Milliyetçiliğin gelişmesiyle de ilgili bence, bir zihinsizleşme var. Bu, insanın reflekslerini, insana değil hayvana dair davranışları zihin hayatına sokan da bir durum. “Hain” ya da “bizden” gibi tanımlar son on beş yılda daha çok yapılmaya başlandı.

Türk edebiyatının önyargı tuzağına daha az düştüğü bir dönem oldu mu?
Türk zihin hayatının daha özgür olduğu, dolayısıyla nesnel demesek bile ona yakın bir tavrın geçerli olabildiği dönemler 1950’lerle 1970’ler arası yıllardır. Ondan sonra daha savunmacı tavırlar egemen oldu gibi geliyor bana. Kendim de bunun dışında değilimdir herhalde.

Oysa 80’lerden sonra felsefe ve kuramın edebiyatla ilişkisi daha da arttı. Bu durumun olumlu etkileri hissedilir seviyede değil mi?
Doğru ama o da çok hazmedilmemiş bir kuram. Mesela “öteki” gibi bir kelimeyi ileri geri kullanıyoruz. Bununla neyi kastediyoruz belli değil. Postkolonyal kuram, yapısalcılık sonrası... Bunlar hazmedilmemiş bir biçimde tekrarlanıyor. Düşünceyi engelliyor. Kavramlar kişinin düşüncesini kolaylaştırmak yerine basitleştiriyor, sorumluluk bu sefer kurama atılıyor. O bakımdan bir gerileme de var. Bu 60’larda da, 70’lerde de bir ölçüde vardı. Ama o zaman belki hayatın yavaşlığından, hazım süreci daha kolaydı. Zihin gazları, zihin ekşimeleri daha az oluyordu. Daha kolay ve daha uzun sürede, sindire sindire oluşuyordu düşünce. Şimdi buna imkân azalmış gibi görünüyor.

Eleştirinin önyargıları kırmak için önemli bir araç olduğunu söyleyebiliriz öyle değil mi?
Tabii. Çok teknik anlamda almıyorsak, gerçekten de eleştirinin okuru da yazarı da sabitlenmelerden sökûp alacak, kurtaracak bir işlevi olmalı. Türkiye için ciddi bir tehdit olan zihinsel fukaralıktan kurtulmak için kuramın değeri inkâr edilemez. Eleştirmen de iyi bir yazar olmak zorunda. Sübjektifle objektif arasında, hissedişle teori arasında sürekli mekik dokuyabilmeli.

Eleştirmenin derinleşebilmesi, kuramı tam anlamıyla kavraması önyargıları kırmak bakımından da önem taşıyor. Bunun için eleştirmenin yeterince kaynağa sahip olduğunu düşünüyor musunuz?
Evet, bu söylenebilir. Ne yazık ki faydalandığım, sevdiğim bazı yazarlar bu dünyadan yavaş yavaş ayrılıyor. Bunların yerine yenileri de geliyor herhalde, bunu gençlere sormak lazım aslında. Çünkü etkiye açık olan kesim onlar. İyi anlamda da, kötü anlamda da... Eleştirmen olsun, romancı ya da hikâyeci olsun, hangi yazarlar onları etkiliyor, zihin hayatlarında nasıl bir altüst oluş yaratıyor, bunları onlara sormak lazım. □

NİDA NEVRA SAVCILIOĞLU

Bilgi kuvvettir

Önyargılara karşı önyargılı olmamak mümkün mü?

Nida Nevra Savcılıoğlu

Bir eseri okumadan,
eser hakkında fikir sahibi
olabilenlere ithafen...

"Yığının içinde, kamuda –vasiler arasında bile– bağımsız düşünebilen birkaç kişi her zaman bulunacaktır. Bunlar önce kendi boyunduruklarını atacak, sonra da insanın kendindekini akıllıca değerlendirmesi yanında, bağımsız düşünmenin kişi için bir ödev olduğu anlayışını çevrelerine yayacaklardır." Kant

Kabul edelim ki, edebiyata ve edebiyatçılara dair kemikleşmiş önyargılara sahip olabiliyoruz. Hatta bazı düşüncelerimiz, görme bozukluğumuzun derecesiyle ilgili önemli ipuçları veriyor. Gözlerimizin açılması için gereken olgunluğa erişmek ve zorlu yollardan geçmeyi göze almak için niyet, zaman ve çaba gerekiyor.

Önyargı, "bir kimse veya bir şeyle ilgili olarak belirli şart, olay ve görüntülere dayanarak önceden edinilmiş olumlu veya olumsuz yargı; peşin yargı, peşin hüküm, peşin fikir" anlamına geliyor. Önyargı için ayrıca genellemeler ışığında bilinmeyene, tam manasıyla anlaşılmamış olana dair fikir yürütmek de denebilir. Yargılar gerekçelendirilebilir ancak hatırlatmakta fayda var: Bu yazı gerekçelerin inandırıcılıktan uzak olması halinde ortaya çıkan durumu konu alıyor. Kısacası "önyargı" kavramı insanları, olayları, durumları ya da şeyleri tanıma, tartma zorluğuna girmeden, tembelce ve bencilce oluşturulan düşünce ve yargı anlamında kullanılıyor. Önyargının tembellikle olduğu kadar bencillikle ve tutuculukla da ilgisi var, zira insanı etraflıca düşünmekten alıkoyuyor.

Bacon'a göre en doğrusu ilkin doğayı deneyler aracılığıyla gözlemleyip verileri toplamamız, ardından ne bildiğimizi çözümlememiz ve sonunda da ulaştığımız en güvenilir doğrulara göre hareket etmemizdir. Kolaylıkla ve aceleyle yapılan genellemelerden kaçınmak gerekir. Yorumlarsa şeylere nüfuz etmemizi, onlara yaklaşmamızı olanaklı kılan çeşitli verilere dayanır. Bacon, doğayı yorumlayarak açıklamaktan çok, ona ilişkin acele kestirimlerde bulunmamıza yol açan yanlış kanı ve önyargılara dayalı düşünceleri "zihnin putları" olarak adlandırır. İnsanoğlu doğayı kendi gerçekliği içinde kavrayıp ona ilişkin doğru bilgilere ulaşmak istiyorsa, ilk yapması gereken şey, insan zihnine yer etmiş bu putlardan bir an önce kurtulmaktır. Bu putlar yıkılmadıkça "doğaya egemen olma" tasarısı boş bir hayalden öteye geçemez.

Bilirkişilerin dayanılmaz yüzeyselliği

Etrafımızda kendisine "bilirkişi" sıfatını yakıştıran ya da bilirkişi olduğu pek çoklarınca kabul edilen kişilerin düşünceleri kimi zaman şüphe uyandırır. Örneğin bir edebiyat bilirkişisinin, adı geçen eseri okuyup okumadığını, konuya hâkim olup olmadığını "gerçekten bilmek" istersiniz. Diyaloğun kaygan bir zemin üzerinde gerçekleştiğini hissettiğiniz anda bunu bilme arzusu beliriverir.

Neyseki okur daha fazlasının var olduğunu sayıları az da olsa yazanlardan öğrenme fırsatı buldu (bulmak isteyen okur). Doğru okuma yolunu belirlemeyi amaç edinmeyen, okumanın çok sayıdaki olası perspektiflerini gösterebilen eleştirmenler önyargıları kırmak için önemli adımlar attı.

Sahip olduğu bilgiye dair şüphe yaratan kişiler için, taraftarı olduğu yazarları korumak adeta bir görevdir. "Batı Edebiyatı iyidir, Türk Edebiyatı'nın bu seviyeye erişmesi zordur; gençlerde iş yoktur, gelenekle hesaplaşmak anlamsızdır, o sağcıdır, bu solcudur, yazarın dili ağırdır, eserini okuması zordur" gibi toptan reddedişleri ile fark edilen bu kişilerle edebiyat üzerine konuşmanın dayanılmaz ağırlığını ve tartışmanın yüzeyselliğini hissetmemek olanaksızdır.

Bazı durumlarda "bilirkişiler" dışında, hatırı sayılan geniş bir okur kitlesinin kimi yazarlar için, "Bütün iyi niyetimle okumaya gayret ettim, beceremedim, bir şey anlamadım, sıkıldım," dediği görülür. Örneğin edebiyat okurunun az olduğu ülkemizde Orhan Pamuk hep çok satılan, çok okunan bir yazar olmuştur. Edebiyatla güçlü bir ilişki kurmayan bir kısım okur, Pamuk'un kitaplarını satın almıştır ve bunun tabii neticesi olarak okumaya çalışmıştır. An-

Beşir Ayvazoğlu
Keskin önyargılarla savaşmak mecburiyeti var

Önyargılar, belirli bir zamanlarda ve belirli şartlar altında edinilmiş kanaatlerdir. Şartlar değişir, bu şartlarla birlikte bizler de değişiriz, fakat bu kanaatler değişmez. Değiştirmek için gayret de göstermeyiz. Önyargı paslı çivi gibi gibidir, söküp atmak çok zordur. Bunun bir çeşit zihin tembelliği, hatta ilkellik olduğu söylenebilir. Sadece tek tek insanlar değil, ideolojik gruplar, cemaatler, toplumlar da birbirlerine karşı önyargılı olabilirler.

Önyargılar, her alanda olduğu gibi, edebiyat dünyasında da çok zaman belirleyici olabilmektedir. Edebî eserin kendisine değil de, yazarının mensubiyetine bakanlarımız hala çoğunluk teşkil ediyor. Cemil Meriç'in kitaplarını Ötüken Neşriyat yayımladığı için okumayanlar vardı. Bunun tersi de varittir. Bu yüzden sağ ve sol çok uzun süre birbirine karşı kapalı kalmıştır. Birbirini yok sayan, birbirini hiç okumayan iki aydın grubu, iki farklı edebiyat dünyası... Bunun normal olmadığını ayrıca belirtmek bile gereksizdir. Edebiyatta sağ-sol ayrımı, Soğuk Savaş yıllarının kötü bir alışkanlığıdır. Soğuk Savaş bitti ama, nasıl politikada o dönemin alışkanlıkları devam ediyorsa, kültür hayatımızda da devam ediyor. Halbuki taraflar birbirlerine önyargılarından arınarak bakabilseler, edebiyat hayatımız yeni renkler ve zenginlikler kazanacak. İki tarafta da önyargılarından kurtulabilen yazarlar var; fakat bunun yaygın olduğunu söyleyemem.

Bir zamanlar önyargı beslediğim bazı insanları tanıştıktan sonra çok sevmişimdir. Farklı düşünmek, farklı duyarlıklara sahip olmak, yok saymak için gerekçe olamaz. Farklılığı zenginlik olarak görünce, kabullenmek kolaylaşıyor. Farklı olanı anlamaya çalışmak ufuk açıcıdır, insana farklı açılardan bakmasını öğretir.

Bizim gibi ciddi kültürel kırılmalar yaşamış toplumlarda keskin önyargılarla savaşmak mecburiyeti vardır.

cak alışkanlıkları dahilinde olmadığı için kapalı bir üsluba sahip olan bu yazarı okurken zorlanır. Yapıtların zorluğuna dair söylentiler kulaktan kulağa yayılmaya başlar.

Yukarıdaki özelliklere sahip olan "bilirkişi"lerce de bu düşünceler desteklenir ve bir tür şehir efsanesi yaratılır. *Yeni Hayat* zor ve anlaşılmazdır, *Kar* yazarın diğer eserlerine oranla zayıftır, *Kara Kitap* iyidir... Bazen her şey sadece bu ve benzeri yorumlardan ibarettir. Oysa ister olumlu ister olumsuz olsun, bundan çok daha fazlası vardır. Neyseki okur daha fazlasının var olduğunu sayıları az da olsa yazanlardan öğrenme fırsatı buldu (bulmak isteyen okur). Doğru okuma yolunu belirlemeyi amaç edinmeyen, okumanın çok sayıdaki olası perspektiflerini gösterebilen eleştirmenler önyargıları kırmak için önemli adımlar attı.

Kriterler, gerekçeler, normlar...

Yayın politikasına hâkim olduğumuz, yayımladığı kitapların sorularımıza ve beklentilerimize cevap verdiğini düşündüğümüz yayınevleri, önyargıları kırma konusunda bir rol üstlenebilir mi?

"Bu yayınevi değersiz bir çalışmayı kolay kolay basmaz" düşüncesi bir önyargı gibi görünse de, bazı yayınevlerinin önyargıları kırmak konusunda önemli adımlar attığını kabul etmek gerekir. Örneğin, "İnsanlık aynı putlara tapan bir şaşkınlar kafilesi. Hakikatte mağaranın içi de dışı da bir. 150 yıldır bir gölgeler âleminde yaşıyoruz," diyen Cemil

Meriç'in *Bütün Eserleri*'ni, Orhan Pamuk, Oğuz Atay ve Yakup Kadri'nin bütün eserleri ile birlikte basan İletişim Yayınları ilk akla gelenlerden biri. Yahya Kemal, Ahmet Hamdi Tanpınar, Necip Fazıl, Ziya Gökalp'in kitaplarının yeni baskılarını okuyucuyla buluşturan, belki bu yazarların sabit okurları dışında kalanları da anlamaya davet eden YKY'ye ve bu yazıda tek tek adlarını anamayacağım pek çok yayınevinin girişimlerine dikkat çekmek isterim.

Dün onlara farklı gözle bakıyorduk, oysa şimdi...

Anlaşılan o ki, önyargıların kırılması için politik süreçlerde de bir değişimin yaşanması gerekiyor. Toplumun üzerindeki politik baskılar dönem dönem azalabiliyor, hal böyle olunca bireylerin angajmanlarında bir azalma, tolerans paylarında bir artış görülüyor. Kriz dönemlerinden sonra Türkiye'de her alanda olduğu gibi kültürel alanda da görülen değişimler, farklı renklerin siyaset sahnesinde yer alması, bu etkilerin postmodernizm ve oryantalizm gibi kavramlardan beslenmesi bireylerin kendinden olmayana dair meraklarını ister istemez tetikliyor.

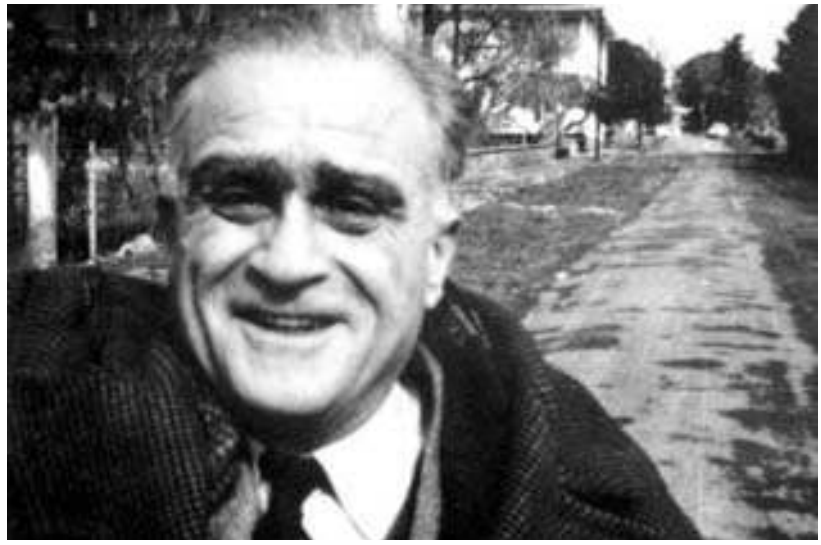
Şara Sayın şöyle diyor: "Önyargı, yanlış yargı değil, doğruyu olduğu kadar yanlışı da içerebilen yargıdır."

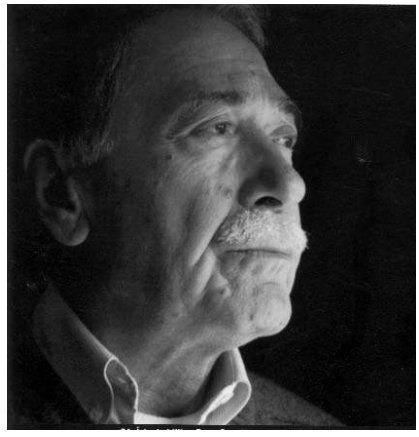
Sağcı ya da solcu edebiyatçı olarak tanımlanan ancak kendisini sağcı ya da solcu olarak görmeyen, bu şekilde anılmak istemeyenleri de unutmamak gerek. "Politik" ve "ideolojik" kavramlarını tek tek ele almak ve hangisinin önyargı meselesiyle özel bir bağı olduğunu anlamakta yarar var. Politik bir görüşe sahip olma, bu görüşü savunma, aynı tarafta olan kişilerin birbirine yakınlaşması doğal. Ancak devreye ideoloji girince "değişmezlik" ve "kendinden başkasını reddetme ilkesi", düzenlenmiş, yapılanmış fikirler karşımıza çıkabiliyor.

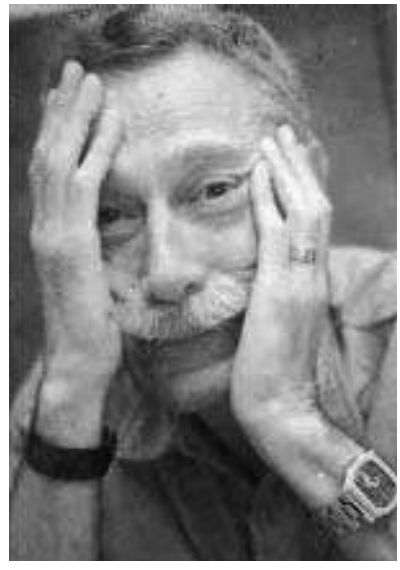
Sanatçılar, kavramlar, eserler ve araştırmaları tarafsız bir bakış açısıyla değerlendirmenin önemini kavramamız gerek. "Taraftarların" ve "karşıtların" katı tutumları, edebiyat sevgilerini fanatizm yoluyla gösterme biçimleri önyargıları kırma yolundaki en büyük engellerden biri. Hiç şüphesiz bir şair için, "ideolojik görüşleri bir yana, şiirleri iyidir" yorumunun yapılabildiği noktada önemli bir adım atılmış olacak. Türkiye'de bir şiirin edebi değeri olup olmadığını tartışmaya açan, subjektif değerlendirmelerden kaçınan, sevgi ve nefret arasında üçüncü yolu tercih eden kişiler yok değil Önyargıların yıkılması için son zamanlarda kanaat liderlerinin olumlu çabaları, düzenlenen edebiyat konulu konferans ve panellerin tarafsız içerikleri, bu tartışmalar için farklı yakalardan bir araya gelip düşünce üreten sanatçı ve edebiyatseverlerin çabaları da göz ardı edilmemeli. Neticede önyargılardan, dogmalardan, boş inançlardan kurtulmak, pek çoğumuz için insanlaşma pratikleri olarak görülmeli.

Sanata kendi küçük penceremizden baktığımızda bütünü ıskalayacağımız bir gerçek. Eski öğretilere ya da eskiyi reddederek yeni olana gönüllü kulluk etmenin, her türden düşünsel yetkeye sorgusuz sualsiz boyun eğmenin, körü körüne taraf tutma ve karşı yakaya hiç adım atmamanın yaratacağı körlüğün altını kısaca çizmek istedim.

Acaba önyargılara karşı önyargılı olmamak mümkün mü? □

Ahmet Hamdi Tanpınar, Vüs'at O. Bener ve Bilge Karasu: Önyargılardan kurtulmaları hâlâ zor.

SAİT FAİK

Balıkçısını Bulan Olta

ŞEHRİ AKŞAMÜSTÜ SİS BASMIŞTI. SİS HALİÇ YOLUYLA GELMİŞ, ÖNCE MAVnalar, çatanalar, köprüler, sonra kuleler, mağazalar kaybolmuştu. Liman düdük sesleri içindeydi. Vapurlar acı acı bağırmışlardı. Sonra bir sessizlik... Işıklar yayılı yayılıverdiler. Bütün şekiller büyüdü, yayvanlaştı. İçime bir sevinç doldu. Bana öyle geldi ki şehri sis basmadan edemeyeceğim artık. Başını kumlara sokmuş devekuşu rahatı ile durdum. Limana baktım:

Sular uçuyordu.

Adama bir ışığın dibinde rastladım. Sırtını elektrik direğine, bir ayağını rıhtımın parmaklıklarının betonuna dayamış, cıgara içiyordu. Kim olabilirdi? Böyle rıhtımın parmaklıkları çıkmasına bir ayağını dayamış, cıgara içen başka bir tek adam yoktu. Böyle sisli bir gecede, İstanbul limanının uyumuş rıhtımlarında tek başına düşündüğüne göre romanlar okumuş bir adamdı. Hem de liman şehirlerinin meyhanelerini, orospularını, katillerini, otellerini, serserilerini okumuş adam. Şurada iki adım yürüse bir esrar tekkesi bulacak, oradan kırk adım yukarıda kadınlarla beraber külhanbeylerin kaptıkaçtı oynadıkları yalnız kahve ile çay içilen bir halk kahvesi vardı. Orada Marika'nın dostu Deli Hurşit, Marika ile iftihar ettiği içindir ki böyle alabildiğine cesurdur. Çakır Marika'nın, Hurşit yüzünden alnı açık, gözü pek, dili zehir gibidir. Limanı liman eden onun serseriliğidir...

İstanbul limanında, öteki limanlardaki gibi ne büyük orospular, ne korkunç zenciler, ne hezaran Çinliler vardır. Sessiz, dar, çamurlu, karanlık sokaklarda insan, insanları uyuyor sanır. İstanbul limanını Marika ile Deli Hurşit uyanık tutarlar.

Evet dostlarım, bir ayağını parmaklıkların beton çıkmasına dayayıp cıgara içen bendenizdim. Bir sisli İstanbul gecesinde, Galata rıhtımında herhangi bir Marika ile dostu Deli Hurşit'i uzun liman boyunca ben tahayyül ettim. Elektrik direğine dayanmış cıgara içen benden başka kimse yoktu. Bununla iftihar ederim. Gidip o kahvede bir çay içmek canım çekti. Yadırgayacaklardı. Vazgeçtim. Ceplerimi aradım. Oltam elime değdi. Kararım kat'i idi. Bütün paramı bu oltaya harcamıştım. Balık tutacak, satacak, akşamları sattığım balığın parasıyla içecektim. Sabahleyin erkenden balığa. Akşam şişem cebimde balığa. Ben bir yazıcı idim. Yazı yazmak canım istemiyordu. Yazı yazmam için bana çiçek, kuş hürriyeti de-

ğil, içimdeki aşkın, deliliğin, oturmaz düşüncenin hürriyeti lazım. Küçücük hürriyetler değil, alabildiğine yüz verilmiş bir çocuk hürriyeti istiyordum. Bu bana lazımdı. Yoksa her şeyi ağzımda gevelemekten başka ne yapabilirdim? Ne yapıyordum? Beş papel verdim, aldım naylon oltayı. Ucuna taktım zokayı. Parlattım çakımla. Koydum istavriti iğnesine. Saldım denize oltayı daha sis basmadan ortalığı. Kıpırdamadı bile. Bir başka oltacı cıva verdi, zokayı parlattım. Yine bana mısın demedi olta. Vazgeçtim balık tutmaktan. Geldim dayandım elektrik direğine. Koydum ayağımı rıhtım taşına. Düşündüm nasıl edeyim, diye. Kararım kat'i idi. Bu akşam tutmazsam bunun yarın akşamı vardı. Deniz bizimdi. İçi bir hazineydi. Olta namuslu, balık sessiz, deniz bulanık, yaşasın hürriyet! Sırtımı verdiğim elektrik direğine bir tekme... Kendimi köprü üstünde buldum. İndim köprü altına, oturdum bir kenara. Önümde karpit lambası yanan pırıl pırıl bir sandal, kenarda ispirto içen bir ihtiyar, onun yanında bir uykusuz, benim yanımda hayal gibi dikilmiş perişan, zayıf bir çocuk. Pardösümün cebinden ıslanmış, yırtılmış kesekâğıdı çıkardım. Jiletle bir istavritten iki yaprak kestim. Saldım yaprak yeşili köprü altı suyuna. Herkes balık çekiyor, benimki kıpırdamıyordu. Etrafa seyirciler birikmişti. Garip bir utanma geldi bana. Balık tutamamaktan utanacağıma balık tutmaktan utanıyordum. Hem kim karışır keyfime diyor, hem de boynumu pardösümün yakasına kıstıkça kısıyordum. Perişan çocuk:

– Bunların tuttukları lüfer mi, ağabey? dedi.

– Lüfer, dedim.

Yüzüne baktım: Yüzü kirli beyaz, açık mavi süt rengi idi. Burun kanatları birbirine yapışmıştı. Karanlık dişleri vardı. Zayıf, ince boynu, yırtık kasketi, uzun, kirli, güzel parmakları.

– Nerelisin?

– Sormageç'ten!

– Sen şu oltayı biraz tutsana...

Gidip bir simit aldım, geldim. Oltayı vermek istedi.

– Kalsın kalsın, dedim, ben biraz dinleneyim...

Bu işi evvelce yaptığı belli: Oltayı sallayışı, tartışı... Bir balık tuttu: Balığı çekişi, hiç heyecanlanmayışı bana bu işe yabancı olmadığını anlatıyordu. Üç dakikada iki balık tuttu. Kendisine baktığımı görünce;

– Oltamız yok, yoksa... dedi.

Canım bir simit daha çekti. Simitçi, oltamı bıraktığım çocuğun ters tarafında olduğu için karşı tarafa geçtim. Hem simit yiyor, hem de ortadaki kayığın karpit lambasının arkasından benim oltacıyı dikizliyordum. Arkasına dönüp bir şey söyledi. Cevap alamayınca arkasına dikkatle baktı. Orada beni göremeyince etrafına bakındı. Herhalde karpit lambasının ışığı beni göstermiyordu. Oltayı çabucak topladı. Ucuna bir kibrit çöpü bağlı ipe dizdiği balıklarla beraber suyun üstündeki demir putrelden hızlı hızlı geçti. Oradan Adalar'la Eyüp iskelesi arasındaki küçük köprüye çıkılıyordu. Ben de o tarafa seğirttim. Birdenbire beni karşısında bulunca hiç şaşırmadı.

– Bu tarafta balık daha çok da... dedi. Köprünün parmaklığından ayaklarını sarkıtarak oturdu.

Belki de beni hâlâ yanında sanıp bu tarafa niçin geçtiğini anlatmaya savaşıyordu. Ben hikâyemi yazmak üzere rıhtım kahvelerinin, önünde nasır ilacı bulunanına dalmış, çayımı ısmarlamış, kalem kâğıdımı çıkarmıştım. □

Edebiyat Dünyası, 1, 15 Ocak 1948

29 YILLIK TECRÜBEMİZ İLE KAĞIDA DEĞER KATMAYA DEVAM EDİYORUZ.....

Heidelberg 4 Renk CD 102, 2 Renk SM 102, 2 Renk SM 102, 4 Renk SM 52, 2 Renk GTO, 1 Renk SORD, 1 Renk SORD, 2 Renk Harfi Vaka, 4 Renk Tensor WFR, 2 Serili Perforasyon Sayısal Fotoğ, Tiflerik Numaratör, Spiral Kesimler, Müller Martini ACCORO-TC08 Tutkal, Wohlenberg CB Tutkal, Müller Martini Frans Tel Dikiş Presto, Cilt Üretimi, Baskı Harmanlama, Folyo Giydirme, Fotokopi Giydirme, KAMA, Is (Uzaklaşım), Varak, Gofre, UV Lak, Shrink, IM-2 Sıcaklar

ERTEM
BASIM YAYIN DAĞITIM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

www.ertem.com.tr

MERKEZ: Namık Alper Mah. 23. Sk. No:19
Balgat/ANKARA
Tel. : (90312) 284 18 11 (pbx)
Faks : (90312) 284 37 66

BASKI TESİSLERİ: Eskişehir Yolu 12. km
Temelli/ANKARA
Tel. : (90312) 616 51 00 (pbx)
Faks : (90312) 616 51 72

HİKMET TEMEL AKARSU

Tarih Siliciler Arasında

"GEÇMİŞİ BİLMEDEN, GELECEĞİ DÜŞÜNEMEZSİN," DEDİ BODUR VE yaşlı rahip.

Tümcesini yarım bırakmış gibi sustu. Yutkunması ve sözlerine devam etmesi sanki yüzyıllar sürdü. Ama sonunda konuştu: "O yüzden sen geleceği düşünemeyeceksin, çünkü geçmişi asla bilemeyeceksin!"

Ve dondu kaldı bakışları bir akşam alacasında mor bulutların üstünde. Yani ben bunca yolu boşuna mı tepmiştim? Geçmişi asla bilemeyeceğimi ve o yüzden de gelecek hakkında hiçbir söz söylemeye hakkım olamayacağını mı duymaya gelmiştim?! Bu ne saçmalıktı böyle? Karanlık dağlar aşıyorum, vadiler, dereler, ormanlar geçiyorum, yırtıcı hayvanlar arasından sıyrılıyorum, barbar yağmacılara varımı yoğumu vererek canımı kurtarıyorum; asırları aşıp geliyorum ve Telengria'da karşılaştığım kıdemli rahiplerden bunu duyuyorum?

Bir Telengria rahibi bunu nasıl söyler? Onların görevi zaten yaşananların kayıtlarını tutmak, insanlığın kalubeladan beri başına gelenleri ortak hafızaya nakşetmek değil miydi? Bana böyle söylenmemiş miydi?

Telengria Mağaraları'nda kaynayan kazanların yaydığı buhurlar arasında göz gözü görmüyordu. Mitik ayinlerin başlama saatleri yaklaşmakta olduğu için tef çalan genç kızlar raks ede ede kaynar kazanların tüttüğü meydana yaklaşıyordu. Totem algısı veren pagan ikonları dizilmişti kaynar kazanların yanına. Söylendiğine göre, kötü ruhlar kazanlarda kaynatılacak, Telengria rahiplerince sağaltılmış insancıklar kıyameti temizlenmiş, pirüpak idrak edecekti. Hepsi kaynar kazanlara atlayıp orada can vereceklerdi. Gövdeleri erir yok olurken ruhları günahkâr bedenlerinden ayrılıp irşad olacaktı. Bu işlemi yapmak için birbirlerine cesaret vermeye çalışıyorlardı. Bir Telengria rahibi çıkmış konuşma yapıyordu:

"Ey günahkâr evlatlarım. Korkmayın, bu ayinden sonra bu kaynar kazanlara kendi rızanızla girin. Kıyamet vakti geldi. Zaten hiçbirimiz kurtulamayacağız ölümden. Bari temizlenip pirüpak girelim Rabbin huzuruna. Bari ruhlarımız irşad olsun."

Tamtamlar çalıyor, tefler titriyor, en önde bakire kızlar olmak üzere kalabalık kaynar kazanlar çevresinde dört dönüyordu. Aynı esnada;

"Neden geleceği düşünemeyecekmişim, neden geçmişi bilemeyecekmişim?" diye usulca fısıldadım yanımdaki rahibe endişeyle.

Ters ters baktı bana: "Sen bela mısın?" dedi.

"Ama efendim neden kızıyorsunuz. Beni Reddedilmiş Ruhlar Manastırı'ndan özel ola-

Hikmet Temel Akarsu akıntıya karşı kürek çekiyor. Herkes gibi yazmak istemiyor, kendi gibi olduğunu da düşünmediği için, sürekli arıyor. Onun yerleşik anlayışların dışındaki tutumunun üstünde durulmalı.

rak buraya gönderdiler. Sırf geçmişi öğrenmem için. İnsanlığın günahlarını; iyiliği ve iyileri reddetmesinin nedenlerini araştırmam için. Tarihin kaydı burada tutulurmuş."

"Kes!" diye azarladı beni rahip. "Ve hemen hazırlanıp ayine katıl! Birazdan sen de kaynar kazanlara atlayıp bu dünyadan günahlarından arınmış olarak göçeceksin."

"Ama efendim ben bunu yapamam!"

"Ne demek yapamam! Korkak! Sefil günahkâr! Sen kendini ne sanıyorsun? Telengria rahiplerine itiraz mı ediyorsun? Bunun cezası nedir biliyor musun?"

"Efendim beni havarilerim bekliyor. Reddediliş Risaleleri'ni yazmak zorundayım! Bana bunun için buraya gelmem vahyedildi. Tarihin kayıtları buradaymış! Onları öğrenip geri gitmek zorundayım."

"Kim söyledi bunu sana!"

"Bunu size söyleyemem. Bu bir sır."

"O zaman defolur gidersin buradan! Kıyamet koptuğunda da bir başına, günahkâr, geberip gidersin yollarda! Öte dünyada sonsuz acılara gark olursun!"

"Ama efendim gerçekten söyleyemem bunu size."

"Neden söyleyemediğini söyle o zaman itaatsiz, ahlaksız, rezil keşiş!"

Eğildim rahibin kulağına;

"Efendim beni buraya vahyeden yolladı. Bana vahyediyor o. Devamlı vahyediyor! Onun istekleri böyle."

"Buna neden inanayım?" dedi küstahça.

Gariptir. O an gök gürledi ve şimşekler çaktı. Elimi uzattım ona. Yıldırım ışığı elimde bir şekil oluşturdu. Şimşek çakıp bittiğinde o ışık orada aynen kaldı. Bodur rahip kilitlenip o ışığa dondu kaldı.

"Tövbekâr ol ey sefil!" diye haykırdım o lahza. Çıkınım yere düştü. Parşömenlerim saçıldı. Parşömenler üzerindeki kadim dilin harflerini gördü bodur rahip. Ve ortalık aydınlandı, nurla doldu. Her şeyi anladı o anda.

"Aman Yarabbim," deyip ayağa fırladı. Sonra hemen diz çöküp yere; önüme kapaklandı. "Demek seni o gönderdi buraya, aman Yarabbim! Affet beni. Hakaret ettim sana. Aman Tanrım! Zaten burayı nasıl bulabildiğini hep düşünüyordum. Burayı hiçbir ölümlü bile-

mez, bulamaz. Demek sana vahyetti burayı Rab ha!"

"Evet efendim. Vahyetti," dedim hürmeti elden bırakmadan.

"Neden bunu daha önce söylemediniz efendim!" diye doğrulup saygı ve korkuyla konuştu. Ansızın bana 'siz' diye hitap etmeye başlamıştı.

"Ama biliyorsunuz sanmıştım."

"Nereden bilecektim efendimiz, ne olur beni bağışlayın!" deyip ağlamaya, sara krizi geçirir gibi diz çöktüğü yerde dövünmeye başladı.

Bodur rahip bu garip hallere düştüğü anda onu gören dev gibi bir rahip çıktı geldi kalabalık arasından. Kara cübbesini açıp altından yaldır yaldır parlayan kılıcını çıkardı. Kılıcı çekip bir lahza içinde bana hakaret eden bodur rahibin kellesini uçurdu. Gövdeden ayrılan kanlı kelleyi alıp öptü ve kaynar kazanlara attı. Sonra gelip oluk oluk kan fışkıran gövdeyi de aldı. Tüy gibi kucakladı. Onu da kaynar kazanlara attı. Sonra tekrar gelip karşımda durdu. Önümde diz çöktü.

"Vahyedilene hürmetsizdi! Size hakaret etti. Rab taksiratını affetsin. Efendimiz bizi affedin!" dedi ve o da önümde yere kapandı.

Dev cüsseli rahip önümde yere kapanır kapanmaz binlerce Telengria rahibi ve ruhları sağalacak günahkâr hep birlikte önümde yere kapandı.

"Efendimiz bizi affedin!" diye haykırdılar.

Bir süre bekledim. Bocaladım. Dondum kaldım. Ne yapacaktım şimdi ben? Bana vahyedenin adını sorsalar onlara 'Vicdan' mı diyecektim? Hay Allah! Tam bir belaya bulaşmıştım. Şimdilik susmak ve alacağımı almak için ne gerekiyorsa yapmak zorundaydım.

"Sizi affedebilirim!" dedim.

Başlar hafifçe doğruldu. Sorarcasına, merhamet dilenircesine bana baktı dev cüsseli rahip;

"Bir şartla!" dedim onun gözlerinin içine bakarak.

Hepsi birden, konuşmadan, sorarcasına baktılar bana:

"Bana kayıtlarınızı açacaksınız! Siz tarih yazıcıları değil misiniz? Her şeyi biliyorsunuz işte. Bana dünyanın bütün tarih kayıtlarını açacaksınız. Dünyanın geçmişinde olan biten her şey sizin elinizde yazılı! Bütüh günahlar, bütün kabahatler, bütün cinayetler, hileler, cürümler, zinalar, cimalar, fesatlar. Her şey! Onları istiyorum işte! Bana arşivlerinizi açacaksınız!"

Dev cüsseli rahip yavaşça ayağa kalktı:

"Ama efendim bu olanaksız!"

"Nedenmiş o?" diye haykırdım; "Ben de sizi affetmem o zaman! Lanetlerim!" dedim sertçe. "Görürsünüz o zaman gününüzü!"

"Ne olur bize acıyın efendim. Bizi lanetlemeyin lütfen. Lütfen önce bir dinleyin bizi..."

"Neyinizi dinleyeceğim? İşte tarih boyunca olan biten bütün her şeyi yazdınız, kaydettiniz ve benden gizliyorsunuz. Neden? Söyleyin bana neden? Saygısız, hürmetsiz rahipler sizi! Sahtekârlar! Vahyedilenden bile gizliyorsunuz her şeyi! Neden?!"

"Efendim bu konuda bize haksızlık ediyorsunuz."

"Nedenmiş o?"

"Efendim dünyada tarih asla yazılmaz ki. Daima silinir."

"Bu ne demek şimdi?"

"İşte öyle efendim. Her imparator, her muzaffer komutan, her galip, her kazanan, en küçük kabiledeki basit bir reis bile her galibiyetin ardından kaybedenlerin tüm olumlu yönlerini sildirir, kendisi için olmadık övgüler yazdırır. Siz bunun böyle olduğunu bilmiyor muydunuz?"

"Ukalalık yapma! Onu biliyoruz. Biz de insanlara gitmedik o yüzden değil mi? Telengria Yazıcıları'na geldik. Tarih yazma görevi buranın asli vazifesi değil mi?"

Dev cüsseli rahip yine yere kapandı ve saya döke ağlamaya başladı: "Efendim siz burada kazanan ve kaybeden yok mu sanıyorsunuz? Burada da aynı şeyler oluyor. O yüzden işte burada da herkes günahkâr ve biz onları, bu günahlarından temizlenip Tanrı huzuruna pirüpak gitsinler diye kaynar kazanlarda kaynatıyoruz."

"Peki bari işe yarıyor mu kaynatmanız?" diye sordum. "Ondan sonra tarih doğru yazılmaya başlanıyor mu?"

Dev cüsseli rahip son sorum üzerine doğrulup yerden kalktı. Koşa koşa yanıma geldi. Kulağıma eğildi.

"Efendimiz bizi affedin lütfen. Ama gerçekleri sizden saklayamayız. Siz zaten bilirsiniz. Siz vahyedilensiniz. Siz Rabbin elçisisiniz. Lütfen bizi affedin."

"Kes! Artık ne söyleyeceksen söyle!"

"Efendim aslında kimsenin günahlarından arındığı filan yok. Biz belli dönemlerde kıyamet geliyor der ve tarih silicileri de sizi arıtacağız deyip kaynar kazanlara atarız. Böylece silicileri de sileriz. Hiç kimse hiçbir şeyi bilemez. Tarihi silenler de silinmiş olur. Dünya milyonlarca yıldır böyle yola devam eder."

"Vay canına!" dedim gayri ihtiyari. "Demek öyle!"

"Maalesef efendim."

"Bu durumda dünyada, sadece kazananlar ayakta kaldığına göre... Onlar da devamlı tarihi sildirdiğine göre... Tarih silicileri de birbirlerini gizlice sildiğine göre. O zaman gerçek diye bir şey yok. Ve asla olmayacak!" dedim ve duraladım. Basit bir mantık yürütüp düşündüm ve sözlerime devam ettim: "Yani aslında gerçek var ama gerçekte olanı hiç kimse hiçbir zaman olduğu şekliyle bilemeyecek!"

"Aynen böyle efendim!"

"Sen sus rezil!" diye haykırdım ansızın. Yerimden ayağa fırladım. Bütün Telengria rahipleri korkuyla bana baktılar. Neler olup bittiğini anlamaya çalıştılar.

"Madem öyle," dedim dev rahibe dönerek, "kalk ve sen de şu kaynar kazana atla bakayım! Rabbin yanına temiz git!"

"Beni bağışlayın efendimiz!" diye yalvarırcasına mırıldandı dev rahip.

"Ne demek bağışlayın!" diye haykırdım herkesin duyacağı şekilde. "Ben sana ceza mı veriyorum? Ödül bu ödül! Rabbin huzuruna tertemiz gideceksin işte!"

"Acıyın bana efendim!" dedi ve önümde diz çöktü. Yalvarmaya başladı.

Bir el işareti yaptım. Bütün Telengria rahipleri ağır adımlarla bize doğru yürümeye başladı. Başka söz söylememe gerek kalmadı. Bağırtı, çağırtı, çırpınmalar arasında dev cüsseli rahibi tutup direnmesine aldırmadan kaynar kazanlara bastılar. Bir lahzada eridi gitti dev gibi adam. Ufaktan hoşuma gitti bu durum. Bazen bir şeyleri silmek hiç de düşünüldüğü kadar kötü değilmiş diye düşündüm. Bir an için bütün rahiplerin kaynar kazanlara atlamalarını emretmek geçti aklımdan. Ama bu fikri hemen aklımdan kovdum. Ne de olsa inançsız sahtekârlardı bu sefiller. Bir isyan başlaması ve benim kazanın dibini boylamamla sonuçlanabilirdi bu durum. O yüzden vakur davranmayı tercih ettim. Tarih Yazıcılar'ı ararken düştüğüm Tarih Siliciler arasında öğreneceğimi öğrenmiştim. Çıkınımı aldım ve doğruldum. Tepeden aşağı inmeye başladım. Arkamda yere diz çökmüş toprağa kapanmış binlerce rahip yakarıyordu.

Telengria Mağaraları'nı terk ettiğimde kendilerine mesihin gözüktüğünü düşünen rahipler kıyametin yaklaştığından emin oldular. Tarih silicileri tarihi silmeye hız verdiler. Ardı sıra hemen hayatta kalan son silicileri kaynar kazanlara göndermeye başladılar sıray-

"Bir el işareti yaptım. Bütün Telengria rahipleri ağır adımlarla bize doğru yürümeye başladı. Başka söz söylememe gerek kalmadı. Bağırtı, çağırtı, çırpınmalar arasında dev cüsseli rahibi tutup direnmesine aldırmadan kaynar kazanlara bastılar."

la. Nedense hep en az günahkâr olan en temizleri en önce temizlemeye yöneldiler. Derin düşündüğümde bunun da mantıklı olduğunu fark ettim. Kaynar kazanlarda kaynayan bakirelerin çığlıkları yankılandı peşim sıra. Yüzyıllarca bu feryatları işittim. Fakat geri dönüp bakmadım. Tarihin ne demek olduğunu anlamıştım çünkü: Gerçeğin itinayla yok edildiği koca bir feryatlar Gayya'sı...

Önemli olan buydu. □

İhsan Yılmaz gündemin merkezinden bakıyor

Hürriyet ve Karalama Defteri'nde kültür-sanat sorumluluğu

Günlük gazete içinde ve eklerinde kültür-sanat sorumlululuğu yapmanın güzel ve zor yanları neler?
Güzel yanı hemen her şeyden önceden haberdar olmak ve bunu haber yaparak geniş kitleyle, okurla paylaşmak. Bir anlamda gündemin merkezindesiniz, değerlendirdiğiniz, öne çıkardığınız haberle gündemi siz belirliyorsunuz. Ya da en azından gündemin oluşmasına katkıda bulunuyorsunuz. Bu eğer severek yaptığınız bir iş ise bundan daha güzel bir şey olabilir mi? İşin zor yanına gelince. Buna zorluk dememek gerekir sanıyorum. Belki atlanan, üzerinde fazla durulamayan ya da değerlendirilemeyen bir haber için üzülmek. Okur, keşke çok daha fazla kültür sanat talep etse de, bizim de ona ayırdığımız haberlerin alanı genişleyebilse.

Karalama Defteri'nin bunca yıllık yayınının sonuçlarını aldığınızı düşünüyor musunuz?
Yaklaşık 15 yıldır devam eden bir program Karalama Defteri. Yani bırakın kısa süreli beklentileri, uzun vadeli bir yatırımın sonucu bile alınır bu kadar uzun bir sürede. Bu anlamda yayın ve edebiyat dünyasının on beş yıllık gelişiminde karınca kararınca bir katkımız olmuştur sanırım. Her şeyden önce bir misyonu var programın. Bunu zaten Doğan Hızlan'ın edebi kişiliğinde de görebilirsiniz. Yok etmenin kolaycılığını değil, var etmenin zorluğunu seçmiş bir program. Popüler kültür içinde kendine yer bulamayacak, medyada kolay yer alamayan kaliteli edebiyata da yer veriliyor Karalama Defteri'nde, popüler olana da. Bir yanı reddedip öbür yanı tercih etmek tek bacakla yürümek olacaktır. Tek bacakla da on beş yıl yürünemezdi sanırım. Kitabın ekranda sadece bir suç aleti olarak gösterildiği bir dönemden gelindi sonuçta bugünlere.

Yazılı ve görsel basın ile kültür, sanat ve edebiyat arasındaki ilişkinin bugünkü durumunu iç açıcı buluyor musunuz?
Rüya gibi bir ilişki değil belki ama tatmin edici olduğunu düşünüyorum. İstediğinizi nerede bulacağınızı bilirseniz sorun yok. Farklı klasmanları var gazetelerin ve televizyonların. Hepsinin kültür sanata aynı oranda zaman ve yer ayırmasını beklemek yanlış olur.

Özgen Ergin

Derin Deniz Düşü

Ege'nin kıyısında, tatile gelen şair bir kadın anlattı.

KENDİNE BİR ÖZGE DENİZ BUL ARTIK, BİR DE SIĞINACAĞIN SON LİMAnı bulmak için rüzgârı dolduracağın yelkenli.

Yüreğinde çoğalacağın yeni bir erkek bul, adını Kasıklı Koy koyduğum bükteki köyde seninle kalabilecek.

Dorukların eteğinde bahçeli küçük evin, camgöbeği denizinde poyrazla salınan teknen, beklesin dursun umutsuzca beni.

Bana kavuşmaya gelirken, yine o bildik geri dönüş özlemiyle gözlerinin nemlendiğine aldırma. Yaşayacaksın, korkma. Yazdığın mektuptaki öfkeli kararlılığın canına kıymaya yetmez.

Ankara'daki eve gelince, bana ulaştığını sandığın anda, kapıyı açan ben olmayacağım. Biliyorum kapıyı açarsam, -kendimi tutamayıp- senin kapılarını da açacağım, aylardır kapalı kalan.

Ama sen yine de gel.

Gölgen kapımda, izin eşiğimde kalsın.

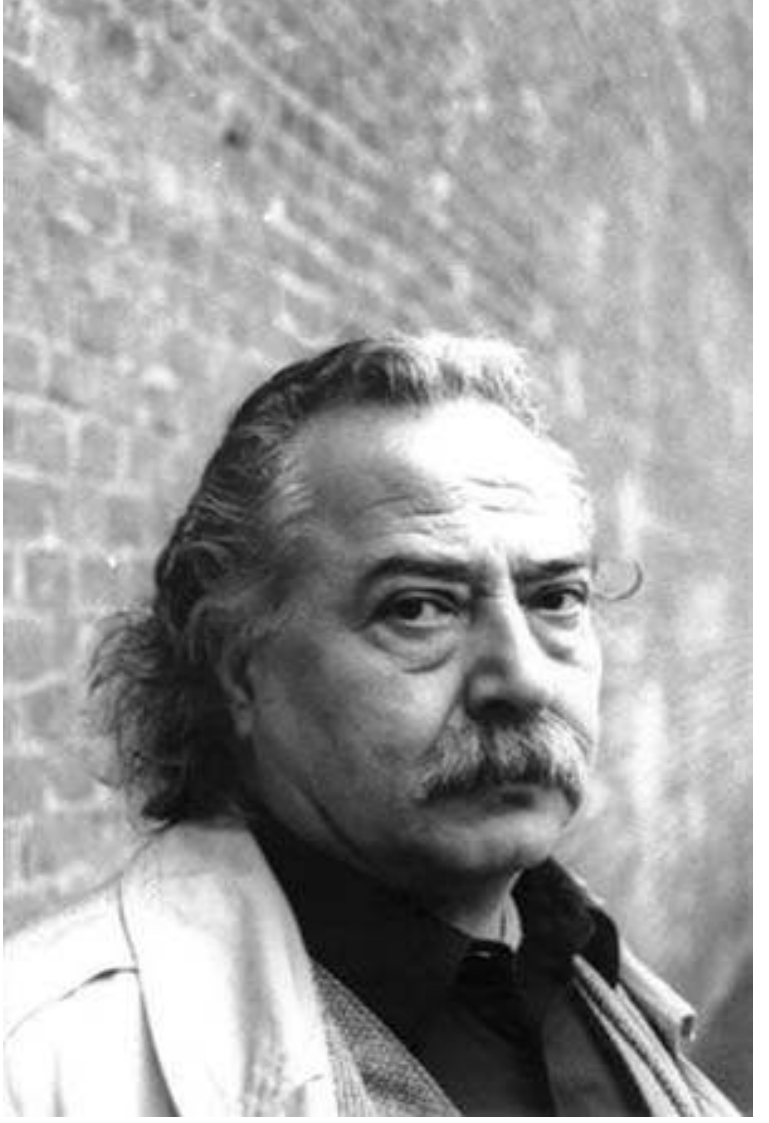
Seni karşılayan babam, hüzünlü gülümsemenle süslediğin yüzünü iyi hatırlar… Teninde taşıdığın genç kadın kokusunu –o da hasretle– çeker içine...

***

Sevgilim Koray'dan bu mektubu alır almaz, Ankara'ya değil Menekşe'ye koştum. Ansızın yola çıktık. Yolculuk ikimizi de çok sarsmıştı. İzmir'e uçan pilotlar taksi şoförü, Foça'ya giden dolmuş şoförleri de pilot gibi sürüyordu araçları.

Kaçkın tatilimizin ilk sabahıydı. Ayrı yataklarda yatmıştık. Tüm yorgunluğuma karşın iyi uyuyamamış, baş ağrısıyla uyanmıştım. Öğleye doğru denize girdik. Derin koyu mavi, oldukça ılıktı. Öğle yemeğine gitmeyip kıyıda uzun süre güneşlendik. İlk günün başıboşluğundan, belki de benim hiç konuşmak istemeyişim yüzünden, sessizce renk renk çakıl taşı toplamıştık. İkindi güneşiyle çilli yanakları terleyen Menekşe, "Yatmaya gidelim," dedi. Elini tutarak, "Daha sonra," dedim. Beni dinlemedi. Gitti tek söz söylemeden. Yarım saat, belki de bir saat, zamanı unutmak istercesine denizin köpüklenmelerini, kıyıya sürüklenen parlak renkli çakıl taşlarının yalnızlığını sessizce iç çekerek izledim. Sonra otelin

barına gittim; kahvenin yanında konyak içtim, çok pahalıydı. Acıkmıştım. Akşam yemeğine daha iki saat vardı. Odamıza çıktım. Menekşe yatakta çırılçıplak derin bir uykudaydı. Benden çok gençti. Terli beyaz teni, yeni yıkanmış mermer bir yontu gibi parlıyordu. Göğüslerinin uçları gülkurusu rengindeydi. Buzdolabından usulca şeftali suyu, cin, soda çıkardım. Ben balkona geçerken, yatakta döndü. Yüzü yastıktaydı, görünmüyordu. Güneş ışığıyla buluşmamış bedeninde mayo izi yoktu. Balkondaki salıncak sandalyede denize bakarak içtim içkimi. Ne kadar içtim, bilmiyorum. Balkonda oturup içerken, hiç tanınmamış, sizin de tanımadığınız, yeniyetme bir ozanın şiirlerini okurken yine, –lanet olası– Koray için ağladığımı anımsıyorum. Ayaklarımın altındaki bahçe, sık ağaç örgüsüyle komşu otele dek uzanıyordu. Yer yer çiğ-mavi dipli küçük havuzlar, tenis kortunun kendine özgü koyu turuncu toprağı, çevre duvarlarına eşlik eden arsız zakkumlar, gözlerime dolan yaşlar yüzünden belirsizleşiyor, yeşil örtünün içinde soyut yağlıboya tabloları andırıyordu.

Özgen Ergin bildiğimiz öykü tutkunlarından. Hayatta insana başka ne gerekir, diye düşünüyor olmalı. Alaçatı'da yaşıyor artık.

Akşam yemeğini bekleyerek aşağıda dolaşırken, bahçenin bittiği köşede, giriş kapısındaki bekçi kulübesinin önünde oturan iki genç kız gördüm. Kardeş gibi, birbirlerine benziyorlardı. İri kara gözlü, kıvırcık saçlıydılar. Onları görür görmez, büyük usta Fikret Otyam'ın resimlerindeki göçer kadınları anımsadım. Yine bir hüzün bastı, "Allah kahretsin beni," diye söylendim. Güvenlikçiden sigara istemek geçti içimden. Üç aydır içmiyordum. Kızlar evlerinden kaçmışlardı. Nereye gideceklerini, nereye sığınacaklarını bilmiyorlardı. Güvenlikçi bana göz kırparak, "Bir çaresi bulunur," diyor, ikide bir tekrarlıyordu. Yemek zamanı geçip gitmişti. Menekşe, beni aramıyordu. Güvenlikçi evine gitti, yarım saat sonra şarap ve bira şişeleriyle döndü.

Otelin arkasındaki kuytu bir köşede çamların altına oturduk. Kızların ikisi de çok çekingendi. Bira ılıktı. Aldırmadan içiyorduk. İkisinin yaşam öyküsü aynıydı. Saç modelleri... neredeyse giysileri de. Güvenlikçi, sessiz, zararsız, uslu bir insandı. Bütün işi saniye sektirmeden, boşalan bardaklara seyrek dişlerini göstererek içki doldurmaktı...

Sonra, o adam geldi. Saçları gür ve dağınık, bulut rengindeydi. Ağzı kalabalık, çok konuşkandı. Üst yan dişlerinde bir eksik vardı. Kendi şiirlerinden okuyordu. Berbattı. Dinlerken ona acıyordum. Olgunluk yaşında, böyle çiğ şiirler yazıyordu. Onunla sarhoşça öpüştüm, bilmiyorum neden. Hoşlanmıştım diyemem. Ötekilerin yanında, sevgilisiymiş gibi öpüştüm. Bir ara yanımızdan ayrıldı, yürüdü gitti.

Az sonra sarhoş, zor yürüyebilen birini getirdi kolunda, yanıma oturmasına yardımcı

oldu. Kırk-kırk beş yaşlarında yakışıklıydı, ama çekiciliğini yitirmişti. Daha doğrusu, sarhoşluğu albenisini silip atmıştı. "Hoş geldin," yerine geçsin diye, saçlarını okşadım. Ağarmaya yüz tutmuş dalgalı, uzun siyah saçları vardı. Elimle başını göğsüme yasladım, yanağından öptüm. Yüzünde tuz tadı, saçlarında tütün kokusu vardı. Bir süre kesik kesik horlayarak uyudu. Uyanınca o da beni, annesini yanında bulan küçük bir oğlan çocuğu gibi uysalca öptü.

Sonra şairin önerisiyle, denize gittik. Kızları daha önce bizim odaya çıkarmanın yolunu bulmuştum. Ayrıntıları anımsamıyorum, bir ara odaya çıkarmış, "Balkona çıkmayın, kapıyı açmayın, kimseye görünmeyin, nerde yatarsanız yatın," demiştim. Menekşe odamızda yoktu...

Gece yüzmeyi çok severim. Çırılçıplak yüzerken, suyun kayganlığının en derin kuytularımda oynaştığını hissederek, denizle birleşirim. Şehvetli şıpırtıları bedenimde duydukça, onun parçası olduğumu duyumsarım. Denizin o anlarda, yalnızca benim olduğunu düşünür, sahiplenme duygusuyla mutlu olurum. Benden başka kimse olmadığı anlarda, deniz yalnızca benimdir, ben de onun...

Gecenin karanlığında şairin, beyaz gömleği üstünde yüzerek bana ulaşmak istediğini gördüm, birkaç kulaçta yaklaştım ona. Büyük bir korkuyla yabancı adamın çok açıldığını, sarhoş olduğunu, boğulabileceğini söyledi. "Ne olur, onu getir!" dedi.

Yanına yaklaşırken denize batıp çıkıyordu başı. Batıyor, uzun bir süre sonra, soluk almak için Foça fokları gibi göğsüne dek hızla yukarı fırlıyordu denizden. Sonra, yavaşça giriyordu suya.

Beni gördü, yırtıcı bir hayvan gibi can korkusuyla atıldı, sımsıkı sarmaladı. İkimiz birden indik dibe. Çok sıkı sarılmıştı, tüm bedeni dirilmişti. Parmaklarının omuzlarımda bıraktığı morlukları bu sabah aynada gördüm. Yukarı çıkmakta zorluk çektim. Çok su yuttum. Kollarından kurtulup ondan ayrıldığımda, su yüzünde kalabiliyordu. Elleriyle göğüslerime ulaşmak istedi. Hırçın değildi. Ben sırtüstü yüzerken, o da bana doğru sarhoş, çarpık bir gülümsemeyle yaklaşıyordu. Kıyıya çıktık. Şairin yardımıyla giyindi, sonra beni yalnız bırakıp gittiler.

Bilmiyorum... Belki de ben, orada yalnız kalmak istemiştim.

Ege'de tatil yapan olgun bir şair anlattı.

Bugün sordum garsona, dün gece sana ne olmuştu öyle?

Göle bakan lokanta gecenin birinde kapanmış. Orda sızmış, gece yarısına kadar uyumuşsun sandalyede. Giriş kapısının önündeki sokak lambasının altında gördüm karaltını. Sendeliyordun ileri geri. Yürürken tökezliyordun sallanarak. Bedeninin üst kısmı geriye kaykılıyordu. Sana yaklaştım, beni tanıyamadın. Gözlerin neredeyse kapalıydı. Belinden tuttum seni, oturduğumuz yere götürdüm.

Gece yarısına biz de içerek kavuşmuştuk. Çamların altında şarap içiyorduk. Bira da vardı ama ılımıştı. Otelin gece bekçisi, evden kaçan sığıntı iki kız bulmuştu. Benim yanımda otuz yaşlarında iri yarı bir kadın vardı. Çamların altındaki çimlere yayılmıştık. Gölden gelen serin yel yüzümüze değip geçiyordu. Ağustos böceklerinin sonu gelmeyen şarkıları, fısıltılı konuşmalarımıza eşlik ediyordu. Otelden gelen pop müziğine sinirlenen yavru bir baykuş, tedirgin bir iç çekişle uhhuuu, uhhuuu diye kim bilir neler söylüyordu.

Sana şarap verdim, ilk yudumdan sonra içmedin. Önce, "Ilık," dedin, üsteleyince, "Sıcak!" Birayı da geri çevirdin. "Yalnız sigara," dedin. "Hadi açıl, bak burada güzel kadınlar var," dedim. Sarışın kadın, acırcasına senin yüzünü okşadı. Açılırsın diye, kadına fısılda-

dım: “Onu şımart, açılsın biraz, yeter ki ayılsın...”

Sen duydun ki, kızdın, başın önüne eğik homurdandın. “Ben onu istemiyorum yanıma, şarkı söylesin,” dedin. Kadına dönüp, kırıcı olduğu belli olan anlaşılmaz sözler söyledin. Kadın çok üzüldü, derin bir iç çekti, karanlıkta gözyaşlarını göremezdim. Yalnızca, kaşlarını çatıp yüzünü önüne eğerken, elini senin omzundan çektiğini gördüm. Kadına sen de durgun bir yüzle baktın, özür diledin. Sonra bana dönüp “Lütfen... Türkü söylesin,” dedin. Ben kadına gözlerimle yalvardım. Kısa bir duraklamadan sonra, genç kadın neredeyse fısıltıyla, “Size savaşa gidip de dönmeyen oğullar için yakılmış bir türkü söyleyeceğim,” dedi, bilmediğimiz bir dilde hemen söylemeye başladı. Sigaranı içine çektikten sonra, gülümseyerek denizden yöne üfledin. “Hah, işte düzeliyor,” diyor, için için seviniyordum. Usul usul sessizce söylenen, insanın yüreğini burkan türkü bitince, bana döndün, “Çok güzel söylüyor. Çerkezce... Sonra... Bir de Ermenice söylesin,” dedin. Sinirlenip de “Pavyonda mıyız lan pezevenk!” demedim. Kadın sigara yaktı, bira şişesini efkârla başına dikti. Bana kızgınca bakarak, “Ne Çerkezce, ne Ermenice bilirim,” dedi. “Söyle bir şeyler işte, Zazaca söylesen anlayacak mı bu kafayla,” diye söylendim. Sen, ne konuştuğumuzu anlamak istermiş gibi, bir bana bir ona baktın, başını öne eğdin... Bak... başın öne düşüyordu demiyorum.

Bir süre sonra, uğraşarak ayağa kalktın, iki kızdan birinin yanına düşercesine oturdun. Elini tutup iki avucunun içine sakladın. Sonra yukarı kaldırıp öptün. Kız beklenmedik bir cilveyle sana, “Beni alır buralardan götürürsün, evden kaçtım, Mersin’den,” dedi. “Ben seni nasıl alırım, karım var, çocuklarım vaaar,” dedin, sonra kıza usulca sarıldın. Kız bir şey demedi, karşı koymadı. Dudaklarından öpmek isteyince, seni itti. Yine uğraşarak ayağa kalktın, öne arkaya kaykılarak bir iki adım attın. Kadın da kalktı. İkimizden de iri, uzun boyluydu. Suya girersen açılırsın diye düşündüm. Koluna girdim, denize doğru yürüdük.

Deniz kıyısındaki iri çakıl taşlarının üstüne oturdun. Başın öne eğik kendi kendine konuşuyordun. Kadın hiç beklemeden denize koştu. Ege’nin en batı kıyısında bize doğru çırpınan su karanlık, çok derindi. Ne denli zorladıysam seni, “Denize girmem,” diyerek karşı çıktın.

Kadını çağırdım. Seni gösterdim elimle, umarsız. Çıplak bedeniyle sana yaklaştı, ıslak elleriyle yüzünü avuçladı, saçlarını okşadı. Boynuna yüzünü gömdü, kedi gibi mırıldanarak göğüslerini uçlarından öptü. Gömleğinin düğmelerini, pantolon kemerini çözdü. Yukardan aşağı bir anda soyuverdi seni. Ona karşı çok uysaldın. Elinden tuttu, küçük bir çocuk gibi denize soktu seni.

Ay yüzünü saklamıştı. Ortalık karanlıktı. Belki, yağmur yağacak deniz kabaracaktı. Bir ara seni arandım, baktım yoksun. Kadın kıyıya yakın yüzüyor, sen yoksun! Çok korktum. Yalnızca kadının başına, çevresindeki suların çizdiği çembere bakıyordum endişeyle. Şimdi çıkarırsın başını diye bekliyordum. Bir de baktım ki, gördüm çok uzaklardasın. Ne zaman gitmiştin o kadar açığa? Bir anda, o yorgunlukla nasıl yüzüp gitmiştin uzaklara? Seni görür görmez sevindim. Ellerimi sallıyordum boşuna. Göremezdin ki ellerimi. Gelmiyor, dönmüyordun kıyıya. Dizlerime dek denize girdim, kadını çağırdım, “Git şunu al gel. Kurtar onu, gelir peşinden, yalvarıyorum, çek getir, yoksa boğulur oralarda,” dedim. Ya dün gece, sabaha karşı boğulsaydın?..

Umutla bekledim kıyıda, kadını izledim. Düzgün kulaçlarla sana yanaştı, sarıldı. Suya battınız. Uzun süre kaldınız aşağıda, korktum. Çıktınız, hemen yine suya battınız. Kadın yarı beline dek suyun yüzüne çıkarken senden zorla ayrıldı. Sen yeniden batarken elinden tutup çekti yukarı, sonra bıraktı. Ona ulaşmak için, peşinden kıyıya yavaş yavaş yüzdün.

Seni gömleğinle kuruladım, giyinmene yardım ettim. Tek söz söylemiyordun ama ayıl-

dığın belli oluyordu. İri çakıl taşlarının üstünde yürürken sendelemiyordun. Ayakkabının tekinin bağcığı kördüğüm olmuştu. Çok uğraştın çözemedin. Çektin kopardın, uzun uzun ayakkabı bağının inat edişine sövdün.

Kadın kıyıda oturuyordu. "Ben dönmüyorum otele, beni yalnız bırakın," dedi, kırgındı. Biz seninle yürüdük, dayandık kapıya. Sen birdenbire ayılmış gibi, otele sarhoş sarhoş girmeyeceğini söyledin. İtibarın sarsılırmış. Güne ulaşmak için, yürüdük, yürüdük, çok yürüdük. Deniz kıyısındaki yasemin bahçesinden iskeleye, oradan fenere, ilerideki otelin bahçesinden göl yoluna kadar, git, gel, git, gel... Kaç kilometre yürüdük kim bilir. "Neler konuştuk, hiç hatırlamıyorum," diyorsun. Ne güzel konuşuyor, ezberindeki şiirleri okuyordun. Hiç yorulmadım.

***

Ege kıyılarında dolaşan bir yazar anlattı.

Kopan filmin sisli karelerini, ancak şimdi birbirine ekleyebiliyorum. Öğle sonrası sıcağında, otelden yürüyerek on dakika uzaklıkta, denize uzanmış köy lokantasının ahşap tabanlı sundurmasındaydık. Bizi yemeğe götüren Çerkez mermer ustasının açık mavi pilot gömleği vardı. İlk içkimizi içmeden önce, kısa, çok duygulu bir açış konuşması yaptı.

Dört kişiydik. Mermerci ile ben rakı içiyorduk, arkadaşları ise büyük bardaklarda bira. Kaç kadeh sonra, anımsamıyorum, mermer ustası elinde bardak ayağa kalktı, kumral yüzü kıpkırmızıydı. Göğsüne yumruğunu vurarak, gözyaşlarının ardı ardına göz pınarlarından pembe yanaklarına yuvarlanmasına aldırmadan, –anadilinde– ulusal marşlarını söyledi. Yüzü çok onurlu, ela gözleri pırıl pırıl yaş içinde, çok hüzünlüydü. Bardağı tutan eli titredikçe, süt mavisi rakı damlaları başparmağına sızıyordu. Yüzyıllarca süren savaş baskısı altındaki, atalarının yurdunu ve halkını düşünen bir insanın, ulusallığı bunca yüceltmesini anlayabilmek bana öyle uzaktı ki. Böyle bir duyguya ömür boyu sahip olamamıştım. Bu gürbüz, yakışıklı Çerkez erkeğinin ağlaması bana çok dokunmuştu...

"Göğsüne yumruğunu vurarak, gözyaşlarının ardı ardına göz pınarlarından pembe yanaklarına yuvarlanmasına aldırmadan, –anadilinde– ulusal marşlarını söyledi."

Otelde kahve içerken, saat beşe geliyordu.

Kimseye görünmeden, yalnızlığıma sığınabileceğim, sarı yapraklı kareli defterime birkaç satır yazabileceğim, göle bakan lokantaya gittim. Otelin bahçe duvarından sonra, ilçeye giden yolun karşı yakasında uzun bir düzlük vardı. Ulu manolya ağaçlarının altında kalan lokanta, saklanmak için yapılmış bir barınaktı. Gölün durgun yeşil suyu, uzaklarda sarı-yeşilden mora dönüşen dağ eteklerine dek uzanıyordu. Lokantanın alt yanındaki küçük fırının bacasından ekmek kokulu duman tütüyor, dağ yelinin getirdiği iğde çiçeği kokularına karışıyordu. Çevresindeki sarmaşıklı çite, yedi-sekiz kamış olta sıralanmıştı. Serçeler masa üstlerinde, kedi yavruları masa altlarında, ekmek derdindeydiler. İstediklerimi, birkaç sözle söyledim garsona: "Balık, salata, rakı, maden suyu..." hemen ekledim: "müziği kısın lütfen." Bilmiyorum ne kadar kaldım orada... Kaç sayfa yazdım.

Dönerken, yoldan hızla ilçeye giden askeri araçlardan biri alacakaranlıkta beni çiğneyebilirdi.

Deniz kıyısına vardığımızı hatırlıyorum, –arada kopukluklar var–, o boşluğu hiç hatırlamıyorum. Onların ısrarlarına karşın denize girmek istemiyordum. Çok direndim, çok zorladılar. Girsem de ayılamayacağımı biliyordum.

Karanlık sularda batıp çıktığımı hatırlayabiliyorum, düşle gerçek arasında gidip geliyordum, hiçbir şeyin ayrımında değildim. Suya bırakıyordum bedenimi. İsteyerek mi,

yoksa istemeyerek mi, bilmiyorum; suyun yüzüne kendiliğimden çıkıyordum yeniden. Sonra, hiç kıpırdamadan, bırakıyordum kendimi karanlık Foça sularının ılıklığına. Gücüm yetene dek kalıyordum suyun altında. Denizde ölümün dişi ılıklığı çekiyordu beni kendine. En acısız ölüm denemesinin, suya dalıp bir daha çıkmamak olduğunu düşünürdüm. Bir kitapta mı okumuştum? Yanılmışım. Belki de korkuyordum ölümün karanlık yüzünden. Su yutuyordum, tuzu yakıyordu boğazımı. Kulaklarımın ağrısına dayanamıyordum. Sudan başımı çıkarırken, ağzım yırtılırcasına açılıyordu.

Başım dönüyordu. Bedenim, beni yok edecek süre suyun altında kalmaya, şiddetle karşı koyuyordu.

Kulaklarım onca uğuldamasa, onca acı vermeseydi, belki de başarabilirdim kendimi yok etmeyi. Foça'nın derin denizi beni içine almadı... □

SEÇKİN GÜNDÜZ

Onarım

YORUMCUYLA İLETİŞİM SAĞLANINCA GERİLİM ARTTI. KULAĞI İÇERDEN gelen seslere gitse de gözünü canlı yayından ayıramıyordu. Koltuğa gömüldü. Sevdikleriyle birlikte olmanın erincindeydi. Hepsi yan odadaydı.

Oturum sürükleyiciydi. Yine de yoğunlaştırmada yetersizleşiyordu. Yan odadaki sesler nedeniyle tartışmanın bütününü kavrayamamıştı. Önemsemedi, şaşmadı. İçeriye seslenesi geldi. Şu an duyumsadıklarını başka ne sağlayabilirdi! Üstelik nasıl? Giderek çözümsüzleşen televizyondaki sorunlar mı? Kıyaslanamazdı. Günlerdir izlemeye isteklendiği belgeselin kanalını, saatini unutmuştu; olağandı. Her şeyi bastıran seslerin tadını doyasıya yaşamalıydı. Gözlerini yumdu. Tasarısı gerçekleşiyordu.

Onlarcasının; kimlerin sığdığı o küçücük oda! Oradan taşan, onu doyuran sesler...

Doğruldu. Sesler gürültüye dönüşmüştü. İsteksizce terliklerini giydi. Yan odaya geçip başıboş televizyonu kapattı. Düşlemlerinin biri bitmişti. Beklenilenden çok daha kısa sürede. Amacına erişebilmiş miydi? Tümüyle olmasa da... Hoşnut gibiydi. Koltuğuna döndüğünde belgesel yeni başlamıştı.

Kaçıncı kattaydı? Bir buçuk dakikalık dikey sürenin karşılığı... Parmağı çıkış düğmesini daha ilk günlerde bellemişti. Perdeyi araladı. Işıklar sönükleşmemişti. Araçlar karşı yönlerde birbirlerine doğru hızla akan oyuncak trenler gibiydi. Saate baktı. Kitap okuyarak oyalanabilirdi. Ya da güneşin doğuşunu mu izlese? Yani pencereden izleyebilse! Gökdelenlerin konumu bu küçük isteğe büyük engeldi. Oysa bilerek buraya yerleşmesine karşın yıllardır ilk kez böyle bir istekle erkenden uyanmıştı. Hiçbir şeyin değişmeyeceğini bildiğinden ortak taraçaya çıkmadı. Taşındığının ertesi günü bir göz atıp şu an anahtarını bile nereye koyduğunu anımsayamadığı yapay çimli, koca taraça...

Beklentilerini sınırlandırmakta uzmanlaşmıştı. Erekleri çoksa da gerçekleşmesi olanaksız olanlarından hep kaçınmıştı. Düşlerini denetleyebiliyordu. Denetleyebiliyordu. Denetleyebiliyordu... Hani ustalaşmıştı! Ne oldu. Neredesin çevren. Ya tanyeri?.. İşte hepsi karşımda. Yeşil korusuyla... Az ötesinde de kumsal. Kızıla çalan gökyüzüyle birleşircesine...

Nem oranını düşürüp banyoya geçti. Işıkları kıstı. Her şeyi yöneten düğmeler, kollar... Uzaktan komutlar... Yaşama çok şey katıyorlardı. Hoş kokulu su köpürerek burgaçlandı. Anayoldaki çığırtkanın ezgili sesi güçlenip ses yalıtımını aşmayı başarmasın mı : 'Muslukçu!.. Muslukçu!' İşte bu da olanaksızdı. Olanaksızdı. Olanaksızdı... Eşsiz anakentin gezici onarımcısı, ünlü onarımcısı kaldırımdaydı. Yaşlıcana. Gözlüklü. Elinde ağır çantasıyla. Bir

dokunuşta suyu kestiyse de gözleri durulmaya yüz tutan çalkantıdaydı. Çantası deri olmalı? Askılı... Uzlaşmacı bir gülümsemeyle başını mermere yaslarken kulağı dışarıdaydı. Omuz başlarından süzülen köpükler sönmeye yüz tutmuştu. Elleri bronz tutamaklara gitti. Sımsıkı kavramıştı. Bir süre hiç kımıldamadı.

Çanta nasıl olsun? □

Engin Çetinbağ'da madencilikle öykü bir arada

Can Yayınları'nında kitabınız 2004 yılında yayımlandı. O günden bugüne neler yazdınız?
Öncelikle Madenciler ve Efeler'e adadığım öykü dosyasını tamamlayıp bir ölçüde dinlenmeye bıraktım. Bu arada bir mahalle adasında geçen birbirine ulanan kadın öykülerini içeren dosyama hız kazandırdım.

Madenciler ve efeler için yazıyor.

Çanakkale'de üniversiteyle birlikte yaptığınız öykü günleri niçin durmuştu, bu yıl yeniden nasıl başlıyorsunuz?
Yazma dışındaki diğer tutkum olan madenciliğin yaşamıma tekrar yoğun olarak girmesi Çanakkale Öykü Günleri'ni sürdürmeme bir ölçüde engel oldu. Ancak önümüzdeki yıl yine bir yazara ayıracağımız anmayla tekrar başlıyoruz. 2008 yılı için belirlediğimiz yazar olarak Vüsat O. Bener'i seçmiş bulunuyoruz. Öncelikle üniversitemiz tiyatro bölümü önderliğinde yine farklı bir yaklaşımla öykü günleri sürdürülecektir.

Hemen önümüzdeki bir yıl içindeki tasarılarınız nelerdir?
Önümüzdeki yıl yazım anlamında öncelikle bahsettiğim öykü dosyasını bitirmeyi hedefliyorum. Bunun yanı sıra; meslek yaşamımın zorluğu, öykü günleri hazırlığı ve disiplinli okumalarla önümüzdeki yılın oldukça yoğun geçeceğini belirtebilirim.

MELİKE KOÇAK

Fehim Bey'in Şarkısı

BİR GÜNÜN ÖBÜR GÜNDEN FARKI YOKTU FEHİM BEY İÇİN. KAHVERENgi lekelerle kaplanmış eller, ağırlaşan adımlar, kamburlaşan sırt... Günden güne, usul usul... Kapı zilinin nicedir çalmayışı, sabah kahvesinin kimsesizliği, caddenin yabancı kalabalığı... İlaç torbaları, cezveden taşan süt, dibi tutmaktan kararan tava... Öksürüklerle bölünen nefes alışlar, derin solumalar, iç çekişler...

Sararmış duvar kâğıtları, püsküllleri kopmuş, gece gündüz kapalı, yeşili solmuş kadife perdeler; boyaları dökülmüş, çiziklerle dolu, tozlu eşyalar... Köşelerdeki örümcek ağları, hamamböceklerinin sessiz yürüyüşü, tahtakurularının açtığı delikler...

Hepsinin toplamıydı Fehim Bey'in yıpranmış coşkularla dolu ruhu. Bugünlerde kış güneşi uykusuna aceleyle çekiliyor; akşam, alacasıyla koşar adım iniyordu.

Seyyide Hanım'dan, "Mavi gözlerini görmeden yıllar geçti rüzgâr gibi / Ben unutmadım seni, sen unuttun beni değil mi?" hanın duvarlarında yankılanmaya başladığında, Fehim Bey yalnızlığını soluduğu odasından çıkma vaktinin geldiğini anladı.

İki yandan arkaya doğru toparladı kırlaşmış saçlarını. Rengi atmış, kenarları limelenmiş fötr şapkasını taktı başına. Üstten bastırarak yerine oturup oturmadığını kontrol etti. Paltosunun kemerini bağladı. Kapının yanındaki büyük siyah çantasını yerden kaldırırken bir "Ih!" çıktı soluğundan. İki eliyle çantanın sapını kavrayıp omzuna astı. Bir iki sendeledi, doğruldu.

Kapıyı kapadı. Anahtarı çevirdi. Ses, Fehim Bey'in yüzüne hüzün taşıdı. Handa çınlayan kimsesizliğin kokusunu duya duya, basamaklarda dura dura indi aşağı. Kilitleri paslanmış posta kutusuna gitti gözleri. Bir gözünü kısarak baktı küçük delikten. Boştu. Demir sokak kapısını kendine doğru çekerken bir "Ih!" daha döküldü soluğundan. Günün son ışıklarını yakaladı gözleri. Hanın girişindeki plak satıcısıyla selamlaştı. Yalnızlığının tozunu birazcık da olsa dağıtmış oldu plak müptelası adamın selamı, selamını süsleyen gülümsemesi.

Kalabalığın arasından ağır adımlarla ilerliyordu. Yükselen müziklere, ne kulağı ne ruhu aşinaydı. İnsanlar, canlı manken gibi niye oturur camekân ardındaki parlak renkli koltuklarda yayıla yayıla? Vitrinde oturuluyor demek artık. Gözleri de dışarı çevirmişler. Kimse bakmaz olmuştu kendine de yanındakine de. Camın önünde durdu Fehim Bey. Yüzlerde, oturuşlarda, konuşmalarda gezindi... Kimse fark etmiyordu onu. Camın bu tarafı görünmüyor muydu içeriden, yoksa kendisi miydi görünmeyen? Gözleri hüzne bulandı. Akşamın ağırlığını duydu. Yürüyüşü daha da yavaşladı. Bacakları ağrımaya başladığında cad-

deyi yarılamak üzereydi. Hiç yürüyememekten iyidir derken, Galata'dan koşar adım çıkıp da içi pır pır ederek hanın merdivenlerini tırmandığı günleri anımsadı. Yüreciğine bir eziklik, gönlüne bir burukluk kuruldu davetsizce. Dudaklarında bir mırıltı:

"Busesini almadan / Göğsüne yaslanmadan / Gözlerine bakmadan / Sarhoşum sarhoş."

Bir "Ah!" geçti Fehim Bey'in içinden. Yetmedi tek bir "ah", a'lar daha da uzunca yer açtılar kendilerine kırık dökük, oyuk içinde. Eskidendi eskiden, demek istemedi.

Eliyle kalbini tutup cızırtılı bir sesle, "Aman!" dediği o anda kimseler duymadı, görmedi Fehim Bey'i. Bir bıçak saplanıp çıktı sanki yakarak, acıtarak. O da neydi öyle, diye geçirdi aklından. Ne olduğunu az çok bilse de, üşüttüm de yel girdi galiba, diye düşündü. Dengesini kaybedecek gibi oldu. Sokak lambasının direğine tutundu. Çıkmamıştı demek şu yel bıçağı! Havalar da buz kesiyor zaten. "Önüne baksana beyamca, kör müsün ya?" dedi biri. Kimdi, göremedi, "Kusura bakmayın, biraz rahatsızlandım da..." diyemedi. Kendini daha iyi hissettiğinde, diyecek kimse de kalmamıştı. "Kusura bakmayın'mış. Laf. Bir de 'beyamca' diyorlar. Tamam, yaşlandık; amma yaşımızı aldık yürüyoruz işte. Hem gözümün kararması, başımın dönmesi, içimin acıması 'beyamcalığımdan' değildi ya canım sade; kaldırımların arasındaki sinema biletleri, başı koparılmış karanfiller, el yazısıyla yazılmış da yırtılmış kâğıt parçaları, sararmış fotoğraflar, en sevdiğim şairin dizeleri –aklımdan hiç çıkmayan– "Gülüşlerimiz nasıl da söndü / garlardan sokağa atılan çiçekler gibi"... Hepsi çiğneniyordu gözümün önünde. Kuruyor, yırtılıyor, kurutuluyordu. Nasıl katlansın yüreğim bunlara? Biz de vaktiyle uzun boyumuz, geniş omuzlarımız, dimdik sırtımızla yürüdük caddelerde elbet. Ama böyle miydik ya?

Ah Fehim Bey ah! Hep böyleydin. "Nasıldım?" Böyleydin işte. İkircikli, pimpirikli... Ama ne geçti eline ey şair ruhlu adam? Sana, "Beyamca..." diyen, çoktan yanındakinin boynuna doladığı koluyla öbürünün omzunda gezinmeye başladı. Şuh kahkahalar yayılıyor ışıkların ve seslerin yağmaladığı caddeden. O senin bildiğin göz süzüşler, incelikler, beyler, hanımefendiler yok artık. Boyalar akıyor ışıklara boğulmuş caddede, yüzler, bakışlar, kırık dökük cümleler... Komik olma "en sevdiğim şairin dizeleri, sinema biletleri..." diye diye...

"Yıllar, yaşlar akıp geçerken görmeyiver, duymayıver biraz sen de canım," deyip kendine, ara sokaklara daldı Fehim Bey. Kafasını torbaya gömmüş bir çocuk, yolunu kesti. Kir bağlamış pantolonu, etekleri, kol ağızları sökülmüş, üst üste giydiği kazakları ile küçücük bir çocuktu karşısında dikilen. Göz bebekleri kocaman, bakışları baygındı. Ne yapacağını bilemedi Fehim Bey. Ne yapsa doğru olurdu? Herkes bir şey söyler olmuştu böyle durumlar için. Ezberini unutmuştu. Hatırlamaya çalıştı.

Ah Fehim Bey ah! Hep böyleydin. "Nasıldım?" Böyleydin işte. Kuralcı, sınırları belli, planlı, ha bir de unutkan, büyük yürekli... Ama ne geçti eline ey dağınık ruhlu adam? "Dayanamam," dersin şimdi; "Ne yapsaydım ya? Onu, oracıkta öylece bıraksa mıydım?" olur sonra bu. Kendini düşün biraz da. Boynuna atılacağını ya da sana minnettar olacağını sanıyorsan, yanılırsın. Bil bunu. Sen kabul etmesen de hiçbir şey artık senin bildiğin gibi değil çünkü. Hoş, sen ne biliyordun? Bilemediklerin, bilmekten kaçtıkların; öğrenmek istemediklerin yüzünden şimdi böyle, yalnız... Neyse neyse... Bırak çocuğu, yürü yoluna...

Para uzattı önce. Çocuğun uçları yenmiş, içi kir dolu tırnakları; çatlamış, yaraları kabuk bağlayamadığından kanamaya her an hazır ellerini gördü Fehim Bey, kaşların çatılarak, kafanın iki yana sallanarak paranın itilişini değil. Yer yarılsa da yerin dibine girsem duygusuyla kalmıştı parmaklarının arasında tuttuğu para. Fehim Bey, bunu fark ettiğinde parayı cüzdanına mı, cebine mi koysa bilemedi. Zar zor hatırladığı ezberindekiler iyice karıştı. Çocuk, ne gözünün içine sokarcasına kâğıt mendil uzatıyor ne "Okul harçlığım

Melike Koçak *Adam Öykü, Kitap-lık, Yeni Biçem, İmge Öyküler* dergilerinde öyküler, öykücüler üstüne eleştiriler, öykücülerle söyleşiler yayımladı. Divan şiirinden seçilen 99 beyitin okuma, yorumlamalarını kapsayan ortaklaşa hazırlanan bir kitap ve Cemil Kavukçu öyküleri, öykücülüğü; romanları üstüne hazırladığı kitabı Can Yayınları'ndan Ocak ayı içinde yayımlanacak.

için...” deyip avcunu açıyordu. Gözlerini Fehim Bey’in gözlerinden ayırmıyordu. Yeşildi. Irmaklar çağıldıyorken bakışlarında, bozkırlar uzanıyordu gözünün sarılaşmış akında. Gözbebeği, yalnız, titrek, çıkışsızdı bozkırla ırmağı ayıran çizginin ortasında. Yüzünde ateşler yanıyordu demirleri eriten. Bu yüz, bu gözler, bakışlar çağırıyordu Fehim Bey’i. Burada onu böylece bırakamayacaktı.

– Aç mısın?

– .....

Dudaklarını ısırıp, gözlerini kısarak başını önden arkaya iki kez salladı. Sesi, uzaklardan buraya gelene kadar bir yerlerde kaybolmuştu sanki. Kurmaya çalıştığı bölük pörçük cümleleri anlamadı Fehim Bey. Tekrar sordu, bu kez –mısın biraz daha sertti. Ne yapacağını bilememenin sertliğiydi bu. Çocuk, baş hareketini tekrarlamakla yetindi. Anlasındı artık.

Neyi? Ne demek istediğini, başı sonu olmayan cümleleri, niye konuşmadığını mı? Yoksa birdenbire karşısına çıkmanın ne demek olduğunu mu? Yaşlanıyorsun Fehim Bey, yaşlandın bile, bu kadar çok soruyu yükleme kendine.

Fehim Bey arkada, o önde yürümeye başladılar.

Hayırlı işler Yanni, dedi şapkasını kaldırıp. Masasına kurulduğunda kalbine girip çıkan bıçağın ağrısı azalmıştı. Az ciğeri, az pilavı, buzsuz rakısı geldi hemen. Buz yakışmazdı rakıya. Sulanır tadını bozardı. Bildiği bir şey vardı işte. Bunu bilmeyen, yeni yetmelerdi. Onlar da buraya uğramadığından metalik renkli, kenarına maşa asılı buz kaplarından yoktu zaten burada. İlk yudum, ilk çatalla bir sıcaklık yayıldı bedenine. “Ee Yanni, akşam erken iner oldu artık değil mi?” dediğinde, konuşma isteğine şaşan Yanni bilemedi ne diyeceğini. “Doğrudur dediğin be Fehim Efendi,” diyebildi. Devam etmedi. Fehim Bey rakısına uzandı. Bardağın üstünden çocuğa baktı. Önündeki ikinci tabak ciğerle pilavı iştahla kaşıklattıran açlığı okudu yüzünde, kirle karışan pembeleşen yanaklarında. Tabağındakileri bitirdiğinde, iğreti oturduğu sandalyesine iyice yerleşmişti kan gelmiş yüzüyle. Gitmeyeceğini anlamıştı Fehim Bey. “Tı, tı, tı...” dedi, dudaklarını ağzının sağında kenetlemiş, başını bir yandan bir yana çevirerek. Avcuyla kavradı rakı bardağını, büyükçe bir yudum aldı. “Ne olacak canım? Bir iyiliğimiz kalsın bizden sonraya hanemizde kayıtlı.” Düşünme-

yi bıraktı.

"Hadi, işe başlama vakti geldi, madem gitmiyorsun," dedi.

Kasanın yanındaki porselen tabağa parayı bıraktı. Üstünü almadı. Yanni, çocuğun cebine koydu bırakılan para üstünü. Yanni, Fehim Bey'e tebessümle kolonya dökerken, çocuk çıkarıp yerine koydu parayı. Kolonya kokusu karıştı rakı ve ciğerin ağırlığına. Şapkasını takıp, paltosunu giydi Fehim Bey. Çantasını omzuna takarken "ıh"lamadı bu kez. Çocuk tutmuştu bir ucundan. Gülümsemişti bir de. Eliyle başını okşamıştı çocuğun o da.

Ara sokaklardan ilerliyorlardı iş mekânına. Köşe başlarında ağır pazarlıklar sürüyor; kendinden sürgün edilmiş kadınların kırışmış, tombul, kararmış bedenleri camlardan sarkıyor; gömleğinin düğmeleri yarıya kadar açık; kiminin sırtında palto, kiminin pazar malı deri ceketler; ellerde tespih, bir elde cep telefonuyla genç delikanlılar ve abiler köhnemiş evlerin kapı önlerinde bekleşiyorlardı. Köşe başlarındaki halka tatlısı, nohutlu pilav satıcıları, araba park edenler yüzünden, içlerinde kirli ampullerin solgun sarı ışıklarının yayıldığı camekânlı arabalarını bir sağa bir sola çekiyor, müşteri bekliyorlardı. Vakit yaklaşıyor, birer birer hareketleniyordu evler, ışıklar yanıyor sönüyordu soğuk odalarda. Işıklar mı yalnızca?

Sokakları birer birer geçiyordu Fehim Bey. Kalbine saplanan bıçağı unutmuş gibiydi. Ne de olsa soğuk sebepli bir yel girmesiydi yalnızca. Ciğerli pilavını yemiş, buzsuz rakısını da içmişti ya. Bir de gördüklerini geride bırakırsa, "Oh!" diye soluk alabilirdi. Hem yalnız da sayılmazdı ya bu akşam. Küçük adımlarıyla, kendisine yetişmek için yanında koşarcasına yürüyen çocuğa baktı. Kaygıları yokluyordu ara sıra. Ya gitmezse ne olacak, diye geçirdi aklından.

Ah Fehim Bey ah! Hep böyleydin. "Nasıldım?" Böyleydin işte. Hep sonradan düşünen... Eyvah'ları, keşke'leri eksik olmayan... Nasıl taşıyacaksın bu çocuğu şimdi? Geride bırakamadıkları oluyor işte insanın. "Daha önce bırakmayı becermiştim, hem de en..." Dur bakalım, kendini kandırma şimdi. Hem hiç söylemedin –belki kendine bile– sahiden istemiş miydin bırakıp da gitmeyi? Şimdi de belki bu yüzden git demiyorsun, diyemiyorsun hiç tanımadığın bu çocuğa. Geç kalınmış sorulara verilecek acıtıcı yanıtları taşımanın ağırlığını yüklememek gerek elbet yorgun kalbine. Ama bu yanıtsız sorular da yormadı mı seni? "Ama ben bırakmak isteme..." Tamam, "... zorunda ka..." tamam, yeter. Üzme cancağızını, dedim ya geç! Sen şimdiye bak. Bu çocuğun gelip de akşamına nasıl eklendiğini, kendisini eklediğini düşün mesela? Niye buna izin verdiğini...

Fehim Bey, aklından geçirdiklerinden sıkıldı. Düşünmeyi bırak, dedi kendine. Her zamanki yerine geldi. Mağazaların önlerinde, karton kutular, torbalar, jelatinler, elbise askıları, etiketler... yığılmıştı. Bunların arasında kendine yer bulması kolay olmadı. Omzundaki çantayı yere bıraktı. Titrek elleriyle fermuarı açtı. Akordeonunu ağır ağır çıkardı, boynuna taktı. Kalabalık caddeler, boyalı yüzler, renk renk ışıklar... Yayılan gülüşler, soğuk dokunuşlar, yapışkan konuşmalar, çığlıklar... Beyni kuşatılmıştı, bunları kazıyıp ötekine geçemiyordu. Feri söndü sönecek gözlerini uzaklara dikti. Çalmaya başladı. Çocuk çantayı toparladı, yanında dikildi; gözleri Fehim Bey'in ince, uzun parmaklarında, kulağı, dilini anlamasa da ayağıyla tempo tutmaya çalıştığı şarkıdaydı.

Sevgilim olacaktın
Bilirim bir gün. □

Yazıt'çıların Öyküsü

Sabahattin Yalkın

İri, patlak, mavi gözlü bir adam Karaköy Tünel girişinde, sabahtan bu yana belki beşinci kez tramvayı bekliyordu. Tramvay dediğim, biri aşağı inerken, öbürü yukarı çıkan iki vagon. Karaköy-Beyoğlu arası... Adamın üzerinde açık renkli, kirlenmiş bir trençkot vardı; kimseye çaktırmadan duvardaki çinilere bakıyor, 1871 yazılı plaketi gözucuyla süzüp bir şeyler hesaplar gibi yapıyordu. Onun asıl dikkatlice baktıkları kendisi gibi bekleyen yolculardı. Onlar arasından Tünel'e ilk kez gelenleri arıyordu sanki. Tünel'in bir canavar ağzı gibi açılmış, ilerisi görünmeyen karanlığına bakanları, biraz da korku ile bakanları, seçmeye çalışıyordu. Tünel'in görevlileri onun bu haline alışmışlardı. Birbirlerinin yüzüne bakıp "la havle" çeker gibi başlarını yarım kıvırıp geçiyorlardı. Koca adama ne söyleyeceklerdi ki... Şimdi Beyoğlu'na çıkacak, yarım saat sonra geri dönecekti.

Tünel'in loş derinliğinden gelen ses, yavaş yavaş kuvvetlenip büyük bir gürültüyle durağın sonuna gelip dayandığında, onu ilk görenler, öbür tramvaylardan farkı olmadığını hemen anlıyordu. Gelen yolcular acele acele inip kapıdan çıkarken, bekleyen yolcular da binmeye başlıyordu. Hep birilerini arıyormuş havasındaki kirli trençkotlu adam, en son binen kişiydi. Her binişinde öyle yapıyordu. Girişte, dimdik duran parlak tutunma çubuğunu yakalıyor, biraz dinlenir gibi yapıyor, sonra tramvayın kalabalığına dalıyordu. Hep birilerini arıyordu. Büyük bir gürültüyle yokuşu tırmanan tramvaya ilk kez binen birini... Özellikle tüysüz bir genç ya da bir çocuk gördü mü, itip çekerek oraya sokuluyor, gözlerini projektör gibi o yüze dikiyordu. O yüzdeki korkuyu, şaşkınlığı, merakı, endişeli bekleyişi yakalamaya çalışıyordu. Bazen vatmanın oraya kadar gidip geliyor, tramvayı boydan boya tarıyordu. Vatman kendi kendine "Bizim deli gene faaliyette..." diyordu.

Anlatmaya çalıştığım bu adam, benim favori öykücüm Sait Faik idi.

"Tüneldeki Çocuk" öyküsünü böyle yazmıştı. *Yazıt* dergisinin yayın sorumlusu İzzet Kılıçlı'ya, "Adam bak nasıl yazıyor öyküsünü... Sen nasıl yazıyorsun?" diye sorduğumda, bir şeyler söylemiş, sonra da, "Biz olay öykücülüğünü aşmak istiyoruz!" demişti. Pek anlamamıştım doğrusu. Üstelik o günlerde öykü cephesinde ciddi bir tıkanıklık yaşanıyordu. Öykü yazanlar azalmış, yazmayı sürdürenler de kitaplarını yayımlatma olanakları bulamıyordu. Eskiden belli başlı gazeteler haftada bir de olsa öykü yayımlardı; onlar da görülmüyordu. Sanki insanlar öykü okumaktan sıkılıyordu.

Yazıt, Ortak Kitap olarak üç ayda bir yayımlanıyordu. Kılıçlı, Ocak 1988'den bu yana üç sayıdır çıkan *Yazıt*'ları bana verdiğinde, dördüncü sayının hazırlığı içindeydi. Ona bir şiirimi vererek, *Yazıt* ailesine katılmış oldum. *Yazıt* öykü ağırlıklı görünse de, şiirlere de yer veriyordu. Ayrıca eleştiri, tiyatro yazıları yanında, söyleşiler de vardı. Ülkemizde öykü dergisi olarak Sadık Şendil'in *Seçilmiş Hikâyeler* dergisini hatırlıyorum. Ankara'da çıkan bu dergi sadece öykü yayımlardı. Nezihe Meriç adını oradan tanırdım. 1960'lı yıllarda yerini *Dost* dergisine bıraktı.

Ankara'da bir de Aydın Doğan'ın yayımladığı *Yaba Öykü* adlı dergiden söz etmek isterim. 1979'larda edebiyat dergisi olarak çık-

mış, sonra öykü ağırlıklı bir havaya bürünmüştü. Aydın Doğan da öykücü olduğu için, öykücülere sık sık yer veriyordu. O yıllarda Yazıtçılar bu işe ilk orada başlamıştı. Ayrıca Burhan Günel, Muzaffer Hacıhasanoğlu gibi adlar da sık sık görünüyordu. İzzet Kılıçlı'nın ilk kitabı *Mavi Devler*, Cemil Kavukçu'nun *Pazar Güneşi* Yaba'dan çıkmıştı. Aydın Doğan'ın Aydınlıkevler'deki kırtasiye dükkânı, hafta sonları edebiyatçıların toplantı yeri olur, şiir, öykü tartışmaları yapılırdı. Denebilir ki o küçük topluluk 1985-1986 yıllarında İstanbul'da yayımlanan dergilerde öykü görünmezken, öyküye sahip çıkmıştı. Öykü olmadan edebiyatın olmayacağını düşünüyorlardı çünkü. Bir de Rüzgârlı Sokak'ta çıkan bazı gazeteler vardı; onlar da sanat sayfalarında öykü yayımlamayı sürdürüyordu. Ankara'daki bu öykü potansiyeli yadsınamaz. Nitekim Burhan Günel, Öner Yağcı ve Ahmet Özer üçlüsü *Karşı* dergisini yayımlamaya başladılar 1986'da.

Yazıt ülke çapında tutununca, Modern Öyküler diye ek vermeye başladı. Burada genç öykücülere yer veriliyor, daha uçlarda, daha uçuk öyküler yayımlanıyordu. Beş yıl süren *Yazıt* serüveni, kim ne derse desin, Türk öykücülüğüne yeni bir soluk getirdi. Gençleri etrafına toplayarak öykücülüğümüzde, güneşe açılan bir pencere oldu.

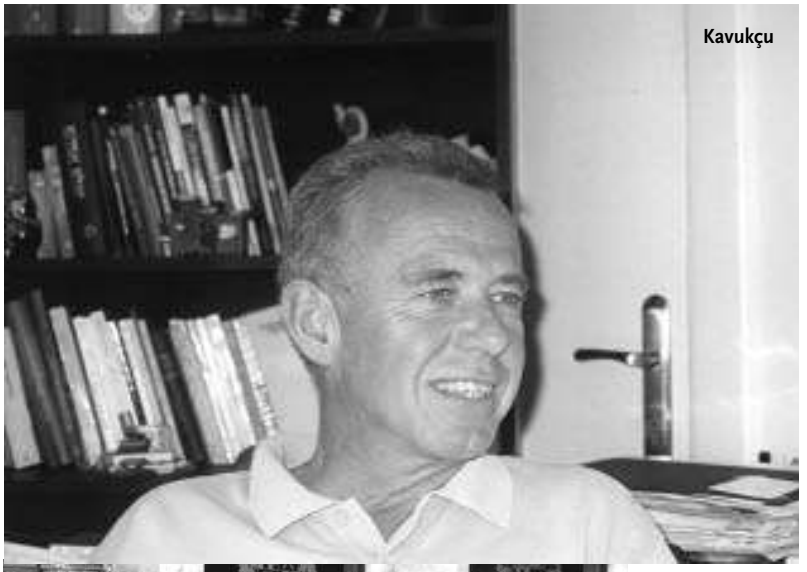
Yazıt'çılar hafta sonları bir araya geliyordu. Belli bir yerleri olmadığından, ya bir kahvede ya da tanıdık buldukları derneklerin lokallerinde buluşuyorlardı. Sonraları yönetimde sanata saygılı bir grubun bulunduğu Jeofizik Mühendisleri Odası'nın lokali baş yerimiz oldu. Bu toplantılarda, başta *Yazıt*'ın ağır topları İzzet Kılıçlı, Cemil Kavukçu, Hasan Ali Toptaş, Özcan Karabulut olmak üzere, Şükran Kozalı, Tamer K. Bilgin, Abdullah Kaygı, Sururi Baykal... gibi kişileri yakından tanıma fırsatı buldum. Benim de aralarında olduğum bu arkadaşlar olanakları ölçüsünde dergiye hem ürünleriyle, hem de parasal katkıda bulunuyordu. Bir arada yiyip içtiğimiz, tartıştığımız bu grubun övünçle söyleyeceğim önemli bir özelliği, herkesin herkese sevgi, hoşgörü, saygıyla yaklaşması, birbirlerine destek olup arka çıkması ve eleştirilerde yıkıcı değil, yüreklendirici olmasıydı.

Şurası bir gerçek ki, öyküye gönül vermiş Kılıçlı, Kavukçu, Toptaş ve Karabulut, ürünlerini gün yüzüne çıkarabilmek için, kendilerine akacak yatak arayan coşkulu sular gibiydi. *Yazıt* bu akaklardan sadece biriydi. Hepsinin ortak yanı Sait Faik'i tartışmaların dışında tutmaları, onu ayrı değerlendirmeleri idi. Pek açık olmasa da hepsinin Sait Faik hayranı olduğu anlaşılıyordu. Bizden Sabahattin Ali'yi, Orhan Kemal'i iyi biliyorlardı. Eskilerden Ömer Seyfettin'i okumuşlardı. Öyküde "Şaşırtıcı son"un ustaları O. Henry ve Çehov'u sorduğumda onlardan haberli olduklarını anlıyordum. Bir de Borges'ten fazlaca söz ediyorlardı. Özellikle Toptaş... Kırıcı eleştiriler-

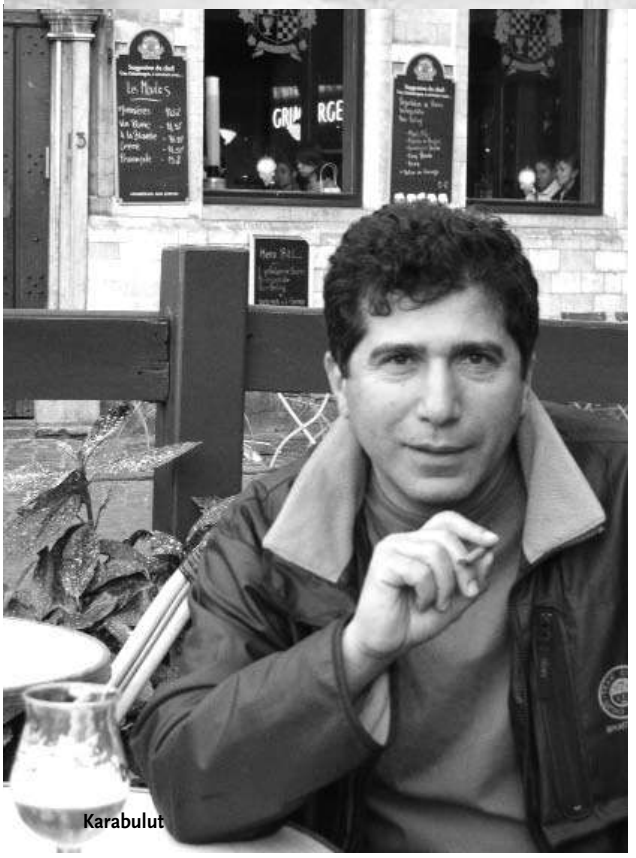

Toptaş

Aralarında bulunduğum Yazıt Öykücüleri'nin, 1980'lerde tıkanmaya yüz tutmuş Türk öykücülüğüne, nasıl yeni bir devinim kazandırdıklarına ışık tutmak istedim. O bir avuç alçakgönüllü öykücü, günümüzdeki övgüye değer öykücülüğümüzün görünmez kahramanları olmuştur bence.

Kavukçu

Karabulut

den uzak, yararlı tartışmalar hepimizin bilgi ve görgüsünü arttırıyordu. Orada çıkınımızda ne varsa ortaya döküyor, ne okundu, ne yazıldı anlatıyorduk. Edebiyatçı olarak hafta sonları toplantılarından bilenerek çıkıyorduk. Derginin ünü yayıldıkça aramıza hem şairlerden, hem de öykücülerden yeni adlar katılıyordu. Attila Şenkon, Hakan Şenocak, Faruk Duman gibi öykücülerin yanında, Altay Öktem, Yılmaz Odabaşı gibi şairler de vardı.

Yukarıda sözünü ettiğim genç öykücüler, 70'li ve 80'li yılların yoğun sağ-sol kavgalarının içinden geliyordu. O günlerin zorluklarını, bedensel ve düşünsel olarak yaşamışlardı. Parasızlığın, çaresiz aşkların, gelecek korkusunun yaşayan tanıklarıydı. Birilerine yaklaşırken ürkek, şüpheci, biraz da çekingen olmalarını yadırgamamak gerekirdi. Onların yeni bir arayış içinde olmaları normaldi. Açıkçası ideolojik tartışmalardan usanmışlardı. Bazı sloganlar kabak tadı vermişti. Düşsel nutuklar sıcak karşılanmıyordu sanki.

Burada *Yazıt*'ın önemli bulduğum üç adından söz etmek isterim. Bunlar yıllar geçtikçe ustalaştı, ünlendi, okuyucularını artırdı, saygın ödüller kazandı.

Cemil Kavukçu, 1987 Yaşar Nabi Nayır Öykü Ödülü'nü kazanmıştı. *Patika* adlı dosyasıyla. İlk öykülerini ise 1983'te *Pazar Güneşi* adında kitaplaştırmıştı. Temiz, pürüzsüz bir Türkçesi, sıcak, akıcı bir anlatımı vardı. Sokakta, şurda burda görebileceğimiz insanları öyküleştiriyordu. Bazen ayrıntılara girse de, onları kendilerine özgü dilleriyle konuşturuyor, daha sevimli kılıyordu. *Yazıt*'ın ilk sayısında yayımlanan söyleşisinde:

"Öyküye klasik şablonla yanaşanlar, genellikle öyküde bildiri arıyor. Bu yaklaşım öyküye ne getirir ya da öyküden ne götürür?" sorusunu, öyküde bildiriye sıcak bakmadıklarını bildiğim bu grubun bir üyesi olan Kavukçu aşağı yukarı şöyle yanıtlamış:

"Yazınsal tür bir bildirinin yörüngesine oturunca, ortaya güdümlü sanat çıkıyor. O tür yaklaşımda, içinde yaşanan koşulların toplumsal çözümlenmesi istenir. Yazardan çözüm önerileri beklenir..."

Yazıt'ın "Öykü bir kurgulamaya dayanmalı mı? Yazar öyküsünü yazmadan önce bir kurgu içine girmeli mi?" sorusuna yanıtı ise şöyle:

"Bir takım kuramsal sınırlamalar yapmak, giriş-gelişme-sonuç şablonu, doğru görünmüyor bana. Bugün öykü ile olmamış olaylar ya da olması mümkün olmayan olaylar da anlatılıyor. Olaya yer vermeyen saptamalar, du-

rumlar, gözlem ve esinlemeler yazılıyor. Bu bakımdan kurgulamalar önemsenmiyor."

Genellikle yaygın bir görüşe göre öykü, romana geçmenin bir yoludur. Yazarlarımız arasında bunun pek çok örneği var. Yaşar Kemal, Orhan Kemal bunların başında gelenler. Bu konuda Kavukçu şunları ekliyor:

"Öykü eskiden romanın güdümünden çıkamamıştı. Öyküden romana geçilirdi. Sait Faik bu düşünceyi onaylamıyor. Bugün yazar kendine uygun gördüğünü arıyor." Bu sözlerden o günlerde romana sıcak bakmadığını anlıyoruz.

Burada ilginç bir saptama yapmak istiyorum. Yazıt'çılar içinde şiirleri ile görünen Şükran Kozalı ve Sururi Baykal, öykücü arkadaşlardan önce romana geçti. Kozalı *Eğreti Gelin*'den önce, 1993'te *Üçgen* romanını yazdı. Baykal da 1996'da *Roman Yolu* ile romana ilk adımını attı.

Cemil Kavukçu'nun gözlemci yanı güçlüydü. Tiplerini yakalarken fazla zorlanmıyordu. Öykülerinde yarattığı karakterler samimi görünüyor, yerli yerine oturuyordu. Belki de kentsel havası nedeniyle çoğu bana sıcak geliyordu.

Kavukçu ilk romanı *Dönüş*'ü 1998'de yayımladı. Bugün öykü, roman derken ürün sayısı onu aşmış bulunuyor. Bu da onun yazmada fazla zorlanmadığını gösteriyor.

Yazıt'çıların en şair öykücüsü Hasan Ali Toptaş idi. İşin doğrusu Yazıt'çılar tümden şairdi. Şiirlerini pek gün yüzüne çıkarmadılar ama hepsi oralardan geçmişti. İzzet Kılıçlı'nın şiir dosyaları vardı. Avukatlığa başladığı son yıllarında, fırsat bulursam yayımlayacağım, dediği şiir dosyaları yanında, roman dosyalarını da göstermişti bana.

Konuşmayı pek sevmeyen Toptaş, müthiş bir yazma hırsı taşıyordu. Yazmak onun için soluk alıp verme gibi bir şeydi. Daha karalama durumunda olan bazı şiirlerimi vermiştim kendisine, eleştirmesi için. Şiirleri teker teker okumuş, düşüncelerini, görüşlerini inci gibi bir el yazısı ile özenle kâğıtlara dökmüştü. Ölümle ilgili bir şiirimi beğenmemiş, hoşuna giden dizeleri de bir kenara ayırmayı unutmamıştı:

Ölü geçirince ilk birkaç ayı
Su gibi öğrenir toprakçayı

Toptaş şiiri biliyordu doğrusu. Aradan 16-17 yıl geçmiş olsa da, tüm yazdıklarında şiirsel dili açık seçik ortada. Denebilir ki o düzyazıyı şiirleştiren bir edebiyatçımızdır. Ortaokuldayken bir arkadaşıyla romancılık oynamışlar. Toptaş yazıyor, arkadaşı resimliyormuş... Doğuştan yazar, doğuştan şair sözlerini pek seven biri değilim. Ama Toptaş'ta yazma isteği iliklerine dek işlemiş gibiydi sanki. Kişisel olanakları ile çıkardığı *Bir Gülüşün Kimliği* 1987 tarihini taşıyordu. Holdingleşmeden rahatsızlık duyuyordu. *Yazıt*'ta 1980 sonrası öykümüzün sorunları ile ilgili soruyu şöyle yanıtlıyordu:

"Holdingleşme olgusu, okur sayısını arttırsa da, beğeni düzeyini yerinde saydırmaya dönük... Aslında geriye götürme bir bakıma. Yerleşik öyküye bakış açısını sorun olarak görüyorum. Piyasada yayımlanan kitaplar genellikle yerleşik bakış açısının açıortayına yakın düşenler oluyor. Bu bir yerde öykücünün gizli tutsaklığı oluyor. Elbette küflü şablonları ellerinin tersiyle iten, evrensel öykünün geçmişinden başka hiçbir (bireysel) öykü okulu tanımayan öykücülerimiz bu anlayışı yıkacaklardır." Ve ekliyor:

"Öykü kitapları az satıyor. Bu nedenle yayıncı öyküye eğri bakıyor. Kendiniz yayımlıyorsanız, bu kez dağıtım sorunu çıkıyor. Bu gün Sait Faik çıksa, bir başka adla hiç okumadığımız öykülerini kitaplaştırmaya kalksaydı, sanırım aynı sorunlarla karşılaşırdı."

Toptaş, burada genç yazarların sıkıntılarını açık seçik ortaya koyuyordu. Kendilerini kanıtlamaları uzun çabalar, çekişmeler, kavgalar istiyordu.

Yazıt'ın bir başka sorusu şu Toptaş'a: "Öykülerinde imgelerle yüklü şiirsel bir anlatım var. Bunun öyküde bir sakıncası yok mu?"

Toptaş: "Roman tümcesiyle, öykü tümcesi ayrı tatlar bırakmalı. Çünkü roman çok perdelik bir gösteri, öykü tek perdelik... Bu nedenle öykü en ince renklerini giyinmeli ve okurla ilişkiye girdiğinde en vurucu seslerini kullanmalıdır. Bu bakımdan öyküde sözcükleri tek tek tartmak, dilde bir disiplin sağlamak gerekliliği düşüncesindeyim. Öykülerimde imgelerle yüklü şiirsel bir anlatımı yeğlememin nedeni, ilkin yoğunlaşma gerekliliği... İkincisi şiirsel anlatımdan hem yazarken, hem de okurken zevk alıyorum."

Hasan Ali Toptaş bu görüşlerinden sapmadan çalışmalarını sürdürdü ve sürdürüyor. Onun kitaplarının adları bile şiir çağrışımlı:

Bu çalışmalar Ankara Öykü Günleri'nin gün yüzüne çıkan ürünlerini okuyucuya ulaştırıyordu bir bakıma. *Düşler-Öyküler*'den kısa bir süre önce de, İstanbul'da *Adam Öykü* yayımlanmaya başlamıştı. Bu çalışmalar, Ankara ile İstanbul arasında tatlı bir yarış başlattı, ama hep omuz omuza giden, yenme hırsına kapılmadan sürdürülen bir yarış.

Bir Gülüşün Kimliği - Yoklar Fısıltısı - Sonsuzluğa Nokta - Gölgesizler - Bin Hüzünlü Haz.

Ve 1993'te *Yalnızlıklar* adlı şiirsel kitabı yayımlandı. Şurası bir gerçek ki, Toptaş'ın öyküleri öbürlerine göre biraz zor okunan, zor anlaşılan türdendir. Gerçekle gerçekdışı arasında salıncakta gibi olursunuz onu okurken. Sanki tam anlaşılmaya başlandığı an, bunu hisseder etmez anlaşılmaza kaçıyor. Sanırım bunu bilerek yapıyor ve biz okuyucuları da epey tedirgin ediyor. Belki bu durum Toptaş'ın çekiciliği oluyor. Ondan vazgeçemiyoruz. Ürünleri ile Yunus Nadi, Cevdet Kudret gibi önemli ödüller kazanması boşuna değil...

Yazıt'çılar içinde öykücülüğü yanında örgütçülüğü ile de tanıdığım Özcan Karabulut, üniversitelerdeki sağ-sol kavgalarının içinden geliyordu. Hafta sonu toplantılarının gediklilerindendi. Aynı yörenin insanları olmamızdan olsa gerek, konuşmalarındaki güneyli dobralığı, doğrucu davut havası hoşuma giderdi. Karabulut'un ilk kitabı 1984'te yayımladığı *Karşı Öyküler*'dir. 1990'da *Hüzünle Bazı Günler* yayımlandı. Bunu öbür kitapları izledi. Karabulut 1998 Sabahattin Ali ve Orhan Kemal öykü yarışmalarında ödüller aldı. Öykülerinde kentsel bir hava var. Üniversite yıllarının belalı dönemlerinde, kendisinin de yaşayarak tanık olduğu genç insanların trajik yanlarına tutar projektörünü... Onların umutsuzlukları, yalnızlıkları, korkuları, sevinçleri, kaçamak sevdaları, kendisinin de dramı, yaşamıdır. Bu bakımdan inandırıcı, içtenlikli bir dili vardır Karabulut'un. Şurası bir gerçek ki Yazıt'çıların hepsinin temiz, pürüzsüz, yanlışsız Türkçesini Karabulut'un öykülerinde de görürüz. Çünkü onların hepsi edebiyatın bir dil işi olduğunun bilincindeydi. Derginin asıl yükünü taşıyan İzzet Kılıçlı, hevesleri kırılmasın diye, çoğu kez çaylak yazarların gönderdikleri öykülerdeki dilbilgisi yanlışlarını kendi düzeltir, onları yayımlanacak biçime sokardı.

Özcan Karabulut, öyküye yeni bir ivme kazandırmak için ilkin İnşaat Mühendisleri Odası'nda Pazartesi Konuşmaları adı altında edebiyatçılara konuşma olanakları sağladı. Orada günün konuşması irdelenir, sorulu-yanıtlı tartışmalar yapılırdı. Sonra 1997'de Ankara Öykü Günleri'ni başlattı. Okuyucuyu doğrudan doğruya öykü ve öykücü ile buluşturmanın en iyi yolu böylece bulundu. İlkin Ankaralı öykücüleri içine alan olay, yavaş yavaş yurt geneline yayıldı, saygınlık kazandı. Bu çabaların Türk öykücülüğüne getirdiği canlılığı kimse yadsıyamaz. 10 yıldır sürdürülmekte olan Öykü Günleri artık uluslararası bir nitelik kazanmış durumda. Karabulut'un da bir süre başkanlığını yürüttüğü Edebiyatçılar Derneği'nin desteği ile kurumsal bir yapıya ulaşmıştır.

Karabulut, bu çalışmalarla da yetinmeyerek 1997 yılında Adnan Özer'le birlikte *Düşler-Öyküler* adlı öykü dergisini yayımlamaya başladı. Bu çalışmalar Ankara Öykü Günleri'nin gün yüzüne çıkan ürünlerini okuyucuya ulaştırıyordu bir bakıma. *Düşler-Öyküler*'den kısa bir süre önce de, İstanbul'da *Adam Öykü* yayımlanmaya başlamıştı. Semih Gümüş'ün yönetimindeki dergi, öykümüze yeni boyutlar kazandırdı. Bu çalışmalar, Ankara ile İstanbul arasında tatlı bir yarış başlattı diyebiliriz, ama hep omuz omuza giden, yenme hırsına kapılmadan sürdürülen bir yarış.

Tüm bunlarla neyi anlatmaya çalıştım? Aralarında bulunduğum bu üç dört genç yazarın, Yazıt Öykücüleri'nin, 1980'lerde tıkanmaya yüz tutmuş Türk öykücülüğüne, nasıl yeni bir devinim kazandırdıklarına ışık tutmak istedim. İçlerinde bulunduğum, onları yakından tanıma fırsatım olduğu için, yiğidin hakkını yiğide vermek gerek. O bir avuç alçakgönüllü öykücü, günümüzdeki övgüye değer öykücülüğümüzün görünmez kahramanları olmuştur bence. □

CEMİL KAVUKÇU

Öyküleri uzaklarda aramaya gerek yok...

FARUK DUMAN

Sevgili Kavukçu, *Mimoza'da Elli Gram*, *Başkasının Rüyaları*'ndan dört yıl sonra geldi. Bu arada da iki romanın çıktı. Verimli bir yazarsın. Ama bir anlamda öyküye kısa da olsa ara vermiş sayılırsın. Bu arada mutlaka öykücülüğümüzü de izledi. Neler düşündün bu dönemde? Hem kendi öykücü kimliğin, hem de öykü dünyamız ile ilgili olarak?

Bütün bunlara net bir yanıt vermem güç. *Başkasının Rüyaları*'ndan bu yana dört yıl mı geçmiş, diye düşündüm. Bu arada öyküye bir ara verdiysem –ama bir yandan da *Mimoza*'daki öyküleri yazıyordum– bunun bence açıklanabilir bir yanı yok. Öykünün bana ya da benim öyküye bir kırgınlığım olmadı bu sürede. Belki de en güzel yanıt: "Damla kendini tamamlayınca damlar,"dır. Öykülerle buluşmam, onların kapımı çalmasıyla oldu hep. Demek ki bu dört yıl boyunca birbirimizi arama gereksinimi duymadık. Belki biraz yorgunluk vardı, belki de birikim ve yeni bir coşku için uzunca bir "nadas" dönemi gerekiyordu. Aslında öykücülüğümüzde de bir heyecan, bir coşku kaybı yaşanıyor. "Tıkanıklık" de-

mek istemiyorum, dört-beş yıldır süren bir durgunluk bu. Neyse ki, umut veren yeni isimler çıkıyor peş peşe. Bugünkü durgunluğun, yeni bir sıçramanın öncesindeki sessizlik olduğunu düşünüyorum.

Geçen dört yıl içinde ben öykücülüğümüzde neler olduğuna bakıyorum, tabii yeni kitaplar yayımlanıyor, ama senin de belirttiğin gibi bir durgunluk var, arada *Notos Öykü* başlıyor. Ama bundan sözgelimi on yıl öncesi yalnızca öykünün değil, öykünün eleştirisinin de yapıldığı yıllardı. Bu neredeyse bütünüyle kalktı ortadan. Siz genel olarak öykü eleştirisini yeterli buluyor musunuz?
Evet, on yıl öncesi, öykünün konuşulup tartışıldığı, eleştirilip değerlendirildiği canlı bir dönemdi. Ama ondan önceki on yıl öykü dünyamız bugünkünden de durgundu. Bu tür dalgalanmalar doğal. Öykücülüğümüz zaman zaman yorgun düşüp dinleniyor, güç toplayıp kaldığı yerden yoluna yeniden devam ediyor. Aradaki durgunluklar gelişip zenginleşmesi, yükselen bir çizgi izlemesi için engel oluşturmuyor. Ama günümüz için daha önceki dönemlerden farklı bir durum söz konusu. Öykü eleştirisi gittikçe gücünü kaybediyor. Gençler eleştiriye ilgi duymadığı için yeni eleştirmenler yetişmiyor. Eleştiri yok demiyorum, var tabii, ama yetersiz diyorum. Bu, önümüzdeki yıllar için kaygı verici. Çünkü eleştirinin olmadığı bir edebiyat ortamı düşünülemez.

***Mimoza'da Elli Gram* da *Başkasının Rüyaları* gibi öyküleri birbirine bağlayan bir kitap. Yani tek tek okunabilen bu öyküler aynı zamanda bir roman dokusu da taşıyor. Bunun bir öykü kitabı için ne gibi avantajları var?**
Bunun öyküye bir getirisi olur mu, olmaz mı diye hiç düşünmedim. Öyküler arasında gezinmek, aynı kişilerle farklı öykülerde karşılaşmak hoşuma gidiyordu. Her öykü, kendi içinde bütünlüğü olan bir dünyadır. Öykü kitaplarının romanlar gibi bir solukta okunamaması, kitaptaki bir dünyadan başka bir dünyaya o kadar kolay geçilememesindendir. Beğendiğiniz bir öykünün tadına varmak için okumaya ara verebilirsiniz. Belki öyküleri birbirine bağlayan bu bağ, birinden öbürüne geçişleri kolaylaştırıyordur. Dediğim gibi, böyle bir kolaylık sağlasın diye yapmadım bunu. *Başkasının Rüyaları*'yla bunu sonlandırmayı düşündüm. Çünkü artık birbirine bağlanan öykülerden sıkılmıştım. Bence sonlandırdım da. *Mimoza'da Elli Gram*'da sözünü ettiğin biçimde bir bağ yok öyküler arasında. Uzaktan uzağa bir roman dokusu taşıyabilir ama, uzun bir öykü olarak da bakılabilir bu kitaba. Ressam Rasim'im gözünden Mimoza sakinlerini tanıyoruz. Buradaki bağ, bir mekân. Olaylar tek bir mekânda geçtiği için, ister istemez kişiler de birbirinin öyküsüne karışıyor.

Öykücülüğümüz zaman zaman yorgun düşüp dinleniyor, güç toplayıp kaldığı yerden yoluna yeniden devam ediyor. Aradaki durgunluklar gelişip zenginleşmesi, yükselen bir çizgi izlemesi için engel oluşturmuyor.

Sizin öyküleriniz, çoğu zaman tanıdık kahramanları kullanıyor, böylece, bana göre topluca bakıldığında, Cemil Kavukçu'nun kişileri aynı zamanda birer simgeye de dönüşüyor. *Mimoza'da Elli Gram* sanki bu kişileri bir araya toplama çalışması gibi. Benzer bir şey *Başkasının Rüyaları*'nda da vardı. Bunun nedeni ne?
Neden yazdığımı açıklayamadığım gibi bunun nedenini de bilmiyorum Faruk. Küçükken çizgi romanlar okurdum. Örneğin, bir Tommiks'le Çelik Bilek ya da Kinova neden bir serüvende karşılaşmazlar diye düşünürdüm. Aynı serüvende olmaları da gerekmiyordu, ormanda karşılaşıp selamlaşmaları bile yetecekti bana. Ama bir türlü karşılaşmıyorlardı. Sonra büyüyünce, yazmaya başlayınca, yani elime fırsat geçince bunu yaptım galiba. Şaka bir yana –daha önce de söyledim– hoşuma gittiği için böyle yazdım. *Başkasının Rüyaları*'nda kişileri bir araya toplama çabam vardı ama *Mimoza*'da hepsi oradaydı zaten.

Bu aynı zamanda bir Cemil Kavukçu coğrafyası çıkarıyor karşımıza. *Mimoza*'nın kapağını açtığımızda, İkizce'nin resmiyle birlikte sanki bu coğrafyaya önce şöyle bir uzaktan bakıyoruz. Sizin böyle belirli bir coğrafyanın hikâyesini yazmak gibi bir düşünceniz oldu mu hiç? Marquez ya

Cemil Kavukçu: "Aradan aylar geçtikten sonra bir gün Mimoza ile ilgili bir şeyler karalamaya başladım. Bunun bir kitap boyutuna ulaşacağını düşünemiyordum bile."

da Faulkner gibi?

Böyle bir düşüm oldu. İnegöl'ün hikâyesini yazmak istedim. Ama –öykülerimde belirtmesem de– İnegöl'ü, orada yaşayanları ve yaşananları öyle çok anlattım ki, bu düşün içini boşalttım. Elimdeki malzemeyi bunu gerçekleştirmek için değil, zamanlı zamansız kapımı çalan öykülerde harcadım. Bundan bir pişmanlık duyduğumu söylemiyorum. Olan düşüme oldu. Arada kendimi şöyle avutuyorum: İstediğin gibi olmasa da sen bir coğrafyanın hikâyesini anlattın.

Aslına bakarsanız öykü kişilerinin zaman zaman böyle güçlü bir şekilde işaret edilmesi, bir araya toplanması eleştirmenler için de çok önemli. Semih Gümüş daha önce sizin Türk edebiyatını yeni tiplerle tanıştırdığınızı söylemişti.

Öykülerde yazdıklarım her zaman, her yerde gördüğümüz tipler. Edebiyatımız için yeni olmaları, yeterince bu alana konuk edilmemelerinden kaynaklanıyor. Aslında öyküleri uzaklarda aramaya gerek yok; bütün şaşırtıcılıkları, ilginçlikleri ve özgünlükleriyle çok yakınımızdalar. Onlarla iç içe yaşıyoruz ama pek farkında olamıyoruz.

Ben biliyorum da, burada bir kez daha yakından izlesek *Mimoza'da Elli Gram*'ın ortaya çıkışını.

Kitaptaki desenlerin çizeri Cemil Küçükfilibe, lise yıllarından arkadaşım. 1983 yılında yayımlanan ilk kitabım *Pazar Güneşi*'nin kapağını o çizmişti, yirmi dört yıl sonra çıkan *Mimoza'da Elli Gram*'ın kapağında da onun çizgileri var. Arkadaşım Bursa'da yaşıyor ve Mimoza adlı birahanenin müdavimlerinden. Orada kâğıt peçete üzerine resimler çiziyor. Her görüştüğümüzde de çizdiklerini gösteriyor, Mimoza'dan hikâyeler anlatıyordu. 2004 yılının sonbaharında Bursa'ya gitmiştim. Cemil'le buluştuğumuzda beni Mimoza'ya götürdü, arkadaşlarıyla tanıştırdı. Duvardaki bir pano onun çizdikleriyle kaplıydı. Resimleri incelerken böyle bir çalışma fikri doğdu. Resimlerden yola çıkarak oradaki tiplerin ve onun hikâyesini yazacaktım. İçki sofralarında yapılan projelerin, verilen sözlerin pek geçerliği yoktur. Hemen yazmaya başlamadım, o da, "Ne oldu?" diye sormadı. Bunun yaşama geçeceğine ne o inanıyordu ne de ben. Aradan aylar geçtikten sonra bir gün Mimoza ile ilgili bir şeyler karalamaya başladım. Bunun bir kitap boyutuna ulaşacağını düşünemiyordum bile. Benim için en büyük güçlük, var olan bir mekândan ve kişilerden yola çıkıp bunları kurgu dünyasına taşımaktı. Ortaya, öyküye uzak bir Mimoza belgeseli ya da yaşam tutanağı çıkmasından korka korka yazdım.

***Mimoza'da Elli Gram*'ın ana kişisi, Ressam... Kitabın İnegöl'le ve Cemil Küçükfilibe'nin resimleriyle olan ilişkisini bildiğimiz için, ben bir de ressam Cemil Kavukçu'ya sormak isterim, belki bizi o yılların İnegöl'üne götürür; taşrada ressamlık nasıl bir şey?**

Söyleşinin sınırlarını aşacak kadar uzun bir hikâye bu. Belki başka bir yazının konusu olur. Cemil Kavukçu hiçbir zaman ressam olmadı ama bunu çok istedi, ressam olma düşleri kurdu, resimler yaptı. 1970 yılında, Cemil Küçükfilibe ve bir arkadaşı ile birlikte, çöktü çökecek ahşap bir evi atölye olarak kiralayacak kadar bu masala inandırdı kendini. 1973 yılında, yine Cemil Küçükfilibe ile birlikte Ankara'da, Halkevleri Genel Merkezi salonunda ilk ve son yağlıboya resim sergisini açtıklarında da amacına iyice yaklaştığını düşündü. Sonra bu ilişki bitti, dedim ya, uzun bir hikâye bu. Unutmak istediğim, canımı yakan bir yanı da var. Taşrada, saç uzatmanın, dar İspanyol paça pantolon giymenin bile birçok şeyi göze almak olduğu o yıllarda, kimsenin bir şey anlamadığı resimler yapmak bir çılgınlıktı. İnegöl'de değil de küçük bir Paris'te yaşadığımızı düşünecek kadar bulutların üstündeydik. Yani... Dediğim gibi, hikâye çok uzun. □

Ad .....

Soyad .....

Adres .....

.....

Semt ..... İlçe .....

Şehir .....

Posta kodu .....

Telefon ..... E-posta .....

Abonelik tercihi ❑ 1 yıllık (altı sayı) abonelik 45 YTL ❑ 2 yıllık (on iki sayı) abonelik 80 YTL

Yurtdışı 1 yıllık 40 € – 2 yıllık 75 €

Ödeme tercihi

❑ Havale/EFT
Garanti Bankası
Semih Gümüş
068-6612006 numaralı hesaba
abonelik ücretini yatırabilirsiniz.

❑ Posta Çeki
5287565 numaralı hesaba
abonelik ücretini yatırabilirsiniz.

Başlangıç sayısı ❑

Bu formun aslını ya da örneğini doldurup 0212 252 38 05 numaralı faksa gönderiniz.

NOTOS ÖYKÜ

Edebiyat dergilerinden ne beklersiniz?

NotosÖykü'nün özgünlüğünü belirleyen yanlarından birinin okurlarıyla karşılıklı ilişkisi olduğunu bize okurlarımız da söylüyor. İstanbul Kitap Fuarı'nda Notos Kitap standına gelen okurlarımız *NotosÖykü*'nün apayrı bir dergi olduğunu bize o kadar sık belirttiler ki, Demek ki amacımıza yaklaşıyoruz, diye düşündük. Bunlar boş sözler değil. *NotosÖykü,* okurlarını etkin ve eylemli okura dönüştürmek istiyor. Bu onun varlık nedenlerin den biri. Bu sayının **Günlerin Getirdiği** bölümünü okurlarımızdan gelen yorumlara ayırıyoruz. Tartışma çağrısını Notos Blog'da yapmıştık, oraya gelen yorumları *NotosÖykü* sayfalarına taşıyoruz. Notos Kitap, *NotosÖykü*, Notos Blog, yakında gelecek Notoskitap.com internet sitemiz okurlara uzaktan bakan dünyalar kurmak yerine, dört koldan edebiyat ve kültür hayatımızı okurlarımızla birlikte adımlamak için çalışıyor.

Edebiyat dergilerinden ne beklersiniz? sorusuna gelen yorumları yayımlamanın yeterli olduğunu düşünüyoruz. Bu yorumlara ayrıca yorum eklemeye gerek olmadığı belli. Yeter ki anlamlı, işlevli, somut sonuçlar versin. Bunu almak da bize düşüyor.

Eleştirisiz edebiyat dergisi olur mu?

Öncelikle edebiyat dergilerinin varlıksal bir sorunu olduğunu düşünüyorum. Çıkarılması planlanan dergi, *NotosÖykü* ya da *Yasakmeyve* gibi, sadece bir türe odaklanmıyor, *Kitaplık* ya da *Varlık* gibi daha genel bir çerçeve belirliyorsa da, bu dergiler de eninde sonunda yine belli türlere bilinçli ya da bilinçsiz olarak kayıyor.

Bir tiyatro oyununun edebiyat yanı neden bir romanınki kadar ele alınmıyor bir yıllık sayılar boyunca? Bunu belirleyecek olanlar dergilere yazı yazanlar ise, yayın yönetmenlerinin karar verme yetkisi bulunmuyor mu? Böyle olduğunda bir türe özgü dergi olmaktansa, daha geniş kapsamlı bir edebiyat dergisi planlamak ne için?

Bir nokta daha var ki; o da "edebiyat dergisi" kavramının varlıksal sorunu. Edebiyat dergisi eleştirisiz düşünülebilir mi? Yazar-metin-okur üçlemesinin ilişkilerini inceleyecek, metnin bugünkü edebiyat ortamına yansımasının ve anlamlandırılmasının kaydını tutacak eleştiri yazıları ilk anda edebiyat dergilerinde değil de, nerede yapılacak acaba? Bu kayıtlar tutulmadığı zaman edebiyat tarihçiliğinin o dönemin edebiyat ortamını inceleyeceği etkin araçlar hangileri olabilir ki? Bugün ise dergilerimizin çoğunda kastettiğim türden eleştiri yazılarının olmadığına inanıyorum. Eğer tanıtım yazıları yeterli ise, bunları zaten birçok gazetenin nitelikli ya da niteliksiz kitap eklerinde bulabiliyoruz. Edebiyat dergilerimizde gerçek eleştiri yazıları niye yok?

Bunun nedenini, edebiyat ortamının kalemleri arasında sağlıklı bir ilişki olmamasına mı bağlamalıyız? Burada iş yine "Eleştiriyi ne kadar kaldırabiliyoruz"a dayanıyor sanki. Bir eleştirmen ne kadar biliyor sorumluluğunu? Bu gibi sorular eminim benden önce de yüzlerce kez sorulmuş ve tartışmaya açılmıştır ve bunları okuyanlar belki de, "Şu gence bak, bizim yıllanmış tartışmalarımızı yeni sayıyor" da diyebilecektir.

O zaman, çözüm? Nedense herkes aynı dertten yakınıyor ama çözüm için kimse bir değişiklik yapmıyor. Kısaca, eleştirisiz bir edebiyat dergisinin varlık sorunu ya da çıkış amacı nerede kalır acaba?

SEZA ÖZDEMİR

Yazarlara arka çıkmak...

Ben yazarlara arka çıkılmasını beklerim. Gazetelerin kitap eklerinde de yazarların aslında ne kadar kimsesiz olduğunu anlatan, onların sorunlarının paylaşılabildiği bir sayfa olsun istiyorum ya, reklam vereni yayınevi olan yayınların bu konuda kararsız kalacağını düşünüyorum. Biliyorsunuzdur, hâlâ kitabı yayımlandığı için telif isteyebileceğini bile düşünmeyen, düşünemeyen yazarlar var.

TİJEN –

Türk edebiyatı tartışmıyor

NotosÖykü'nün birinci yılı doldu. Şimdi bir basamak yukarıda, okurlarıyla ilişkisinde kendine daha güvenli olduğu gibi, okurlarına da daha güven veriyor.

Gelen ürünlerden derlenenlerle toplama bir dergiden yana olmadığımı söylemeliyim ilkin. Benim için iyi bir dergi, yayın politikası çerçevesinde, yayın yönetmeni tarafından oluşturulan bir dergidir. Böyle bir dergi gelen ürünlerin toplamından oluşmaz, tam aksine, seçilen konuya ilişkin yazılar istenir, yazdırılır. Hatta mümkünse her dergide yazmayan, az yazan ama iyi yazan insanlar yazmaya yönlendirilir.

Düşünce üretmekte, özellikle yazıya ilişkin deneyimlerini yazıya ilişkin düşüncelere dönüştürmekte son derece tembel olduğunu düşündüğüm Türk yazarları bu tür yazılara yönlendirilebilir. Bunu şairler daha çok yapıyor, şiir üzerine kendi deneyimlerinden yola çıkarak düşünce üretiyorlar. Ama romancılarımız, özellikle öykücülerimiz bu konuda çok tembel. Diğer ülkelerin edebiyatlarında, M. Duras'dan Cortázar'a, Sartre'dan Calvino'ya, Butor'dan Kundera'ya kadar pek çok yazar yazdıkları türe ilişkin deneyimlerini yazıya dökmüş, yazdıkları türün tarihsel gelişimine kendi deneyimleriyle bakmış ve o türün gelişimine katkı sunmuşlar. Bunun öncülüğünü neden dergiler yapmasın. Örneğin Yaşar Kemal kendi romancı deneyimlerinden yola çıkıp roman üzerine düşünce üreten yazılar yazsa nasıl müthiş bir eser bırakmış olurdu bize.

Bu sadece o tür için değil bütün bir edebiyatımızın ivme kazanıp sıçraması için önemli bence. Akşamdan sabaha olmaz elbette bu, ama uzun vadede edebiyatımız çok şey kazanır. Aklıma Kemal Tahir'in roman notları geliyor. Kemal Tahir'in romancılığı tartışılabilir, ama roman notlarının öğreticiliği kuşku götürmez.

Dergilerimiz tartışma ortamları yaratabilmeli. Tartışmıyor Türk edebiyatı. Tartışmalar da edebiyat üzerine düşünmenin bir yolu değil mi? Bir tartışma kültürü oluşturabildiğimiz söylenemez. Tartışmalar hemen başka yerlere çekilip edebiyat dışına çıkabiliyor. Bunu da özellikle düzyazı edebiyatımız için söylüyorum.

Tartışma kültürümüzün olmayışı ve tartışmaların başka yerlere çekilmesi eleştiri dünyamızı da etkilemiyor mu? Neden eleştirmenlerimiz hep sevdikleri kitapları yazıyor, kötü kitapları eleştirmiyorlar, denir ya hep. İşte bunun nedeni eleştirdiğinde başına geleceklerden korkması olmasın sakın. Hele hele gençse iyice çekinmez mi? Örneğin Semih Gümüş roman üzerine bir eleştiri yazmıştı, sonrasını bilenler biliyor. Ya da Fethi Naci kaç yazarla eleştirilerinden dolayı küs yaşadığını yazmamış mıydı bir yerlerde. Eleştirmenlerden ya da eleştirinin olmamasından yakınanlar değil midir biraz da bunun suçluları? İsterler ki hep kendileri için iyi şeyler yazılsın. Kötü de yazılsın ve sen onu yazanla tartış, ama edebiyat içinde kalarak tartış.

Bu bize dayatılan edebiyatı sorgulamamızı getirecektir. Has edebiyat dedikleri şeye ulaşmamıza kapı aralayacaktır. Türk edebiyatı bugün korkmadan düşünce üreten yazarlara ihtiyaç duyuyor. Belki o zaman beklenen yazar da gelecektir.

KADİR –

Edebiyat herkese ait

Edebiyat dergileri yalnızca belirli bir kesime değil, her kesimden insana hitap edebilmeli. Yanlış anlaşılmasın, bunu popüler kültürün etkisi altında yapmamalı elbette. Edebiyat, evrendeki her varoluştan ilham alabiliyorsa, edebiyat dergileri de her insana bir şey anlatabiliyor olmalı. Yalnızca entelektüel geçinen insanların okuduğu ve sırf bu yüzden çok az satan dergiler kendi eksenlerinde dönüp durmaktan başka işe yaramıyor.

Oysa edebiyat yalnızca, itinayla yazarları ve yapıtlarını takip edenlere ya da bir araya geldiklerinde yazarlar ya da yapıtlar hakkında süslü püslü laflar edebilenlere ait değil. Edebiyat, cebinde yalnızca bir tost alacak kadar parası olan küçüçük bir ilkokul çocuğuna da, cezaevindeki kimsesiz bir mahkûma da, tek dünyası penceresinden görünen manzarası olan yatalak bir hastaya da ait. Edebiyat tüm bu insanlardan ilham alıyorsa, onlardan besleniyorsa, öyle ya da böyle onlara da elini uzatmalı. Edebiyat dergileri kasıntılı hallerinden kurtulup halka inmeli. *Notos Öykü* insanlara daha yakın durma çabası içinde...

AYŞEGÜL YAVUZ

Seçkin ile popüler arasında köprü kurmalı

Edebiyat dergileri, seçkin ile popüler arasındaki köprüyü kurabilmeli, seçkin olanın lehine tabii. Okur ile seçkin edebiyat arasındaki uzak yolu kısaltabilmeli... Edebiyat denizine erişim için, umarım kaba bir tanım olmaz, bir ara durak olmalı, tabii bu, onun düzey eksikliği anlamına kesinlikle gelmemeli.

AYDIN ÖZTÜRK

İyi öykü ve şiir görebilmek

Tartışmaya, edebiyat dergileriyle film festivalleri arasında bir bağlantı kurarak katkı yapmak istedim.

Bir film festivalinin programı açıklandığında, adını hiç duymadığımız ya da vizyona girmesi pek olası olmayan filmleri seçmeye çalışıyoruz. Bunların dışında, çok sevdiğimiz yönetmenlerin yeni filmlerini de liste başına alıyoruz. İkisi arasındaki dengeyi kurduktan sonra (hem bilet fiyatı hem de zaman ayırma konusundaki denge), yazık ki bazen festivalden tatmin olarak ayrılamıyoruz. Çünkü adını duymadığımız o filmleri seçerken, festival seçicileri bizim kadar hassas olmayabiliyor ve hayal kırıklığı yaşayabiliyoruz. Festivalde izlediğiniz filmlerin yüzde 40'ını iyi bulmuşsanız, bu neredeyse iyi bir oran oluyor. Genel kabul görmüş bir zevke hitap etmekten ziyade farklı ilgi ve zevklere de yönelmek festivallerin bir felsefesi olabilir, çok da normal buluyorum, ama bütçesi kısıtlı olanlar için bu bazen dayanılmaz olabiliyor.

Edebiyat dergilerini takip etmeye henüz başladım. Halihazırda oluşan beklentim de, işte biraz önce anlattığım gibi, festivallerden beklentilerimle örtüşüyor: Seçerken çok hassas ve ölçülü davranılmış, iyi öyküleri ve şiirleri görebilmek. En azından başlangıç için, mazur görülebilecek bir beklenti olduğunu düşünüyorum.

Yeni (ya da genç, artık hangisi uygun görülürse) yazarlara zaman ve yer ayrılması konusu ise biraz çetrefilli olmalı. Yazan çok, yazı gönderen çok, ama herkesi tatmin edici bir çözüm üretebilmek editörler için de çok zor olsa gerek. Bir paragraflık bir yanıt almak ya da başka bir paragrafta sıralanmış isimlerin arasında kendi isminizi görerek "olmamış" yorumunu görmek bazen heyecanları söndürebiliyor. Sorundan bahsediyorum evet, ama bir çözümle gelemiyorum. Şu an için bunun etkili bir şekilde halledilmesi pek de mümkün değil galiba. Yine de daha çok sayfa ve zaman ayrılmasını talep etmekten hicap duymuyorum.

ALİ –

En büyük görev editöre düşüyor

Bir spekülatif kurgu blogcusu olarak konuşacak olursam, edebiyat dergisi bilimkurgu, fantastik kurgu, korku gibi türlere de yer vererek Türk yazınında bu dalların filizlenmesine fırsat tanımalı. Bunu öncelikle yeni yazarlara yol açarak yapmalı ve okuyucuyu yazmaya teşvik etmeli. Dahası okuyucuyu aktif hale getirip katkı sağlamasını beklemeli –eleştiri ya da kurgu.

Bu noktada da en büyük görev editöre düşüyor. Örneklerle açıklamam gerekirse: Gernsback gibi bir türü ortaya çıkarabilir ya da Campbell gibi bir türü "Altın Çağ"a taşıyabilir. Böylesi bir gücü elinde barındırırken, bunu Yeni'den yana kullandığından emin olmalı.

"KAHPECÜCE"

notoskitap.blogspot.com

Her gün bir kez tıklamak yeter.

KADİR YÜKSEL

Halamı Getiriyorum

KOCA OTOPARKTA ZAR ZOR BULABİLDİĞİM BİR BOŞLUĞA BİRKAÇ MAnevrayla park edebildim arabamı. Kan ter içinde kalmıştım. Kapıyı açınca ağustos sıcağı vurdu yüzüme. Dört gündür yıkanamamıştım. Ev yok ki... Sağ kolumu biraz kaldırıp koltukaltımı kokladım etrafa belli etmemeye çalışarak. Kokuyordu. Arabayı kilitledim. Az ilerde park etmiş, çevre illerden birinin belediyesine ait cenaze yıkama aracının önünde bağrışmalar vardı. Kavga ediyordu birileri. Büyüyeceğe benziyordu. Cenaze aracının hemen önünde, büyük bir masanın üstünde siyah torbalara sarılı iki cenaze duruyordu. Başı takkeli bir adam, cenaze namazı için etraftakilerin saf tutmasını sağlamaya çalışıyordu. Kalabalığın arasından sıyrıldım, buz pateni salonunun büyük kapısından içeri girdim.

Kapıdaki er, ne dediğimi bile dinlemeden eliyle koridoru gösterip "sağdaki ilk oda" dedi. Koridora yöneldim. Jeneratör sesiyle yankılanıyordu salon. Ölü kokusu iyice ağırlaştırmıştı havayı. Sabah ilk gittiğim buzhanede elime tutuşturdukları ağızlığı cebimden çıkarıp ağzıma taktım. Üst kısmını biraz daha yukarı çekip burnumu da kapadım. Aslında sabahtan beri alışmıştım bu kokuya. Sabah sabah buzhanede kokuya dayanamayıp kusmuştum. Onca işin arasında bir de benimle uğraşmışlardı askerler. Alışmışlar, kaç gündür... Tansiyonum da düşmüştü, çömeldiğim yerden doğrulamamıştım bir süre. Koridorun başına geldiğimde sağdaki ilk odadan ağlayarak bir kadının çıktığını gördüm. İki yakını kollarından tutmuş sakinleştirmeye çalışıyorlardı. Yol verdim. Zorlukla ilerlediler. Daha koridordan çıkmadan bayıldı kadın, olduğu yere yığıldı. Yanındakiler de tutamadılar. Etraftan koşturanlar oldu. Karga tulumba kaldırıp götürdüler.

Sağdaki ilk odaya girdim. Ağızlığımı gevşetip boynuma indirdim. Pencerenin önünde bir astsubay dışarıda olup bitenleri seyrediyordu. İçeriye girdiğimi fark edince döndü. Gözlerini sildi. Masasına geldi.

"Kavga ediyorlar. Cenaze yıkatma sırası için... Ölünün değil ama onların acelesi var," dedi. Palaskasını çıkarıp masanın üzerine bıraktı, yakasının bir düğmesini çözdü. "Biraz önce bir kadına kızının cenazesini teslim ettim. Torununuysa bulamıyorlarmış, altı yaşında..." Masasına oturdu. Kendini zor tutuyordu.

"Sizin ne vardı?" dedi. Duraksadı, sıkıntıyla gülümsedi. "Kusura bakmayın, bazen ne dediğimizi bilmiyoruz. Çocuğunuzu paten kursuna getirmediniz herhalde."

"Siz de haklısınız," dedim. "Bekirpaşa'dan buraya getirilen cenaze olup olmadığını öğrenebilir miyim?"

"Bekirpaşa'dan buraya gelmez. Gene de bir bakalım."

Önündeki listelerden ayrı olarak bölgelere göre düzenlenmiş başka bir liste çıkardı. Kâğıtların arasında kalemini aradı. Önündeki siyah ciltli defterin arasında buldu. Kalemini listelerin üzerinde dolaştırarak Bekirpaşa'yı aramaya başladı.

"Bekirpaşa'dan devlet hastanesi morguna nakil var. Orası dolunca da Sakızlı ve Kırankaya Buz Tesislerine nakil yapılmış. Bu iki buzhaneye baktınız mı?"

"Sabah ikisini de dolaştım. Onların kayıtlarında çıkmadı."

"Kimliği belirlenemeyenlerin arasında olmasın?"

"Kimliği belirlenemeyenlerin tamamını buraya naklettiklerini söylediler."

"Yok canım, daha neler, hepsi değil. Dünden beri bazılarını buraya topluyoruz. Oradan da mı getirilmiş? Adı neydi cenazenizin?"

"Daha kesin değil öldüğü. İki gündür arıyoruz. Babam hastaneleri dolaşıyor, ben..."

"Kusura bakmayın, alışkanlık..."

"Nezahat Cangül."

"Önce kimliği belli olanlara bakalım."

Kimliği belli olanların listesini önüne çekti. Harf sırasına göre dizilmiş listenin bir kısmı bilgisayar dökümüydü, bir kısmı elle yazılmıştı. N harfiyle başlayan sayfaları buldu. Kalemini isimlerin üzerinde gezdirerek taradı. Bir yandan da halamın ismini mırıldanıyordu. "Nezahat, Nezahat, Ne-za-hat, Ne-za..." Bulamadı.

Ölü listelerinde adını bulamadıkça umutlanıyorum. Ama bir yandan da içimdeki tedirginlik artıyor. Peki, nerede bu kadın? Yerin içine girmedi ya... Vinçler çalışıyor, binanın molozları kenara çekiliyor... Halam yok! Gören de yok... Kimi yaralı olarak çıkarıldığını, hastaneye taşındığını söylüyor, kimi öldü, diyor. Komşular, sokağın sakinleri can derdinde, kimsenin kimseyi görecek hali yok. Zamanında yetişemedik ki... Enkaza ulaştığımızda kurtarma çalışmaları sona yaklaşmıştı.

"Kimliği belirlenemeyenlere bakmak istersiniz herhalde."

Kimlik belirlemek için sayısız ölüye bakmak zorunda kalırsam nasıl dayanırım, diye düşünüyordum sabahtan beri. İşte şimdi... Çaresizim...

"Evet, bakmak istiyorum."

"Nesi oluyorsunuz?"

"Yeğeniyim. Halam olur."

"Yakın zamanda görmüş müydünüz?

"Onun yanında kalıyorum ben. Birkaç günlüğüne babamları ziyarete gitmiştim Bursa'ya."

Önüne bir dosya kâğıdı çekti. Adımı sordu. Söyledim. Yazdı. Halamın adını yazdı. Adresi sordu. Telefonu sordu. Söyledim. Kendi adresimi sordu. Halamın adresiyle aynı olduğunu söyledim. Bursa'daki adresi sordu. Cep telefonumu... Hepsini yazdı. Kimliği burada belirlenenlerin listesinden sıra numarasına baktı. Bir kâğıt çekti önüne. Kırmızı tükenmezi buldu. 1342 yazdı büyük büyük, altına halamın adını yazdı. Aynı numarayı biraz önce doldurduğu kâğıda da yazdı.

"Paten sahasının girişinde erler var. Bu numarayı onlara verin, size yardımcı olsunlar," dedi, numarayı yazdığı kâğıdı uzattı.

***

Esmer ve iri yarı olan er boynuna doladığı mendili çözüp ağzını, burnunu kapatacak şekilde bağladı. Paten sahasının kapısını açıp yol verdi. Girdim. Ağızlığımı tekrar ağzıma

kaldırdım, burnumu kapadım. Er öne geçip yürümeye başladı. Buz pateni sahasının tamamı ölülerle kaplıydı. Kimisi siyah torbaların içindeydi, kimisi sağdan soldan bulunan çarşaflara, battaniyelere sarılmıştı. Askeri battaniyelere sarılı olanlar çoğunluktaydı. Pek de düzenli olmayan bir şekilde sıralanmışlardı. Giriş bölümündekiler kimliği belli olanlardı. Her birinin üzerine isimlerinin yazılı olduğu bir kâğıt iliştirilmiş ve numaralandırılmıştı. Aralarında sadece yürüme yolu bırakılmıştı. Kaymadan yürüyebilmek için yürüme yolunun bir kısmına halı serilmiş, kalan kısmına da, sağdan soldan bulunan kutuların kartonları yerleştirilmişti. Halılar da kartonlar da su içindeydi. Elektrikler olmadığı için çalıştırılan jeneratörlerin gücü buzun erimesine engel olamıyordu. Giren çıkan onca insan vardı, bir de her dakika getirilen cenazelerin sıcaklığı... Bazı bölgelerde bir iki santime kadar yükselmişti su. Halıda yürürken su almaya başladı ayakkabılarım. Aldırış etmedim. Biraz önce koridordan çıkarken bayılan kadın ve yanındakiler bir cenazenin başında ağlaşıyorlardı. Erler cenazenin başına bir sedye getirmişlerdi. İyice sarıp sarmaladılar cenazeyi. Sonra yakınlarının da yardımıyla sedyeye koydular. Kadının kollarına girip kaldırdılar. Buz sahasının üstünde güçlükle yürütebiliyorlardı sedyeyi. Hemen kenarlarından yürüyüp gitti bana yardımcı olan esmer er. Geçerken "başınız sağ olsun" dedim adamlardan birine. "Sağ olun, sizin de..." dedi adam. Ne diyeceğimi bilemedim... Daha belli değil... Er ilerlemişti. Hızlandım yetişmek için.

Kimliği belli olmayanları öbürlerinden ayırıp paten sahasının sonuna dizmişlerdi. Üzerlerinde sadece numaraları yazılıydı. Battaniyeleri, çarşafları, sürekli açılıp kapatılmaktan olacak, sağa sola kaymıştı. Kiminin saçları, kiminin kolları, bacakları örtülerinin dışına taşıyordu. Siyah torbada olanlar tamamen kapalıydı.

Er sırayla ölülerin yüzlerini açmaya başladı. Önce yüzlerini açıyor, tanımam için yeterli olmazsa cenazenin örtüsünü tamamen kaldırıyordu. İlk baktıklarımda yüzlerini görmem yeterli oldu. Her "bu değil" deyişimde içimde biraz daha büyüyordu yaşadığına ilişkin umudum. İnsan sevinsin mi, üzülsün mü, şaşırıyor. Karşımda yüzlerce ölü yatıyor, her baktığım ölünün halam olabileceğini düşündükçe sersemliyorum. Halam olmadığını görünce içimde bir rahatlama... Ama hemen ardından öbür ölünün başına geçiyoruz... Aynı sersemleyiş... Siyah torbalardan birini açıyor esmer er. Halam olmadığını görünce seviniyorum, ama karşımda bir ölü var, hem de gencecik! Bir kadının yüzünde duraksıyorum. Kadının yüzü tanınmaz halde. Mosmor, yapısı değişmiş... Çarşafı kaldırmasını istiyorum erden. Düşüp yığılmamak için kendimi zor tutuyorum. Dizlerimin bağı her an çözülebilir. Halam mı? Morarmış, şişmiş... Kararmış... Üstü başı toz toprak, geceliği yırtık pırtık, kan içinde... Kafamı sallıyorum. Hayır, değil... Halam değil... Parmağının etine kaynamış alyansından anlıyorum halam olmadığını. Boyu posu, yüz şekli çok benziyor... Ölüyü tekrar çarşafına sarıyor er.

Birkaç ölüye daha bakıyorum. Daha fazla bakamayacağım. Hadi hala, buradaysan çık karşıma n'olur. Nerdesin? Dün hastanelerin morglarını dolaştım. Bugün buzhaneleri... Burası son. Eğer burada da yoksan nerdesin? Yaşıyor musun? Yıkıntıların arasında da yoktun. Koca dozerlerden biri seni kepçesine takıp... Yeter, bu işkenceyi yapma artık bana.

Siyah torbaya konulmuş bir cenazeyi açıyor er. Tam kapatacakken durduruyorum. Torbayı iyice açıyor. Rahatlıyorum... Dayanamayacağım diye korkuyordum, ama şimdi gülümsüyorum. Yüzüne şaşkınlık oturmuş. Gözlerinin biri yarı açık. Başı iyice omzuna yapışmış. Kan yok yeni yeni morarmaya başlayan vücudunda. Yanaşıp çöküyorum başucuna. Ağlamak için değil, son kez pamuk saçlarını okşamak için. "Burada mıydın, hala!"

***

Kadir Yüksel İzmit'ten her yere uzanıyor. Öykü yazmakla yetinmeyip öykü ve edebiyat dergileri çıkarma tutkusunu da ara sıra yaptığı denemelerle sınıyor. *Yelkovan*'dan sonra beklemede.

"Başınız sağ olsun" diyor, astsubay.

"Sağ olun."

Esmer er elimdeki kâğıda halamın cenaze torbasındaki numarayı yazmıştı. Kâğıdı astsubaya uzatıyorum. Biraz önce kimlik bilgilerimi, adresimi yazdığı kâğıdı arayıp buluyor. Eliyle sandalyeyi gösteriyor. Oturuyorum. Masanın üzerindeki sigaraya takılıyor gözlerim. Astsubay fark ediyor. Sigara paketini ve çakmağı uzatıyor. Bir sigara alıp yakıyorum. Paketi yerine bırakıyorum. Masanın yanındaki dolabı açıyor astsubay. Dolap, ölülerin üzerinden çıkan eşyalarla dolu. Hepsi poşetlenmiş, numaralandırılmış. Halamın cenaze numarasına bakıyor tekrar. Numarayı mırıldanarak dolabın içinde arıyor. Alt raflardan birinde buluyor. Masanın üstüne koyuyor. Torbada fazla eşya yok. Takıp takıştırmayı sevmezdi halam. Bilezik takmazdı, alyansı da yoktu, hiç olmamıştı. Saati, bir de geçen yaş gününde armağan ettiğim tek taş yüzüğü...

Daha önce yazdığı bilgilerden yararlanarak bir tutanak hazırlamaya girişiyor astsubay. İki dosya kâğıdının arasına karbon koyup toplu iğneyle tutturuyor. Yazıcı arızalanmış sabah, karargâhtaki yazıcıyı istemiş ama daha getirememişler, bu hengâmede kimi bulup da gönderecekler, ancak yarın sabah gelmeden önce kendisi uğrayıp alacakmış. Elle yazıp bitirdi ölü teslim tutanağını. Altına kişisel eşyaların teslim edildiği notunu düştü. Torbadan çıkan iki parça eşyanın dökümünü yazdı. Alt köşeye benim adımı yazıp tarih attı. İmzalamamı istedi. Tutanağı bana doğru çevirdi. Kalemi uzattı. İmzaladım. Alt nüshasını kendine ayırdı. Aslını bana verdi. Katlayıp gömlek cebime koydum. Tutanağın önemli olduğunu, her türlü işlemde kullanabileceğimi hatırlattı.

"Merak etmeyin, kaybetmem."

"Burada mı yıkatacaksınız?

"Hayır, şehre götüreceğim."

"Arabanız var mı?"

"Var."

"Erlere söyleyin, arabaya taşımanıza yardım etsinler."

Teşekkür edip kalktım.

***

Esmer er halamın yanında beni bekliyordu. Sedye hazırlanmış. Bir er daha var sedyenin yanında. Cenazeyi sedyenin üstüne yerleştiriyoruz. Bu kadar ağır mıydın sen hala? Kaymamaya dikkat ederek yürütüyor sedyeyi erler. Büyük kapıdan çıkıyoruz. Dışarıda bir başka tartışma var. Aralarından geçiyoruz cenazeyi düşürmemeye çalışarak.

Arabaya varınca bagajı açıyorum. Erlerin yardımıyla halamı bagaja yerleştiriyoruz. Teşekkür ediyorum ikisine de. Baş sağlığı dileyip gidiyorlar.

Bagajı kapatıyorum. Cep telefonumu çıkarıp babamın numarasını çeviriyorum. Koltukaltımın kokusunu alamıyorum. Kolumu biraz daha kaldırıp kokluyorum. Yok. Ter kokusu uçup gitmiş. Hat düşmüyor. Bir kez daha deniyorum. Gene düşmüyor. Arabaya biniyorum. Halamın kokusu... Alamıyorum! Koku alamıyorum... Bir kez daha çeviriyorum babamın numarasını. Kendimi hafiflemiş hissediyorum. Koltuğun arkalığına yaslıyorum başımı. Uyumak istiyorum. Günlerce... Hat düştü sonunda, çalıyor.

"Alo, buldum, baba, buldum!.. Halamı getiriyorum." □

YALÇIN TOSUN

Sinema

pabuçları hayalden kara adamlar
el ele tutuşur kuytu bir yolda
sinemada korku gibi gölge olurlar
muzip bir duruştur yaşam, onlarca

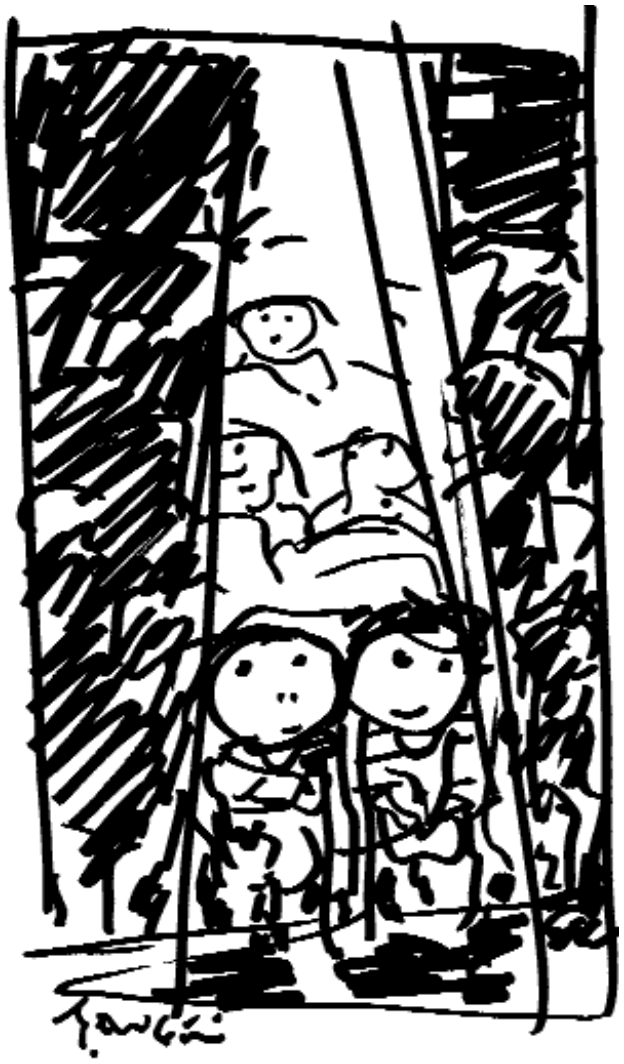
SELİM, SAATÇİ ORHAN USTA'NIN OĞLU. BENİM EN KRAL ARKADAŞIM. HER yaz tatili başladığında, komşu dükkânlarda çalışan babalarımıza yardım ediyoruz. Benim babamın küçük bir kırtasiyesi var. Selim fırsat buldukça bizim dükkâna kaçıyor, çizgi roman okuyoruz birlikte. Ama Orhan Usta'nın Selim'i çağıran sesiyle okuma seanslarımız sık sık bozuluyor. Hemen fırlıyor Selim, babasını kızdırmak istemiyor.

Bir de sinema var dükkânların biraz ilerisinde. Yıllar sonra iş yapmayınca düğün salonuna çevrilecek olan sinema. Gözümüz hep onun afişlerinde. Sinemanın sahibi Ergun Amca, yaz olunca okulların kapanmasını fırsat bilerek sık sık çizgi film getiriyor. Bazen çeşitli bahaneler uydurarak dükkândan kaçıyor, gizlice sinemaya gidiyoruz. Bu küçük sahil kasabasında geçen durağan çocuk hayatımızdaki en heyecanlı sırrımız bu. Sinemaya girip ışıklar kapandığında ne sekiz yaşında olmamızın, ne babalarımızın saatçi ya da kırtasiyeci olmasının ne de aslında o anda dükkânda onların yanında olma zorunluluğumuzun bir önemi kalıyor. Hayattan ve babalarımızdan çalınan birkaç saat bizi mutlu ediyor.

Gizlice konuşmak istediğimiz zamanlarda olduğu gibi ikimiz de kaldırımda, kendi dükkânımızın önünü süpürüyoruz. Orhan Usta'nın çırağı Necdet o gün gelmediği için daha rahatız; çünkü geldiği günler Selim'in yanından hiç ayrılmıyor. Gölgesi gibi dolanıyor etrafta. Lise 1'den terk Necdet. Biraz zor anlıyor, ama Orhan Usta "Zararı yok, benim işimi görüyor," diyor.

Selim, "Bugün yeni film gelmiş. Mutlaka bir yolunu bulup saat dörtte gitmeliyiz," diyerek elime bir kâğıt tutuşturuyor ve içeri giriyor. Ben kaldırımı süpürmeye devam ederken notu okuyorum. Yaptığı plana göre, ben 'Karnım ağrıyor,' diyecekmişim babama, o da Orhan Usta'ya 'Annem dört gibi gel, aldıracaklarım var sana dedi,' diyecekmiş. Babam bana izin vermiyor. Karın ağrısı nedeniyle iş bırakılmazmış. Selim kopardığı iznin sevinciyle giderken dönüp bana bakıyor. Sadece boynumu yana bükerek, ellerimi 'Ne yapayım,' anlamında iki yana açıyorum ben de.

Sonradan öğrendiğime göre; filme gelen çocukların hemen hepsinin yanında büyükleri varmış. Belki de koca salonda bir başına olan tek çocuk Selim'miş. Işıklar sönmüş, tam

filmin başlamasını beklerken ortalık tekrar aydınlanmış. Filmin başlamasını nefesini tutarak bekleyen Selim bozulmuş buna. Az sonra başına gelecekleri bilmeden makiniste bağırıp ıslık çalanlara katılmış. Birden hoparlörlerden Selim'in adı anons edilmiş. Soğukkanlılığını koruyan Selim yerinden kalkmamayı düşünmüş önce. Ama hoparlördeki boğuk ses –Ergun Amca'ydı muhtemelen– Selim'in acilen çıkış kapısına gitmesini söylüyormuş. Selim çaresiz kapıya yönelmiş. Herkes bir anda sessizleşerek bir suçluyu izlermiş gibi ona bakmaya başlamış. Daha sonra konuştuğumuzda, Selim, herkes ona bakarken kendini bir hırsız ya da katil gibi hissettiğini ve bundan açıklaması zor bir keyif aldığını söylemişti. Kapıda Orhan Usta'yı elinde iri bir odun parçasıyla beklerken fark edince, hemen diğer çıkış kapısına yönelmiş. Bundan sonra yaşananların bir bölümünü ben de dükkânın önünde peneklerken gördüm.

Selim önde son hızla koşuyor, Orhan Usta koca göbeği bir sola bir sağa sallanırken, nefes nefese oğluna yetişmeye çalışıyordu. Orhan Usta'nın elindeki odunu sallayarak ve küfürler savurarak kasabamızın taşlı ve dar yollarında koşarkenki görüntüsünü uzun süre unutamadım. Selim dükkânın karşısından geçerken yaşadığı paniğe rağmen bana bir bakış yollamayı ihmal etmiyordu. O bakıştaki caka, Selim'in içinde bulunduğu birçok duygunun önüne geçiyor; ta karşı kaldırımdan gelerek beni buluyor, içime yerleşiyordu. Filmlerdeki yaramaz çocuklar gibi hissediyordu kendini belki de. Tom Sawyer mı olmuştu yoksa o fakir evlerin önünden rüzgâr gibi geçerken?

Ertesi gün sabah, Selim'le Orhan Usta birlikte açıyorlar saatçi dükkânını. Orhan Usta babama anlatırken duydum: Selim babaannesinin evine sığınmış da öyle kurtulmuş. Babaannesi dövmeyeceksin diye yemin verdirmeden teslim etmemiş Selim'i babasına. Sonradan aile bireyleri toplanıp Selim'e uzun nasihatler etmiş ve Kuran'a el bastırmışlar; bir daha habersiz gitmesin sinemaya diye. Selim sinemaya gitmek istediğinde babasına söyleyecek, o da hafif geri zekâlı olduğunu düşündüğümüz insan irisi çırağı Necdet'i verecekmiş yanına. Böylece tüm sorun çözülecekmiş.

Yeni anlaşmaya uygun olarak Selim sinemaya gitmek istediğini babasına bildiriyor. Anlaştıkları gibi insan irisi çırak Necdet'le birlikte gidebileceklerini söylüyor Orhan Usta. Sahil kasabasındaki iki sinemadan Selim'in daha önce hiç gitmediği bir tanesine; seks ve

ucuz karate filmleri gösteren 'Merkür' sinemasına götürüyor onu Necdet. Kötü bir niyeti var mıydı yok muydu; Selim'e bir şey yaptı mı yapmadı mı bilinmiyor. Sinemadan çıkarlarken naneli dondurma ve açma satan Ali Amca bunları görüyor ve arkadaşı Orhan Usta'ya hemen haber salıyor.

Ondan sonrasını çok net hatırlıyorum. Necdet dükkâna geldiğinde Orhan Usta'yı kapıda beklerken buldu. Saatçi Orhan Usta kıpkırmızı bir suratla ve olanca heybetiyle Necdet'in üzerine yürüdü. Necdet olan biteni anlamaz bakışlarla çaresizce bakıyordu ustasına. Orhan Usta bir süre sonra kan ter içinde yere yığıldı. Hemen yanına gidip eğildim. Seyrek sarı saçları terden alnına yapışmış, kımıldamıyordu. Selim, diyordum, Selim burada olsaydı keşke. 'Orhan Usta, Orhan Usta' diye omzundan sarstım ama cevap vermedi. Necdet gözleri korkudan iyice irileşmiş, bir köşede bizi izliyordu. Orhan Usta küçük saatçi dükkânının sinir bozan sessizliği içinde boylu boyunca yatmaya devam etti. Babam gelince hemen bir doktor çağırdı, Orhan Usta'yı ambulansa taşıdılar. Necdet, Orhan Usta'nın ambulansa taşınmasına yardım ederken anlamayan ve korkulu gözlerle etrafa bakmayı sürdürüyordu.

Selim'i aramaya çıktım. Kasabanın taşlı yollarında hiç o kadar hızlı koşmamıştım. Bayağı uzun süren bir aramadan sonra, en kral arkadaşımı sahilde tek başına bir kayanın üzerinde otururken buldum. Bir an ne yapacağımı bilemedim ve sonra hiçbir şey demeden elimi omzuna koydum. Kımıldamadı, benim kim olduğumu öğrenmek için bile dönüp bakmadı.

Bir süre elim omzunda durduktan sonra; kendime bile çok yabancı gelen bir sesle 'Selim,' dedim, başka da bir şey diyemedim. □

NEVZAT GÜNGÖR

Yuhlanmak ya da Yuhlanmamak, İşte Bütün Mesele Bu!

– Yuh be sana, hiç mi utanmıyorsun?
– Niye utanacakmışım ha, söyle niye utanacakmışım?

Aslında doğru söylüyordu, içine düştüğüm durum karşısında kim olsa aynı şeyi yapar ve bana bir güzel yuh çekerdi... Yalnız işte haklılığını yüzüne karşı kabullenmek çok ağrıma gidiyordu. Ta çocukluğumdan beri bu böyleydi. Kimi tavırları, o küçümseyici yaklaşımları, ses tonu, bakışları, beni görür görmez yüzünde büyüyen o kahrolası ifade...

Karanlık çoktan çökmüştü ve ben aceleyle alt geçitten geçmek zorunda kalmıştım. Kötü bir şey olabileceği hiç aklıma gelmemişti. Geçidin loşluğunda hızlı adımlarla yürüyordum. Tam köşeyi dönüp merdivenlere ulaşacaktım ki, adamın biri çıktı karşıma, bir elinde tombala, öbüründe ise uzun zamandır almayı düşündüğüm bir saat. Sahte olup olmadığını anlamak için uzandım. Hayır, sahte-mahte değildi. O kadar güzel ve çok da pahalı olan saatin tombalacıda bulunmasına şaşırmıştım. Aşırı ilgimi fark edince, "Üç taş çek abi, tutturursan saat senindir," demişti. Söylediği ücret çok düşük bir şeydi. Yürüyüp gitmem gerekirken elimi cebime atmış ve istediği miktarda parayı çıkarıp vermiştim.

Bu tür şeylerde hiç ama hiç şansım yoktu. O güne kadar oynadığım talih oyunlarında tek bir kez bile olsun kazanamamış, aldığım piyango biletlerine amorti bile vurmamıştı. Kendimi şaka yollu 'ebedi şanssız' olarak nitelendirdim. Gözlerim saatte, çekmişim torbadan üç taş, sabırsız bakışlarım saldırmışlardı taşların numaralarına. Gördüğüme bir türlü inanamamıştım ama. Tutturmuştum! Evet, tutturmuştum. Hayret, ilk defa kazanıyordum. Kazanmanın ne kadar güzel ve tatlı olabileceğini bizzat yaşayarak anlıyordum. Heyt be, nihayet şeytanın bacağını değil bir yerden, iki hatta üç ayrı yerden kırmış, canını feci acıtmıştım. Sonunda şans yüzüme kahkahalarla gülmüştü, yarın ilk işim yaklaşan yılbaşı nedeniyle piyango bileti almak olacaktı.

Gevrek gevrek güldüm ve, "Hadi ver şu saati," dedim. Şaşkınlıktan öfkeye dönüşen yüz ifadesiyle bağırdı: "Sen... sen hile yaptın." Tartışmaya başladık. Israrla hile yapmadığımı söyleyip her şeyin onun gözleri önünde gerçekleştiğini özellikle belirterek yemin ediyordum. Tombalacı ise; hile yaptığımı, tekrar denemem gerektiğini, yoksa saati vermeyeceğini bağırıp duruyordu.

Epey bir devam etti tartışmamız.

Nasıl olduysa, "Ver şu saati, kafamı bozma," deyince, adam yapıştı yakama, burnunu

dayadı burnuma, o an birdenbire uykudan uyanmışım gibi ne yapmakta olduğumu sordum kendime. Karanlık çöktükten sonra insanların kullanmaya korktuğu alt geçitteydim ve ne olduğu belirsiz, her türlü kötülüğü yapabilecek bir adamla ağız dalaşına girmiştim. Bu arada adamın hafiften şaşı olduğunu, ağzının acayip derecede kötü koktuğu ve yanağının sağ tarafında da bir bıçak yarasının bulunduğunu fark etmiştim. Bıçak yarasını görmüş olmam birçok şeyi ânında anlamamı sağlamıştı ve bu benim için bir dönüm noktasıydı, hemen yönümü değiştirmeliydim, ben de öyle yaptım.

Adam beni sertçe geriye doğru iterek, sırtımı yapıştırdı duvara.

Bıçak yarası...

"Çek git, yoksa seni karnından işetirim," diye mırıldandı, ama bana bağırıyormuş gibi geldi. Karnından işetmenin ne demek olduğunu anında çözüvermiştim. Bu hiç de yapmayı isteyeceğim bir şey değildi.

"Tamam, gideceğim," dedim, bıraktı yakamı. Koşar adım alt geçitten çıkınca, derin bir nefes aldım. Gerçekten de postu ucuz kurtarmıştım. Yürüyecekken onu görmüştüm. Onu işte, Başımınbelası'nı... Ufacık bir çocukken ona Başımınbelası ismini takmıştım.

– Yuh be sana, hiç utanmıyorsun?

– Niye utanacakmışım ha, söyle niye utanacakmışım?

– Adama kaptırdın parayı.

– Ne yani üç beş kuruş için kendimi mi öldürtseydim?

– Meseleyi niye böyle ele alıyorsun ki? Sana iki laf söyledi, bir de yüzündeki yara izini gördün, neredeyse altına sıçacaktın.

– Adamın asabını bozma...

– Yalan mı? Korkak olduğunu herkesten gizleyebilirsin, ama benden asla... Korkaksın sen. KOR-KAK!

– Terbiyeli konuş, ben korkak morkak değilim.

– Sen onu benim külahıma anlat. Hatırlıyor musun, daha çocuktun, boy ve yaşça senden küçük olan bir çocuk çilekli dondurmayı elinden almıştı da...

– Bırak şimdi eski defterleri karıştırmayı...

– Git al parayı... Mesele üç beş kuruş meselesi değil. Mesele; insanların seni korkutarak istedikleri şeyi alabilmeleri. Korkaksın sen, korkaksın.

– Değilim.

– Korkaksın!

Yine ona karşı çıkıyordum, ama aslında haklı olduğunu biliyor, bildiğimi gururum nedeniyle kabullenemiyordum. Bal gibi de bir iki tehdit, bir de yüzündeki o yara izi nedeniyle korkmuş ve geri adım atmıştım. O dondurma meselesi de tam öyle değildi: Çocuğun elinde taş vardı. Taşı kafama fırlatabilirdi, 'Ya gözüme rast gelip de kör olursam,' diye düşünmüş ve vermiştim ona çilekli dondurmayı.

Hâlâ konuşmaya devam ediyor, korkak olduğumu kanıtlamak için benim bile hatırlamakta zorlandığım olayları bir bir sayıp döküyordu. Son derece kararlı bir ses tonuyla bağırdım:

– Sana korkak olmadığımı göstereceğim.

– Nasıl?

– Gidip ya saati ya da paramı alacağım.

– Nah alırsın!

– Görürsün!

Nevzat Güngör (1972) 1992'de girdiği cezaevinde yazmayı inatla sürdürenlerden. Bazı dergilerde öyküleri yayımlandı. *Mahsusmahal* dergisinin yayın kurulunda. *Yeniden Başlayabilirim: Hapishaneden Hikâyeler* (Kanat Kitap, 2006) derlemesinde yer aldıktan sonra ilk öykü kitabı *Görünmez Adam* bu yıl Evrensel Yayınları tarafından yayımlandı.

Tekrar alt geçide doğru yürüdüm. Acayip derecede öfkelenmiştim. Ne olacaksa olsundu, ya saati ya da parayı alacaktım. Bire birdik, adamın iki eli varsa, benimkiler armut toplamıyordu ya. Hepi topu bir yara izi, bir de tehdit. Allah benim bin belamı versin, korkaklık kötü bir şeydi.

Tombalacı beni karşısında görünce şaşırdı, emin değilim ama sanki birazcık da korkmuştu gibi. Gittim yanına, son derece kararlı bir şekilde, "Ya saati ya da paramı," dedim. Dedim derken aslında bağırmış, bağırdığıma da şaşırmıştım. Bağırma meselesi planda yoktu. Adam, "Hemşerim, konuştuk ya; yeniden çekeceksin, çıkarsa namus sözü saat senindir," dedi. Ses tonundan falan ürktüğünü anlamıştım. Bana 'Hemşerim' demesi de, geri adım atmaya hazır olduğunun en büyük işaretiydi. Vay Şaşo vay! demek yüzündeki yara izi fasa fisoymuş ha! Belki de evde yemek için domates doğrarken salaklığından ve beceriksizliğinden yüzünü kesmiş, karısından da bir sürü fırça yemişti. Hakikaten yuh olsundu bana. Tek bir bağırışta kedi gibi tırsan birisinden korkmuş, yağlamıştım tabanları. Utanmalıydım kendimden ki utanıyordum da.

"Ben anlamam ikinci kez çekmeyi-mekmeyi, seçim senin; ya saat ya da param," dedim. Yalnız 'saat'i söylerken ses tonumu düşürmüş, 'param' derken nerdeyse bağırmıştım. Yani Şaşo'ya 'A ve B şıkkından birini seç' derken, aslında 'Doğru şık B' diyerek tutup kopya vermiştim. O haldeyken bile Şaşo'nun bana saati vermeyeceğini az-çok tahmin edebiliyordum. Saat onun ekmek kapısıydı. Eşek sudan gelince kadar dayak yerse bir ihtimal, ama o da planda yoktu.

"Bak genç, git işine, yoksa karışmam," demez mi Şaşo, üstelik sesi daha bir sert çıkmıştı. Şöyle bir gözlerimi kısarak baştan ayağı süzdüm onu, yok, blöf yapıyordu. Bu tür şeylere karnım toktu yani... "Adamın kafasının tasını attırma, ver şu paramı," diye bağırdım. Bu seferki bağırma tamamen planın bir parçasıydı ve aynen istediğim gibi de sesim titrememişti. Acaba plana yaratıcı yaklaşaraktan Şaşo'nun yakasına yapışsa mıydım, bu daha etkileyici olmaz mıydı? "Bak, çek git diyorum, senin için hiç iyi olmayacak," dedi son derece sakin... Ya da aslında kendini sakin göstermeye çalışıyordu. İşi bir kez çözmüştüm, yutturamazdı bana. Yakasından tutma meselesini plana dahil etme düşüncesi yatmıştı kafama. Ben de uzanıp tuttum yakasından, burnumu dayadım burnuna, ağzım büyük ihtimalle kokmuyordu, çünkü dişlerini günde iki kez düzenli olarak fırçalıyordum, yüzümde yara izi yoktu ama olsaydı daha iyi olurdu tabii, belki o zaman saati verirdi.

"Versene ulan parayı."

Bir baktım Şaşo, "Medeni abiiii," diye bağırmaz mı? Medeni abi mi? Bunun bir de Medeni abisi mi vardı? Yok yok, sakin olmalıydım. Şaşo yine blöf yapıyordu. "Kes lan sesini, sana da Medeni abine de başlayacağım şimdi," diyecekken, bir el yakaladı beni omzumdan ve çekti. Döndüm, bıyıklı sakallı, gözlerinin yerinde ateş yanan dev gibi bir adam, yanında da üç tane ben yaşlarında genç. Tam ben, "Ne oluyor?" diyecekken, Şaşo ilk yumruğu indirdi kafamın arkasına, ondan sonra bir de baktım yerdeyim, tekme yumruk yağmuru altında oradan oraya bir top gibi atılıyorum.

İlk başlarda karşı koymaya falan çalıştım, imkânsız bir şeydi bu ama, mecbur başımı ellerimin arasına alıp, dizlerimi karnıma çekerek darbelerin etkisini azaltmaya çalıştım. Arada da, "İmdaaaat, adam öldürüyorlar," diye bağırıyordum. Can düşmanlarıymışım gibi nasıl da dövüyorlardı beni. Bir ara Şaşo, "Abi, yanımdan geçecekken hiç nedensiz saldırdı bana, psikopatın teki herhalde," dedi insan azmanına. "Yalaaaan" diye bağıracakken, bir tekmenin ağzıma çarpması nedeniyle, "Ağhhh," diye inledim. Burnumdan feci kan akıyordu, kaşım yarılmıştı, her tarafım ağrıyordu.

"Yeter, öldürdünüz adamı," deyince İnsan Azmanı, sağanak 'şıp' diye kesiliverdi. İnan-

mıyordum ama, şöyle bir gevşersem Allah yarattı demeyecek girişeceklerdi... İnsan Azmanı ve Şaşo ben orda değilmişim gibi konuşuyorlardı. Evet, gerçekten beni dövmeyi bırakmışlardı, bu çok iyiydi.

Bir süre ayağa kalkacak gücü kendimde bulamadım. Biraz soluk alınca... Ayakta durmakta zorlanıyordum ama. İnsan Azmanı ve öbür üçü gitmişlerdi, bir tek Şaşo köşede durmuş, bir yandan sigara içerken, öbür yandan da şaşı gözleriyle beni izliyordu. Bir şey yapacak, söyleyecek durumda değildim. Anlamıştım, bunlar bir tür mafyaydı ve bölgedeki her şeyi ele geçirmişlerdi. Geç anlamış olmak bana çok pahalıya patlamıştı, yalnız bundan sonra bu tür durumlar karşısında daha zeki ve uyanık olacağım kesindi.

Üstüm başım kan, çıktım alt geçitten. Başımınbelası öylece durmuş, bir böceğe bakar gibi yüzünü buruşturmuş bana bakıyordu.

– Yuh sana.

– Sen de gördün beş kişiydiler. Canımı zor kurtardım. Bak burnumdan nasıl da kan akıyor.

– Ne gördüm korkak, bir yumruk yer yemez kendini yere attın, adamlar da baktılar dayak yemeye fazlasıyla isteklisin, seni dövmeye mecbur kaldılar. Korkak! Korkak! Korkak!

– Kes sesini.

– Niye kesecekmişim? Sen hem korkak hem de zavallısın. Adamlar paranı almakla kalmadılar, tutup sana bir kamyon da dayak attılar. Yuh sana az bile.

– Hayır, kesinlikle bu sefer gaza gelmeyeceğim. Kendimi bildim bileli hep senin yüzünden dayak yiyip, başımı olmadık belalara soktum.

– Gaza gelmeyecekmiş, şuna bak! Birisine bir tek yumruk attın mı, bırak yumruğu, adamlara küfür bile etmedin. Gaza gelmeyecekmiş! Yazıklar olsun. O kadar dayak yedin, Allah için hiç olmazsa tek bir sefer küfür etseydin.

– Fırsat bulamadım ki.

– Yalan söylüyorsun. Şaşo'nun tokadı ensende patlayınca kurşun yemiş gibi kendini yere attın.

– Asıl sen yalan söylüyorsun.

Başımınbelası'yla tartışmamız epey bir devam etti. Birbirimizi yalancılıkla suçlamayı sürdürüyorduk, sonra bir de baktım ki birbirimize alçak falan demeye başlamışız. Bana "Biraz onurun olsaydı" cümlesini söyleyip dört beş kez de tekrarlayınca sigortalarım attı.

– Eeee yeter yahu, terbiyeli ol, onuruma dil uzatamazsın. Her zaman onuruma düşkün olmuşumdur.

– Onuruna düşkünmüş! İn alt geçite, nasılsa öbürleri orada değildir, Şaşo bağırıncaya kadar da gelmezler. İn, Şaşo daha ne oldu demeden şöyle okkalı bir yumruk indir gözünün üzerine, bir iki de tekme. Bunu yaparsan ancak kendine 'onurluyum' diyebilirsin.

Beni yine feci öfkelendirmişti. Böyle biriydi işte, ne yapar ne eder mutlaka öfkelendirirdi beni, sonra da... Üstelik hâlâ da konuşmaya devam ediyordu. Bir şeyler yapmalıydım, yoksa hiç susmayacak, aylar boyunca onurumu tartışma konusu yaparak hayatı bana zehir edecekti.

– Utan utan, ne kadar zavallı olduğunu görüyor musun?

– Bana zavallı deme.

– Zavallısın.

"Başımınbelası'yla tartışmamız epey bir devam etti. Birbirimizi yalancılıkla suçlamayı sürdürüyorduk, sonra bir de baktım ki birbirimize alçak falan demeye başlamışız. "

– Değilim.

– Zavallı, korkak ve yalancısın. Başka söylenecek kötü bir şey kaldı mı? Ha, tamam, bir de onursuz!

– Allah belasını versin, söylediklerinden hiçbiri olmadığımı göstereceğim sana.

"Bu sefer cevap vermeyecektim ona, yoruluncaya kadar kendi kendine konuşup dursundu. Kalemi tutup çöp kutusuna attım, ardından da büyüttüm adımlarımı. Hemen bir hastaneye gitmeliydim."

Karar vermiştim; alt geçide inecek, indirecektim yumruğu indirecektim o şaşı gözlerinin üzerine, ardından da tabanları yağlayıp kaçacak, uygun bir yerde taksiye atladığım gibi...

Yumruklarımı sıkıp alt geçidin merdivenlerinden inmeye başladım. Şaşo köşedeydi, tekti, bir elinde tombala, öbüründe saat, işte bu çok iyiydi. Sağ yumruğum patlayacaktı yüzünün tam ortasında. Muhammed Ali Clay gibi; tek yumruk ve nakavt! Çok kısa bir süre içinde mükemmel bir plan yapmıştım. İyice yaklaşmıştım ki, İnsan Azmanı ve öbür üçünün de orada, köşenin öbür tarafında, Şaşo'nun birkaç adım ötesinde olduklarını gördüm. Görülmüştüm de, geri dönemezdim, peşime düşüp kesin yakalarlardı beni.

Durdum, birisi durmamı mı söylemişti? Hayır, şaşkınlık ve korkudan dolayı duruvermiştim işte. Burnumdan akan kan gömleğime damlıyordu. Elimin tersiyle silmeye çalıştım, öyle yapınca daha da fazla akmaya başlamıştı, bir de sağ gözüm sanki şişmiş gibiydi.

Bir süre öylece birbirimizi süzdük.

Onlar beş kişi, ben tek.

Üstüm başım perişan, yüzümde kan.

"Yine gelmiş," dedi şaşkın Şaşo. Öbürleri hâlâ ne olduğunu tam anlayamamışlardı, elimde silah, arkamda kimsenin olup olmadığına bakıyorlardı. Başımınbelası hemen yanımdaydı, hafifçe döndüm, göz göze geldik, 'İşte yiğitlik zamanı,' der gibiydi. Onun için hava hoştu tabi. Dayağı yine ben yiyecektim, o ise tutup beni yargılayacak, bol bol konuşacak, akıl verecek, dalga geçecek ve aşağılayacaktı.

"Ne arıyorsun burada ulan, yoksa canına mı susadın?" diye kükredi İnsan Azmanı. Cevap vermek istiyordum, ama dudaklarım birbirlerine yapışıp kalmışlardı.

– Cevap versene şuna.

– Defol git, zaten ne geldiyse başıma, hep senin yüzünden geldi.

Başımınbelası yine onurdan, şundan bundan konuşmaya başlamıştı, ama onu dinleyecek durumda değildim. Döndüm İnsan Azmanına doğru. "Şey..." Başımı eğdim önüme. Hemen söyleyecek bir şeyler bulmalıydım. Beni kurtaracak bir şeyler...

– Adamlara 'sizi polise şikâyet ettim, şimdi gelecekler buraya' de en azından. Hiç olmazsa korkutursun onları.

– Bir sus Allah için, bir sus. Polis-molis dersem göz açıp kapayınca dek parçalarlar beni.

– Sen var ya...

– Sus kahrolası... Bütün bunların tek sorumlusu sensin. Bir tuvalet parası için düştüğüm şu duruma bak.

Başımınbelası'yla böyle tartışırken bir de baktım İnsan Azmanı bir adım ötemde durmuyor mu, daha ne oldu demeye kalmadan tuttu yakamdan. Şans işte, o esnada alt geçide iki kişi girdi. İki genç. Biz orada değilmişiz, adam benim yakamdan tutmuyormuş, yüzüm gözüm kan içinde kalmamış gibi yürüyüp gittiler. Olsun, yine de bana düşünecek zaman kazandırmışlardı, nitekim aklıma bir şey de gelmişti, tuttu tuttu, tutmadı kesin ben

ölmüştüm.

"Abi aramızda tartışma olmuştu ya, kalemimi düşürmüşüm. Üniversite öğrencisiyim, maddi durumumuz çok kötü. Babam dört sene önce öldü. Benden küçük beşkardeşim var. İnşaatlarda falan çalışarak ancak karnımı doyuruyorum. Kalemim olmazsa yarın sınava giremem."

İnsan Azmanı, "Sen öğrenci misin?" diye sordu. "Evet abi," dedim; sonra da, "Bir de inşaatta çalışıyorum abi, saatim bozuktu, arkadaş 'üç taş çek tutarsa saat senin, deyince ben de çektim' diye de ekledim. Bıraktı yakamı, nasıl da rahatladım, anlatamam. O koca yumruğu patlasaydı yüzümde kesin komalık olacaktım. Hemen iki büklüm yere eğilerek kalemi aramaya başladım. Kan yere damlıyordu, özellik sırtım feci ağrıyordu...

– Bir soru sorayım: Onurunu mu arıyorsun yoksa olmayan kalemini mi?

– Sus Allah'ın belası, ben burada hayatımızı kurtarmaya çalışıyorum.

– Yere batsın böyle hayat, hiç utanmadan adama bir de abi dedin. Rezil, korkak, zavallı.

– Hepsi de sensin.

Bir de baktım halime acımış olan İnsan Azmanı, Şaşo ve öbür üç genç de benimle birlikte kalemi aramıyorlar mı! Söylediğim yalanı bunca yutmuş olmalarına çok şaşırmıştım tabii...

Epey bir aradılar, Başımınbelası hâlâ konuşarak bana demediğini bırakmıyordu. En sonunda İnsan Azmanı "Yok, herhalde başka bir yerde düşürmüşsün kardeş," dedi. Bir an önce alt geçitten çıkmalıydım, dayak yeme ihtimali çok azdı, ama yine de işi sağlama almalıydım. "İyi, ben gideyim," dedim. İnsan Azmanı Şaşo'ya dönüp "Sana kaç defa garibanlara bulaşma demedim mi? Senin yüzünden her gece üç-dört kişi dövüyoruz. Ver şunun parasını," dedi. İşte bunu hiç beklemiyordum. Şaşo'nun uzattığı parayı kanlı elimle alıp attım cebime.

Ayrılacakken İnsan Azmanı cebinden bir tükenmez kalem çıkarıp uzattı, "Al kardeş, yarınki sınava bununla gir," dedi, "Sağ ol," deyip aldım kalemi ve merdivenlere doğru yürüdüm.

Bir de adamın elini öpseydin rezil. Yediğin onca dayak yanına kâr kaldı.

Bu sefer cevap vermeyecektim ona, yoruluncaya kadar kendi kendine konuşup dursundu. Kalemi tutup çöp kutusuna attım, ardından da büyüttüm adımlarımı. Hemen bir hastaneye gitmeliydim.

– Şuna bak, nasıl da zafer kazanmış komutanlar gibi yürüyor. Yuh olsun sana, yuh. Heeeey! duyuyor musun beni, YUUUUUH! □

SEVTAP AYYILDIZ

Kaçkın

TÜLÜN ARDINDAN SEYREDİYORDUM. KAR SOĞUĞU VARKEN DIŞARIDA, pencereyi neden açtığımı hatırlamıyorum. Açık denizlerin kokusu geldi burnuma. Dışarı çıkmışım.

Arıyorum. Kokuyu takip edersem denize ulaşabilirim. Akşam olmuş. Işıklar açık mıydı, kapadım mı? Kapının sesi kulağımda. Bu kez ben çarpıp çıktım demek. Kalabalık. İnsanlar taksilere, dolmuşlara biniyorlar, iniyorlar. Arada bir de bana bakıyorlar. Denizi sormak geçti içimden. Bilmeliler. Nereye gideceğini bilmediğim dolmuş sırası bekleyen ak saçlı amcaya yaklaştım, iyice sokuldum. Tam sormak için ağzımı açacaktım ki "gitsene kızım yanımdan" dedi, bana bağırdı. Sıradaki herkes bana bakıyordu, tuhaf bir şeymişim gibi. Tek tek yüzlerinde gezdirdim bakışlarımı, gözlerini kaçırdılar, rahatsız oldular. Gözlerini sırtıma alıp yürüdüm. Kalabalık bir azalıyor, bir çoğalıyor. Hızlı hızlı yürüyüp geçiyorlar yanımdan. Cesaretimi toplayıp renkli bir vitrini seyreden genç kıza yaklaştım bu defa. "Deniz nerede?" diyebildim. "Deli galiba," dedi yanındakine. Dehşete düştüm, bu kez ben hızlı hızlı yürümeye başladım. Karşı kaldırıma geçtim koşar adımlarla, az kalsın eziliyordum. Arabalar da insanlar gibi telaşlı, nereye yetişiyorlar? Karşı kaldırımda annesinin elini sıkıca tutmuş küçük bir çocuk bana baktı, gülümsedi. Ben de ona gülümsedim, içim ılıdı. Annesi çekti kolundan çocuğun, benden mi sakındı? Ayaklarımdan tüm bedenime doğru dalga dalga ürperdim. Yerlerdeki çamuru fark etmemle ayaklarımı gördüm. Çorapsız, terlikliydim. Çamura bulanmış pembe tüylü ev terliklerim, en sevdiğim. Temizlemesi zor olacak. Yenisini istesem almaz.

Yürürken bilerek bana çarpıyorlar. Kollarım acıdı. Onları göğsümün üzerinden birbirine kavuşturdum. Çarpamazlar artık. Birden kafam karıştı. Yoruldum da. Sıra sıra apartmanlar, her birinin altında içi tıka basa dolu ya buzdolabı, fırın, ya elbise, gömlek satan mağazalar. Sarı boyalı duvarlardan sonra baktığım her şey gözümü kamaştırıyor. Havada kesif et, soğan kokusu. Dalgaların kokusu kaybolmuş. Beni kayalıkların arkasında bekleyecekti. Geç kaldım. Görmüyorum ama biliyorum ağbim peşim sıra geliyor. İzimi kaybettirmeliyim. Nefesim tükenircesine koşuyorum. Arkamdan bağırıyorlar: "Bir şey mi çalmış?" Kalbini çaldım. Kahkahalar savuruyorum insanlara. Birisi kolumdan çekiyor, tanımıyorum. Sıyrılıyorum adamın elinden. Tekrar karşı kaldırıma geçiyorum. Bir sarı taksi çamur sıçratıyor, hep lekelemek istiyorlar beni. Kazağım, pantolonum çamur içinde. Aldırmıyorum, koşmaya devam ediyorum. Sağ ayağımdaki terlik fırlıyor, dönüp alıyorum. Bir dükkanın kapısına serili yeşil halıflekse sildim çamurunu. Ne iştah açıcı pastaları var

vitrinde. Rengârenk. Pastayı benim yerime annemler kesmişti, çok büyüktü pasta. Sanki işlemeleri vardı. Davetliler yemişti pastadan, ben yemedim. Bir şey yiyecek halim yoktu, anımsadığım sürekli ağladığımdı. Herkes çok renkliydi, elbiseler, süslü pabuçlar, tokalı, topuzlu saçlar… Bir ben sade, beyaz, bembeyazdım. Yanı başımda istemediğim karaltı.

Karnım acıktı. "Vitrini kapatma, yürü git." Neden herkes bana bağırıyor? "Girişi kirlettin, defol şuradan." "Kardeş bağırma, dilenci değilim. Deniz ne tarafta?" Üniforma gibi bir şey giymiş genç adam güldü bu kez. "Çok söylediler ama kimse denizi getiremedi bu kente." Cam kapıyı kapattı üzerime. İçeride halen gülüyor. Ne demek istedi? Deniz yoksa sahil de, kayalık da yok. Gitti, beklemedi beni. Hava da iyiden iyiye buza kesti. Bu defa kollarımı sıkıca belime sardım. Alt ve üst çenem takırdıyor. Bir teyze dikildi önüme, dimdik gözlerime bakıyor. O da mı bana bağıracak? Sokaklar evi aratmıyor. Hep ben mi kötüyüm? "Yavrum, yolunu mu kaybettin? Evini mi bulamıyorsun?" Öyle, sıcak aktı sesi buruşmuş insancıl yüzünden. Hiç beklemediğim sevecenlikle afallamışken o devam etmişti konuşmaya: "Hadi gel, bize yardım edecek birilerini bulalım." Kamburu çıkmış bedeni bana sokuluyor, kolumu çekiştiriyor. Öyle sıkı sarmışım ki belime, koluma girmeyi başaramıyor. "Gel kızım," diyor yürümeye başlıyor, kendisini takip edeceğimden emin. Teyzeyi sevdim, arkasından yürüyorum. Arada bir dönüp kontrol ediyor beni. Gülümsüyorum ona. Bir hayli yürüdükten sonra duruyor. Büyük bir binanın önündeyiz. Giriş kapısına yakın küçük bir kulübe gibi yerde duran adama yaklaşıyor. Ben tedirgin bekliyorum. "Memur bey bakar mısınız?" Adam önce teyzeye sonra bana bakıyor. Başındaki şapka, mavi ceket, pantolon çok tanıdık. Adamın elindeki siyah, kalın sopayı görünce irkiliyorum. Üzerime doğru geliyor, gözlerim teyzemi arıyor, yok. Koşmaya başlıyorum. "Nereye kaçarsan kaç bulurum seni." Sesler, sözler dağılıyor her bir yana. Dokunmasınlar diye bana, hızlandıkça hızlanıyorum. İnsanlara çarpıyorum. Bir şeyler diyorlar, duymuyorum. Terliğim yine fırlıyor ayağımdan, bu kez dönüp almıyorum. Apartmanlar üstüme üstüme geliyor, sanki caddenin iki yanında uzayıp giden onlar değilmiş gibi başları birleşiyor, gökyüzü görünmüyor. Az sonra beni yutacaklar. Dağılsınlar istiyorum, çocukluğumun kumdan

Sevtap Ayyıldız Diyarbakır'da yaşıyor. Bir süredir yazdığı öyküleri *Kül Öykü*, *Kül*, *Yaratım* ve *Mavi Terazi* dergilerinden sonra *Notos Öykü*'de yayımlanıyor.

kaleleri gibi. Eve dönmek istemiyorum, kaç katlı olduğunu sayamadığım beton yığınlarından hangisi benim zindanım çıkaramıyorum. Bitkinim. Ara sokaklardan birine dalıp, bir apartmanın açık kapısından giriyorum. Dinlenmeli yola devam etmeliyim. Girişte kimsecikler yok, nefesleniyorum biraz. Bodrum katına iniyorum, duvara dayanıp bekliyorum. Bu kez bulamayacaklar beni. Ağbim yakalamıştı o zaman, dövmüştü. Tokatlarını ardı ardına yüzüme savururken, sanki o ânı ben yaşamıyordum. Seyircisiydim onların. Şaşkınlıktan acı bile duymamıştım. İlkti. Sonrasında, bu kentte tokat hafif bile kalmıştı, yumruklar, tekmelerdi konuşan. Dört duvar arası hapislikti bana düşen. Anlamadım ki neden?

"Kim var orda?" diyor bir adam. Korkuyorum, kalbim yerinden fırlayacak, elimle üzerine bastırıyorum. Ara ışığı yanıyor. Birbirimizi görüyoruz. "Kimsin?" diyor öne atılarak. Yakalayacak beni. Önümü kesmeden merdivenlere atılıyorum ani bir çeviklikle, gücüm bitiyor, tükeniyorum. Tekrar karanlık.

Adamın omuz hizasından arka arkaya iki çift göz üzerime dikiliyor. Yaklaşıyorlar. "Kısa günün karı" diyor öndeki. Adamları belli belirsiz seçebiliyorum, şapkalarını da. Bellerinde parlak yuvarlak metaller şıngırdıyor. Kılıfında bir silah uyuyor. Adamların soğan kokan solukları yüzüme vuruyor. Eller bedenimde geziniyor. İnce bir sızı akıyor içimden. Biliyorum ben istemedikçe o daha çok zevk alıyor. Hazzın en üst noktasında dolaşıyor. Sesimi çıkarmıyorum. Üzerimdeki ağırlık bastırdıkça midemdeki bulantı kusmuk olarak çarpıyor adamın yüzüne. Sinirleniyor adam kalkıp tekmelemeye başlıyor bedenimi. Ötekiler yok olmuş göremiyorum. Bir tek tekmeleyen kalmış, "Beni hiç sevmedin," diyor öfkesi arttıkça kan ve kusmuk denizinde yok oluyorum. Annem çeyizlerimi saten bohçalara yerleştiriyor, beyaz bir lizöz örmüş, kısmetse seneye giyersin diyor.

Burnumda keskin limon kolonyası. "Bacım, bacım uyan, üşüteceksin bu halde." Üzerimde yabancı gözler hemen toparlanmaya çalışıyorum, kalkamıyorum. Hiç halim yok. "Su," diyebiliyorum cılız bir sesle. Bir süre sonra adam yanında küçük bir kız çocuğuyla dönüyor. Çocuğun elinde plastik, küçük tepsi, üzerinde bir bardak su, ekmek arası peynir. Suyu ağır ağır içiyorum. Açlığımı yeniden duyumsuyorum ekmeği görünce. Öyle bitkinim ki az önce gördüğüm kabusun etkisiyle, bir lokma kopardığım ekmeği çiğneyip yutamıyorum bile. Vazgeçiyorum. "Sağ ol," tepsiyi uzatıyorum. Küçük kız aldı tepsiyi koridorun sonundaki kapıdan görünmez oldu. "Ben gideyim." "Seni bu halde gönderemem bacım, kimin kimsen yok mu? Arayalım gelsinler." İyi bir insana benziyor. Yine de ona söyleyemem. "Yok, kimsem yok." Elimi fark etmeden karnıma koymuşum. Ondan kimsenin haberi yok. O sadece benim. "Öyleyse polise haber vereyim, bir yararı dokunur elbet." Panikliyorum. Engel olmalıyım. "Hayır, olmaz, arama onları." Adam işkillendi. "Bir şey mi yaptın bacım, birinden mi kaçıyorsun? Nedir bu telaşın?" Yalvarmaya başladım. "Lütfen polis olmaz, n'olur arama." Sinirlerim boşalmıştı, ağlamaya başladım. Sarsıla sarsıla aylardır ağlamadığım kadar ağladım. Bilmediğim bir yerdeki yabancı bir apartmanın bodrum katında, tanımadığım bir adamın yanında buz gibi taşlara oturmuş ne yapacağımı bilemeden ağlıyorum. Şu anda elimden gelen sadece bu. Adamın yüzünde çaresizliği tanıyan bir ifade, bir süre sessizce bekledi. "Ağlama bacım, sen ne diyorsan onu yaparız. Ne istiyorsun, de hele bakalım." Gücümü toparlayıp konuştum. "Beni denize götür." Yüzünde soru işaretleri bana baktı. Aldırmadım.

"Yardan aşağı denize bakardık, ayağımızın altında ufalanırdı kaya parçacıkları, dalgalara karışırdı. Kalbim hem heyecandan hem korkudan küt küt, sımsıkı elini tutardım. Serin bir yel yalardı yüzümüzü, saçlarımız tuzdan kaskatı. Keşke sulara karışsaydım, yok ol-

saydım beyaz köpüklerde."

Konuştum mu yoksa düşündüm mü bilmiyorum. Adam bir tuhaf bakıyor bana. Tekrar ettim "Beni denize götür." "Güzel bacım ne diyorsun anlamıyorum. Ya seni polise vereyim ya da kendin çık git. Apartmandan kimse seni görmeden gidersen iyi olur. Şimdi bir sürü soru sorarlar. Başıma kalırsın. Neme lazım?" "Yardım et, tek başıma bulamıyorum. Çok uzakta. Bense yolu bilmiyorum." "Fesuphanallah! Gecenin bir vakti, şu başıma gelene bak! Tamam bacım götüreyim seni denize, hadi kalk." İnanamadım. "Gerçekten mi? Çok sağ ol." Adamı ilk gördüğümde ondan kuşkulandığım için utandım kendimden. Kimseler görmeden çıktık apartmandan. Ayağıma verdiği, belli ki karısının olan terlikleri giydim. Cadde boyunca sıralanan ışıklı vitrinlere bakarak yürüyorum. Aklımda bir yılbaşı gecesi. Halamlara diye çıkmıştım evden. Buluşmuştuk. Renkli ampuller, konfetiler, süslemelerle, albenili çamlarla donanmış mağaza vitrinleri içimi şenlendirmiş, ellerimiz birbirine kenetli dünyanın en mutlu insanı olmuştum o gece, o iki saat boyunca. Annem gerçeği öğrendiğinde üzülmüştü. "Balık karın doyurmuyor artık kızım," demişti. Maaşı olmalı. Ne çok sevdiğimi ağbim de, annem de anlamadı.

Kalabalıktan, öğlenki hengâmeden eser kalmamış. Yalnız otomobiller hızla geçerken etrafa çamur sıçratmaya devam ediyorlar. Soğuk derimi inceden inceye kesiyor, yüzüme çarpan rüzgar gözlerimi yakıyor. Yaşıyor her şey, renkli camlar, kaldırımlar, apartman duvarları bile. Perde arkasında sindirilmemiş. Adam önde, ben arkada yürüyoruz. Soru sormaya cesaretim yok. Tanıdık vitrinlerden geçiyoruz. Gündüz gözüyle de görmüş beğenmiştim şu mankenin üzerindeki dallı güllü elbiseyi. Giydirmez ki. Aynı yol. Gökte aynı ayı görmüş gibi tanıdık. Aynı büyük bina. Önünde küçük kulübe. Mavi üniformalı adamın ayakları dibinde kor gibi yanan elektrik sobası. Sanki bütün sokak ısınacak. Kanımın damarlardaki hareketini hissediyorum. Kalbim yerinde duramıyor. Vuruşlarından olduğum yerde sarsılıyorum. Kaçmalıyım. Koşmaya başlıyorum, ayağım kayıyor, yerdeyim. Kar başlamış. □

AHMET MURAT

Denizin Bittiği Yer

"SEVGILIM,

Sana köfte hazırladım, fırında ızgara yapabilirsin. Yerken pencereye koyduğum sardunyaya bakmayı unutma, arkasındaki okyanusa da. Suların derinlerindeki renkli balıkları, mercanları düşün. Sonra gel beni al.

Öpüyorum, öpüyorum, öpüyorum.

Aylin."

Izgaradan aldığı köftelerin yanına yeşil biberi, domatesi dilimleyerek koydu, bir soda açıp masaya oturdu. Pembe çiçekleriyle sardunyanın keyfi yerindeydi. Demek çöl möl dinlemiyordu. Sardunyanın arkasında ufukta kaybolup giden gri denize baktı. Ne bir tekne, ne bir kuş, Basra Körfezi kıpırtısız, kül rengi uzayıp gidiyordu. Ufuk kızıl bulanıktı. Kum fırtınası geliyor, diye düşündü. Yarım saat içinde salonun içini duman gibi ince bir toz bulutu dolduracaktı. Televizyonun ve müzik setinin üstünü iki çarşafla örttü. Saate baktı, üç buçuktu. Kızların okuldan dönmesine daha bir saat vardı. Tam çıkacakken durdu, çevresine bakındı. Sehpanın üstünde duran gazeteyi açıp sardunyanın üstüne şemsiye yaptı.

Kapıdan çıkınca, fırının kapağı açılmış gibi sıcak hava yüzüne çarptı. Direksiyonu yan gözdeki küçük havluyla tuttu, klimayı sonuna kadar açtı. Çevre yolu ilerde çölü solda bırakıp bitiyordu. Toz fırtınası tam orada patladı. Arabanın camına kuru bir çalı yumağı çarptı, bir anda göz gözü görmez oldu. Göbekten dönüp hastanenin bahçesine girdi, arabayı bir duvarın arkasına park etti. Gözlüğünü çıkarıp eliyle yüzünü gözünü korumaya çalışarak içeri koştu. Saçları, kulakları tozla dolmuştu. Dişlerinin arasında gıcır gıcır kum tanecikleri hissetti.

"Selamun aleyküm."

"Va aleykümselam, faddal."

Başı beyaz örtülü hemşire saygıyla geri çekildi, kapıdan çıktı. Aylin yatakta uzanmış, başucundaki serum şişesinin hortumu koluna büyük bantlarla tutturulmuştu. Gözleri derin bir uykudan uyanmaya çalışıyor gibi yarı kapalı mırıldandı:

"Hoş geldin."

Elini tuttu, soğuktu.

"Nasılsın?"

Gülümsemeye çalıştı.

"Bulantı için verdikleri ilaçlar böyle yapıyor," dedi. Güçlükle konuşuyordu.

"Bu serum on dakikaya kadar bitecek, çıkarız." dedi. "Mari okuldan döndüklerinde kızlarla ilgilenecekti. Onlar gelmeden yatmış olsam iyi olacak. Ayşe belli etmiyor ama üzülüyor."

Elini avuçlarında sıktı, "Köfteler çok güzel olmuş," dedi. "Sen şimdi denizdeki balıkları, mercanları düşün."

Kısa bir sessizlik oldu. Aylin gözlerini açarak ağır ağır, "Biliyor musun," dedi, "bu ilaçları verdiklerinde koyu bir uykuya dalıyorum... O zaman karşıma derin, karanlık sularda iri ürkütücü bir balık çıkıyor. Simsiyah, biraz ötemde duruyor, solungaçlarını açıp kapıyor. Bana dokunmuyor ama beni korkutuyor..." Sayıklar gibi konuşuyordu.

"İyi olacaksın hayatım, bu ilaçlar seni çok sarsıyor."

Aylin yan dönerek doğrulmaya çalıştı.

"O yüzden..." dedi, "uyumamaya çalışıyorum. O uykuyla uyanıklık arasında... kâh derin bir kuyuya düşer gibi uykuya dalıyor… Kâh kendim mi belli değil… Birinin bilinciyle daha yukarılara çıkmaya... Uyanmaya çabalıyorum. Aşağıda, derin uykuda o pis balık... Yukarıda, uyanıp senin ya da çocukların sesini duyduğumda... Renk renk japon balıkları var..."

Gözlerini açamıyordu.

"Elimi tut, hiç bırakma," dedi.

Nefes nefese kalmıştı. Her iki gözünden gelen yaş şakaklarından aşağı süzüldü. Tekrar uykuya dalmıştı.

Yol boyunca da uyanamadı. Eve girdiklerinde, ortadaki sehpanın üzerinde kristal bir toz tabakası ışıldıyordu. Kol kola güçlükle yürüdüler. Aylin yatağın üstüne otururken gözleri kapalı:

"Üşüyorum," dedi.

Onu yatırdı, üstünü örttü. Eğilip öptü. Perdeyi sıkıca kapadıktan sonra sandalyeyi yatağın yanına çekip oturdu. Şimdi derin bir uykudaydı. Dudaklarında, gözünde dolaşan seğirmelere baktı. Elini avuçlarına aldı, parmakları soğuk ve cansızdı. Dolaptan bir battaniye çıkarıp yorganı takviye etti.

"Kızları gelinlikli hayal edemiyorum," demişti önceki akşam.

Kemoterapiye yeniden başlamadan önceki gün iş dönüşünde Fahaheel balık pazarına uğramıştı. Aylin'in, "Hint Okyanusu'ndaki Akdeniz damak zevkine en uygun balık," dediği zübeydiyi ızgara yapmış, ev yapımı kırmızı şaraptan açmışlardı.

Aylin şaraptan bir yudum almış, dalgın bakarak konuşmayı sürdürmüştü:

"Sanki o sayfalar boş,"

"Ah, yapma... Ben Ayşe'nin nikâhında çekilmiş fotoğrafımızı şöyle düşünüyorum: İkimizin de saçları beyaz, sen biraz kilo almışsın sanki."

Kadeh elinde, dudaklarını sıkarak bakmış, gözleri dolmuştu.

"Bu defa yaptığım şarap daha güzel olmuş ama değil mi?"

"Evet, çok güzel. Bu işi ilerlettin. Belki Türkiye'ye dönünce şarapçılık yaparsın."

"Pazarlaması senin işin ama."

"Tabii, gerçekten ne güzel olurdu."

Yatak odasının kapısını usulca kapadı. Mari'nin, mutfak masasına bıraktığı notu gördü: Ayşe'yle Elif'i kendi oğluyla sinemaya götürmüş, biraz gecikeceklerini söylüyordu.

Dışarı çıktı, hava hâlâ sıcaktı. Merdiven sahanlıklarında köşelerde kumlar birikmişti. Asfalt yolu geçip deniz kenarına yürüdü. Hava kararmaya başlamıştı. Hiç rüzgâr yoktu, denizde dalga da yoktu, ama kıyıda sular kumların üstünde kıpır kıpırdı ve büyük dalgalar varmış gibi derin soluklanmalar duyuluyordu: Deniz çekiliyordu.

Kısa bir zaman içinde deniz kıyıdan yüzlerce metre geriye gitti. Denizin dibi, sel sularının çekildiği bir arazi gibi, mil tabakasına saplanmış tek tük kayalar, dal parçaları, teneke kutular ve şekilsiz karaltılarla uzayıp gidiyordu. Alacakaranlıkta beyaz dişta şeleri ile oradan oraya koşuşturan oğlan çocuklarının gürültülü gülüşmelerini duydu. Deniz çekilince, kurdukları tuzak ağlara takılan balıkları topluyorlardı.

Denizden kalan boşluğu, yoğunluğu artan bir karanlık doldurdu. Gece aceleyle her yana aktı. Ay yoktu, irili ufaklı yıldızlar mangaldaki közler gibi kıpırdıyordu.

Önceki gece Aylin'e yalan söylemişti: Aslında Ayşe'nin ve Elif'in gelinlikli hallerini daha önce hiç düşünmemişti: On beş yirmi yıl sonra Aylin'le birlikte onlarla aynı mutlu fotoğrafta yer almak... Düşünmeye, hayal etmeye, zihnini toplamaya çalıştı. Elini alnına, ensesine götürdü, gözlüğüyle oynadı. Gözlerini yumdu, tekrar denedi... Şaşırdı, aksayan bir şey vardı, olmuyordu. Biraz kilolu hantallaşmış bedeni, seyrelmiş beyaz saçlarıyla kendini kuğu gibi beyazlar giymiş kızlarının yanında kolayca hayal edebiliyordu. Ama öteki tarafta Aylin'in yeri fotoğraftan silinmişti sanki. "Ne demek şimdi bu?" dedi kendi kendine. Kötü bir rüya mı görüyordu? Nasıl olabilirdi? Hastalığı ne kadar ciddi olursa olsun, Aylin'in olmadığı bir hayatı daha önce hiç düşünmemişti. Birbirlerine dokunuyor, öpüyor, kokluyor, sevişiyorlardı. Ruh ve bedenlerinin, kimsenin bilemeyeceği sırlarını paylaşıyorlardı. Tüm duyularıyla algıladığı, yokluğunu düşünemediği bir gerçekti o. Oysa şimdi, Aylin'in onun ruhundaki, bilincindeki sarsılmaz varlığına bugüne kadar açıkça karşı çıkamamış, gölge gibi bilinçdışı bir güç sinsice çalışmaya mı başlamıştı? Gerçekten gelecekte Aylin olmayacak mıydı? Bu ne kadar saçma bir şeydi? İnanmalı mıydı buna?.. Dudakları titredi, beklemediği bir hıçkırıkla gözlerinden yaşlar boşandı.

Omuzları çöktü, ayaklarını sürüyerek denizin çekildiği yere yürüdü. Kum hızla kuruyordu. Yarı ıslak zemine oturdu, gözlüklerini çıkardı. Miyop gözlerinde tüm keskin çizgiler kayboldu. Şimdi yıldızlar gözlerinin hizasına kadar inmişti. Hiç tanımadığı ama yabancılık da çekmediği bir gezegendeymiş gibi hissetti. Denizin dibinde, yıldızların arasındaydı; uzaktan uzağa kulaklarında bir canavarın derin soluklanmalarını, büyük patlamadan beri evrenin boşluklarında dolaşıp duran sesleri duydu. Varoluşun, yokoluşun şiirli, görkemli ve kararlı şiddetini, sıcakta üşüten soluğunu hissetti, ürperdi. Yıldırımlar yağarken, ormanlar yanarken yerlere kapanıp ilahlara yakaran ilkel insanları gördü. Yağmur altında sırılsıklam, onlarla birlikte yattı kalktı. Yıldızlara baktı. Evrendeki yalnızlığın hüznünü, çaresizliğin düzelticiliğini duyumsadı. □

DUYGU BAYAR EKREN

Çığlık İzleri

BİRBİRLERİNE DOKUNMADAN SIRTÜSTÜ YATIYORLARDI. "HASTALIK BU!" dedi Elif birden. Dakikalardır tuttuğu soluğunu salıverirken kaçırdı bunu ağzından, tutamadı. Sonra bir an durup zamansız infilakının cesaretiyle soluğunun geri kalanını da boşaltıverdi Sami'nin şaşkınlıkla büyüyüp derinleşen kan çanaklarının içine.

"Hastasın sen! Kaç yıl olmuş. Unutacaksın artık, başka yolu yok."

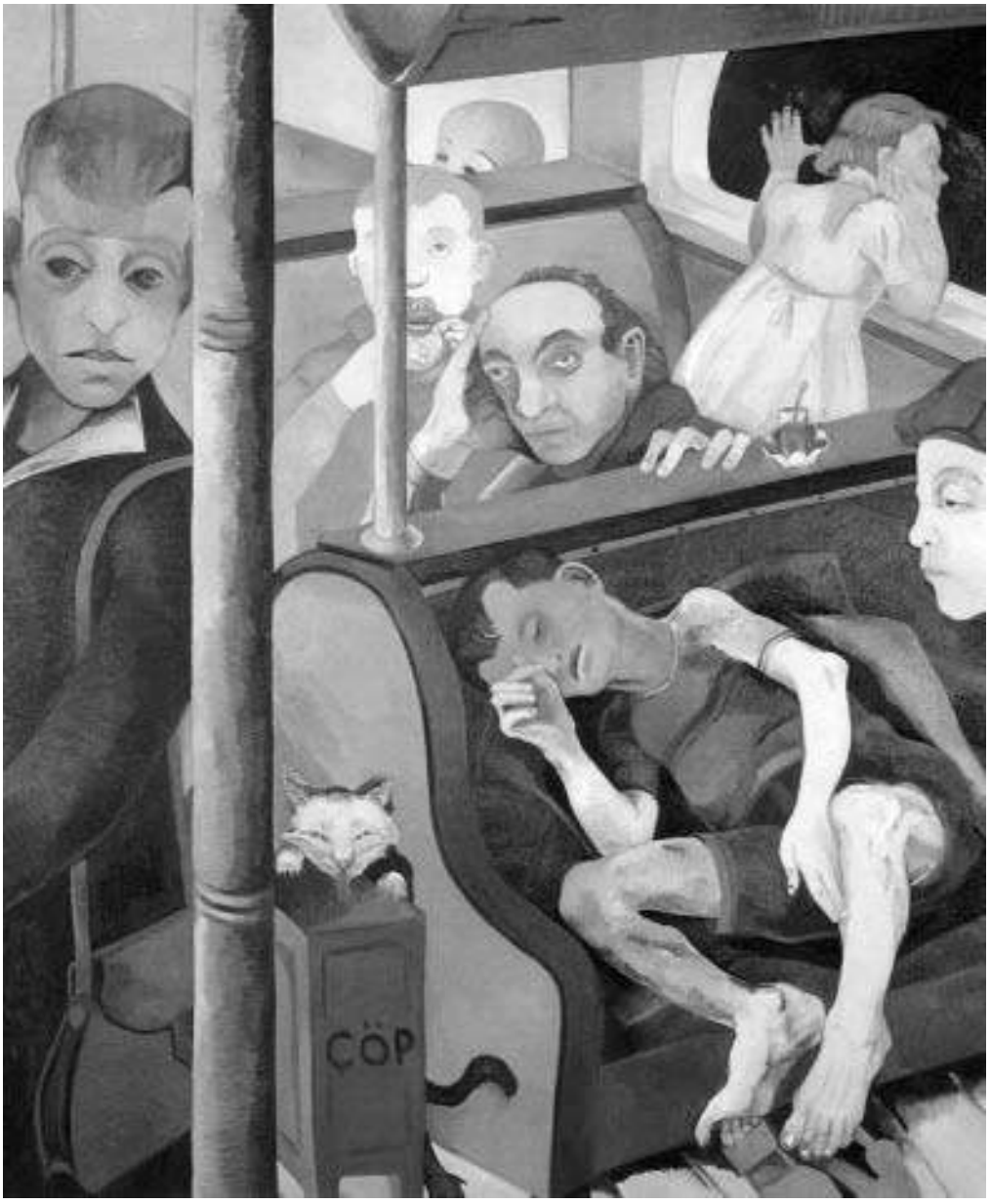
Boğazına kadar çektiği pikeyi attı üstünden. Kalktı. Telkâri tokası sıyrıldı ensesinden, kuzguni bukleleri omuzlarına düştü. Aylardır biriktirdiği sabrı gibi dağıldı saçları çıplak, kemikli sırtına. Üniversite zamanlarıydı. Ardında, içinde "insomnia" geçen tüm paragrafları işaretlediği birkaç ruhbilim kitabı ve uyku getirsin diye kaynatılıp içilecek bir torba kediotu kökünü bırakıp hepten gitti sonra. Ötekiler gibi, Elif de...

Tutmadı Sami. Elif'i de, öbürleri gibi.

Oysa Hafize büyüyebilse, kadın olabilse, soyunabilseydi önünde...

Etine dolgundu Hafize. Anası tek göz evlerinin avlusunda leğenin içine oturtup yıkardı onu bir güzel. Üşütmesin diye, hızlı hızlı sürterdi lifi kızın sırtına. Pembe izler kalırdı beyaz etinde Hafize'nin. Sami, aşağı mahalleden top oynamaya çağıran oğlanları her seferinde ekip, Hafizegilin evinin çevresinde dolanmaya başlardı pazar sabahları. Ana kız, bakır kazanı kulplarından tutup çekiştire çekiştire bahçenin orta yerine getirir, çok geçmeden gül sabununun belli belirsiz kokusu yayılırdı çevreye. Kerpiç evi çeviren çitin aralıklarından kalbi küt küt atarak seyrederdi onları Sami. O yaz on ikisine basan Hafize'nin henüz tomurcuklanmış memeleri bir belirir bir kaybolurdu kaynar suyun buğusunda. Hafize leğene biriken suyla oynardı. Şıp şıp...

Ani sarsıntıyla Elif'in, Hafize'nin aradan geçen bunca yıla rağmen hiç solmayan pembe-beyaz hayali dağıldı. Köhne şehir hatları vapuru, güverteye doluveren iri dalgayla savruldu. Yolcu kamarasının büfesindeki çay bardakları şıngırdadı. Artık ellilerindeydi Sami, eskisi kadar güçlü değildi refleksleri. Sendeleyip elindeki çayı üstüne başına dökmemek için bulduğu boş koltuğa çöküverdi. Oturmazdı yoksa hiç. Oturunca uyumaktan korkar, fakülteye gelip gitmek için her gün vapura bindiği zamanlarda bile ayakta taşırdı göz kapaklarına inen ağırlığı. Kamaranın tam ortasındaki ahşap kolona başını yaslayıp makine dairesinden gelen sesleri dinleyerek vapurun manevralarını tahmin etmeye çalışırdı. Böyle oyalanırdı. Vapurun kenarlarına asılı araba lastikleri iskeleye oturmadan hemen önce artardı pervanenin titreşimi. Sami daha sağlam tutunurdu kolona o zaman.

Neşe Erdok, *Gece Vapuru*, 1994

Çayın buharına karışıp yolcu kamarasındaki havayı iyice ağırlaştıran nefes ve ıslak palto kokusuyla gevşedi yine omuzları. "Uyumamalıyım, asla uyumamam gerek," diyerek silkindi Sami. Dökük saçlarını sıvazladı. Avucuna dolan saç kıllarını saydı. Oradan elindeki çay bardağına kaydırdı dikkatini. "Kararmış yine. Karbonat mı katmışlar ne! Bu saatte içilen çaydan hayır mı gelir. Koy kenara, alsınlar."

"Oturunca oluyor, en çok da vapurda..." diye iç geçirerek çevreye bakındı sonra. İlgisini dağıtacak başka şeyler arandı. Yeni vapurlar gelse, çıkarsalar artık bunları ıskartaya. Kırk yıllık bunlar. İçerde yer yer kaynak izleri, boyası çoktan dökülmüş. Güverteye açılan kapıların yaylı menteşeleri bozulmuş. Yolcular girip çıktıkça, her gün kim bilir kaç kez çarpıyor rutubetten şişmiş ahşap kanatlar kirişlerine.

Zamanla eriyip, orası burası yırtılmış, içindeki süngeri dışına çıkmış bordo koltuk döşemelerine kaydı sonra Sami'nin gözleri.

Ve ardından elleri...

Ellerini koltuğun üzerindeki pütürlü dokuda gezdirdi.

Eğildi. Yüzünü iyice yaklaştırdı ellerinin bulduğu üç derin yırtığa.

Ve o an tanıdı Sami,

kendi tırnak izlerini.

Çaresizliğinin resmini...

Üç derin çığlık izi, işte tam burada, boylu boyunca duruyordu.

Otuz küsür yıldır... Demek... Hâlâ kanıyordu…

İçi ezildi Sami'nin. Yüreği buruştu. Tutuştu gözleri.

Uyumamam gerek. Hayır, asla uyumamalıyım.

Ne güzel çillerin vardı Hafize senin, tam burnunun üzerinde. Güneşte çok durunca tüm yüzüne dağılırdı onlar. Sana bakınca bilirdim, yine mevsim dönmüş, yaz gelmiş. Biz mahalleye yeni taşındığımızda sen sekiz yaşındaydın, ben on. Sen büyüdükçe, sanki ben küçüldüm karşında. Sana, yoksulluğun değmediği yanlarına, bez bebeğine diktiğin elbiseleri gösterirken kendinle övünmene hep hayranlıkla baktım. Oysa sen beni abi bilirdin ya…

Hafize, babandan zor izin aldık bak. "Kızın kocaman oldu, daha karşıya bir kere bile geçmemiş, lunaparkı görmemiş," diye dil döküp ikna ettim ya sonunda. Şu dönme dolaba da binip son vapura yetişeceğiz, tamam mı? Kız hiç yorulmak bilmez misin sen. Dur yahu, çekiştirme, tamam... Hadi bin şuna sen. Ben bakıyorum buradan sana. Paramız ancak sana yetecek. Dondurma da istedin ya akıllım. Onu neyle yicez? Haydi, atla! Atla!

Sonra ben uyumuşum Hafize. Vapurda. Sen kanatlanmışsın. Seyir güvertesinden eğilip martılara bakarken görmüş çımacı seni. "Koca kız," demiş, "düşecek değil ya..."

Üstünde bayramlık beyaz entarin. Bense öyle toparlacık olup sızıvermişim bordo döşemeli koltukta, yorgunluktan. Balerinin eteğinde uçuyordun ya demincek. Uçurmadım mı kız seni ben? Hani camdan bakıp gelecektin, oturacaktın yanıma hanım hanımcık. Ben şimdi babana ne derim? □

Duygu Bayar Ekren'in "Çığlık İzleri" bu sayıda Neşe Erdok'un resmi için yazılan öykülerin en iyisi seçildi. Bundan sonra öyküyü önce dil içinde araması, öykü dergilerinin kapılarını da ona açacaktır.

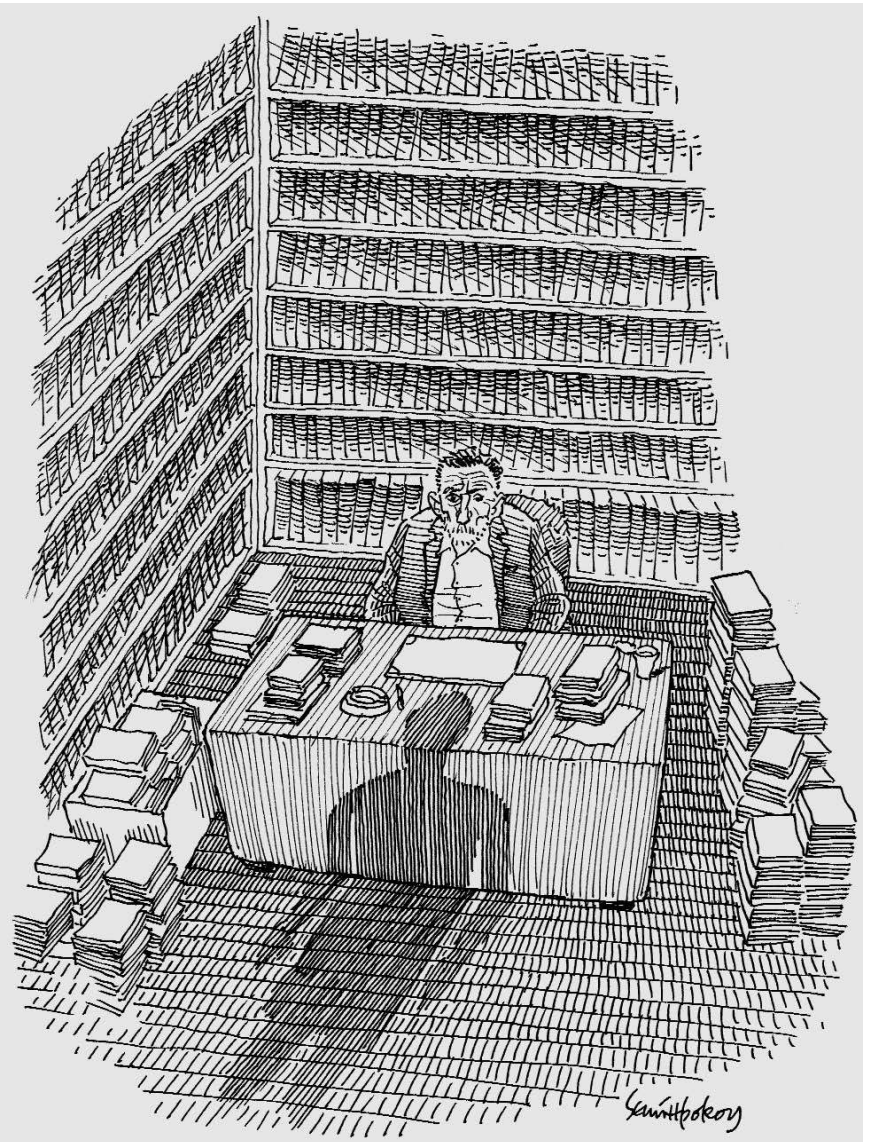
ERDİNÇ AKKOYUNLU

Satılık Kitaplar

"KAÇ PARA EDER BU KİTAPLAR?" DİYE SORDUM MONTUMUN İÇ CEbinden çıkardığım fotoğrafı karşımdakine uzatarak. Derisi yıpranmış eski koltuğuna gömülmüş oturan, sol gözü sağ gözünden insana tiksinti verecek kadar küçük, sakalı saçından daha beyaz, yaşlı sahaf fotoğrafı elimden havada kapıp bir iki saniye inceledi ve, "İlgilenmiyorum," diye kestirip attı. Ama fotoğrafı vermedi bunu söylerken.

Yaşlı tilkinin pazarlık taktiğiyle uğraşacak ne vaktim ne de cesaretim vardı. "Söyle bakalım kaç para veriyorsun amca?" diye sordum, ilgilenmiyorum deyişini duymazlıktan gelerek. "Satma kitaplarını, yazık olur, çok ucuza gider," dedi. "Biliyorum," dedim. Dediğim anda pişman oldum. Kitaplarımın değerini kendi elimle biraz daha düşürmüştüm. Oysaki alacağım fazladan bir kuruşa bile ihtiyacım vardı. O sıra küçük sahaf dükkânının rutubetli havasını solumak için gelen genç kız, yaşlı sahafa yaklaşıp Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Saatleri Ayarlama Enstitüsü* isimli kitabının olup olmadığını sordu. "Bir tane olacaktı eski basımlarından," diye ayağa kalkan sahaf, birkaç rafa baktıktan sonra Tanpınar'ın romanın kapağı yırtılıp sararmışlarından birini uzattı genç kıza. "Kaç para bu?" dedi kız daha kitabı eline alır almaz. "İç kapağında bir numara yazıyor. Numara raftaki listede bulunan fiyata denk geliyor," diye cevap verdi yaşlı sahaf. Biraz iğrenerek eski kitabın kapağına, bir de raftaki birden yirmi beşe kadar uzanan fiyat listesine baktı kız, "Çok pahalıymış. Kalsın, istemem," deyip kitabı uzattı sahafa ve çıkıp gitti hızlı adımlarla.

Yaşlı sahaf, genç kız Tanpınar'ın romanını eline aldıktan sonra kitabın değerinden bir şey eksilmiş mi diye tartmak istercesine şöyle havada aşağı yukarı salladıktan sonra, ekşi bir suratla tekrar gömüldü koltuğuna. Kapıdan müşteri kılıklı birinin girmesiyle unutulan varlığımı hatırlatması ve bir fiyat söylemesi için önüne düşürdüğü yüzüne bakmaya başladım. Elindeki kitabı ilk kez görüyormuş gibi evirip çevirdikten sonra, "Almaya niyetim yok kitapları; boşuna burada oylanma," dedi. Masasının üstünde duran fotoğrafı elimle işaret edip, "Orada üç yüz parça kitap var. Hepsi de orijinal. Tek tek sahafları dolaşıp topladım dört yılda. Birçoğunun ilk basımı. Mumla arasanız bulamazsınız bir tanesini. Epey değerli kitaplar. Hem istersen kitaplığı da vereceğim. Onun için ayrıca para istemiyorum," diye adeta yalvarırcasına konuştum. Tanpınar'ın romanını bıraktı, fotoğrafı aldı, bir kez daha baktı dikkatle sonra bana uzattı, "Moda'da Huzur Sahaf var. Bizim Nazif'in yeridir. Ona git, Nazif'e söyle, ne söyleyeceksen. Alamam kitaplarını delikanlı, ederini verecek kadar param yok. Görüyorsun üç kuruşluk kitaba bile pahalı deyip almadı kız. Satış matış

yok. Öldü sahaflık, öldü!" diye yakındı. Sahaflığın sıkıntılarına birkaç saniye üzüldükten sonra, "Kitapların değerli olduklarını biliyorum, ama çok bir şey istemiyorum. Hakkı neyse onu ver, yeter," diye direttim. Şubat ortası, hava buz gibi, üstelik sulu sepken kar yağıyor. Soğuktan başım ağrıdığından ayakta zor duruyorum. Ankara'da kaptım bu baş ağrısı illetini. Öğrenci yurdu ile fakülte arasındaki elli dakikalık yolu kışın diz boyu kar varken yürüyüp işlettim kemiklerime soğuğu. Şimdi de kurtulamıyorum ne yapsam baş ağrısından... Gerçi yol parasından kırpıp o gün satmaya çalıştığım kitaplara para yatırırken yakalandığım illet için romantik bir haz duyuyor değilim, basbayağı başım ağrıyor işte, herkesin nasıl ağrıyorsa öyle ağrıyor; ama baş ağrımın nedenini dürüstçe anlattığım insanlar sanki bu ağrıya böyle bir nedenle yakalandığım için gururlanmam gerektiğini söyler gibi bakıyorlar yüzüme... Ya da ben, her zamanki gibi yanlış anlıyorum olup biten...

Bir kez daha sahafın camlı kapısından dışarı baktım. Kar hızlanmıştı. Kadıköy'ün sokaklarında yine de birileri var o havaya rağmen. Camdan dışarı bakarken o havada Kadıköy'den Moda'ya yürüyüp sahafın verdiği adreste kimseyi bulamamak ihtimalini düşündüm hızlıca. Sonuçta eve eli boş dönmemeliydim. Bitmeliydi bu iş. Zaten o an bitmezse bir daha satamazdım kitapları; ne ben cesaret edebilirdim bir başka sahafın kapısını daha çalmaya ne de böyle bir işe kalkıştığımı evdekiler anlasalar onlar izin verirlerdi. Sefil ve rezil anılarla dolu yaşamımın yeni bir sefalet sayfasını yazarken nedense bundan dolayı içten içe hüzün duydum. Hem de öyle bir hüzün ki, eli boş sahaftan çıkıp gitmeyi göze alacak, hatta kapıya doğru birkaç adım atabilecek kadar... Altıncı ya da yedinci adımda başımdan aşağıya bir sıcaklık yayıldığını hissettim. Sanki kaynar sular dökülüyordu başımdan aşağı. Bir anlık aptalca gurur yüzünden fotoğrafı bile sahaftan almadan kaçıyordum; şimdi geri dönsem hem kendimin hem de kitaplarımın değerini iyice düşürmüş olacaktım. Çıkıp gidemezdim de. Kalmalıydım, durumu kurtarmalıydım hemen... En iyisi raflara bakıyormuş gibi davranmaktı, ben de onu yaptım. Aradığı kitabı bulmak için karda kışta sıcak evinden çıkıp sahaf sahaf dolaşan ve kitabın parasını önemsemeden cebinden çı-

karıp verebilecek yağlı müşteri bakışlarıyla taradım rafları, o arada da sahafa doğru adım adım yürüdüm. Sonunda ayrıldığım yere vardım, bu sefer de ensemden aşağı soğuk bir ter boşaldı. Çaktırmadan sahafa baktım, bu küçük sinir krizini fark etmemişti. Ben sahaf dükkânına girdiğim zaman yediği konserve kutusunu almıştı eline... Derin bir oh çektim bunu görünce...

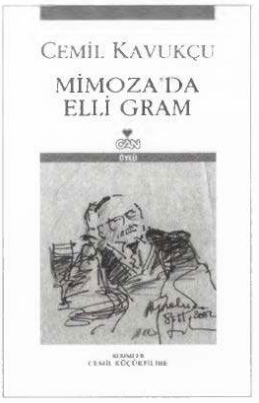
Konserve kutusuna daldırdığı plastik kaşığı doldurup ağzına attı fasulyeyi ve uzun uzun çiğnedi. Birkaç kaşık daha aldı kutudan, sonra boş konserve kutusunu masanın altındaki çöp kovasına attı bunu yaparken de ceketinin koluyla ağzını sildi. Bu arada iki müşteri girdi dükkâna ve ilgili bakışlarla raflara göz gezdirmeye başladı. Müşterilerin gelişiyle tekrar unutulacağımı bildiğimden dayanamayıp heyecanla sordum, "Alacak mısın kitapları?" "Nazif'e git dedim," dedi. Sinirlenmişti... "Ya almazsa," diye atıldım. "Almazsa almaz, ne yapayım yani? Hem fotoğrafla kitap mı satılırmış? Sen satamazsın onları böyle oğlum," diye akıl verdi. Raflarda kitaplara bakan müşterilerden biri elindeki Orhan Pamuk'un *Kara Kitap*'ını uzatıp sahafa, "Şunu poşete koyar mısınız?" dedi. Sahafın bütün ilgisi müşterisine yöneldi o an. Kitabın parasını aldı, paranın üstünü verdi, sonra tezgâhın altında torba aramaya koyuldu. Kitabını alıp gitmek isteyen şık giyimli genç adam meraklı bakışlarla tezgâhın üstünü taradı ve hiçbir şey sorma gereği duymadan elini uzatıp kitaplarımın fotoğrafını aldı. Aslında o an ona dur demek istedim, ama sesim çıkmadı. Fotoğrafa baktı dikkatle. İyice inceledi. Yüzünün çizgilerinden ne düşündüğünü kestirmek mümkün değildi, fakat derin düşüncelere daldığı belliydi. O an, her halde çok eski bir hatırayı anımsıyor diye düşündüm. Bir saniye sonra da yanıldığımı anladım. "Kötü çekilmiş bir fotoğraf," dedi kendi kendine konuşuyormuş gibi, ama fotoğrafın sahibi olduğunu sandığı sahafa söylüyormuşçasına... "Evet," diye onayladı sahaf kitabı torbaya koyarken gülümseyerek... "Anlarım da fotoğraftan biraz. Üniversitedeyken eski bir makinem vardı, çok severdim fotoğraf çekmeyi..." diye uzattı konuşmayı müşteri. "Ya öyle mi? Ne güzel uğraş," diye karşıdakinin lafı daha da uzatmasına fırsat vermeyecek şeklide kestirip attı sahaf ve uzattı içi dolu torbayı sahibine. Gevezeliğinin sık sık kesilmesine alışkın olduğu böyle durumlarda gülerek durumu kurtarışının çizgileri yüzünde iyice derinleşmiş müşteri, torbayı havada kaptığı gibi hızla çekip gitti... Sahafa giren öbür kişi raflara göz ucuyla, adeta işini yapmaktan usanmış bir memur alışkanlığıyla kendinden emin bir üstünkörülükle baktıktan sonra çekip gitti.

Yine yalnız kalmıştık, ama bu ne kadar daha sürecekti belli değil. Çünkü sözleşmişçesine o kötü havada kapısından giren eksik olmuyordu sahafın. Yazacağım bir roman için yaklaşık altı yıldır, hem İstanbul'da hem de Ankara'da yaz kış girip çıkmadığım sahaf kalmadığından; sahafları gezenleri de, gerçek müşterileri de, işleri sadece raflara bakmak olanları da, sahafları da iyi tanırım... Bu nedenle de müşterilerden biri sahaftan içeri girerken ayağını kapı eşiğine sürttüyse eski bir sahaf geleneğine göre o gün kapıdan girip çıkanın çok olacağını biliyordum. Bu nedenle ne yapacaksam elimi çabuk tutmalıydım, ama sahafın da sabrı giderek taşıyordu. Homurdanmaya başlamıştı. Haksız da değildi. Ne müşteriydim ne de satıcı... Duymazlıktan gelmeye çalıştım benimle ilgili sözlerini. Yine de az sonra birkaç sözle kapı dışarı edileceğimi biliyordum, fakat o an birazdan duyacağım kovulma sözcüklerini önüne geçilemez bir çılgın çabayla öyle merak etmeye başladım ki, farkına varmadan sahafın gözlerine onu korkutacak gibi baktığımı onun korku dolu bakışlarından ve oturduğu koltuğunda geriye sinişinden anladım. İşte o an tuhaf bir şey oldu. Sahafa öyle korkutucu bakmayı bırakmak isterken kendime hâkim olamıyordum. Beynim içinden geçen düşüncelere isyan edip bakışlarımdaki anlamın korkunçluğunu daha artırıyordu sahafın koltukta iyice sinip adeta varlığı yok etmek istemesinden anladığım kada-

rıyla... Neden sonra sahafın görüntüsü büyümeye başladı. Anladım ki sahafa doğru yaklaşıyorum, ama adım attığımı hissedemediğimden görüntünün büyümesinden kavradım bunu... Derken dizim yaşlı sahafın masasına çarpınca durdum. Ama o engelleyemediğim bakışları fırlatmayı sürdürüyordum, yaşlı adam iyice koltuğuna gömüldü. Bakışlarını ustaca benden kaçırmaya çalışıyordu. Başarılı olduğu söylenemezdi yine de... Çünkü korkmuştu. Korkunun ifadesini kör karanlıkta bile görebilirim... Bunu sahafa söylesem o anda cömertçe ruhunu Azrail'e teslim edebilirdi... Tuhaf bir şekilde bakışlarım etkili olmuştu üstünde... Belki de ardımda bir canavar duruyordu da korkusunu üstüme alıyordum. Yine kurgulanmış bir düşüncenin aklımda dolaştığını fark edince kovdum hemen onu... Şimdi tam iş üstündeyken, yaşlı sahaf benden ta ilk başta alması gereken kitapları şimdi biraz daha fazla fiyatla ve belki de belirleyeceğim listedeki kitapları aralarından ayırdıktan sonra alacaktı benden. Tam bunu başarırken işe hiçbir şeyin taş koymasına izin veremezdim. Bu ne sahafın yalvarma cümleleri olabilirdi ne de yazdığım zaman o güne kadar duymadığım hazzı bana verecek bir metnin zihnimde parlaması... Zaten karşımdaki yaşlı adam kurumuş dudaklarını bir şey söylemek için yalarken amacıma ne kadar yakın olduğunu düşünmenin tadı içimi gıcıklıyordu...

"Aklıma geldi şimdi. Nasıl da unuttum... Tabii ya, Nazif üç ay oldu dükkânı kapayalı. Bu havada bir de seni oraya gönderecektim..." deyiverdi birden yaşlı sahaf. "Pekâlâ, madem orası kapalı, öyleyse sen alacaksın kitaplarımı," dedim. O an ikimiz de sustuk, hatta nefes bile almadık. Zaman da dondu diyeceğim, ama dışarıda yürüyenlerin ayak seslerini duyabiliyorduk... Yaşlı sahaf sindiği yerde gözlerini ayırmadan bana baktı. Bu meydan okuma ile çaresizlik arasında bir bakıştı. Duyguların kardeş olduğunu bildiğim için aklım o anda bakışın anlamı konusunda iyice karardı. Acaba benden korkuyor muydu, yoksa bana acıyor muydu, karar veremedim. Eğer benden korkuyorsa buna seviniyordum, bana acıyorsa işte bu sonumun geldiği demekti. Çünkü bu yaşlı tilkinin bir son saniye hamlesiyle beni mat etmesi işten bile değildi. Sonra ardıma bile bakmadan sahaftan ellerim ceplerimde çıkabilirdim. Bu ihtimaller hızla aklımdan geçince bakışlarım daha da sertleşti sanırım, çünkü yaşlı sahafın altları mosmor olmuş gözleri biraz daha açıldı... Derken eli masanın çekmecesine uzandı ve aldığı sarı kâğıdı bana uzatarak, "Kitaplarını satmak istiyorsan bu adrese git. Ama böyle fotoğrafla olmaz bu işler, kitapları da götürmen gerek," dedi. Kâğıda okuyunca Beyazıt taraflarında bir adres olduğunu gördüm. "Bu adres çok uzak. Üstelik kitapları oraya taşıyamam ne otomobilim var ne de taksiye verecek param. Üstelik bu iş hemen bitmeli yoksa kitapları satamam bir daha," dedim. "Biliyorum," diye yanıt verdi yaşlı sahaf. "Kitapları elden çıkaramayacağını biliyorum, ama sana sadece böyle yardım edebilirim. Şimdi iş sana düşüyor ya adrese kitaplarını da götürürsün ya da satmazsın." Düşündüğüm başıma gelmişti. Çaresizce adres kâğıdını sahibine uzattım ve o an masadaki fotoğrafa takıldı gözüm. Kitaplığımın fotoğrafını almaya elim varmadı, ama onu orada da bırakmak istemiyordum. Titrek sesiyle, "Bende kalsın fotoğraf. Belki bir ilgilenen çıkar. Pek sanmam, ama yine de kalsın..." dedi. "Peki kalsın bakalım, fakat satamam bundan sonra kitapları," diye cevap verdim. O en paraya sıkışık ânımda bile satmadım daha doğrusu satamadım kitaplarımı... Ama düşünüyorum şimdi ya, o sahaf benden korkmak yerine bana acısaydı, işte o zaman kitaplarımı satın alacaktı... Ben de sahaftan ayrılırken, hem o günün tek delili olan fotoğrafı sahafta bıraktığım için ilerde pişman olmayacağıma kendimi ikna ediyor, hem de ben kapıdan çıkarken içeri giren o çok güzel kızın, "James Joyce'un *Dublinliler* isimli kitabı var mı?" deyişini gerçekten duydum mu, yoksa o güzel kıza bu kitabı sormak yakışacağı için bunu zihnimde mi uydurdum diye düşünüyorum şimdi... □

"Sonra ardıma bile bakmadan sahaftan ellerim ceplerimde çıkabilirdim. Bu ihtimaller hızla aklımdan geçince bakışlarım daha da sertleşti sanırım, çünkü yaşlı sahafın altları mosmor olmuş gözleri biraz daha açıldı..."

Mimoza'nın romanı

MİMOZA'da Elli Gram, üç bölümden oluşuyor. Kitabın gövdesini ortadaki Mimoza öyküleri oluşturuyor. Baştaki "İkizce"yle, sondaki "Cerrah" da –Mimoza öykülerinin anlatıcısı Ressam Rasim anlatmıyor olsa da bu öyküleri– kitabın bütünlüğü içerisinde değerlendirilmesi gereken öyküler. Bu öykülerde Ressam Rasim anlatıcı değilse de öykülerin önemli bir figürü.

Mimoza, Ressam Rasim'in "devam ettiği" meyhanenin adı. Mimoza öyküleri, işte bu meyhanenin müdavimlerinin öykülerinden oluşuyor. Her biri kendi içinde bir bütünlük taşıyan bu metinler –nitekim bu öykülerin bazısı *Sözcükler*'in çeşitli sayılarında yayımlanmıştı– birbirlerine de bağlılar. Özellikle öykülerin anlatıcısı Ressam Rasim'in yaşadıkları, hissettikleri kronolojik bir sırayla anlatılıyor. Örneğin, bir öyküde bir resme başladığını, bir başkasında o resmi bitirmeye çabaladığını, daha başkasında da resmi bitiremediğini öğreniyoruz. Rasim, başkalarının, meyhane arkadaşlarının (meyhanenin patronuyla garsonunun da) öykülerini aktarırken arada kendi öyküsünü de anlatıyor. Hatta kimi zaman daha çok kendisini...

Rasim'in öyküsünün bütün bu öyküler boyunca sürmesi nedeniyle rahatlıkla roman olduğu da düşünülebilecek bir kitap *Mimoza'da Elli Gram*. Sanırım, Kavukçu bu öyküleri bir araya getirdiği bütüne "roman" deseydi, kimse "Bu nasıl roman," demezdi. Yine de Kavukçu'nun bu kitaba roman dememesinin nedenleri olmalı.

İki boyutlu bir akışı olduğunu düşünebiliriz kitabın. Bir yanda Mimoza'yı yurt edinmiş birilerinin öyküleri akarken, öbür yanda bu öykülerin arasından geçen –bu öykülerin de bir parçası olan– anlatıcının, Ressam Rasim'in öyküsü sürüyor. Üstelik öykülerin birinde biraz daha yakından baktığımız, tanıdığımız biri başka öykülerde de görünüyor, söze giriyor. Tek başlarına birer öykü olmakla birlikte, bu öyküleri bir bütün olarak okumak daha geniş bir açı sağlıyor okuyucuya. Rasim'in dışındaki öykü kişilerinin kişilikleri, davranış tarzları birkaç öyküde karşımıza çıktıktan sonra daha bir netleşiyor. Öte yandan, ne Rasim'in ne öbür Mimoza müdavimlerinin hayatlarının bütünlüklü bir görünümü çıkıyor ortaya. Parçalar birbirine bağlanıyor bağlanmasına, öyküler arasında belli belirsiz atıflar da var, ama sonuçta ortaya bir roman bütünlüğü çıkmıyor. Belki zorlarsak Mimoza bölümü için Rasim'in değilse bile, "Mimoza'nın romanı" diyebiliriz, ama kitap bu bölümden ibaret değil.

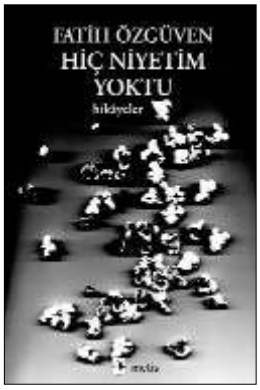
Kavukçu, baştan bu metinlerin bir araya geldiklerinde bir roman oluşturmasını istememiş olmalı. Edebiyatta türlerin sınırları iyice belirsizleşmişken, yazarlara ısrarla sorulan "Öykü mü, roman mı?" gibisinden tuhaf sorulara, sınırları biraz daha belirsizleştiren bir kitapla yanıt vermek gibi görünüyor *Mimoza'da Elli Gram*'ın yapısı. Türün ne olduğunun değil, anlatılanın ve nasıl anlatıldığının önemli olduğunu vurgulayan bir tavır bu.

İçkiye düşkünlük, alkolizm, tutunamamak... bunlar Cemil Kavukçu'nun başka kitaplarındaki öykülerini okuyanlara aşina gelecek konular. Kavukçu'nun bu konulardaki ısrarında da edebiyata dair bir gönderme var mı, diye düşünmeden edemiyor insan. Edebiyatta arayışçılığın sadece kimselerin daha önce yapmadığı şeyleri yapma, ya da daha önce yapılmışları bir araya getirme "buluşçuluk"larına indirgenmesinin giderek yaygınlaşması karşısında hep aynı öyküyü yazıyormuş gibi görünerek, edebiyat yapıtının değerinin ele aldığı konudan özerk olduğunun altını çiziyor belki de.

Mimoza'nın müdavimleri birbirlerine çok benzeyen insanlar da değiller. Ortak yanları "Mimoza'nın ruhunu" sezmiş, kurallarını kavramış olmaları. Başka hiçbir yerin kurallarına uyum gösteremedikleri için, alkol bağımlılığa ve Mimoza'ya "düşmüş" durumdalar. Aralarında daha pahalı mekânlarda içki içebilecek olanlar da var, ama Mimoza'nın ruhu onlara da iyi geliyor –kötü etmiyor en azından. Ressam Rasim, kendisini Mimoza'ya gittiği için eleştiren, Mimoza'nın müdavimlerini "sefiller" olarak tanımlayan arkadaşı Faruk'a bir türlü anlatamaz neden Mimoza'ya gittiğini. "Düşmüşsek bile nasıl ve nereden, hatta ne biçimde düştüğümüzü o da merak etmiyordu," der Faruk için. Cemil Kavukçu, *Mimoza'da Elli Gram*'da kimselerin merak etmediği bir dünyanın yerleşiklerinin öykülerini anlatıyor. Onların düşkünlüklerinin, dibe vurmuşluklarının, "sefalet"lerinin öyküsünün düşmeyenlerin öykülerin-

den bağımsız olmadığını, birilerinin ısrarla yargıç rolü üstlenebilmesi için başkalarının da mahkûm olması gerektiğini sezdiriyor. □
BEHÇET ÇELİK

Cemil Kavukçu
Mimoza'da Elli Gram
Can Yayınları, Eylül 2007, 140 s.

Bu ironiye değer

DAHA çok çevirileriyle ve sinema üstüne gazete yazılarıyla tanıdığımız Fatih Özgüven, ikinci öykü kitabına ad olarak *Hiç Niyetim Yoktu*'yu seçmiş. (Yazarın ilk öykü kitabı, *Bir Şey Oldu*, Metis Yayınları.)

Ajda'yla başlayıp, Ajda'yla bitiyor kitap. Ama arada başka Ajda'lar, başka yabancılar, başka öykünenler, başka aldatan ve aldananlar var. Ajda Pekkan, bir metafor mu sadece? Kitabın başında ve sonunda şöyle bir görünüp gidiyor mu diye düşünüyor insan. Kitabın adı da onun bir şarkısından ("Boş Sokak") alınmamış mı? Boş sokakta kendi kendine yabancılaşanlar mıyız hepimiz? Sorularla doldurduğum bu cümleler kendime güvenimden yoksunluğumu mu gösteriyor yoksa "Hayalet Şehir" adlı öyküdeki –hani punklarla Haydari dervişleri arasındaki benzerliklerden yola çıkarak (penislerine taktıkları demir halkalar diyor mesela)– bir tez yazmak isteyen Mehmet gibi. Ama başka çarem yok.

Ajda'nın "Regal Dönemi" fonda, ilk öyküde. Çok hastayken ve ter içinde yatarken onun şarkı sözlerindeki ve vurgulamalarındaki abukluklar sizin hastalığınızı nasıl etkilerdi acaba? Al, bir yabancılaşma daha. Beynin hiç boş kalmasın. Tuvalette bile bir şeyler okumadan hacet gideremeyen insanlar gibi hiç yalnız kalmayalım kendimizle. Öyküdeki adama ne yaptı Ajda? Bu yüzden mi kendini Bill Murray'a benzetmesi. Hani "çeviride kaybolmuş" haline.

"Paris'te Bir Apartman", belki de hiç ait olmadığı yerleri, gittiği yerlere taşıyan bir adamın öyküsü. Hayır, bir apartmanın öyküsü, öykünün adına bakarsak. Belki de yolculuk yapan adamın öyküsü. Nereye gittiğini biliyor ama, her şeyi biliyor o.

"Dilbilgisi" muzip. Dolmuşta önündeki kadınla adamı dinleyen bir meraklı var önce. Farklı dilleri konuşan iki insanı dinliyor. Biri (yabancı) durmadan soruyor, diğeri (yabancı?) hep susuyor. Susan daha çok konuşuyormuşsa meselâ; işte bir klişe.

"Bir Sarışın Melek" Esma'nın dileğiyle tamamlanıyor. Kuyruklu piyano var mıydı o eski konakta? Kendi aralarında başkaları anlamasın diye Fransızca konuşan geçkin kızlarla anneleri ne kadar İstanbul demekti? Esma onları ne kadar anladı?

"İki Kişili Hikâye", yaşanmamış bir aşkın mı hikâyesi? Sonradan yaşanmış mı? Bitmiş mi? Evli, baba adayı adam o gece arkadaşından ne öğrendi hayata dair o kadar çok? Neden her şeyi başkalarından öğrendiğimizi sanıyoruz?

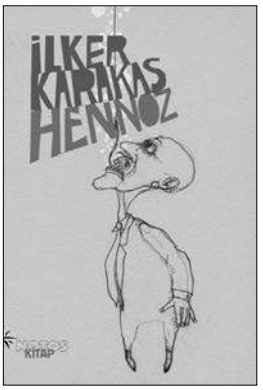
Kitapta en çok sevdiğim öykü: "Gizli Nağme". Biraz yurtdışı tecrübesi olanlar için, doğu-batı muhabbetlerinden çok bunalmış olanlar için birebir bu öykü. Bilmiş batılı arkadaşlarınıza anlatabilirsiniz. Ama eksik kalır bence. Bu gizli nağmenin sırrına ancak bu şekliyle okuyanlar –belki– varabilir.

Yaban ellerde geçen "Eski Moda Bir Hikâye", "Ailede Avrupa", "Bahçedeki Canavar", "Mitfahren"e bakıldığında akılda kalanlar: Dışarıdaki erkekler için yabancı kadınların ifade ettikleri. ("Öyle ya, memleketlerinde ne kadar iddialı olursa olsunlar pembe beyaz Fransız pastacı kızların... Avrupa'lı kollarında teselliyi bulan jön Türklerin sayısı az mıdır," diye bir cümle...) Herkesi parfüm şişelerine benzettiği düşündürülen yaşlı bir kadın sürekli gittiği Avrupa'da neden artık alışveriş yapmak istemiyor ve neden kendini kolonyaya benzetiyor. Kahramanlar genelde –bir taraflarıyla– şefkatli tipler ama hepsinin herkesten esirgediği açık şefkatlerini neden bu öyküdeki adam yaşlı kadından esirgemiyor? (Hangi filmde vardı bu sahne? Genç erkek yaşlı kadını yavaşça öper ya yanağından.) Tüm davranışlarımız öyle belirlenmiş, öyle sıkıştırılmış ki, "Bahçedeki Canavar"da Zehra'nın çokbilmiş Stonewall'ın üstesinden gelmesi okuyanı zevklendiriyor. (Zehra'nın öyle bir derdi yok, bu anlaşılıyor. Güzel olan da bu zaten.) "Mitfahren"de ise, başkalarıyla birlikte gitmekle kalmayıp, bir de onlarla birlikte gelen bir adam var. Sonra bir hizmetçi kızla bir an öylece kalıyor. Hiç niyeti yokken belki, kızın verdiği suyu alıyor. (Bunu bilmiyoruz elbette.)

"Amapola"da Beyoğlu, "Akşamüstü Oldu mu"da bir sahil kasabası ve Baha'nın şarkıları fonda. Ama biraz da sandıklarımızla yaşadıklarımızın farklılığı anlatılmış. Yabancılaşanlar ve şaşırma hali burada da var gene, isteyip istememeleri mühim değil.

Tamamı çok temiz bir dille donanmış, popüler kültürden de zaman zaman beslenen bu kitap, Lale Müldür'den bir alıntıyla bitiyor. Yabancılığın simgesi dediği Ajda'nın Müldür'ü yabancı sanması üzerine Müldür, "Düşünün," diyor, "bu ironiye değmez mi?" □
YALÇIN TOSUN

Fatih Özgüven, *Hiç Niyetim Yoktu*
Metis Yayınları, Eylül 2007, 121 s.

“Serseri ruh”un ritmi

TAMAMI aynı öykü kişisinin başından geçen olaylardan oluşan bir kitap izlenimi bırakıyor Hennoz –“başından geçen” olaylar kadar, öykü kişisinin içinden geçenlerden, içinden geçirdiklerinden de oluşuyor öyküler. Fakültedeki derslerle ilgisiz, arkadaşlarından kopmuş, neredeyse içki içmek dışında hiçbir şey yapmayan bir hukuk öğrencisi öykülerin anlatıcı-kişisi. Bazılarının “en verimli çağ” dedikleri yaşlarını heba ediyor. Öte yandan bu heba ediş onun için biraz seçim, biraz da zorunluluk. Dış dünyayla nerelerde hangi konularda çatıştığını pek bilemiyoruz, ama uyuşamadığı kesin. Kendisinden beklenen –belki bir zamanlar kendisinin de beklediği– hayat tarzıyla ipleri çoktan koparmış. Belki de o hayat tarzına girip heba olmamak için, kendi kendisini heba ediyor. “Hayata hazırlanan” genç insanların en doğal tutkularını, en içten duygularını, bitimsiz enerjilerini, gelişmeye aç yeteneklerini tekdüze, coşkusuz bir alışveriş çarkının içinde öğüten sistemle böyle baş ediyor. Öykü kişisinin sisteme kafa tuttuğuna ilişkin ipuçları pek yok öykülerde. Onun yaptığı daha çok –kendini yok etme pahasına– kendini korumak.

Kitapla aynı adı taşıyan ilk öyküde, diplerde yaşayan, daha huzurlu görünmekle birlikte çarçabuk oltaya gelen hennozlara benzetiyor insanları anlatıcı-kahraman. Hennoz olmamak, “yakalanmamak” için, her an kendisini yakalamaya çalışan, yakalanmaya çağıran her şeyden uzakta durmaya çabaladığı söylenebilir öykü kişisinin. Ne var ki o da yakalanıyor öykünün sonunda. Yakalama çağrısı farklı biçimlerde de gelebiliyor; “Berber Koltuğu” adlı öyküde psikiyatrik bir rahatsızlık görünümünde örneğin. Kalabalıkların içinde, arasında duramayıp telaşa kapıldığı için psikiyatra gider öykü kahramanı. Ancak öykünün sonunda yaşadığı anlık aydınlanmayı psikiyatrın koltuğunda değil de, berber koltuğunda yaşar: “İyileşemedim. Memnunum iyileşememekten, yaşamaktan. Böyle yaşamaktan.” Öykü şu cümlelerle biter: “Yalnızca yaşayacağım, sıradan bir yaşamım olmasını dileyerek.”

İlker Karakaş’ın öykü kişisinin serseri duruşunun, başkalarını, başkalarının değer yargılarını önemsemeyişinin, kaybetmeyi, dibe vurmayı göze alışının nedeni başkalarınca oynanmakta olan oyunun farkında olması belki de. Çoklarının hiç bilmediği, kimilerinin kafalarını kuma gömerek görmezden geldiği bir gerçeklik, yaşam dediğimiz şeyin bir oyuna dönmüş olması. Bunu fark edip görmezden gelemeyenler için kımıldamak bile hayli zordur. O oyunda da, bu oyunda da olmak, oynamak istemeyince, her yerde, her zaman dışarıda kalmaktan başka çare kalmaz. Karakaş’ın öykü kişisi sadece oyunun değil, insanların oynanan oyunlara müdahalesinin yersizliğinin, anlamsızlığının da farkındadır. Büyük bir nehir akmaktadır, ya bu nehirle birlikte akmak, ya da tamamen dışarıda kalmak gerekmektedir. Karakaş’ın öykü kişisi öykülerin bazısında büsbütün dışarıda durmayı yeğliyor, ama kimi öyküdeyse akmayı seçiyor –özellikle aşk söz konusu olduğunda... Dışarıyı, dışarının kurallarını anlayamayan, anlamak istemeyenler için yegâne pusula iç dünyalarından, burada yoğun biçimde duyumsadıklarından ibarettir. Aşk, cinsellik, esrimek, kiminde yazmak, kiminde resim çizmek... Hiçbir kımıltı olmayan yaşamlarında öykü kahramanlarını harekete geçiren şeyler bunlardır. Ne var ki dışarısı bunları gönlünce yaşamasına izin vermez pek, hatta dibe doğru sürüklenmesini hızlandırır. Dışarısının kuralları, ahlak değerleri kimi zaman sevdiği kadında da içselleşmiştir. Bunu biraz sezer, çekeceği acıyı da öngörür, ama içinden geleni yapmaktan geri duramaz.

İlker Karakaş, öykülerini kısa cümlelerle yazıyor, dolaylı anlatımlar, imgeler pek yok –alabildiğine doğrudan hatta. Anlattığı serseri ruhun dolaysızlığıyla uyumlu bir dil bu. Böyle olmakla birlikte anlatacağını dümdüz anlattığı sanılmamalı Karakaş’ın. Öykü kişisinin içtikçe

Karakaş

değişen algısını metinlerin akışından da hissedebiliyoruz. Hızlıca geçiveriyor kimi ayrıntıları anlatıcı, sonra bir ayrıntıya takılıp kalıyor, sonra o da geçiyor. Sarhoşluğu bilenlere hayli yakın gelecek olan bu düzensiz ritim, öykü kişisinin ruh halini, nasıl baktığını, nasıl gördüğünü daha net anlamamıza katkıda bulunuyor.

Kitaptaki iki öykünün kahramanı da ilk bakışta öbür öykülerin kahramanından ayrı gibi görünebilir. Ne var ki bu iki öykünün de kahramanlarının avukat oluşu, öbür öykülerdeki hukuk öğrencisinin "yakalandıktan" sonraki hali olabileceğini düşündürüyor. "Çark dönüyor," der "Küçük Hırsız"ın avukatı, "önüne geçmen, değiştirmen olanaksız." Sonra da edebiyata sığınır, "inat olsun diye". Sistemin çarklarından çıkan sesler arasında işitilmeyecek şeyleri söylemenin –hukuki olmayan, felsefi ya da siyasi bir savunma yapmaz– yersizliğinin, manasızlığının, beyhudeliğinin farkındadır. O zaman öykü yazmaya girişir. Öykü kişilerinin farklılığının yanında bu iki öykünün ("Küçük Hırsız" ile "Borcunu Ödeyemeyen Adam") kitabın bütününden ayrıldığı bir nokta daha var. Yukarıda söz ettiğim düzensiz ritmin yerine, klasik öykü kurgusunun düzenli akışıyla kaleme alınmış bu iki öykü. Bunu, "serseri" ruhun "yakalanmasının" bir sonucu ya da göstergesi saymak da mümkün, ama öbür öykülerde olduğu gibi öykü kişisinin sıkışmışlığını duyamıyoruz bunlarda. Daha dışarıda bir yerde bu öykülerde anlatıcı-gözlemci konumunda sanki. □

BEHÇET ÇELİK

İlker Karakaş, *Hennoz*
Notos Kitap Yayınevi, Ekim 2007, 97 s.

İçimizde şu deli rüzgâr

Bir soyun kanı olmasın varsın /
damarlarımızda akan kan / içimizde şu deli rüzgâr / bir havadan

BAŞLIKTA alıntıladığım şiir Bülent Ecevit'in en sevdiğim şiirlerinden, Fikret Kızılok'un en sevdiğim şarkılarından biri, burada olmasının nedeni ise *Balkan Blues* kitabını daha iyi tanımlayacak bir başlık bulamamdandır.

Petros Markaris'in kitabı içindeki dokuz öyküsüyle Balkanların bir profilini çizerken Yunanistan'ın ve Türkiye'nin ne kadar benzer özelliklere sahip olduğunu anlatıyor. Petros Markaris ülkemizde şimdiye kadar üç polisiye kitabıyla tanındı, bu kitabında da açılışı Komiser Haritos'la yapsa da, öyküler Markaris'in sadece polisiye yazmayacağını kanıtlar nitelikte. Kitaptaki yaşam öyküsünden usta yönetmen Theo Angelopulos'un dört filminin de senaryosunu yazdığını öğrendiğim Markaris'in derin gözlem gücüne ve yer yer titiz bir yönetmenin farklı kamera açılarını izliyormuşuz duygusu veren tekniğine şaşırmadım böylelikle.

İlk öykü İngilizler, Fransızlar, Portekizliler 2004 Atina Olimpiyatlarından hemen önceki Avrupa Futbol Şampiyonasında geçiyor. Günbegün maçlar ilerlerken Komiser Haritos olimpiyat köyünde bulunan cesetlerle ilgilenmek durumundadır. Bu polisiye öykü katillerden çok olimpiyat köyünün inşaatında üç kuruşa çalıştırılan Arnavutlarla, kendilerini tüm dünya uluslarının üstünde hisseden ve 2001 İkiz Kuleler saldırısından sonra paranoyanın doruğuna ulaşan Amerikalarla ilgili aslında. Tam bir Akdenizli olan ağırkanlı, eski kafalı Haritos, cesetlerin üzerine yazılmış Müslüman örgüt adları nedeniyle FBI'yla çalışmak durumunda kalır. Öykünün çatışması bundan sonra başlar, Amerikalı ve Yunanlıların bir arada çalışması, şampiyonada ilerleyen Yunan takımı, yetişmesi için çabalanan Olimpiyat köyü… Markaris bu 36 sayfalık öyküde düğümü ustalıkla çözmeyi başarmış.

"Bir Peri Masalı" sinemalarımızda gösterime girmesine izin verilmeyen "Büyük Adam Küçük Aşk" filmiyle paralellik taşıyor. Her gün parka gelip de yalnız başına banka oturup uyuklayan, etrafındaki göçmenlere hor gören gözlerle bakan, o büyük Yunanistan'ın nasıl bu kadar farklı insanlarla dolduğunu anlayamayan yaşlı adam bana öykü boyunca, bulduğu Kürt kızına Türkçe konuşmayı öğretmeye çalışan Şükran Güngör'ü anımsattı. Öykü tam herkesi memnun edecek kıvamda ilerlerken yazar çarpıcı sonla okura bu dünyada yolunda gitmeyen bir şeyler olduğunu sezdiriyor.

Bir başka dikkat çekici öykü "Keman ve Flüt İçin Süit". Mafyanın parmaklarını kırdığı bir keman sanatçısının yaşamı aralandıkça öyküde, Atina sokaklarında işlerin nasıl döndüğü, Demir Perde'nin çöküşünün özellikle Yunanistan'a nasıl etki ettiği, birbirini seven ama müziği daha da çok seven iki insanın daha iyi koşullar uğruna savaşımı bir bir dökülüyor sayfaların arasından. Bu topraklarda bile inadıyla ünlü Bulgar ve Arnavut iki müzisyenin klasik müziğe pek de değer verilmeyen bir şehirde birbirleriyle yarışmaları, sonucunda da başlarına geleni kabul-

lenivermeleri okurun sabrını zorlar nitelikte. Öykü bittiğinde içte biriken öfke ve isyan duygusu belki de yazarın görmek istediği.

İsyandan bahsetmişken kitabın en etkileyici öyküsü olan "Geçerken"e değinmek gerekir. Bu öyküyü okurken okur bir kameranın vizörüne gözünü dayayacak ve akıp giden planı izleyecek. Sadece organların hareketlerinin betimlemeleri ve dış seslerle ilerleyen öykü, yabancılaşma etkisini artırırken, mesafeli bir duruş sergilemek durumunda kalan okur olup bitene seyirci kalmanın ezikliğiyle kalakalacaktır. Bir halde çalışan göçmen işçinin üç kuruş için başka bir işçi tarafından bıçaklanması, avucunda çalınmış parasının bıraktığı boşluk, kanlar içinde yatan kurbana karşı patronun "Ben de daha az paraya taşıyacak bir başkasını bulurum o zaman. Onu da gebertirlerse bir başkasını daha bulurum, o daha da ucuza taşır. İş hayatının yasalarına kimse karşı koyamaz," deyişi, bıçak yarasının acısını okura da taşıyor.

Kitabın son öyküsü "Sonya ile Varya" belki de iyi sonla biten tek öykü. Ülkemizde de yaşanan göçmen kadınların beden işçiliğine, el konulan pasaportlara, yenilen dayaklara, acımasız pezevenklere değinen öykünün sonunda babacan tavrıyla Komiser Haritos yine karşımıza çıkıyor. Bu kez pasaportunu ele geçirebilen, ayakları üstünde durmaya kararlı bir kadın var okurun karşısında, en azından rahat bir soluk almasını sağlayacak. Markaris birçok öyküde ezilen kadından yana tavır alıyor, sonuçta tüm sistemlerin birbiriyle aynı kapıya çıktığını anlatıyor bize usulca; komünizm, kapitalizm... hepsinde dayak yiyen, ezilen, kadın oluyor.

Balkan edebiyatını sevmemin bir yanı kötücül bir niyet taşıyor aslında. Ülkemizde yaşanan aşağılamalara, hor görmelere, umursamazlıklara, bölge ayrımlarına orada da rastlamam utancımı azaltıyor belki de. Başkasının kötülüğünden kendime pay çıkarıyorum, utanç verici ama gerçek.

Avrupa Birliği'nin getirdiği, para biriminin değişmesinin yarattığı sorunlar, her taşın altından çıkan sokak mafyası, kahvelerin yerini alan cafe'ler, sürekli sökülen kaldırımlar, bitmeyen inşaatlar, amele Arnavutlar, Balkan ülkelerinden gelen dilenciler… Çok mu tanıdık?

Petros Markaris yukarıda oturmuş, hiçbir şeye karışmayan Tanrı'yı oynuyor ustalıkla. Anlatıyor; tarafsızca, ustaca, yılların deneyimiyle, anlatıyor. Düzelen hiçbir şey olmasa da anlatımın güzelliği çeliyor insanoğlunun aklını... □

BANU YILDIRAN GENÇ

Petros Markaris, *Balkan Blues*
Merkez Kitaplar, Ağustos 2007, 130 s.

Deniz fenerlerinin dili

ERTUĞ Uçar'ın ikinci öykü kitabı *Yalnızlığın 17 Türü* gerek içeriğiyle, gerekse yazarının çizdiği resimlerle farklı olduğunu bir bakışta hissettiriyor. Kitap, adından da anlaşıldığı üzere on yedi anlatıdan oluşuyor, öykülerin adı yok, her öyküden önce Ertuğ Uçar tarafından ustaca çizilmiş deniz feneri resimleri ve anlatıyla ilgili italik yazılmış birkaç cümle yer alıyor. Kitabın sonundaki dizinden resimlerin hangi fenere ait olduğunu öğreniyoruz; Taşlıkburnu, Şile, Bozcaada, Zonguldak, Sinop fenerleri bunlardan bazıları...

Deniz fenerleri çok da dikkatini çekmemiş bir okur olarak, aslında bu yapıların neler barındırdığını, içinde yaşayanları, çalışanları, duyumsanan yalnızlığı okumanın farklı bir okuma serüveni olduğunu söyleyebilirim.

Fenerde bazen yalnız, bazen iki-üç arkadaşıyla, bazen ailesiyle yaşayan fener bekçilerinin ortak bir duygusu kitabın tüm temasını oluşturuyor. Yoğun bir yalnızlık. Bazı öykülerde bu duygu artık alışkanlığa dönüşerek yok sayılıyor, bazılarında hiç didiklenmiyor, bazılarında bu duyguyla yaşamaktan hoşlanılıyor, bazılarında ise yalnızlık yerini ölüm isteğine ve intihara bırakıyor.

Fener bekçileri durmaksızın denizi izliyor, feneri kuruyor, nöbet defterini dolduruyor. Günlerce maviliğe bakıyor. Ne bekliyor, belli değil. İkinci anlatıda Dino Buzzati'nin *Tatar Çölü*'ne yapılan gönderme her şeyi açıklıyor aslında. Gelmeyecek olanı beklemek… Ya da on beşinci öykünün sonundaki cümlelerle anlatmak gerekirse:

"Her fener bekçisi gibi bir felaket bekliyordu: Emekliliğinde köyün kahvesinde otururken birinin konuyu yeniden açmasıyla bilmem kaçıncı kez anlatacağı, tüm insan üstü çabalarına rağmen engelleyemediği ve sabahında kulesinin dibinde yüzen şişmiş cesetlerin başında ağladığı bir felaket."

Kahraman olma hayallerinin uçsuz bucaksız bir çölde düşmanın izini aramak kadar anlamsız olduğunu anlayan daha deneyimli bekçilerin duygularını ise beşinci öyküde öğreniyoruz:

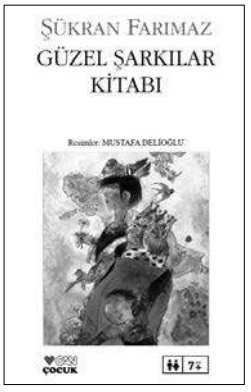
"Fenerden, kasabanın ufkunu süpüren ışığından, zindeliğinin olduğu kadar içe basan ayaklarının da sebebi olan spiral merdivenlerinden, kulesinin kırmızı beyaz dese-

ninden, dar muz yataklarından, fenerin bu kasabanın ve evinin her noktasına sinmiş renkli çehresinden ve her kıyıya çıktığında hissettiği derin çağrısından nefret ediyordu."

Bu aşk ve nefret ilişkisinin yalnızlıkla kesişmesini on yedi ayrı yaşamdan kesitler sunarak anlatıyor Ertuğ Uçar. Anlatımında bazen fazlaca tekrara düştüğü sözcükler var. Sürekli üçüncü tekil kişi anlatımı ve öznenin bazen her cümle başında "o" diye tekrarlanması, incelikli betimlemeler arasında rahatsız edici olabiliyor. Fener bekçilerinin dışında başka insanların da kurguya dâhil olduğu öykülerde –üçüncü ve dördüncü gibi– anlatım daha içten bir tona bürünüyor. Bu nedenle bir sonraki kitabında yazardan daha renkli öyküler bekleyebiliriz. □

BANU YILDIRAN GENÇ

Ertuğ Uçar, *Yalnızlığın 17 Türü*
Alef Yayınevi, 2007, 125 s.

Şarkıların güzel kitabı

HEINRICH Heine'nin Behçet Necatigil çevirisi oylumlu şiir kitabının yakınlarda yayımlanması (YKY) adının çağrışımıyla bana başka bir kitabı anımsattı. İlk kez 1827 yılında yayımlanmış *Şarkılar Kitabı*'nın anımsattığı kitabın adı ise *Güzel Şarkılar Kitabı*. Bu bir şiir kitabı değil, iyi bir öykücü olan Şükran Farımaz'ın özenle yazdığı bir çocuk kitabı.

Şükran Farımaz, 70'li yıllardan beri bildiğim ve 80'lerde de öykülerini severek okuduğum bir yazar. *Dönemeç*'li yıllarda yayımladığı öykülerle ilgimi çekmiş olabilir. Sanırım bazılarımız gibi bir türlü istediği gibi yazamadı ya da yayımlayamadı. O yüzden yazdıkları kadar yazına olan sevgisi de çok iyi bilinen bir öykücü değil. Oysa yazdıklarıyla önemsenecek bir yazar. İlk kitabı 1984 yılında Akademi Kitabevi tarafından yayımlanan Şükran Farımaz, uzun süren bir suskunluktan sonra, benim de suskunluğumu bitirip yazına yeniden döndüğüm yıl olan 2002 yılında B*ir Ağaç Bir Kadın* adlı öykü kitabıyla dönüş yaptı. Ancak ondan yeni ve nitelikli kitaplar beklerken, çocuk kitaplarına yöneldi. *Güzel Şarkılar Kitabı*'ndan önce yayımlanan *Bir Yılbaşı Masalı* da bir çocuk kitabı çünkü.

Açık yazayım ya büyüdüğüm için ya da çocuklar artık belli bir yaşa geldiği için, tam bilemiyorum ama epeydir çocuk kitabı okumuyorum. Oysa yıllar önce özellikle Erdal Öz'ün önderlik ettiği Cem Yayınları'nın Arkadaş Kitaplar dizisi başta olmak üzere, Milliyet Yayınları'nın "mavi" kitaplarından biriktirmiş ve çocuklardan önce bir bölümünü de okumuştum. Hâlâ duruyor o kitaplar. Erdal Öz'ün o dönemde birçok ünlü yazarı çocuk kitabı yazmaya özendirdiğini de biliyoruz. Örneğin bunlardan biri de Yaşar Kemal'dir. Çok ilginçtir, Erdal Öz'ün, 70'li yılların ortasında Fareler Cumhuriyeti'nin yayımlanması nedeniyle Erol Toy'la yaptığı söyleşinin başlığı şöyleydi: "Çocuklar İçin Özel Bir Edebi Tür Olduğuna İnanmıyorum."[1] Kuşkusuz bu sözler Erdal Öz'e değil, kitabın yazarına aitti. Sanıyorum Yaşar Kemal'in de benzer görüşleri vardı. Kendi adıma belirteyim, ben çocuk kitaplarıyla yetişmedim, şans mı şansızlık mı emin değilim, ama birden "büyük" kitaplarına geçmiştim. Sonradan da geri dönülmüyor ne yazık ki. Bu dönememenin kaçırılmış "klasikler" için de büyük ölçüde geçerli olduğunu düşünüyorum. O nedenle bugün de "çocuk yazını" konusunda oluşmuş net bir görüşüm yok gibidir. Çocuklar okusun, bu alışkanlığı edinsin de nasıl olursa olsun der gibiyim. Elbette belli bir yol göstericilikle. Oysa bugün, çok ciddi boyutlarda ele alınıyor konu. Özellikle çocuk ve gençlik yazını bağlamında. O yüzden geleceğin çocukları için daha olumlu işler yapılacağını ummak istiyor insan.

Şükran Farımaz da buna inanıyor olmalı ki, iki çocuk kitabı yazmış. Oysa gönül onun büyükler için de yeni ve güzel öyküler yazmasını istiyor. Burada onun son kitabına biraz gecikmiş olarak değineceğim. Gecikmenin nedenleri bütünüyle kişisel nedenlere dayanıyor: Kitap yayımlandığında çok uzaklardaydım. Sonradan da başka kente taşındım. Ancak şimdi fırsat buldum kitabı okumaya. Zaten şu anda yazarken de bir çocuk kitabı üzerine nasıl yazılacağını bilemiyorum. Ben yalnızca kitapla ilgili kişisel görüşlerimi aktarmak istiyorum.

Güzel Şarkılar Kitabı, dokuz yaş üstü çocuklar için yazılmış. Hiç kuşkusuz burada kitabı özetlemeyeceğim ama çocuklar okumalı demek de pek anlamlı olmayacağı için, büyüklere alıp okutmaya çalışsın bir "armağan" olarak demek herhalde daha yerinde olur. Nicedir kitap armağan etmeyi unuttu bu toplumun insanları. Hatta neredeyse "ilkellik" bile sayılıyor kimi çevrelerde. Oysa en güzel armağan değil miydi bir zamanlar? İnsanların sevgililerine bile kitap armağan ettikleri dönemler de yaşandı bu topraklarda... Anımsanmalı bu ve belki zor, ama neden olmasın okul başlangıçlarında, karne tatillerinde, doğum günlerinde, sevgililer gününde, daha doğrusu dünya öykü gününde (şiir gününde de)

yeniden kitap armağan etmeyi alışkanlık haline getirmeli bence. Uzun erimde olumlu sonuçları görülebilir belki. Umutlu olmak iyidir çünkü. Her şey teknoloji, bilgisayar oyunu, cep telefonu değildir. Asıl olan onunla birlikte güzel ve anlamlı alışkanlıkları sürdürebilmektir.

Güzel Şarkılar Kitabı'nın puntoları normal kitaplara göre azıcık daha iri. Bu nedenle gözü yormuyor. Birinci hamur kağıtta resimlerle bir bütünlük kazanmış anlatım. Kitabı resimleyen, konuyla ilgili kişilere hiç de yabancı olmayan tanıdık bir imza: Mustafa Deliorman. İşinin ustası bir sanatçı. Kitapta on iki masal ya da öykü yer alıyor. Her öykü/masal için de bir resim. Böyle diyorum, çünkü masal gibi, ama her biri, ayrıca öykü tadında. Bu da çocuk yazını bağlamında yazınsallık boyutunu yükseltiyor bence. Yazar, çocuk kitaplarında çok sık rastlanan sıradan ve kalıp anlatımı yıkmış, giderek onun yerine alabildiğine özgün ve yazınsal bir dil kullanmış. Bunun çocukların beğeni düzeyine katkısı yadsınamaz. Böylece "olay" kadar estetik bir sürece de sokmuş oluyor okuyanı. Bu anlamda belki daha güzel kitaplara doğru bir yönsemeye yol açabilir bu düzeyli anlatım. Zaten kitabın arka kapağında bu konuya da değinilmiş: "Halk masallarımızdan yola çıkıyor sevgili yazarımız, öylesine güncel, öylesine çağdaş bir kurguyla ve anlatımla dile getiriyor ki masallarını, bu yazdıklarının öykü mü, masal mı olduğuna karar vermek güçleşiyor."

İlk masal olan "Nar Tanesinin Masalı" (ss. 11-17) bilinen masal girişiyle başlıyor: "Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, develer tellal, pireler berber iken..." İnsan birden Eflatun Cem Güney'den masallar okuduğunu ya da büyüklerinden bir masal dinlediğini düşlüyor o anda. Hoş bir başlangıç. Çocukluğa dönüş gibi. Doğrusu insanın çocuk olası geliyor bazen. Şimdiki çocuklar da sever mi bu söyleyişi bilemiyorum ama, keşke sevseler diyorum işte. Hemen belirtmeli, kitaptaki öteki öyküler ya da masallar bu girişle başlamıyor. Ayrıca ben, büyüklerin de bu kitabı severek okuyacaklarına inanıyorum. Çünkü yazar, çocuklar için "indirgenmiş"; basitleştirilmiş bir dil ve anlatım yeğlememiş, yalın ama o kertede de çağrışımları güçlü bir öyküleme dilini seçtiği görülüyor. Bunun çocukları ciddiye almakla da ilgili olduğunu düşünüyorum.

Birinci masal dışında öteki masallar öykü diline daha yakın girişlerle başlıyor. O yüzden anlatılanlar masal da olsa çoğunda öykü dili egemen. Hatta bu anlatımın yer yer şiirsel olduğunu da söylemek abartı sayılmaz. "Üçüncü Şey"de geçen, hancının söylediği şu söz, derinliği ve çağrışım gücüyle çok şey anlatıyor: "Bana kalırsa her insan bir denizdir." (s. 36) Kuşkusuz bu anlamda da ne güzellikler saklıyorlardır bağırlarında. Ayrıca "Aktinya" gibi masal içinde masalın yer aldığı öykü/masal Mezopotamya halk öykülerine de göndermeler içeriyor. Örneğin ağaçtaki yılan öğesi, bu yanıyla Kürtler'in önemli söylencesi Demirci Kawa'nın değişik bir versiyonunu taşıyor gibidir. "Uzak Sesler"de ise bayağı "gerçekçi" bir öyküye geçerken, iyiden iyiye somut bir dil kullanıyor Şükran Farımaz: "Oysa yoksulluk somut bir gerçeklikti." (s. 58) diyor örneğin ve ardından ciddi biçimde araya girerek istatistiksel bilgiler aktarırken savaşa ve Felluce'ye dek uzanıyor. Yine "Olasılıklar Masalı"ndaki metinsel çalışma, bir doruk öykü gibidir. Ben özellikle "Aktinya" ve bu öykü/masalı daha çok sevdim. Eminim başka okurlar (çocuklar) ötekilerini de seveceklerdir. Yazar bu son masalında şu sözleri de edemeden duramıyor: "Günümüzde kralların, şatoların, hanların, kervansarayların olmadığının ayırdındaydım elbet." (s. 80)

Biri diyalog içinde olmak üzere "Ve" ile başlayan iki cümle (ss. 12-27) olmasa daha iyi olacaktı. Bir virgül kayması (s. 12) dışında tek dizgi yanlışı ('yakış-ık-lı'; s. 53) kitabın güzelliğini bozmaya yetmiyor. O yüzden bence içinde yer alan öykü-masallarla bu kitap, adıyla oynayarak belirtiyorum, şarkıların güzel kitabı olmayı hak ediyor. □

KEMAL GÜNDÜZALP

[1]Erdal Öz, "Erol Toy'la Ayaküstü Söyleşi", *Politika* gazetesi, 13 Şubat 1976

Şükran Farımaz
Güzel Şarkılar Kitabı
Can Çocuk, 2005, 80 s.

MEHMET KARAMAN

Şair-Aktör kavgası

Halit Fahri B.in açtığı davaya bugün bakıldı. Ertuğrul Muhsin Bey ne diyor?

Şair Halit Fahri Beyin aktör Ertuğrul Muhsin Bey aleyhine açtığı hakaret davasına dün Sultanahmet birinci sulh ceza mahkemesinde devam edilmiştir.

Dünkü celsede Halit Fahri ve Ertuğrul Muhsin Beyler mahkemede hazır bulunmuşlardır.

Halit Fahri B. Davasını şu suretle anlatmıştır:

– Bir akşam güzel san'atlar birliği umumî hey'eti idare içtimaına davet edilmiştir. Birlik müdürü Lûtfi Beyi sordum. Resim şubesi odasındadır dediler. Gittim. Kapıyı açtım. Muhsin, Lûtfi Galip Beyler keyifli bir halde idiler. Galip ve Muhsin Beyler beni mültefit bir surette karşıladılar. Muhsin: gel bakalım içeri dedi. hatırları kalmasın diye girdim.

Ertuğrul Muhsin birdenbire:

– Sen ne haysiyetsiz, ne ahlâksız herifsin dedi, her halde kendisine buhran gelmişti. Ben:

– Fazla neş'elisin, sözünü geri al! Dedim, hâlâ:

– Seciyesiz, namussuz! Diyor, sabıkalıların bile söyliyemiyeceği küfürleri ediyordu. Bu anda bir hareket oldu. Boğazıma sarıldı. Ben:

– Çek elini, çirkin şaka bu kadar kalsın. Halbuki boğazımdaki tazyik çoğalıyordu, Lûtfi B. bizi ayırdı. Tarziye vermesini bekledim, vermedi. Ben de dava açtım.

Hâkim, Halit Fahri Beye tahkirinin sebebini sordu. Halit Fahri B. dedi ki:

– Sebebini tahmin edemem, olsa olsa Uyanış mecmuasındaki yazımdır. Bu mecmuada Darülbedayi hakkındaki anketlerde Ertuğrul Muhsinin leh ve aleyhinde tenkitler vardı. Fakat haysiyete dokunur bir şey yoktu. Hatta kendi imzamı taşıyan bir yazıda onun haydutlar piyesini de beğenmiştim. Yalnız bu hadiseden bir hafta evvel Lûtfi Bey bana: Bugünlerde Muhsinle karşılaşma, anketten müteessir oluyor demişti.

Halit Fahri ve Ertuğrul Muhsin Beyler mahkemede

Bunu müteakıp Muhsin Beyin isticvabına başlandı, Muhsin Bey 38 yaşında olduğunu söyledikten sonra sözlerine şu şekilde devam etti:

– Bir kere şu noktayı işaret etmek isterim ki hayatımda sarhoş olmuş değilim. Ben resim odasında Galip'le münakaşa ediyordum. Yarım saat evvel bizi sevmiyen bir adam gelmiş bizim elimizi sıkmıştı. Ben Galib'e:

– Hem bizi sevmez hem de yüzümüze güler diyordum. Bu sırada Halit Fahri içeriye girdi. Ben:

– Ne seviyesizlik, ne ahlâksızlık ki dün beyaz dediğine bugün siyah diyor ve bize elini uzatıyor diye o kimseden bahsettim. Halit Fahri B. bunu kendisine alındı. Halbuki kendisine ait değildi. Kendisini beşuş karşıladım. O, bana hakaret ediyorsun diye asabiyetle üzerime yürüdü. Elimle durduttum. Ne boğazını sıktım, ne de küfrettim."

Halit Fahri B. tekrar söz alarak:

– Reis Bey, bir ona bakın bir de bana, ben nasıl bu koca cüsseli adamın üzerine yürürüm dedi.

Lûtfi, Galip, Nejat Beylerin şahit olarak dinlenmeleri için mahkeme 5 temmuz saat ona talik edildi. □

Cumhuriyet, 18.6.1930, s. 1, 2

Ömer Ayhan

Ahmet Ferit Coşan: Baştan sona tökezlemeyen bir anlatım biçimiyle yazılmış metniniz, birtakım yazınsal sorunları geride bıraktığınızı gösteriyor. Devrik cümlelerinizde, şiir dizesi havası biraz fazla. Öyküde şiirsellik denen tehlikeli kavram, öykünün bir düzyazı türü olduğunu aklınızdan çıkarmadığınız sürece bir zenginlik ve derinlik boyutu taşıyabilir. Yoksa fazlasıysa zarar verecektir. Bir de sözcük seçiminde ve kullanımında daha dikkatli olmalısınız. Tek sayfada üç kez bihaber dediğinizde cümle içindeki etkiyi azaltıyorsunuz. İki kez kullandığınız misal sözcüğü ise iki kullanımda da yanlış. Bu sorunları çözdüğünüzde daha iyi öyküler çıkacak sizden.

Bilal Gecü: Öykünüzdeki başlıca sorun fazlalıklar. Resimden çok anlatıcının sorunlarına odaklanmışsınız. Böyle olunca resim güme gitmiş. Bir de anlatımınız biraz yorucu. Çok virgül kullanıyorsunuz, bağımsız cümleleri bol virgülle birleştirmeniz anlatımda bir tekdüzelik yaratıyor. Uzun cümleler kullanmak istiyorsanız Ziya Osman Saba'nın, Ayfer Tunç'un öykülerine bir göz atın. Öyküyü ilginç kılan resimle ilgili buluşunuz olmuş. Ama yazınsal bir metinde buluş, ancak orijinal bir kurgu ve kendine özgü rafine bir dille bir araya geldiğinde anlam kazanır.

Buket Tunçcan: "Birinci Çoğul Kişinin Yalnızlığı" da, ilk öyküdeki gibi şiirsel söyleyişin fazlaca kullanıldığı bir öykü. Şiirselliğin biraz yanlış anlaşıldığını düşünüyorum. Aslında şiirle çok fazla ilgisi olmayan, biçemle oluşturulmuş bir 'tını' denebilir belki. Yoksa öyküye "hayatımın siyah boyaları dökülürken" diye başladığınızda, ya da 'lacivert gecenin boynundaki inci taneleri' gibi bir benzetme yaptığınızda metne bir katkısı olmuyor. Kaldı ki iyi bir şiirde bile bu tür deyişlerin düzeyi yüksek tutacağı söylenemez. Bu olumsuzluğun yanında iyi şeyler de var öyküde. Özellikle atmosfer yaratmada başarılısınız. Ayrıntıları da güzel veriyorsunuz. Geriye daha çok çalışmak kalıyor.

Canan Baba: Resim öykülerine gelen başarılı çalışmalardan biri "Gel-Gitli Bir Kare". Bununla birlikte Neşe Erdok'un tablosuyla bağları zayıf. Birçok öyküde var bu sorun. Belki bağımsız bir öykü olarak daha farklı değerlendirilebilirdi. Öykü yazmayı, konuyu açımlamayı biliyorsunuz.

Cengiz Akın: Sizin çok düzgün bir anlatımınız var. Bu düzgün anlatıma yakışmayacak biçimde ki'ler, de, da ekleri yanlış kullanılıyor ama biraz dikkatle çözülebilecek sorunlar bunlar. Öyküdeki asıl sorun kurguda. Birinci tekil anlatımla kurduğunuz öyküde, Ramiz'in aklından geçebilecekleri "ne düşünür acaba" sorusuyla aktarırken, sonraki paragrafta birden her şeyi bilen üçüncü tekil anlatıma dönüyorsunuz, Ramiz'in aklından geçirdiklerini bize uzun cümlelerle açıklıyorsunuz. Oysa sözcük ekonomisine ne kadar bağlısınız, biraz özenle daha iyilerini yazacağınızdan kuşkum yok.

Çiçek Kıral: "Eziyet", kimi yazım yanlışları bir yana bırakılırsa, içinde öykünün kaldıramayacağı yükler içermeyen bir metin. Sorun, son cümlede. Fazlasıyla masalsı bir havada bitmesi bir yana, hani şu ucu açık bırakılmış, okurun öyküyü bitirdikten sonra da aklından çıkmamasını sağlayacak bir tür boşluk duygusunu vermiyor. O. Henry tarzı eskitilmiş öykü kurgusunda okuru şoke edecek son cümle her şeyi açığa koyar, ama bu öyküde öyle bir durum da yok. Sözgelimi çocuğa çay ve kek ısmarlayan adamın niyeti iyi mi kötü mü ikilemi yaşatabilir, okuru soru işaretleriyle öyküye iyice bağlayabilirdiniz.

Eylem Ata: Sizin öykünüz de dikkat çekici. Yalın, temiz bir anlatımınız var. Ne var ki fotoğrafla bağlantısı yok denecek kertede uzak düşmüşsünüz Erdok'un o ilginç tablosundan. Öykünün risk taşıyan duygusal boyutunu da kararında vermişsiniz. Belli ki iyi bir okursunuz. Ama bir tehlike de var. "Kambur"u okurken, belli bir öykücünün değil, ama özellikle kimi kadın yazarların sesini, ritmini duyar gibi oldum. Belki de yanılıyorumdur, ama sizin tek sorununuz kendi iç sesinizi henüz bulamamış olmanız. Yoksa, epey yol almışsınız öyküde.

Füsun Kankılıç: "Delikanlı", cinsellik boyutundan ötürü değişik bir çalışma olmuş. Ancak resimdeki dünya, anlatıcının öyküsünün gölgesinde kalmış. Her ne kadar öykünün sonlarına doğru bağlantı kurulmuşsa da, beklentimiz resmin öykü formu içinde öznel bir bakış açısıyla olabildiğince deşifre edilmesi. Öykü ritminiz ve anlatımınızsa düzgün, yine de biraz daha ayıklamaya gidebilirsiniz.

Gülsevgi Karaca: "Mülteciler", kavramın taşıdığı dramdan ötürü değişik kanallarda yol alabilecek bir öyküyken, siz biraz çabuk çabuk geçmişsiniz üzerinden. Daha çok bir belgesel havası var çalışmanızda. Bir kurmaca gibi durmuyor kâğıt üzerinde. Dil ve anlatımınızın olgunlaşması için okumaya daha çok zaman ayırın.

Muharrem Samanlı: "Eli Mahkûm", gönderilen öyküler arasında en beğendiğim öykü. Tam da bu noktada belirtmeliyim ki, öyküleri ben tek başıma seçmiyorum. Yayın kurulunun verdiği puanlar sonucu seçim yapılıyor. Sizin seçilmemenizin ana nedeni, sözcük seçimlerinizde Osmanlıcanın kapladığı yer oldu. Ancak kendi payıma, *Tevrat* atmosferinden faydalandığınız öyküde bunun anlamlı bir seçim olduğunu düşünüyorum. Öyküde, kediyi en iyi anlatan siz olmuşsunuz. Öteki öykülerde çöpü eşeleyen sıradan bir figürken, siz kedinin Balthus'un tablolarındaki şeytani kedilerle benzerliğini sezmişsiniz. Öykü atmosferi baştan sona istim üstünde. Size önerim "Eli Mahkûm"u başka dergilere de yollamanız. Yayımlanacağına inanıyorum.

Onur Okumuş: "Ada Vapuru", politik bir öykü. Bir darbe ve vapur kaçırma olayını yalın, ölçülü bir üslûpla ortaya koymuşsunuz. Ama bu yalınlığın içinde fotoğrafın kahramanları derinleşememiş.

Pınar Özcanlı: "Eylül" de kurgusuyla dikkat çeken öykülerden biri oldu. Ancak anlatılan karakterlerin çokluğu, onları karşılıklı konuşturmayınca okur için yorucu oluyor. Anlatımınız biraz kuru, bir dil tadı yok henüz. Bununla birlikte, kişilerin duygularını, endişelerini güzel yansıtmışsınız. Biraz daha az anlatırsanız öyküleriniz iyice soluklanacak.

Salkım Selvi Bener: Sizin öykünüz merak uyandırıcı bir kurguya sahip. Öykünün sonuna yeniden döneceğim ancak bazı noktalara değinmek istiyorum. "... şimdi sallana sallana merdivenleri çıkıyordu..." dedikten sonra, "Yukarı çıktı" cümlesi gereksiz. Öyküde anlatıcının değişmesi, üçüncü tekilden birinci tekile geçiş ya da tersi, kuşkusuz riskli olmakla birlikte ustaca yerleştirildiğinde metne bir çok boyutluluk getirir. Ancak sizin öykünüzde, "Son anda, tam da iskeleden ayrılmak üzereyken vapura atlamıştı," gibi bir başlangıç cümlesinden sonra, öykünün sonundaki değişim, haliyle sağlam durmuyor. Öyküde anlatıcının taşıdığı duyguya tam anlamıyla kuruntu denebilir, bu da öyküye çok yakışan merak uyandırıcı bir atmosfer sağlamış.

Seda Aksoy: "Eksik Parça", kurgusuyla dikkat çekici öykülerden biri. Kutu kutu içinde denebilecek bir düşünceyle, bir öykü kahramanının çizdiği tabloya dönüştürmüşsünüz Erdok'un resmini. Öykünün finali de etkileyici. Eksik olan, dilin büyüsü. Rahat bir anlatımınız var ama bu tek başına yeterli değil. Öykü, genellikle romandan da çok gereksiniyor özel bir dili. Bir de balık tutulan yerin Galata Kulesi değil de Galata Köprüsü olması gerekiyor.

Sedat Palut: Öykünüz ailevi sorunlarla zor koşullardan yılmış bir ayakkabı boyacısının dramını birleştiriyor. İki olayı öykünün sonunda birbirine bağlayışınız gerçekten başarılı. Resmin öyküsüne gelen çalışmalarda yer alan bir sorun sizde de göze çarpıyor. Resimdeki karakterleri tek bir paragraf içinde arka arkaya sıralıyorsunuz. Öykünün devingenliğini yok eden, monotonlaştıran bir dizi yinelemeye yol açıyor bu tutum. Buradan birçok öykücüye Tanpınar'ın "Yaz Yağmuru" öyküsünü okumalarını öneriyorum. Gerçi tür olarak uzun öyküye girer ama kısa öyküde de uygulanabilecek bir yöntemle karakterin fizyolojisini bize parça parça, belli aralarla betimler ve bu betimlemeler karakterin iç dünyasını da gözler önüne serecek biçimde işlevseldir.

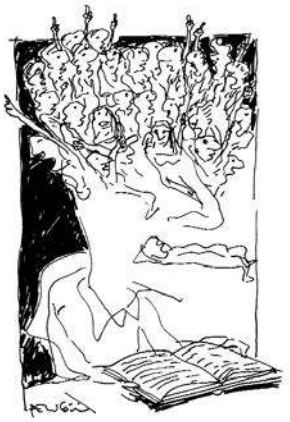
Sefa Geyik: Sizin öykünüz de fotoğrafı atlamış, anlatıcının vapur seyahati dışında gözle görülür bir bağ yok. Öyküye gelince, anlatıcıyı karşı cinsten seçmeniz olumlu ve cesur bir tavır. Bu tavrı başka öykülerde de gördüm. Çektirilmeyen diş, karşı cinsle yürümeyen ilişkinin metaforuna dönüşmüş, iyi de olmuş. Yine de öykünün ilerleyişinde bir gevşeklik var, olayların akışı sanki bir öyküden çok senaryo çalışmasına yakın durduğu için kabullenilebilecek bir kurgu havasında.

Ayşegül Akdoğan: Açıkçası öykünüzü okurken zorlandık. Bunun nedeni faksla gönderilmiş olması. Bazı harfler belirsizdi. Okuyabildiğimiz kadarıyla atölyede değerlendirilebilecek bir öykü. Girişte anlatıcının endişeleriyle belli bir atmosfere sahip olan öykü, karakterlere odaklanınca etkisini yitiriyor. Havada kalan bir yanı var öykünün. Girişteki atmosferi metinlerinize bütünüyle yayabilirseniz iyi olacak.

Ali Kaplan: "Umudun Türkçesi", azınlıkların dışlanmışlığını, yalnızlığını, ikinci tekil anlatımla ortaya koyan bir öykü. Genellikle fazla tercih edilmeyen ama aslında yazara farklı olanaklar sunan bir yöntemle yazmış, üstesinden de gelmişsiniz. Kimi cümleler bir tekrarı da hissettiriyor, bu konuda 1950 kuşağından bugüne yazılmış öykülerin sayısı hiç de az değil. Sizin öykünüz iyi kotarılmış, ama ikinci tekille yazmayı göze alışınız dışında özgün bir biçem sunmuyor. Başka çalışmalarınızı da gönderin bize.

Çağdaş Turan: Öykünüzü yere yer gülümseyerek okudum. Kahraman olma sevdasındaki, çizgi romanların büyüleyici dünyasını kendisine kılavuz edinen genci sevmemek mümkün değil. Ancak öykücülükte kat etmeniz gereken yollar var. Öncelikle girişte uzun uzun fikirler beyan ediyorsu-

nuz, bu edebiyatın her türünü zedeleyen bir yük. Ayrıca öykünün sonundaki mesel havası da has edebiyatla örtüşmeyen bir yöntem. Hakkınızı yemeyeyim, burdan ironik bir durum çıkarmışsınız. Bol bol okuyun, okunması zahmetli diye nitelenen metinlere yönelmekten çekinmeyin.

Ceyda Zeynep Koyuncu: Gelen öykülerin arasında en ayrıksı olanı sizinki. Bir masal-öykü. Öyle güzel bir ritmi var ki öykünüzün, acaba biraz sonra bozulacak mı, sık sık kullanılan devrik cümleler her şeyi bir anlığına alaşağı mı edecek derken, tüm virajları alarak masal-öykünün sonunu buldum. Bir-iki öykü daha yollayın, öyle değerlendirelim.

İsmail Coşkun: Öykünüze bir ad koymamışsınız. Belki de bilinçli bir tercihtir. Noktalama işaretlerini kimi zaman ortadan kaldırarak kurduğunuz öyküyü (burada öznel bir yorum getireceğim) atmosferi ve dünyasından ötürü kendime yakın buldum. Yalnızca bek vokale takıldım, geri vokal deseniz daha damardan olurdu öykü. Böylesi dinamik/alternatif metinler bir risk de taşır beraberinde. Umarım öteki öyküleriniz farklıdır, bir kısır döngüye düşmezsiniz. Bana kalsa yayımlanabilir öykünüz, bence yeraltı edebiyatına yakın duran dergilere yollayın.

Kemal Akoğlu: Yolladığınız iki öykü de gelen öteki öykülerden farklı. Yazınsal dile biraz uzak düşüyor anlatımınız. Bununla birlikte Mayk Hammer dizisi ya da 1950'lerin popüler edebiyat dergilerinde yer alan öykülere benziyor tarzınız. Peyami Safa değil de, onun alter-ego'su Server Bedi gibi sözgelimi. "Remzi Bey Durun"da kurgu hayli ilginç. Mizah ve yer yer ironi de kattığınız için yukarıdaki örneklere yakın düşüyor anlatımınız ve iyi ki de öyle, çünkü bu tip metinlerin fazla yazılmadığını söyleyebiliriz. İkinci öykünüzse çok dağınık. İpin ucunu kaçırmadan yazabilirseniz, fantastik romanlar da çıkabilir sizden.

Nur Figen Feslioğlu: "Kasvet Kuyusu", adındaki çağrışımı boşa çıkarmayacak biçimde, Poe çizgisinde başlayan bir öykü. Öykü deki temel sorun zaman kiplerindeki tekdüzelik. Şimdiki zaman kipini üst üste çok fazla kullanmışsınız. Yapıyor, ediyor... haliyle monoton ve yorucu olmuş. Sözcükleri, ekleri yazışınız hatasız. Buradan iyi bir okur olduğunuzu çıkarsadım. Daha kısa da anlatılabilirdi öykü, fazlalıkları atmakta cesur davranın. Poe'nun temel düşüncesini öneririm size: Dilin olay anlatmanın ötesinde bir büyüsü olması gerektiğini.

Özcan Yılmaz: "Deli", bir günce olarak okunabilir. Tam da bu yüzden kullandığınız dil sağlam bir değerlendirmeye olanak vermiyor. Günce dili, farklı bireylerce yazılmış da olsa, kimi eksiklikleri nötr kılar. Okuduğumuz, kurmaca olmakla birlikte, hayatın özel anlarına ister istemez en fazla yakınlaştığımız bir yazınsal türdür. "Eski bir anıya bakarken uçurumun kıyısında buldum kendimi," gibi bir cümle kurabilen bir öykücüden, başka formatlarda ve derginin olanakları açısından daha kısa çalışmalar bekliyoruz değerlendirmek için.

Tuğba Karaduman: Öykünüz "Kocaman Gözlü, Dili Peltek", yazarlığın ilk dönemlerinde ve kimileyin son zamanlarında içi bolca karıştırılan pandoranın kutusundaki yeri sarsılmaz mücevheri konu almış: Çocukluk. Yazarlığın olmazsa olmazlarından biri duyarlık ise, siz buna sahipsiniz. Ancak metniniz bir deneme gibi duruyor. Bunun nedeni duygularınızla düşüncelerinizin buluştuğu noktanın bir kurgudan çok –belki de haklı– bir yerinmeye doğru yol alışı. Oktay Akbal'ın *Bizans Definesi* adlı benzersiz öykü kitabını okuyun, orada çocukluğun ve geçmişin, kurmacaya nasıl dönüştüğünü göreceksiniz.

Volkan Aran: "Üç Günlük Bir Yara" düzgün yazılmış bir öykü. Ancak yazınsal dil açısından eksikleri var. Bir iç dünyanın, soru(n)ların dışavurumu gibi duruyor dilin monotonluğundan ötürü. "Kötü Bakışlı Adam" için de dil açısından aynı durum söz konusu. Öykü diliniz tutarlı, yerli yerinde, ama daha fazlasını gereksiniyor. Annenin oğluyla konuşurken kurduğu kimi cümleler de çok inandırıcı değil.

Beyazıt Devlet Kütüphanesi

Naima Tarihi'nden 500.000 kitaba uzanan yolculuk...

Beyazıt Meydanı'nda, İstanbul Üniversitesi, Beyazıt Camisi ve Sahaflar arasında, Beyazıt Meydanı'na bakan iki tarihi binada hizmet veren Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Türkiye'nin devlet tarafından kurulan ilk kütüphanesi. Kütüphane 24 Haziran 1884 tarihinde Kütüphane-i Umumi-i Osmani adıyla hizmete açılmış, ancak 1961'de Beyazıt Devlet Kütüphanesi adıyla yeniden yapılanmış. İlk açılışındaki tören sırasında raflara bir takım *Nâima Tarihi* konmuş, daha sonra da Beyazıt Camisi'nden getirilen kitaplar, tekke ve zaviyelerden toplananlar, satın alınan ve bağış yoluyla giren kitaplarla koleksiyon zenginleştirilmiş. Kütüphanenin asıl zenginleşmesiyse, 1934 yılında çıkarılan "Basma Yazı ve Resimleri Derleme Kanunu" ile olmuş.

Özellikle Osmanlı yakın tarihiyle ilgili pek çok bilgiyi bünyesinde barındıran Kütüphane'nin giriş katında, 500.000 kitap kapasiteli bölüm bulunuyor. Ancak, Beyazıt Devlet Kütüphanesi bir derleme kütüphanesi olduğu için, kitap sayısı günden güne artıyor. 1988 yılından önceki kitaplara ulaşmak için, giriş katında bulunan yazar ve kitap adlarına ve türe göre ayrılmış kataloglardan kitabın bilgisini içeren kartoteksi bulmak, danışmaya bu bilgileri vermek ve kitabın depodan gelmesini beklemek gerekiyor. 1988 sonrası kitapların taraması ise, katta bulunan tek bir bilgisayar yardımıyla yapılıyor. Ancak kitapların depodan gelmesini beklemek oldukça uzun sürebiliyor; çünkü bu bölümünde çalışanların sayısı, okuyucuların taleplerini hızlı ve sağlıklı bir biçimde karşılamak için yetersiz. Birinci katta, kitaplarının depodan gelmesini bekleyenler için oturma yerleri, konferans salonu ve fotokopi odası var.

Kütüphanenin ikinci katı süreli yayınlara ayrılmış. 1500 çeşitin üstünde süreli yayının bulunduğu bu katta, aynı zamanda kütüphanenin 100 kişilik en büyük okuma salonu var. Süreli yayınlar bölümde, okuyucu sayısı çok olmasa da çıkan dergi sayısı oldukça fazla. İsteyen okuyucular, Türkçe yayınların fotokopisini çekebiliyor, Cumhuriyet öncesi Osmanlıca dergiler gibi eski süreli yayınları ise, yıpranmaması için yine bu kattaki cd odasında cd'ye aktarabiliyor.

Kütüphanenin üçüncü katındaki Nadir Eserler bölümünde, 12.000'e yakın yazma eser, 40-45.000 Arap harfli basılı kitap ve eski gazete bulunuyor. Kütüphanenin ikinci okuma odası ve Görme Engelliler Kütüphanesi de yine üçüncü katta hizmet veriyor. Görme Engelliler Kütüphanesi'nde, yalnızca gönüllüler tarafından Beyazıt Kütüphanesi'nin altı adet yalıtımlı kabininde, görevlilerce bilgisayara okunmuş ve cd'ye aktarılmış 110 kitap, arşiv olarak 855 kitap cd'si ve 1865 kasete kayıtlı kitap bulunuyor.

Beyazıt Kütüphanesi devlet eliyle açılan ilk kütüphane olması ve Milli Kütüphane gibi hizmet vermesinden dolayı özel bir konumda olsa da, birçok eksiği de bünyesinde barındırıyor. Kütüphane Müdürü Şerafettin Kocaman bu eksikleri şöyle özetliyor:

"Türkiye'de kütüphanecilik tam olarak anlaşılmıyor. Oysa kütüphanecilik bir ülkede en önemli müessese olmalı çünkü bir millettin, bir ülkenin medeni olabilmesinin tek şartı bilgili, kültürlü nesiller yetiştirmek. Kütüphaneler bilgi merkezleri olarak, böyle bir nesil yetiştirilmesi için gerekli en önemli yerlerden biri. Bu bakımdan kütüphaneciliği çok daha geniş düşünmemiz ve büyük kütüphaneler kurmamız gerek. Bir kongre kütüphanesinde 150 milyonun üzerinde, bütün dünyadan alınmış kitaplar olduğunu varsayarsak, kütüphanemizde olan 500.000 kitap yeterli değil. Yabancı kaynaklarımız da oldukça yetersiz. Aynı zamanda, okuyucuya da yeterli hizmeti veremiyoruz. Kadromuz oldukça az. Beyazıt Kütüphanesi'nde en az 100 kişi çalışmalı ki okuyucunun isteklerine rahatlıkla cevap verebilelim. Ancak bu kısıtlı imkânlar ile yapabileceğimizin en iyisini yapmaya çalışıyoruz."

ASLI DÜLGEROĞLU

MEKTUP

Resmin öyküsü dışındaki öyküleri kabul ediyor musunuz?

Resmin öyküsü dışındaki öyküleri kabul ediyor musunuz ya da atölye bölümünde değerlendiriyor musunuz, bilmiyorum. Aslında merak da ediyordum, baktım ki bir bilgi ve bulguya ulaşamıyorum şansımı denemek için bir öykümü yollamak istedim. Aslında bu daha önceki sayılardaki bir fotoğrafın öyküsü oldu, biraz aklımda yer etmiş, tekrar bakınca fark ettim çıkış noktasının o fotoğraf olduğunu. Neyse lafı uzatmanın anlamı yok, bu tarzımın dışında yazılmış öyküyü en azından değerlendirmeniz arzusuyla mailime ekleyip yolluyorum şimdiden teşekkürler.

Gülsevgi Karaca

NotosÖykü'ye dilediğiniz gibi öykü gönderebilirsiniz. "Bu resmin öyküsünü yazar mısınız?" çağrısı, elbette yeni yazarları yönlerdirmek, onlara uygun bir yol göstermek için yapılıyor. Dergimizin sayfaları, bir kez daha belirtelim, genç yaşlı, bütün yazarlara açıktır. Yazılanın kimden geldiğine değil, nasıl olduğuna bakılır.

Amatör yazarlara imkân...

Derginizi ilk sayısından beri takip ediyorum. Son sayıdaki okuyucu maillerinde yöneltilen, ciddi yayınlarda yazısı yayımlanmamış kişilere dair sorunun cevabını okuyana kadar size yazılarımdan gönderme konusunda çok cesaretli değildim. Zira bugüne kadar hep kendim için, hissettiğim için ve yazma ihtiyacı duyduğum için yazdım, yayımlatma gibi bir endişem olmadan. Oysa okuyucuya verdiğiniz o kısa cevap son derece cesaret vericiydi.

Ben Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo Sinema Televizyon Bölümü'nde bir sene uzatmalı son sınıf öğrencisiyim. İstanbul doğumluyum. Daha önce bir kanalda televizyoncu olarak çalıştım ve bundan sonra da bu sektörde iş hayatına devam etmeyi düşünüyorum. Ancak belirttiğim gibi yazmak hayatımda hep vardı ve gelecek ne getirirse getirsin vazgeçilmez olacak.

Umarım gönderdiğim yazımı beğenirsiniz. Birçok edebiyat dergisini uzun zamandır takip ediyorum ve sizin derginiz bunlar arasında amatör yazarlara sunduğu imkânlarla benim için çok güzel ve ayrı bir yerde.

Özge Akya

Öykünüz okunup değerlendirildi, ama henüz dergide yayımlanabilecek düzeyde bulunmadı. Yazmaya başladığınız dönemde öncelikle çok öykü okumalısınız. Özellikle günümüz yazarlarının size yakın bulduklarınızın kitapları, yazma eğitiminin başlıca araçları yerine geçer. Yayımlatmak için acele etmeden, önce yazdıklarınızı kendinize bağendirmeye çalışın.

Gelişimimde faydalı...

Derginizin çıkmasını dört gözle beklediğimi söylemeden yapamayacağım. Gelişimimde oldukça faydasını gördüm ve görüyorum.

Yalnız gönderdiğimiz öykülerin size ulaştığına dair kısa mesajla dönebilmenizi çok isterdim. Bir de atölye kısmında yazımın değerlendirmesini diğer iki sayıda göremedim.

Rıza Kıraç'ın bilgilendirici yazısını çok beğendim. Dostoyevski ile ilgili analiz de oldukça realist. Okurken derginizden teşvik alıyorum.

Cengiz Akın

Öykünüzle ilgili değerlendirme bu sayımızın "Atölye"sinde. Şu var ki, gönderiler öykülerin tümüyle ilgili değerlendirmeleri "Atöyle" sayfalarına almanın olanaksızlığını da yinelemek zorundayız. Ancak dörtte birinin o sayfalara taşındığı söylenebilir. Bundan çoğuna yer verme olanağımız, kabul edersiniz ki pek yok. *NotosÖykü*'nün her sayısına en az yüz elli öykü geliyor. Öykülerin tümüne bakılıyor, değerlendiriliyor, ama o değerlendirmelerin tümünün sayfalarımıza taşınması olanaksız. Gönderilen öykülerin bize ulaştığına ilişkin bilgilendirmeyi de elimizden gfeldiğince yapıyoruz, ama onların tümüne ulaşmamız da olanaksız.

Örnek yayıncılık...

Notos Öykü ve Notos Kitap'ı ilk günden beri heyecanla izliyorum. Bu heyecanı fuarın ilk günü standınızı (aslında o stand hepimizin) ziyaret ettiğimizde siz de hissettiniz. Örnek bir yayıncılık anlayışı için gösterdiğiniz çaba sonuçsuz kalmayacak diye düşünüyorum. Bir sonraki yıl 12 sayı Notos Öykü ve onlarca seçkin Notos Kitap'la çok daha büyümüş olarak bizlerle buluşacağınızı umuyorum.

Erdal Kara

Erdal Kara'nın yorumunu Notos Blog'dan aldık. Özellikle son zamanlarda notoskitap.blogspot.com adresindeki Notos Blog'a gelen yorumlar neredeyse *NotosÖykü*'ye gelenleri aştı. Notos Blog'un bu etkinliği bizi sevindiriyor. Notos Kitap ve *NotosÖykü*'nün serüvenini de içeren topyekûn bir yayıncılık serüveninin bütün sorunlarının tartışıldığı, saydam bir platform. Notos Blog daha özel bir alan, *NotosÖykü* ise ülke çapında, her türden okuru hedef kitlesi seçmiş bir dergi. Erdal Kara'nın Notos ile ilgili sözleriyse, bizim için elbette kıvanç verici.